

МАКС ДЪО ВЪОЗИ СЪПРУГ ПО ПОРЪЧКА

Превод от френски: Радка Крапчева, 1992

chitanka.info

I

Без да погледне към вратата, на която се почука, Мари Жусран, изпълняваща службата на компаньонка на госпожица Фремон, продължи да работи невъзмутимо.

Една млада прислужница откряна вратата и влезе колебливо в стаята.

— Аз съм, госпожице — каза тя малко смутено.

— Ах, ти ли си, Селин! Е, довольна ли си, че започна? Работата не е много уморителна и е добре платена. Ако си сериозна и усърдна, няма да имаш грижи за издръжката на семейството си.

— О, да! Казват, че госпожица Фремон е много добра.

— Тя е прекрасна за този, който знае да я разбира.

— Точно затова се осмелих да ви потърся, госпожице. Вие бяхте много великодушна към родителите ми и благодарение на вас можах да заема това място. Бих искала да не съжалявате никога, че го направихте за мен.

Възрастната жена погледна младото момиче.

— Защо да бъда недоволна от теб, Селин? — запита тя благосклонно.

— Може неволно да направя някоя грешка, досега не съм работила никъде и не знам много неща.

— Вярно! Ти си начинаеща в ролята си на камериерка.

Тя посочи стол на младото момиче.

— Седни там, малката. Ние можем да си поприказваме. Госпожицата ще се прибере най-рано след един час.

Селин се настани на посочения стол и госпожица Жусран я запита с усмивка:

— А сега кажи ми какво те смущава?

— Ще ви кажа! — заяви младото момиче сериозно. — Госпожица Фремон заповядва много бързо. Чувствувам, че трябва да я разбирам от половин дума...

— Е, да, ти трябва да отгатваш какво желае още преди да си отвори устата. Най-важното е да не отговаряш никога на забележките й.

— Да не отговарям никога?

— Никога!

— Даже ако госпожицата направи някоя несправедлива забележка?... Има случаи...

— Най-вече, когато тя няма право.

— Я гледай! — възкликна камериерката учудена.

— Това е необходимо и не прави никакви изключения. Когато госпожицата не е права, тя много добре си дава сметка за това, защото е изключително умна! Но точно в тези моменти е необходимо да си на нейното мнение, да отстъпиш или да замълчиш.

— Намирам, че е доста странно! Младата господарка няма да бъде щастлива в живота, ако не търпи никакво противоречие.

Младото момиче поклати неодобрително глава.

— Преди всичко човек трябва да си даде сметка какво е госпожица Фремон — подхвана възрастната жена твърдо. — Баща й беше един от най-богатите хора във Франция и обожаваше дъщеря си. На единадесет години момиченцето имаше бюджет от хиляда франка месечно за своите дребни разходи. Когато стана петнадесетгодишна, същата сума й се даваше всяка седмица и девойката смяташе, че това е недостатъчно, за да задоволи капризите си и да посрещне всичките си нужди. Госпожица Фремон е толкова щедра, колкото и разточителна. Парите текат през пръстите й, без да държи сметка за какво отиват.

Селин бе разтворила широко очи от учудване.

— Толкова много пари! — промълви тя. — Човек просто не може да си го представи: една жена, която харчи, без никога да държи сметка!

Госпожица Жусран се усмихна.

— За този, който познава Клод Фремон, това пилеене на пари е второстепенно. Тя е приказно богата и затова няма нищо чудно, че прахосва доходите си. Но това, което учудва, е начинът, по който богатството се е отразило върху характера й.

— Не се съмнявам, че госпожицата е много оригинална.

Възрастната жена поклати глава.

— Преди всичко тя е независима и своеволна. През ума ѝ не минава мисълта, че за нея може да има позволени или забранени неща. Това, което ѝ прави удоволствие, е закон за нея. Ако не върши нещо лошо, то е, защото не чувствава нужда. По природа е много пряма и сериозна. Но аз съм сигурна, че ако някой път пожелае да извърши глупост, никакви съвети не ще бъдат в състояние да я разубедят.

— Това е непонятно!

— Единственото нещо, което е липсвало на това дете, е майка... Тя е загубила майка си още преди да навърши единадесет години и оттогава никакъв авторитет не е ограничавал волята ѝ. Баща ѝ не позволявал никому да ѝ противоречи! Когато след смъртта на жена си ме повика, за да ѝ стана гувернантка, той ми каза, че не желае да се противоречи на детето му, нито да го опечаляват. Трябваше да положа невероятни усилия, за да я направя щастлива и да задоволя всичките ѝ желанија... Една нейна сълза и аз загубвах мястото си! В замяна на това всичките ѝ усмивки ми носеха възнаграждения...

Старата жена се спря и въздъхна.

— Аз приех — продължи. — Мястото беше добре платено, а аз трябваше да се грижа за старата си майка... Освен това се надявах, че ще мога да направя добро на това малко същество, което така всички ласкаеха...

— И успяхте ли?

— Да, никога не ѝ противоречах и не я дразнех, което не ми попречи да се привържа към нея и да не искам да я напусна до края на живота си.

— Колко ли ви е измъчвала!

— Не, почти никак. Сърцето ѝ е много добро.

— Но когато извършваше някоя глупост, тогава какво правехте вие? — настоя Селин.

— О, кротко я карах да осъзнае грешката и често разумът ѝ я принуждаваше да дойде на моето мнение.

— Все пак фактът, че не се е омъжила още, показва, че характерът ѝ...

Компаньонката прекъсна рязко камериерката:

— Никой никога не е критикувал характера ѝ. Ако нашата млада господарка не се е омъжила, то е, защото не е харесала нито един от кандидатите, които се опитваха да я спечелят!

Селин се усмихна недоверчиво.

— За пръв път чувам, че една жена не иска да се омъжи! — каза тя.

— А защо да има такова желание? — възрази Мари Жусран разпалено. — От четири години, откакто баща ѝ се помина, ние кръстосваме от единия край на света до другия и сме срещали най-различни хора. Това е достатъчно, за да загуби човек почти всичките си илюзии! С богатството си госпожица Клод действа като магнит на всички възможни кандидати.

— Хайде де!

— Достатъчно беше да отвори очи, за да види двадесетина жениха, които дебнат и най-малкото ѝ движение.

Компаньонката повдигна рамене.

— Бедното момиче! — въздъхна тя печално. — Всички ламтят за парите ѝ. Как може да вярва в истинската любов! Всичките ѝ богати приятелки, омъжени преди нея, са нещастни. Изглежда, че не съществува нито един почтен съпруг за бедното сираче.

— Трудно е и за мъжете да не се подмамят от толкова пари! — съгласи се Селин унесено.

— Очевидно! Жените изпитват същото чувство пред накитите и тоалетите! Затова именно моята малка Клод, която е умна и прозорлива, не бърза да сложи хомота на врата си.

— Тя ще остане стара мома! — заяви младото момиче с такъв тон, сякаш предсказваше някаква катастрофа.

— Това невинаги е неприятно — отбеляза кротко старата госпожица. — Аз съм много щастлива! Докато съм при госпожица Фремон, тя няма защо да бърза и може да остане свободна и независима по-дълго време!

— Очевидно — каза замислено прислужничката. — Когато една жена може да плати всичко, каквото иска, тогава съпругът не е особено необходим.

В същия момент из обширния апартамент, който госпожица Фремон заемаше на авеню „Боа дьо Булон“, се разнесе шум от отваряне на врати.

Госпожица Жусран направи знак на Селин да си върви.

— Госпожицата идва; бързай на работа. Излишно е да те завари със скръстени ръце.

Прислужницата едва бе изчезнала, когато вратата на стаята се отвори и една висока девойка, облечена в скъпо самурено палто, влезе вътре.

— Колко е топло тук, когато се идва отвън!

Тя захвърли шапката и ръкавиците си върху едно кресло.

— Студено ли ви беше в „Боа“? — запита Мари Жусран.

— Не, не много! Направих чудна разходка. По дърветата има скреж, а вятърът зачервява носовете. Сгрешихте, Жусран, че не ме придружихте.

— Остарявам вече и студът ме плаши — каза тя, извинявайки се.

— Предпочетох да работя за малките ви протежета; погледнете... дрешката напредва!

Тя посочи плетката, която Клод взе и разгледа.

— Добра ми Жусран, вие ще ни спечелите места в рая с иглите си. Радвам се, че сте по-храбра от мен, аз не обичам много ръкоделието.

— Кой знае! Когато станете на моята възраст...

— Да, сигурна съм, че няма да се пързялям повече на кънки и че няма да ходя толкова, но за да се свия до камината и да плета, ще трябва много да се променя!

След това тя запита неочаквано:

— Прегледахте ли пощата?

— Да.

— Има ли нещо интересно?

— Няма.

— Обадиха ли се от „Алис“?

— Роклята ви е горе.

— Очаквах също и пратка книги.

— Пристигнаха.

— Отлично. Телефонирахте ли в „Казино дьо Пари“?

— Да. Имате желаната ложка.

— Много добре, ще имаме хубаво място, за да видим Морис Шевалие след многогодишно отсъствие. Трябва да не е вече много млад хубавият Морис!

Мари Жусран се усмихна:

— Нима възрастта на Морис Шевалие ви тревожи наистина, Клод?

— Напълно ми е безразлично — отговори девойката уверено.
След туй тихо въздъхна.

— Но това или друго забавление — няма значение. Така е, когато човек не знае как да убие времето си! О, Жусран, колко дълъг изглежда денят, когато човек няма цел и не знае какво да прави!

— Да пътуваме.

— На планина или на Ривиерата! Благодаря, пак същото.

— Да отидем другаде.

— Пътешествията не ме привличат вече. Не, наистина намирам, че през зимата е най-хубаво в Париж. Париж! Моят хубав Париж!

— Тогава защо се отегчавате?

— О, да, защо? — въздъхна тя, като свали бавно палтото си.

Замечтана, с унесен в далечината поглед, Клод продължи:

— Знае ли човек защо една млада двадесет и пет годишна богата, свободна и здрава девойка скучае някой път до смърт?

— Ах, Клод, какво означават тези печални мисли, които ви обземат от известно време? Да не би да имате неприятности, да ви измъчва скръб?

— О, не! — отвърна младото момиче, като повдигна рамене. — Не мога да открия никаква причина. Само ето: имам чувството, че опропастявам живота си и че губя лудешки времето си... Каквото и да правя: било, че се забавлявам, че работя или се разхождам, в себе си имам особено чувство на празнота, на ненужност... Уверявам ви, подобно чувство не е приятно.

— Трябва да се опитате да реагирате, малка моя... Може би като мислите още повече за бедните, за нещастните, ще се почувствувате полезна... Нужно е толкова малко, за да бъдеш доволен от себе си!

— Намирам, че съветът ви е безполезен, Жусран! Вие знаете отлично, че аз давам много за благотворителни цели...

— Не би било зле да посещавате сама протежетата си.

Младото момиче сподави една прозявка.

— Опитях се: не мога да се заинтересувам достатъчно за дребните им грижи. Когато бедните хора започнат да се оплакват, аз мисля само за едно: да ги обсипя с пари, за да не страдат повече, и да избягам бързо далеч от тях, за да не слушам повече оплакванията им и да не виждам посредствеността им. Страшно е да се каже, но ми се струва, че вече нямам сърце.

— Това би било много жалко, храбра ми Клод — каза, усмихвайки се, възрастната жена, — защото досега, колкото пъти съм се обръщала към него, то е било извънредно състрадателно.

— Да, да давам, винаги да давам! Не знам да правя друго, освен това! А сигурно е приятно и да получаващ някой път.

Тя замълча унесено и въздъхна. След това разтърси внезапно рамене, сякаш искаше да отхвърли някакъв товар:

— Но да оставим това — каза тя. — Колко хора биха искали да са на моето място. А аз се осмелявам да се оплаквам, че съм прекалено щастлива! Ох! Ще се върна при книгите си, те са все пак най-добрите ми приятели!

— Вие твърде много четете. Това кара въображението ви да работи.

— Поне в книгите няма измама: героите са прекрасни, почтени и смели. Що се отнася до младите момичета, те имат щастие и в излишък. Виждате ли, Жусран, само чрез книгите животът ми се вижда наистина хубав. А сега — прощавайте, стара ми приятелко; ще се видим на вечерята.

II

— Но хайде, Жусран, събудете се! Имам да ви кажа нещо много важно!

Старата госпожица полуотвори очи, мигайки от ярката светлина на утрото.

— Колко е часът, Клод, та сте станали преди мен?

— Осем часът, стара ми приятелко.

— Ах, осем, добре!

Миг след това тя отхвърли завивките и седна на леглото:

— Господи! Каква катастрофа се е случила, та сте станали толкова рано?

— Никаква катастрофа, а щастие, надежда! О, добра ми Жусран, искаше ми се да ви видя по-скоро... да ви разкажа! Вече не се отегчавам! Имам цел! Животът е хубав!

— Какви са тези приказки, които ми разправяте?

— Истината, Жусран! Аз ще изживея един роман.

— Хм!

— Да, ще бъда героиня на чудно приключение; луда съм от щастие.

Девојката се разхождаше оживено из комфортно наредената стая на компаньонката си, сякаш жадуваше да се изплъзне вън от тесните, притискащи я стени. Тя размахваше ръце, подчертавайки думите си. Цялото ѝ същество се вълнуваше от някаква съкровена мисъл, която явно я бе завладяла.

Хармоничните форми на стройното ѝ тяло се очертаваха под копринената пижама.

Госпожица Жусран съвсем не беше в същото настроение.

След като се прозя и се протегна доволно, тя запита със сънлив и съвсем равнодушен глас:

— Е, добре, Клод, каква е тази чудна новина, която не сте могли да чакате, за да ми съобщите?

— Ще се омъжа, Жусран! Реших да си взема съпруг!

— Ой! — възкликна старата мома. — Аз си знаех, че такава идея може да бъде плод само на кошмар.

— Как така плод на кошмар! Но, Жусран, събудете се! Казвам ви, че ще се омъжа и че ще изживея истински роман; не вярвам да ви се е присънило това!

Мари Жусран остана невъзмутима.

— Така хубаво си спях, Клод! Само за да ми разкажете тази глупава история ли ме изтръгнахте от обятията на Морфей?

— И таз добра! — провикна се девойката нетърпеливо. — Не ме ли разбирате, скъпа ми старице? На кого друг искате да говоря за надеждите и проектите си, ако не на вас, която баща ми натовари да ме подкрепяте и да ме напътствате в живота?

След това тя тропна с крак и заключи:

— Наистина, питам се за какво сте годна, ако днес не можете да ме изслушате, без да се подигравате!

Госпожица Жусран не се трогна ни най-малко от този порой от упреци.

Тя нагласи невъзмутимо възглавницата си, облегна се удобно и чак след това подкани Клод спокойно:

— Продължавайте, малката. Аз съм цяла в слух, за да чуя вашата смешна история.

— О, Жусран! Вие можете да ме накарате да изляза от кожата си с подигравателните си забележки, ако не знаех колко сте ми предана всъщност! Казвам ви, че реших да се омъжа!

— Разбрах. Питам се само кой е нещастният смъртен, спрямо когото сте взели това решение?

Клод повдигна безгрижно рамене.

— Съпругът не е от значение...

— Хм! А аз мислех, че именно той е най-интересното в проекта за женитба.

Горделивите устни на Клод се свиха в презрителна гримаса.

— Съпруг! Намира се, както трева между камъни. Вие знаете отлично, Жусран, че е достатъчно да пожелаея, за да си избира когото поискам.

— Да, но досега никой нямаше успех пред вас.

— Защото всички твърдяха, че ме обичат, а всъщност ламтяха за парите, които остави баща ми.

— И вие сте намерили някого, когото не подозирате, че преследва същата цел?

— Нищо подобно! Защо да се опитвам да търся невъзможното? Вече съм имала достатъчно разочарования, за да мога да вярвам в незаинтересоваността на мъжете.

— Ето една мисъл, която ми харесва и не отговаря на празните приказки, които ми наговорихте в началото — заяви спокойно старата госпожица.

— Изслушайте ме, преди да се радвате! — възрази Клод с тайнствена усмивка.

Без да се заблуждава за начина, по който компаньонката ѝ щеше да посрещне изявлението ѝ, тя прибави лукаво:

— Пригответи възклицанията си на възмущение, добра ми Жусран: аз няма да се омъжа за човек, който говори за любов, за да ме излъже по-лесно. Не! Напротив, ще се омъжа за съпруг, когото купувам и за чиито чувства не си правя никакви илюзии.

— Съпруг, когото купувала!

Мари Жусран се бе изправила в леглото си от изненада.

— Точно така — съпруг, който е такъв или иначе, който прави всичко според моето желание не защото ме обича или казва, че ме обича, а чисто и просто защото аз му плащам да е такъв или да прави еди-какво си.

— Съпруг, комуто плащала, за да прави това, което тя иска. Велики боже! Нима съществува подобно нещо?

— Считам — заяви Клод най-сериозно, — че ако още не съществува, е достатъчно да го създам, за да стане бързо действителност.

— Значи вие смятате наистина да създадете подобни съпрузи?

— Да — заяви младото момиче непринудено.

След това седна на леглото, обгърна коленете си с ръце и обясни спокойно:

— Известно ви е, че от няколко месеца съм се заела да чета чуждите автори не в превод, а в оригинал. Напоследък се нахвърлих жадно върху испанските книги. Снощи четох една от тези работи...

— Какво общо има испанската литература с досегашния ни разговор?

— Почти нищо, но идеята да си купя съпруг ми дойде, като четях един роман, който сигурно е плод на мозъка на някой модерен Сервантес. Сънувах го цялата нощ.

— Този достоен поданик на иберийската република можеше да напише нещо друго, вместо да ви мъти така главата.

— Но не разбирате ли, Жусран, че благодарение на него стигнах до тази гениална идея! Аз ще си купя съпруг, т.е. ще си го избира по такъв или иначе модел, който имам в главата. Аз ще му платя, за да...

— Да, да, обяснихте ми вече. Единствената мъчнотия ще бъде да откриете рядката птица, която ще приеме да изпълнява капризите ви.

Това обаче, изглежда, не притесняваше младото момиче.

— Като определя цената, това едва ли ще бъде невъзможно — заяви тя с трогателна искреност и увереност.

Госпожица Жусран повдигна безпомощно очи към небето.

— Надявам се — провикна се тя почти гневно, — че Провидението ще постави толкова пречки на пътя ви, че няма да срещнете никога мъж, който ще бъде толкова долен, че да приеме подобна сделка!

Старата жена се вгледа обезпокоена в момичето, чието напрегнато изражение говореше за сериозността на решението му.

— Бедна ми малка Клод — каза тя, като поклати глава, — не знам с какви доводи да сразя тази нова лудост, която е минала през ума ви. Би трябвало да си кажете, че женитбата е нещо много сериозно, за да обвържете живота си само заради една лудешка мисъл, хрумнала ви от някакъв роман.

— При сегашното състояние на нравите женитбата е твърде жалко и печално нещо — отбеляза горчиво младото момиче.

— Но тя е все пак най-сигурното и най-доброто състояние за сериозната жена.

— Точно затова смятам „сериозно“ да се омъжа. Аз съм вече двадесет и пет годишна...

— И кандидати не ви липсват! Между тях има от много добри семейства, които са със сериозни качества.

Клод стана нетърпеливо.

— Качествата на тия кандидати приличат на различните марки сардели: колкото са по-лоши, толкова повече ги рекламират. Благодаря за подобни кандидати. Открих средство, което ми харесва и което

считам за добро. Ако не намеря рядката птица чрез новия ми начин на търсене, винаги мога да се откажа от намерението си.

Старата госпожица въздъхна отчаяно.

— Какво повече мога да ви кажа, бедно ми дете?

— Нищо друго, освен да ме поздравите, стара ми приятелко. По-скоро трябва да се радвате, отколкото да гледате така печално: ще се омъжа за съпруг, избран от мен, следователно по мой вкус!

Но госпожица Жусран далеч не бе убедена в това.

— Добре, нека да се радваме, щом е такава заповедта — отвърна тя мрачно. — Навярно — продължи полугласно — смятате да откриете този съпруг чрез обявления... във вестниците?

Клод избухна в искрен смях.

— О, Жусран, колко сте забавна! Нима си представяте наистина, че ще дам подобно обявление в някой вестник и ще чакам резултата на *poste restante*?

— Тогава сигурно ще предпочетете да съобщите желанието си на кандидатите ви?

— Колко бедно въображение имате! — отбеляза весело младото момиче.

Клод стана, изправи се пред високото трикрило огледало, в което се отрази образът ѝ, и се протегна с наслада.

— Напускам ви, мила ми Жусран, за да отида в „Агенция Мишо“, която е най-сериозното бюро за женитби, което имаме във Франция.

Старата жена подскочи на мястото си.

— Бюро за женитби! Клод, това е невъзможно! Мое малко момиченце, не се впускайте в подобна авантюра.

— Бъдете спокойна, приятелко Жусран, ще ви държа в течение, понеже се радвате така искрено заедно с мен.

И палава и закачлива, младата милионерка изпрати на старата жена целувка с крайчеца на пръстите си и излезе.

III

„Агенция Мишо“, близо, до която Клод Фремон слезе от колата си, бе разположена в една от малкото спокойни улици близо до Операта. От няколко десетки години тази агенция се ползуваше със славата на бюро за женитби, което посредничеше по най-почтен и законен начин за сключването на многобройни щастливи бракове.

Във всички среди се говореше с възхищение за съвестността и почтеността на директора, който имаше обикновено големи лични заслуги за щастливото осъществяване на брачните проекти, които му се доверяваха.

От 1929 г., т.е. от десетина години, това брачно бюро се бе разраснало с бързи темпове.

Лесните женитби след войната, недобросъвестността на кандидатите за брак, които се мъчат да се измамят взаимно, цената на живота, която в светкавичното си покачване промени крилата на любовта във вечен кошмар от разходи, полици за изплащане и груби упреци; накъсо — ужасът, който всички започнали да изпитват, че могат да свършат зле, това бе позволило на „Агенция Мишо“ да се развие и да заеме значително и почти необходимо място в модерното и егоистично съвременно общество.

С помощта на „Агенция Мишо“ изненадите се избягваха.

Мъжете можеха да научат точно годините на годениците си, здравословното им състояние, съдебните досиета на семействата им. Младите момичета биваха осведомявани за действителните доходи на кандидатите си, за навиците им и за начина, по който скъсвали с жените.

Тези взаимни опознавания позволяваха на всеки да се ожени според вкуса и темперамента си, без да се страхува, че ще бъде измамен.

Наистина такава женитба била лишена от поезия, но в замяна на това давала всички гаранции за искреност и доверие. Толкова повече че внимателният преглед, правен от неподкупния лекар на „Агенция

Мишо“, бил задължителен за всички кандидати за брак и се равнявал на предбрачното свидетелство, искано напразно от медицинския съвет.

Подмамена от тези преимущества, Клод слезе от колата си и тръгна пеш към „Агенция Мишо“, където пожела да говори лично с директора.

Служителят отказа да изпълни желанието ѝ, понеже директорът приемал само при предварително уговорена среща и при извънредно изключителни и интересни случаи.

Но Клод Фремон имаше доводи, пред които хората рядко устояваха. Освен това тя беше красива, облечена в скъпо кожено палто и говореше с такъв заповеднически тон, на който бе трудно да се противопоставиш.

Младата девойка пхна двадесет франка в ръката на служителя и той промени веднага държането си. Поклони се учтиво и побърза да предупреди шефа си.

Господин Мишо бе петдесетгодишен дискретно-елегантен мъж, който посещаваше най-отбраните кръгове на обществото и бе приеман навсякъде любезно. След като накара посетителката си да почака десетина минути, той я прие с истинска светска учтивост.

Окото му, свикнало да съди за хората още от пръв поглед, забеляза веднага, че младата посетителка бе различна от обикновените клиентки. Тя бе твърде хубава и твърде елегантна, за да търси наистина съпруг. Гордата ѝ глава с надменни устни, въпреки откритата усмивка, изглежда, бе свикнала по-скоро да отблъсква кандидатите, отколкото да желае да улови някого на всяка цена.

Господин Мишо се постара да бъде особено любезен и внимателен с младата непозната.

Клод изпита веднага голямо доверие към него.

— Настоях да бъда приета лично от вас, господине, защото това, което ме води тук, е съвсем интимно и имам нужда от пълната ви дискретност.

— Моята дискретност е осигурена за всичките ми клиенти, каквито и да са те, госпожице. Когато опознаете по-добре нашето бюро, ще се убедите, че можете да говорите тук напълно поверително.

Гласът му бе плътен, сериозен, излъчващ някакво особено успокоение.

— Въпреки това аз държа да бъда във връзка само с вас — настоя тя с усмивка.

Клод мислеше, че още с влизането си в „Агенция Мишо“ ще е достатъчно само да отвори широко кесията си и да постави условията си; но сега, когато се намираше пред директора ѝ, тя почувствува, че няма да е така.

— Аз съм на ваше разположение, госпожице — каза той. — Ако ми изложите подробно желанията си, ще се постарая да ги задоволя напълно.

Младото момиче бе така въодушевено от идеята си, че не изпита никаква трудност да предаде желанията си на директора на „Агенция Мишо“.

Тя искаше такъв и такъв съпруг... Външността не я интересуваше, достатъчно беше да бъде симпатичен и висок на ръст.

Но това, на което държеше най-много, бе възпитанието и образованието.

Тя искаше съпруг, който да бъде добър събеседник, начетен, любезен, светски човек и с безупречен морал.

Най-после — тя ограничаваше предварително отношенията им: съпругът ѝ и тя щяха да живеят като добри приятели и щяха да бъдат свързани чрез еднаквите вкусове, еднакви интереси и взаимно доверие. Тя щеше да разчита на компаньона си, за да я защитава в случай на нужда и да се отнася към нея — при всички обстоятелства — като към много скъпа приятелка. Отношенията им спираха дотук. Клод не искаше да понася властвуването на мъжа... поне дотогава, докато не опознае основно съпруга си и не бъде напълно сигурна, че иска да го направи свой другар до края на живота си. Тя имаше претенциите да остане господарка на тялото си и да не бъде принудена да понася ласките на един влюбен съпруг... По-късно може би... Но тя държеше главно да е единствената, която има правото да реши дали ще дойде някога това „по-късно“.

Дотук господин Мишо я слушаше, одобрявайки мълчаливо с глава различните желания на младата си клиентка: всичко му се виждаше осъществимо.

Обаче при последните условия той се намръщи.

— Предпочитам да ви кажа веднага, госпожице, че последното условие ми се вижда трудно за осъществяване. Кой разумен и почтен

човек, какъвто искате вие, ще приеме това условие? Има две възможности: първо, или той да бъде напълно безразличен към вас и ще търси другаде удоволствията си — и тогава вие ще се оплачете от студенината му; или, второ, той ще се привърже към вас и ще иска да имате по-тесни връзки.

Клод направи несъзнателно гримаса на отвращение, която накара господин Мишо да се усмихне.

— Поставете се за миг, госпожице, на мястото на този вероятен съпруг. Очевидно вие сте твърде хубава, за да поласкаете суетата даже и на най-взискателния мъж, но ако той няма да има лично, да кажем, полза... от вашата хубост, какви преимущества ще му донесе такава женитба?

— Тук, господине, ми позволете да спомена паричния въпрос...

— Аз ви слушам, госпожице.

— Аз съм богата... много богата! Следователно не желая съпругът ми да бъде такъв...

Господин Мишо се усмихна одобрително.

— Това наистина е сериозна компенсация!

— Още повече че мъжът, когото ще избира, ще има осигурен охотен и приятен живот: пътешествия, най-различни развлечения, дрехи, автомобили. Накратко всичко това, което може да облекчи съществуването му.

— Започвам да си обяснявам изискванията ви, госпожице.

Клод се усмихна и горда, че може да си послужи с цифри, продължи:

— Най-после, за личните нужди на този господин считам, че като му отпусна петнадесет хиляди франка на месец, той ще види в този брак сериозна компенсация за това, че е само съпруг по име на жена си.

Господин Мишо не отговори. Цифрите на младото момиче му направиха силно впечатление. Въпреки това той размишляваше за странните предложения на клиентката си и се мъчеше да отсъди като мъж как би реагирал друг мъж на такава сделка.

— Възможно е да задоволя изискванията ви, госпожице — каза той най-после, — но при едно условие.

— Какво е то?

— Че ще приемете да затваряте очите си по-късно, когато съпругът ви бъде принуден да търси малки приключения.

Силна червенина обагри лицето на Клод и тя заяви раздражено:

— Не искам съпругът ми да тича подир жени и да си позволява и най-малки приключения! Държа да имам приятел, който ще се занимава само с мен и няма да посещава никоя друга жена.

Господин Мишо кимна утвърдително, въпреки че вътрешно се забавляваше много от желанията на Клод:

— Да, да, разбирам...

Всъщност големият му житейски опит му подсказваше да не се плаши от тези женски изисквания. Откакто съществува светът, жените са държали на пълната вярност на съпрузите си...

Обичан или не, истински или фиктивен съпруг, мъжът, за когото би се омъжила тази хубава девойка, щеше да бъде като всички останали мъже, особено при подобни условия...

„Главното е — каза си той — да й намеря добре възпитан и коректен съпруг. С един галантен мъж нещата се нареждат винаги отлично!“

Гледайки младото и гордо същество, което излагаше с такава решителност своите неестествени условия, снизходителна усмивка заигра върху устните на сериозния директор.

Той каза с обичайната си убедителност:

— Мисля, че ще мога да намеря съпруга, когото желаете. След няколко дни ще ви съобщя първите резултати. Дотогава, за да улесните издирванията ми, трябва да попълните този формуляр.

Той подаде на младото момиче напечатан лист. Това беше подробен въпросник, който Клод започна да чете с учудване и враждебност.

— Как! Нима трябва да дам всички тези сведения? — възкликна тя.

— Човекът, който бъде склонен да приеме условията ви, може да пожелае също да получи някои подробности за жената, която му предлагат.

— Естествено, но...

— Забележете — настоя господин Мишо, — че колкото повече държим на мъж с характер, толкова повече трябва да очакваме, че той

ще бъде труден за задоволяване. Преди да се ангажира, ще трябва да му изложим положението и да отговорим на всичките му въпроси.

— Така е — съгласи се посетителката. — Но при тези обстоятелства къде остава дискретността, на която аз държа?

— Този формуляр е строго поверителен, госпожице. Само част от него се открива на евентуалните кандидати.

Известни точки, като името и адреса ви, не се съобщават никога. Освен това, ако не желаете да откривате самоличността си даже пред нас, достатъчно е да сложите едно число или инициали вместо името ви. За наша гаранция вие ще трябва да внесете в касата ни известна сума, която покрива разноските ни по издирванията. Нашите клиенти са напълно свободни да откриват или не самоличността си. От тях се изисква само едно нещо: точност в сведенията, които ни дават. Те са свободни да не отговарят, ако въпросът ги затруднява, но и ние сме свободни да вземем нашите мерки при всяка умишлена грешка. Когато се докаже такова нещо, ние преставаме да се занимаваме с тези клиенти и сумата, която са внесли, остава за касата ни, за да компенсира злото, което биха могли да ни причинят.

— Намирам, че сте прав — заяви Клод, възхитена от това правило, — иначе може да попаднете на различни мошеници.

Клод взе писалка и започна да попълва поставения пред нея лист.

Когато стигна до предпочитанията за физическите качества на желания съпруг, тя спря.

— Затруднява ли ви нещо? — запита господин Мишо, който не я изпускаше от погледа си.

— Да — призна тя. — Нямам предвид никакъв определен мъжки образ. Имах в краката си най-различни кандидати, но никой не ми допаднаше наистина. Някак несъзнателно желая съпругът ми да бъде по-висок от мен и да има приятно лице, цветът на очите или на косите не ме интересува никак... главното е да има качествата, които желая, и да бъде истински кавалер.

— Ще се опитаме да ви задоволим — повтори господин Мишо, който предвиждаше със задоволство едно добро възнаграждение за бюрото му.

Но сякаш Клод отгатна мисълта на събеседника си, престана да пише и повдигна глава.

— Държа да ви предупредя също, господине — обясни тя с приятния си глас, — че моето богатство ще си остане лично мое и съпругът ми няма да има нищо общо с него. Извън възнагражденията, които аз ще ви давам, вие не очаквайте нищо от този, когото бих избрала; освен това аз бих развалила веднага брака, който не отговаря на желанията ми. В случай обаче, че вие станете ковач на щастието ми, аз ще ви дължа голяма признателност. Тази признателност ще изразя под формата на хилядафранкова банкнота, която ще получавате всеки месец.

— Всеки месец! — възкликна директорът с трепет, въпреки че бе свикнал да се владее.

— Да, докато трае бракът ми... и до края на живота ми, ако той не бъде разтрогнат.

Господин Мишо се възхити в себе си от предвидливостта на младото момиче. По всичко личеше, че Клод е изключителна жена, която бе излишно да се опитва да заблуждава.

Когато те си стиснаха силно ръцете на раздяла, и двамата бяха доволни един от друг.

Директорът се чувствуваше готов да направи всичко, за да задоволи щедрата си клиентка, а Клод виждаше със задоволство, че изпълнението на екстравагантната ѝ идея бе възможно.

„Ура за испанския автор, който ми даде тази идея! — провикна се тя весело, когато се настани в колата си. — А сега — пазете се, господа! Поне веднъж една жена ще бъде тази, която ще говори първа и ще поставя условията си! Твърде отдавна младите момичета са принудени да вземат за съпрузи онези мъже, които са благоволили да ги забележат; нещастните момичета, понякога положението им е толкова лошо, че са принудени да вземат първия, който се представи, от страх да не изпуснат случая.“

Доволна от силата си, Клод започна да си тананика весело, докато колата я отвеждаше към дома ѝ.

IV

Вечерята, на която бяха поканени само мъже, приближаваше към края си сред непринудена сърдечност и веселие.

Домакинът, известният банкер Симон Вас, въпреки че бе женен и баща на три деца, имаше навика да събира всеки месец на вечеря известен брой свои приятели и познати, които се мъчеше да развлича всеки път с интимното желание да поддържа връзките си, да създава нови и да сключи някоя сделка.

Когато започнаха да поднасят кафето и ликьорите, гостите станаха по-шумни и разговорливи.

Господин Мишо, един от щастливите поканени, който разговаряше приятелски с домакина, отговори на въпрос на Симон Вас:

— Моето бюро има клиенти от всички среди на обществото. Когато го основах — преди дванадесетина години, клиентелата ми се състоеше от чиновници и от дребни рентиери, които поради липса на връзки не можеха да намерят желаната съпруга.

Днес обаче съвсем не е така. Модерните младежи имат много повече нужди от своите предшественици. Те искат жените им да отговарят на известни техни изисквания, да имат определени наклонности, определено състояние и възпитание. Само когато са убедени, че тези, които им се представят, отговарят на желанията им, само тогава те проявяват чувствата си и избират между многобройните кандидатки тази, която им харесвала най-много.

— Няма съмнение — заяви Симон Вас, — че бащите ни се женеха преди всичко по любов.

— Но не бяха малко и случаите, в които се женеха заради някоя голяма зестра — допълни съседът му.

— И единият, и другият начин са били еднакво лоши — подхвана директорът на „Агенция Мишо“. — В първия случай искреният мъж се женил, заслепен от любов, за жена, която често е била недостойна за него; във втория той е жертвувал всичките си възможности за

съпружеско щастие само за да притежава известна сума пари. И в двата случая той е ковял собственото си нещастие, както и нещастieto на доверилата му се жена. При условията, които аз създавам, нашите млади хора изучават характерите и вкусовете си, преценяват стойността и качествата си; това е много по-сигурно и нерисковано. Уверявам ви, че от няколко години насам качеството на женитбите се е подобрило.

— Кажете ни, Мишо, случвало ли ви се е наистина да срещнете между клиентите си млади и богати хора... такива, които имат връзки и които, въпреки всички тези преимущества, се обръщат към вас, за да им намерите сродна душа?

Директорът на „Агенция Мишо“ се усмихна тържествуващо.

— Само преди един ден, драги господине, богатата девойка... много богатата, невероятно богатата, се обърна към мен, за да й намеря „рядката птица“, отговаряща на желанията ѝ.

— За да бъдете по-точен, трябваше да довършите портрета — намеси се един от гостите подигравателно.

— Какъв портрет? — запита господин Мишо с добродушно учудване.

— Вие казахте: невероятно богатата. Трябваше да прибавите: ужасно грозна или стара, или саката!

— Нищо подобно: тя е млада, прекрасна и изглежда извънредно добре възпитана.

— Хайде, хайде, Мишо, не преувеличавайте — каза домакинът помирително.

— Но аз не преувеличавам, приятелю! Бих искал да съм тридесетгодишен, за да се кандидатирам.

Той спря, поколеба се и подхвана по-умело:

— Казах глупост; един Мишо, колкото могъщ и хитър да е, не отговаря ни най-малко на желанията на младата ми клиентка; тя иска светски човек, изискан, възпитан и учтив...

С няколко думи Мишо разказа за интересния случай, който бе имал, и за желанието на младата му клиентка.

Цифрата на месечното възнаграждение, което младата жена възнамеряваше да дава на съпруга си, предизвика истинска сензация между гостите. За много по-малко от това мнозина биха продали душите си!

Тази цифра показваше най-вече колко сериозна бе работата.

Всички започнаха да правят забележки и да подмятат остроты по адрес на тази странна амазонка, която заявяваше, че желае да си купи съпруг.

— И наистина ли тази жена е хубава? — запита отново гостенинът, който бе подхванал този разговор с насмешливата си забележка.

— Много хубава! — потвърди господин Мишо.

— На колко години е?

— На двадесет и пет.

— Казвате, че е добре във всяко друго отношение?

— Много добре, елегантна, изискана, хубава фигура, хубаво лице. С една дума — чудесна жена!

— Дявол да го вземе! Да не би да има някой физически или психически недостатък, който ви е убягнал?

— Не вярвам! Сведенията, които имам вече, са превъзходни. Момичето, за което става дума, принадлежи към най-висшето общество.

— Французойка ли е?

— Да, господине.

— Родителите ѝ?

— Тя е сираче.

Настана мълчание, сякаш тази дума обясняваше положението.

— В такъв случай — подхвана след известно време същият глас — пожелавам ви, драги господине, да завършите благополучно тази работа. Що се отнася до мен, ще бъда много любопитен, когато ви срещна отново, да разбера какво е станало.

— Надявам се, господине, че ще мога да ви съобщя нещо приятно. Тази работа е прекрасна, тя ме ласкае и аз съм решил да я изведа сам до края.

— Пожелавам ви успех — каза другият любезно.

— Благодаря ви, господине — отговори директорът на „Агенция Мишо“, наблюдавайки крадешком събеседника си.

Но той нямаше време да забележи нищо друго, освен едно открито и умно лице.

Домакинът стана от масата, повечето гости заобиколиха господин Мишо, който имаше връзки с видни личности, и той напълно

изгуби симпатичния си събеседник.

А онзи се приближи към един отворен прозорец и с цигара в уста загледа замечтано в звездната нощ. Очите му се понесоха по небесната шир, сякаш следваха някакво привлекателно видение. В погледа му се долавяше усмивка, а по устните — насмешка, но челото му оставаше намръщено, сякаш разумът се противеше властно на някакво смътно желание, което се бе зародило дълбоко в душата му.

Но точно това подсъзнателно желание го накара да се обърне и да пристъпи към своята чудна съдба. С все още унесен поглед и неясна мисъл той се отправи към домакина.

— Симон — каза той приятелски, — представи ме на Мишо, без да споменаваш какъв съм... дай ми също дума, че няма да му разкриеш истинското ми положение.

— Мишо няма да закъснее да узнае всичко, което искаш да скриеш от него... особено това!

— Хайде де! Тогава не го лъжи, кажи му истината: „Дидие Валанкур, твой съученик от Сен Луи, адвокат без клиента...“ — това е всичко! Надявам се, че за да ме удостои с вниманието си този господин, не е необходимо, да заслепяваш с парите си или да имаш омагьосващата усмивка на милионерката, за която ни говори.

— Не, успокой се, Мишо е много любезен. Във всяко ново запознанство той вижда бъдещ клиент или човек, който може да му послужи. Достатъчно е да похвалия интелигентността ти и ще видиш как ще ти се усмихне!

Но Валанкур задържа приятеля си за ръката.

— Не забравяй, че те помолих да си напълно дискретен и че адвокат без работа не може да е бог знае колко интелигентен.

— О, добре, добре! Скъмността ти стига до крайност; бъди спокоен, ще бъда много сдържан, щом такова е желанието ти.

Миг след това Мишо стискаше ръката на Дидие Валанкур, когото Симон Вас му представи.

— Преди малко имах вече удоволствието да разменя с вас няколко думи — каза любезно господин Мишо.

— По повод на онази млада авантюристка, за която търсите годеник — довърши просто Валанкур.

Но другият възрази:

— Извинете! Не вярвам да съм казал, че клиентката ми е авантюристка.

— Значи тя наистина заслужава всичко хубаво, което казахте за нея?

— Давам ви думата си, че съм убеден в това.

Младият адвокат се усмихна едва забележимо: думата на директор на бюро за женитби не му се виждаше много убедителен аргумент.

— Да допуснем — каза той примирително, — че вие имате право и че тази млада личност е напълно добродетелна. Щом е така, да играем с открити карти. Помолих Вас да ме представи, защото схващането, което тази жена има за женитбата, ме примамва и защото ще ми бъде приятно да се запозная с нея.

— Да се запознаете? — каза господин Мишо недоверчиво. — В качеството си на какъв? На кандидат или на любопитен?

По лицето на непознатия се изписа леко колебание. В стоманените му очи проблесна весела искрица, осветявайки цялото му лице.

— На кандидат — заяви той със спокоен глас и с непроницаемо изражение.

— По дяволите! — възкликна директорът на „Агенция Мишо“, като подскочи. — Изглежда, че не сте лишен от претенции!

При този неочакван удар другият се изправи учудено.

— Нима считате, че съм недостоеен да искам ръката ѝ?

— О, не мога да кажа още нищо, понеже не ви познавам — призна господин Мишо добродушно. — Но ми се струва много непредпазливо от ваша страна, че поставяте кандидатурата си, без да знаете всичките условия на клиентката ми.

Непознатият се усмихна леко.

— Нима е толкова възискателна? — запита той.

— Тя има право да е.

— И какви са тези условия? — осведоми се той с малко подигравателна усмивка.

От няколко минути господин Мишо гледаше втренчено адвоката и мислено си отбелязваше:

„Тридесет и шест години може би; висок, доста хубав, но преди всичко извънредно изискан, умно чело, студени очи, скептична уста...“

Този човек не беше кой да е: лицето му говореше, че в него имаше едновременно и воля, и мечтателност! Той можеше да се хареса даже и на най-взискателните жени.

— По външност — заяви тържествено директорът — вие отговаряте на желания тип.

Дидие се усмихна поласкано; тези, които го познаваха добре, знаеха за многобройните му успехи сред жените. Той минаваше даже за доста голям донжуан и ухажваше по няколко жени наведнъж.

Но господин Мишо не знаеше това и съдеше само според туй, което виждаше.

— Има и други въпроси — отбеляза той. — Господин Вас ми съобщи, че сте били съученици в Сен Луи. Адвокат ли сте?

— Да.

— Пледирали ли сте много пъти?

— Напротив, много малко, липсва ми усърдие.

— Защо?

Валанкур повдигна рамене.

— Знам ли! — каза той искрено. — Аз съм от добро семейство, живеях не толкова от работата си, колкото от наследството, получено от баща ми, от което имам вече само остатъци... От няколко месеца започнах да гледам по-сериозно на живота и...

Той замълча. Очевидно не бе предвидел, че ще трябва да дава всички тези подробности.

Но бе отишъл твърде далеч, за да се върне, навярно и навикът да побеждава всички трудности го подтикна, защото лицето му просия изведнъж, сякаш бе намерил неоспорими доводи, и заяви:

— Мога да ви дам много добри препоръки... Братовчед ми Валанкур дю Бон, известният писател, ще ви разкаже за мен така, както аз не бих могъл да го направя. Аз му служа често за секретар и...

— Валанкур дю Бон! Как, вие сте роднина на този великолепен писател? Ето, господине, най-добрата препоръка, която можехте да ми дадете: един дуел, подробностите, около който не съм забравил, доказва на всички, че Валанкур са крайно почтени хора, които не може да се нападат и петният безнаказано.

За миг Дидие остана объркан от осведомеността на господин Мишо.

— Моите поздравления — каза той искрено. — Вие имате отлична памет и познавате съвременниците си.

— О — реагира Мишо едновременно поласкан и скомнен, — не хвалете познанията ми! Истината е, че бях натоварен да се заема с братовчед ви...

— Хм?

— Не, не — прекъсна го Мишо със смях, — не се отнася за това, което мислите. Още не съм имал удоволствието да оженя братовчед ви. В замяна на това една от жертвите му искаше да се омъжи за него и това ме принуди да проследя отблизо живота на вашия любезен братовчед.

Валанкур разтвори широко очи от изненада.

— Я гледай! — възкликна той. — Кой би помислил, че Дю Бон едва не си е окачил брачната верига на врата!...

— О, самият той едва ли е узнал някога за опасността, която го заплашваше. Тази жена се оказа от онези, които мъжете посещават, но за които не се женят. Постарах се да го обясня на дамата и от мъка тя се хвърли в ръцете на един танцьор от мюзикхол, който бе много горд да замести прекрасния писател.

Младият мъж избухна в смях.

— Ах! Сещам се за коя жена става дума!

— Тя намери това, което ѝ подходеше, и е щастлива!

Двамата мъже започнаха да се смеят и това разбирателство, макар и по съвсем малък повод, сякаш ги сближи.

Господин Мишо откри внезапно, че младият мъж бе в състояние да оцени една сполучлива шега и изведнъж му стана много симпатичен.

Хващайки го под ръка, той го поведе към гардероба.

— Ще излезем ли заедно? Колата ми е тук и мога да ви откарам у дома ви.

Валанкур си помисли, че друга кола също го чакаше пред вратата на банкера, но не спомена нищо за нея.

— Приемаме удоволствие — каза той свободно. — В този студ не е много приятно да се прибираш пеша. Вие наистина сте много любезен, драги господине.

След като се облякоха, те слязоха по величествената мраморна стълба, хванати под ръка.

— Този Вас е щастлив бандит: има хубаво жилище — забеляза господин Мишо като познавач.

— Да — каза Валанкур със завистлива въздишка, — много бих искал да притежавам подобно жилище.

Директорът на известното бюро за женитби спря и каза, удряйки адвоката по рамото:

— Е, добре, кой знае! Може би желанието ви е изпълнимо. Елате да ме видите утре, ще разучим заедно въпроса.

— Наистина, господине, вие изпълнявате всичките ми желания.

— Ехе, вие сте ми симпатичен и, честна дума, струва ми се, че ние сме създадени, за да се разбираме.

V

Дидие Валанкур вложи цялото си старание, за да не пропусне срещата, която господин Мишо му бе определил.

Още в десет часа сутринта той се яви в „Агенция Мишо“, в кабинета на директора.

— Тази точност говори добре за вас — забеляза директорът, познавайки младия мъж.

— Никога не оставям да ме чакат, защото и аз не обичам да чакам.

Господин Мишо се възхити мислено от малко надменното държане на посетителя.

„Личи си, че е от добър произход“ — помисли си той. А гласно заяви:

— Точността е учтивостта на кралете. Седнете, драги господине; сега ще видим с какво мога да ви бъда полезен в действителност.

Младият мъж потрепери едва забележимо.

— О! Извинете! — възрази той. — Държа да се отбележи, че аз съм тук само заради едно нещо, извън което нищо не ме интересува: да се запозная с оригиналната девойка, която ви е посетила завчера.

Господин Мишо се усмихна.

— Наистина ли никоя друга жена, даже ако е също така богата и ако предлага условия, които не са така... аномални, няма да ви хареса повече?

— Никоя друга — отвърна младият мъж без колебание. — Повтарям ви, че именно претенциите на тази жена, които намирам оригинални, ме съблазняват! Тя трябва да е сигурна в себе си или да е надъхана с тайнствената сила, която се крие в парите, за да се осмели на такава сделка. Защото, най-после, женитбата сама по себе си е спънка, която ограничава силата на волята на всяко същество. Независимо от това дали иска, или не, тя си взема господар, който ще тегне върху живота ѝ и ще направи от нея или щастливка, или нещастница!

— Не вярвам, че тази девойка е имала някога предвид възможността да бъде нещастна — отвърна предпазливо господин Мишо, който оставяше на драго сърце новодошлия да говори.

— Да не би парите ѝ да я предпазват от това? — продължи младият мъж.

— Може би...

— Освен ако — настоя Валанкур — я води неопитността ѝ, както слепецът следва ръката на детето.

— Не! — отговори след кратко обмисляне директорът на „Агенция Мишо“. — Тази млада жена върви право към целта, силна със силата, която чувства в себе си. Тя ще се отърве от мъжа, ако не е по вкуса ѝ. Тя ще му плати достатъчно скъпо, за да не остане никога като пречка пред нея.

— Един мъж може винаги да изисква от една жена много повече от това, което тя може да му даде — забеляза посетителят, увлечен от разговора, тъй като в цялата работа виждаше богат материал за психологически наблюдения и изследвания.

— Навярно затова тя държи на добре възпитан във всяко отношение мъж — отвърна господин Мишо с тънка усмивка. — Моята клиентка е почувствувала, че едно силно същество може винаги да срещне пред себе си друго, по-силно. Но тя е жена и от женствеността си прави оръжие, като има предвид, че добре възпитаният мъж не противоречи никога на една жена. И тъй като богатството ѝ позволява винаги да компенсира щедро неприятностите, които би причинила, тя избира този начин на женитба и се опитва да бъде щастлива посвоему.

— Е, добре — настоя адвокатът със светнали от удоволствие очи, без да си дава сметка за възторга си, — точно това ми харесва, точно неизвестността ме привлича! Кое ще бъде слабото място, където тези две същества ще се сблъскат? Ако младото момиче, за което говорите, е наистина интелигентно и привлекателно, струва ми се, че не може да съществува по-хубаво приключение за всеки мъж.

Лицето на господин Мишо засия при една скрита мисъл.

„Има заразителна лудост — помисли си той. — Струва ми се, че тази девойка ще срещне истинския си партньор, който е също така възторжен, както тя.“

Все пак, свикнал да разкрива маневрите на толкова много зестрогонци, които се бяха обръщали към него, той въздържа чувствата

си.

— Едно приключение, което носи петнадесет хиляди франка на месец, е винаги хубаво приключение — забеляза той просто. — Но главното е да го заслужите.

— Искате ли да ми съобщите условията й? — отвърна само посетителят, чийто възторг сякаш изведнъж се бе изпарил.

Господин Мишо му подаде тънко досие, в което главните сведения, дадени от Клод Фремон, бяха грижливо извадени.

Дидие Валанкур започна да ги прелиства, сякаш търсеше да прочете между редовете всичко, което не бе писано и което би искал да знае.

Господин Мишо не го изпускаше от погледа си и се възхищаваше в себе си от забележителното равнодушие и безстрастие на младия мъж.

— Тези листове от самата нея ли са писани? — осведоми се адвокатът, когато стигна до края на последната страница.

— Не, един от чиновниците състави това досие според формуляра, който клиентката попълни и който ние проверихме.

— Жалко — заяви младият мъж, — бих искал да изуча почерка на тази жена.

— Нейният формуляр е строго поверителен — отвърна господин Мишо с тон, който не позволяваше никакво настояване.

— Към досието няма ли някаква фотография? — запита Дидие.

— Няма нищо подобно.

Настана внезапно мълчание, което бе нарушено от посетителя.

— Условията, които клиентката ви е поставила, не ми се виждат от такова естество, че да променят намерението ми: потвърждавам кандидатурата си за тази женитба.

— Прочетохте ли добре, женитбата ще бъде фиктивна.

— Видях!

— И това условие ли не ви се вижда прекалено?

— Напротив, то ми харесва! — заяви хладно странният кандидат.
— Тази млада жена е разбрала отлично колко трудно е почтен мъж да бъде принуден да изрази чувства или желания, които не изпитва.

— Хайде де! — възкликна господин Мишо, смутен от такова схващане. — Аз бях убеден в обратното — че това условие ще се види много унизително на всеки сериозен и почтен мъж.

— Защото сте разгледали само повърхностно въпроса — отговори другият спокойно и с най-голямо хладнокръвие.

Господин Мишо се усмихна малко загадъчно и разпери ръце, сякаш искаше да каже: Всеки си има свое мнение. Но дълбоко в себе си той мислеше, че модерната младеж има наистина странни схващания.

Преди един почтен мъж би се почувствувал засегнат и унижен от това условие; днес човек с добро възпитание и от добро семейство заявяваше, че то е много честно и приемливо; нещо повече — той, изглежда, го предпочиташе.

Господин Мишо беше петдесет и пет годишен; той пресметна, че нещата се бяха изменили много от времето на неговата младост. От двадесет години човешките разбирания вървяха с големи крачки към съвършено ново схващане за доброто и злото. Ако нещата се развиваха в същия дух, какво щеше да остане от условностите и предубежденията, когато неговият внук стигне до неговата възраст?

И като всички хора, които са изживели по-голямата част от живота си и крачат към крайната цел, той въздъхна печално заради странната промяна на нравите, въпреки че именно на нея дължеше огромния успех на „Агенцията“ и голямото богатство, което бе натрупал.

Дидие Валанкур прекъсна най-последно мълчанието на господин Мишо.

— Тогава — попита той — мога ли да се надявам сега, че ще ме представите на клиентката си? Или имате да ми задавате още въпроси?

Директорът на бюро за женитби отвори чекмеджето на писалището си и извади печатан лист, приличен на този, който бе дал на Клод, само че в друг цвят.

— Ето въпросника, пригоден за мъжете-кандидати. Бъдете така добър да отговорите с колкото е възможно повече подробности.

Както преди, той извести, че всяко неотговарящо на истината сведение ще стане причина за изключването на кандидата.

Когато след няколко минути Дидие Валанкур му връчи грижливо попълнения лист, господин Мишо обясни:

— Едва след като съставим досието ви, може да ви представя на клиентката си. Дотогава ето ви бележка, за да посетите нашия лекар...

Ето друга за зъболекаря ни... Бъдете така добър да се подложите на техния щателен преглед.

— Какво? — възкликна младият мъж с неудоволствие. — Нима трябва да се подчиня и на тези условия?

— Това се изисква от правилниците, ни и ние не допускаме никакви изключения. Ако не ви харесва, може да унищожите въпросника и да не отивате по-нататък.

— Не, не! — извика Дидие изненадан.

Изведнъж той избухна в смях.

— Я гледай — забеляза той весело, — съвсем не очаквах подобни условия и това е най-забавното нещо, което ми се е случвало досега...

— О! — заяви директорът тежко. — Струва ми се, че ще се учудвате още много, драги господине.

И ставайки, протегна ръка на младия мъж.

— Подложете се на този двоен преглед колкото е възможно по-скоро и едва след това ще видим шансовете ви — дали ще може да бъдете предложен като кандидат на клиентката ми.

— Отивам още сега — отвърна весело адвокатът, взел твърдо решение.

Той с мъка се държеше сериозно — толкова приключението му се виждаше странно, но когато остана сам, избухна в смях.

— Чудесно! — провикна се той. — Истинска комедия. Ще бъде много забавно! Само дано отговарям на условията. Сякаш на този дяволски човек му прави удоволствие да ги умножава. Цялата история е толкова вълнуваща, както различните ми студентски изпити.

VI

— Господин Флош, извинявам се, че ви безпокоя, но работата ми изглежда твърде сериозна и затова дойдох да ви говоря.

Нотариусът посочи стол на посетителката.

— Седнете, госпожице Жусран, и кажете. Навярно се отнася до младата ви господарка?

— Именно за нея! Тя... тя е на път да направи страшна глупост — заяви старата мома, изказвайки изведнъж грижата си и обърсвайки скрито очите си.

Събеседникът ѝ рязко се изправи.

— Дявол да го вземе! Тя беше така разумна досега! Някой мъж, разбира се?

— Да... не. Един роман!

— Точно така предполагах: навярно някоя безнадеждна любов?

— Нищо подобно! Има роман, а няма любов! Госпожица Фремон иска да се омъжи.

— Това е естествено на нейната възраст — заяви господин Флош без учудване.

Той беше довереник на толкова загрижени за омъжването на дъщерите си майки, че вълнението на старата мома при перспективата за женитба на Клод го забавляваше много.

— Да — призна госпожица Жусран с въздишка. — Клод иска да се омъжи, но вместо разумно да си избере съпруг между младежите, които познава, или тези, които могат да ѝ представят, тя мечтае за приключение, за роман. Истинска катастрофа!

— Е, откъде смята да си намери тогава съпруг?

— Смята да си го купи, господине. Да го купи чрез едно бюро за женитби!

— Какво? — подскочи от мястото си сериозният нотариус. — Какво ми разправяте?

— Печалната истина, господине. От седмица Клод Фремон е полудяла. Тя пее, смее се, танцува, не може да стои на едно място. А

когато аз протестирам и я умолявам да размисли, да дойде да се посъветва с вас, тя започва да ми разправя ужасни работи...

— Ужасни работи?

— Да, господине. Казва, че може би ще се омъжи за някой боксьор или за някой светски танцьор, или за някой известен звероукротител!

Господин Флош се усмихна:

— Всичко това не е сериозно. Това хлапе е било винаги много оригинално... Тя се подиграва с вас.

— А съпруга... съпруга, когото купува... Но, господине, вие сте на моето мнение, нали? Тя не може да се омъжи за човек чрез бюро то за женитби!

Нотариусът изгледа събеседницата си с безпокойство.

Той започваше да се пита дали посетителката му не е малко умопомрачена.

— Слушайте, госпожице, обяснете по-спокойно. Не разбирам нищо от това, което ми разправяте. Казвате, че госпожица Фремон говорела, че ще се омъжи за някакъв боксьор, когото купувала чрез бюро то за женитби? Това, което ми разправяте, е неразбираемо!

— И въпреки всичко е истина — заяви възрастната жена, хълцайки. — Моята малка и разумна досега Клод!

— Хайде, хайде, не плачете — намеси се нотариусът, раздразнен от сълзите. — Разкажете ми всичко подробно, от самото начало. Сигурен съм, че не е така сериозно, както го представяте.

— О, напротив!

— Вашата млада господарка не може да се промени тъй внезапно, както твърдите, ако не е влюбена.

— В това съм повече от сигурна. Клод не обича никого.

— Тогава няма никаква причина да се тревожите. Но все пак разкажете. Заради интереса на клиентката ми искам да знам всичко.

Старата госпожица избърса очите си и започна разказа си от онази забележителна сутрин преди една седмица, в която Клод беше дошла да я събуди, за да ѝ съобщи решението си да изживее един роман и да си купи съпруг.

Когато осведоми нотариуса за похожденията на младата девойка, за веселостта ѝ, за телефонните разговори с „Агенция Мишо“, господин Флош на свой ред се загрижи.

— Познавам много добре господин Мишо — каза той полугласно, сякаш говореше на себе си. — Мога да му кажа няколко думи. Вярно е, че не е длъжен да ми отговаря и може да се прикрие зад професионалната си тайна.

Той замълча замислен.

— Ах, тази малка Фремон! Кой би помислил, че ще си послужи с такова средство? Откъде, по дяволите, младите момичета вземат подобни идеи?

— Тя се отегчава.

— И тази история я забавлява естествено!

— Като си помисля само, че досега отблъскваше всички кандидати!

— Нищо не доказва, че кандидатите от „Агенция Мишо“ ще ѝ харесат повече.

— Тя държи на идеята за съпруг, когото купува.

Господин Флош се усмихна.

— Но, госпожице Жусран, вие имате достатъчно влияние над някогашната си питомка, за да я накарате да се вразуми.

Старата мома поклати печално глава.

— Никакво! Вие не познавате Клод; баща ѝ ужасно я разглези.

— Все пак тя е християнка. Трябва да се срещна с изповедника ѝ. Един свещеник, който е спечелил доверието ѝ, ще може да я напътства в този случай.

Мари Жусран поклати отрицателно глава.

— Клод е религиозна толкова, колкото да не прави грях. Често съм съжалявала за начина, по който проявява вярата си... и в този случай парите развалят всичко.

— Как така?

— Да, тя тълкува милостинята по свой начин и си служи с нея, за да задоволи всичките си прищевки.

— Не разбирам.

— Нали според нашата религия богатите трябва да дават на бедните в замяна на благосъстоянието, от което се ползват.

— Това е едно от най-светите задължения на богатите.

— И Клод мисли така... но това ѝ позволява да задоволява всичките си желания и прищевки.

— Какви например?

— Било за храна, било за облекло, било даже за флирт, тя не си отказва нищо, но за да извини всяко нещо, в замяна раздава известна сума пари на бедните.

— Чудесна девойка! — каза нотариусът развеселен.

— Ако Клод види чуждо писмо — продължи старата мома, — прочита го, без да се смущава, но понеже е постъпила грозно, дори бих казала безочливо по отношение на някого, тя поставя монета върху писмото.

— Това е много забавно!

— За всичко е така. Ако прочете вестник, който принадлежи на някой слуга, тя ще сложи двадесет и пет сантима върху него, когато свърши четенето.

— Тя е оригинална!

— Тя не се стеснява, волята и желанията ѝ не знаят граници. Миналата година по време на пътуванията ни престояхме няколко дни в частна къща. Един от дните беше дъждовен и за да се забавлява, тя започна да разглежда шартарите на един шкаф. Това я разсея за известно време и за да възнагради злото, което бе причинила на собственика, сложи по двадесет франка във всяко чекмедже.

— Всичко това впрочем е само любопитство.

— За нещастие тя е такава за всичко! Когато например не може да спи вечер, ме събужда и вика камериерката... Трябва да се занимаваме с нея и наум не ѝ идва, че ако тя не може да спи, то другите си спят. Понякога е много неприятно да ставаш посред нощ. Но тъй като Клод не иска другите да страдат заради нейното безсъние, на другата сутрин ми прави някакъв подарък и дава двадесет и пет франка на прислужницата.

— Но в такъв случай службата ви е много хубава — отбеляза нотариусът.

— О, що се отнася за това, да! Госпожица Фремон има златно сърце. Точно затуй се тревожа заради онзи съпруг от... от бюрото! Този мъж, когото иска да си купи! Тя ще бъде изиграна. Достатъчно е да поискат и тя ще отвори широко кесията си!

— Ако се касае до загубата на няколкостотин хиляди франка, тя няма да умре. Досега е живяла много разумно. Момичетата пилеят много повече с различните си приятелки. Това, което е по-сериозно, е, че тя ще ангажира живота си с човек, който няма да бъде достоен за

нея. Ще видя господин Мишо и тъй като аз трябва да съставя договора, надявам се, че всичко ще мине благополучно.

— Значи вие ще я оставите да извърши тази лудост? — обезпокои се внезапно Мари Жусран.

Нотариусът избухна в смях.

— Но какво повече мога да направя аз от вас, госпожице? Вие ми казвате, че тя не ще послуша даже и изповедника си. Тогава какво искате от един нотариус? Тя няма да ме послуша и аз ще рискувам да изгубя доверието ѝ. Най-добре е да не ѝ казвате, че знам. По такъв начин ще мога да бдя незабелязано и се надявам, че ще бъде достатъчно ловък, за да направя добър договор, който би ограничил апетита на бъдещия ѝ съпруг.

— Но този съпруг от бюро...

— О, да не преувеличаваме! Един съпруг, излязъл от ръцете на господин Мишо, струва колкото всички онези младежи, които тичаха подир нея досега: „Агенция Мишо“ създава често щастливи семейства. Имам много клиенти, които са прибегвали до нея, и са по-щастливи, отколкото ако се бях заел аз самият с техните работи.

— Наистина ли! — възкликна старата госпожица, изненадана от подобно изявление. — Казвате това така, само на шега.

— Ни най-малко не се шегувам. Какво искате? Аз не познавам всъщност друго, освен почтеността и материалното състояние на клиентите ми. Докато този дявол Мишо изследва здравословното им състояние, характера, връзките, миналото — цял куп сведения, които моята професия ме задължава да не зная. „Агенция Мишо“ е голяма сила! И ако директорът се заеме искрено с младата ви господарка, тя може да бъде щастлива... много щастлива! Повярвайте ми, не се тревожете. Може би идеята на госпожица Фремон ще излезе блестяща.

Старата госпожица не можеше да се съвземе от изненада. Цялото ѝ същество се възмущаваше при мисълта за този купен от Клод съпруг. Но щом като господин Флош не се плашеше, какъв смисъл има да се тревожи повече?

Тя се сбогува с нотариуса поуспокоена. Той не бе я убедил напълно, но все пак твърденията му ѝ направиха известно впечатление.

„В края на краищата — помисли си тя, малко разочарована от безсилието на господин Флош да попречи на опасността — и нотариусът е човек като другите: дано само да направи добре

договора, пък да става, каквото е писано! «Агенцията», господин Мишо, бъдещият съпруг и господин Флош — всички са от един дол дренки: мислят само как да си напълнят джоба!“

И добрата жена въздъхна тежко, мислейки за своята малка Клод, която бе изложена на апетитите на всички тези акули!

VII

След като Клод Фремон се настани в луксозната закрыта кола, карана от специален шофьор, която Мишо използваше за известни цели, свързани с работата му, той заключи вратите.

— Не се безпокойте от тази предпазна мярка, госпожице. Осигурявам се против някои нежелателни случки!... А сега ще пусна тези перденца, които затъмняват вътрешността на колата и не позволяват да се вижда какво става вътре. Всичко е нагласено така, че да може да служи за наблюдателница; шофьорът ми е в течение на работата и ще спре колата на удобно място, бъдете сигурна.

Клод се усмихна, всички тези приготовления я забавляваха.

— Сякаш се разиграва някакъв полицейски филм — забеляза тя, опитвайки да се засмее, за да скрие вълнението, което започна да я обзема.

След петнадесетдневни издирвания господин Мишо щеше да ѝ представи трима кандидати, които отговаряха, всеки посвоему, на изискванията.

Но за да даде възможност на младото момиче да наблюдава тримата си кандидати, без тя самата да бъде видяна, той се възползува от специално пригодения си за подобни цели автомобил.

Луксозната кола спря пред терасата на голяма сладкарница на булеварда, в околностите на гара Монпарнас. Въпреки ранния час, няколко маси бяха заети.

Господин Мишо посочи един от посетителите на събеседницата си:

— Този господин със светлото палто, който пие аперитива си, е от добро семейство и поради това, че баща му изгуби състоянието си преди няколко години, е принуден да работи. Той е секретар на виден политик и се надява да бъде избран за депутат.

— Моето богатство ще му послужи като трамплин — каза Клод малко презрително. — По принцип не обичам политиката, тя омърсява тези, които живеят чрез нея... Да минем към втория.

Директорът на Агенция Мишо не можа да не се намръщи леко при решителния и нетърпящ противоречие тон, с който клиентката му отхвърли един от кандидатите.

— Не искате ли да прегледате досието на този младеж? — настоя той любезно. — Уверявам ви, че той е наистина ценен човек.

— Не искам политически мъже — възрази тя със същия рязък тон. — У тях всичко е фалшиво!

Господин Мишо си каза, че тя преувеличава малко. Но имаше ли смисъл да се опитва да убеждава жена, която дори не допуска да се оспорва мнението ѝ?

— Добре, ще го оставим настрана — каза той със съжаление. — Да видим втория... Онзи, черноокият, който е така старателно облечен... виждате ли го там... младежът с мургавото лице, с изящните ръце.

— Да, наистина човек би казал, че е манекен.

— Той е светски човек, от добро семейство, живее в Сен Жермен. Баща му е политически изгнаник след образуването на испанската република.

Но Клод го прекъсна безцеремонно.

— Третият не е ли онзи господин с тъмното палто, който чете някакво списание? — запита тя, посочвайки точно Дидие Валанкур.

— Да, той е третият — отговори господин Мишо. — Адвокат без клиента, който има щастието да е братовчед на Валанкур дю Бон, известния писател, любимец на френските читателки.

— Какво представлява той?

— Отличен момък, умен, духовит, добре възпитан... Не е особено пристрастен към работата си, но е способен на труд в случай на нужда. Братовчед му го обича много и именно от него и от близките му получихме тези интимни подробности. Изглежда, Дидие Валанкур има прекрасна душа и много приятен характер, той е светски човек.

— А защо иска да се ожени?

— За да направи както всички други и за да се освободи от дребните материални грижи, които са мъчителни за тези, чийто характер е по-кавалерски, отколкото практичен.

— Навярно е безхарактерен — каза Клод унесено.

— О, не. Ни най-малко — възрази Мишо, който се уплаши да не навреди на симпатичния си клиент. — Не бих ви посъветвал да го

изберете, ако трябваше да се изхранвате с труд и да правите състояние чрез по-смели действия. Но при вашите сегашни условия този човек ще бъде извънредно почтен и приятен спътник в живота.

— Погледнато така... от тримата... той е най-приятният. Но намирам, че е много трудно да се съди за един човек, който е седнал на известно разстояние и нито говори, нито се движи.

Без да ѝ отговори, господин Мишо почука на стъклото, за да привлече вниманието на шофьора. С пръсти той посочи числото три.

Шофьорът кимна утвърдително, с което искаше да каже, че е разбрал.

Той излезе от колата, огледа се, извади цигара от джоба си и без да бърза, се приближи до посоченото лице.

— Можете ли да ми услужите със запалката си, господине? — запита той, като свали каскета си.

Дидие повдигна глава и любезно, но с безразличие извади запалката си и я подаде на шофьора.

— Благодаря, господине. В това време не е зле да се изпуши една цигара.

— Да, не е много топло, като се седи неподвижно зад кормилото.

— Занаятът го изисква! Ангажирах ме за три часа, трябва да чакам!

Шофьорът запали цигарата си и върна запалката.

— Благодаря, господине. Не се сърдете, че се осмелявам да ви предложа, но не бихте ли искали и вие да опитате една?

Той подаде кутията си с евтини цигари на Валанкур. Онзи се усмихна, развеселен от тази фамилиарност, и понеже не искаше да оскърби шофьора, каза сърдечно:

— Приемам, но позволете ми и аз на свой ред да ви предложа една пура. Ще имате време да я изпушите.

Той му поднесе кожена табакера, пълна с хавански пури, от които шофьорът си избра една.

— Вие сте свестен човек, господине, и аз ви благодаря — провикна се той възхитен.

— Този жест ми хареса — отбеляза Клод полугласно.

— Вашият кандидат е симпатичен. Въпреки това не искам да се реша толкова скоро и така лекомислено. Не бих ли могла да го срещна някъде, без той да подозира коя съм?

— Нищо по-лесно от това — отговори господин Мишо.

Той извади бележника си и го отвори, за да се осведоми.

— Утре има малък прием у Блузен, известния шивач. Той ми е добър приятел; младият мъж ще бъде там, ето и покана за вас.

— Но не го предупреждавайте — каза Клод, като прибра грижливо поканата в чантата си.

— Бъдете спокойна. Ще привлече вниманието му върху някое друго момиче. Ще можете да го наблюдавате свободно, даже в ролята му на ухажор.

Клод се усмихна възхитена.

— Това е гениална идея, господин Мишо! Вие сте наистина цяло съкровище.

— Правя всичко, което мога, за да задоволя клиентите си и държа особено вие да бъдете доволна от „Агенция Мишо“.

— Досега съм възхитена.

— Надявам се, че тези ви чувства ще продължат! Сега можем да си вървим?

— Почакайте... една минута! — извика Клод, която разгледа още веднъж тримата кандидати. — Наистина — заключи тя, след като очите ѝ минаха последователно от един на друг, — той изглежда най-добре от тримата.

— О! — възрази директорът. — Другите двама са хубави младежи.

— Да, но много по-непривлекателни!

Господин Мишо не възрази този път. Не се спори с жена за вкусовете и цветовете.

Той заповяда на шофьора си да се отдалечи и спряха в съседна улица.

Директорът слезе, оставяйки автомобила на разположение на Клод, за да я отведе там, където искаше, и се отправи пеша към сладкарницата, където го чакаха тримата му клиенти, за да ги освободи под някакъв предлог от ролята, която бяха играли, без да разберат значението ѝ.

VIII

Господин Мишо препоръча на Дидие да отиде по-рано в салоните на Блузен, големия моден шивач, които се намираха на площад „Вандом“.

— Там ще видите младото момиче, което ви интересува — извести той загадъчно. — Естествено, аз няма да мога да ви представя един на друг... положението изисква голяма предпазливост. Освен това съм твърде известен и всички ще отгатнат лесно защо ви запознавам. Но вие ще я познаете и ще можете да видите дали тя ви харесва.

— Това е хубава новина — отговори младият мъж не много убедително. — Признавам ви, че тази работа се проточи вече петнадесет дни и че моят първоначален възторг започна да се изпарява.

Директорът на „Агенция Мишо“ се разтревожи веднага:

— Какво казвате? Нали няма да се откажете сега?

— Не, но започвам да охладнявам при мисълта за тази женитба. В първите дни приключението ме изпълни с възторг и въображението ми работеше непрекъснато. Тогава този проект ми харесваше наистина.

— Докато сега?

— Започва да ме плаши и аз изпитвам някакво несъзнателно желание да не преследвам осъществяването му.

Но това не отговаряше на сметките на господин Мишо и той възрази живо:

— Слушайте, вие не можете да се откажете вече! Ние се разбрахме и сега, когато работата напредна, искате да ме изложите?

— А, да не би да искате да ме накарате да повярвам, че моят отказ ще ви постави в затруднение! Вие сигурно имате и други кандидати, които са готови да ме заместят.

— Естествено — заяви Мишо сърдито, — но вие сте приет вече от младото момиче.

— Как приет? Тя не ме познава.

— Извинете, тя ви видя и избра вас между другите кандидати.

Валанкур се учуди:

— Тя ме е избрала? Това е невъзможно. Къде би могла да ме срещне?

— Това е тайна на „Агенция Мишо“. Това, което мога да потвърдя, е, че вие бяхте предпочетен между мнозина други.

По лицето на младия адвокат заигра усмивка. Интересът му се пробуди отново.

Приключението се развиваше непредвидено. Без негово знание и без желанието му да бъде приятен и да се хареса една жена го бе намерила по свой вкус за партньор в екстравагантно приключение, в което рискуваше щастието на целия си живот.

Очите му обходиха кабинета на директора, търсейки някаква пролука, през която младото момиче би могло да го наблюдава.

След като не откри нищо необикновено в стаята, той си помисли за другите кандидати, които също бяха минали пред невидимата наблюдателница.

— Какви бяха съперниците ми? — попита той внезапно.

— Безупречни джентълмени, хубави младежи и много изискани.

— Хайде де! И въпреки това аз...

Той не довърши, но суетата му бе поласкана и любовта му към неизвестното и непредвиденото разпалена.

Той искаше да се запознае най-после с младата милионерка, която, имайки възможност да избира между хиляди ухажори, ги бе отблъснала един по един, за да спре избора си на него, подпомогната от бюрото за женитби.

— Аз представлявам приказния принц на мечтите ѝ — промълви той на себе си.

Но другият го чу.

— Не мисля, че тя мечтае за приказен принц. Вие сте този, когото тя предпочита между всички, които приемат условията ѝ.

— И това не е малко! — отвърна Дидие, смеейки се без фалшива скромност.

Въображението му започна отново да работи и той отиде с истинско удоволствие на приема у Блузен.

Салоните бяха прекрасно украсени. Навсякъде бяха поставени най-разнообразни благоухаещи цветя.

Под блясъка на полилеите и при странните звуци на един модерен китайски оркестър елегантната и шумна тълпа се движеше на всички страни и се забавляваше.

Големият шивач лансираше рокли в цвета на шибоя и всички присъстващи жени, повечето от които негови клиентки, бяха облечени в подобни тоалети. Корсажите им от едноцветна коприна се открояваха като сърцевина на цвете от широките им, прилични на пъстри листа поли. Тази вечер всяка група жени приличаше на голям букет — цъфнал и движещ се букет.

Ефектът беше доста любопитен и Дидие следеше всичко с интерес, въпреки голямото оживление.

„Ако според господин Мишо това се нарича малък прием, той е прекалено скромен! — усмихна се адвокатът в себе си. — Трябва да има повече от петстотин души. Как да открия странната жена, която ме е харесала и за която приех да се оженя?“

Дидие Валанкур започна да се промъква бавно из тълпата, търсейки с очи директора на „Агенция Мишо“.

Като не го намери, той се облегна на дъбовата аркада между два салона. От мястото виждаше цялата верига от салони, а благодарение на умело разположените в дъното огледала наблюдаваше също и танцуващите двойки. Гледката беше наистина феерична.

„Изглежда, че на Блузен му върви добре. Кой знае колко печели от своите рокли!“

Все пак мисълта му се връщаше непрекъснато към забавното приключение:

„В тази тълпа има една жена, която иска да си купи съпруг и аз пожелах да бъда този съпруг.“

Тази мисъл трябва да беше неизказано приятна за него, защото той не можа да не се усмихне.

„Цялата история е толкова смешна! Но още по-смешното е, че аз съм замесен в подобно приключение!“

А като си припомни, че за същата комична история щеше да получава по петнадесет хиляди франка на месец, веселостта му се увеличи още повече.

Изведнъж той забеляза в най-близкия до него ъгъл съвсем малка стаичка, прикрита зад огромни палми, където няколко умело подредени кресла образуваха приятен кът, прикрит от шумната тълпа.

Дидие се отправи натам с желанието да си почине, докато чака господин Мишо.

Колко приятно би било, ако познаваше тази, заради която бе дошъл, да можеше да я наблюдава спокойно оттук!

Но едва бе прекрачил завесата от зеленина и се спря: мястото бе вече заето. Две дами се бяха настанили — едната млада, другата доста възрастна.

По-младата, доста хубавичка, бе това, което може да се нарече красива блондинка с черни очи. Тя бе изискана, много елегантна, въпреки че роклята ѝ правеше впечатление с извънредната си простота. Дидие я гледаше — с удоволствие. Той обичаше в най-висока степен въздържаността и изискаността у една жена, както в държането ѝ, така и в облеклото ѝ; съвременната мода обаче със своите ярки цветове и прекалено дръзки форми му се струваше проява на лош вкус, от която истински елегантните жени трябваше да се освободят.

Придържайки се към тоалета, който се изискваше тази вечер, непознатата бе съумяла да придаде на роклята си нещо свое, нещо налагащо се с простотата си. Тя имаше много малко украшения по ръцете и никакви други дреболии, с каквито жените се трупат напоследък.

Двете жени разговаряха полугласно. Младата разправяше нещо, което, изглежда, тревожеше, дори плашеше по-възрастната.

Валанкур бе спрял, тъй като не искаше да ги безпокои. При това чарът на по-младата беше толкова завладяващ, че той я наблюдаваше с нескрито удоволствие. Тя бе висока, добре сложена и лицето ѝ се откриваше извънредно чисто под русите коси.

Внезапно той бе забелязан от по-младата дама. В усмивката и в големите черни очи, които се обърнаха към него, имаше толкова младост и свежест, че тя не можеше да бъде друго, освен младо момиче.

На Валанкур се стори, че виждайки го, непознатата направи движение на изненада.

Това, което бе повече от сигурно, бе фактът, че руменина обагри страните на девойката.

Тъй като неговото доста дръзко наблюдение беше достатъчно да обясни това смущение, младият адвокат извърна очи от грациозното

видение и започна да разглежда отново шумната тълпа, търсейки директора на „Агенция Мишо“.

За миг му се стори, че някаква сянка помрачава ума му. Чарът на съседката започна да му действа някак дразнещо. Работата, която го бе довела тази вечер у Блузен, му стана изведнъж неприятна.

Защо се бе впуснал в подобно приключение? Да се ожениш за една жена чрез посредничеството на някои бюра беше напълно смешно! А да си въобразяваш, че такъв брак може да бъде прекрасен, говореше за безгранична наивност!

„Сигурен съм, че жената, която Мишо ми готви, е грозна. Този старик не разбира нищо! На неговата възраст всяка млада жена му се вижда хубава... Неговият вкус сигурно не съвпада с моя и аз ще бъда напълно разочарован, когато видя клиентката му.“

Той започна да се вглежда, доста раздразнен, в хората, които минаваха край него.

„Колко много недодялани и без вкус жени има! — установи той с отчаяние. — Страшното е, че те преобладават!“

След известно време той прибави мислено: „Чувствувам, че няма да имам щастието тя да бъде между най-добрите... Прекрасна като съседката ми например!“

Той хвърли поглед към двете жени и срещна очите на по-младата, която, изглежда, го наблюдаваше внимателно.

Впечатлението бе така внезапно, че без да съзнава, у него се събуди мъжът и блесналите му очи се спряха настойчиво върху младото момиче.

А то почувствува веднага дързостта на Дидие. С едва доловимо движение отметна главата си назад и сви презрително устни. Върху веселото лице на непознатата сякаш се спусна изведнъж воал на неудоволствие.

Валанкур бе твърде добър психолог, за да не схване реакцията. Младият мъж извърна веднага очи. Той бе свикнал с жените, за да бъде нетактичен в подобен случай, още повече че дързостта на погледа му бе несъзнателна и нищо в поведението на непознатата не я оправдаваше.

Без превзетост той направи няколко крачки напред с намерение да напусне стаята. Но едва прекрачи зелената завеса и забеляза на десет метра от себе си господин Мишо, придружен от млада жена,

облечена в зелена рокля, гарнирана с червено, която правеше страшно впечатление. Забравяйки внезапно съседката си, адвокатът се отдръпна рязко назад и се прикри зад зеленината, наблюдавайки странната девойка.

Прекалено ярката зелена рокля го накара да погледне насмешливо.

„Нима може да се облича човек така крещящо!“

След това очите му се спряха на лицето, което бе силно гримирано под гъстата червена коса.

„Ужас! — помисли си той. — Червенокоса жена. Цвят, който не мога да понасям. И отгоре на всичко се облича в зелено!“

Изведнъж в ума му проблесна мисълта, че това е жената, която господин Мишо му предлагаше.

Обхвана го силно раздразнение и желание да избегне решителната среща. Валанкур се огледа, търсейки някакъв начин да се прикрие. Достатъчно беше господин Мишо да продължи да върви напред, за да го открие неминуемо.

Очите на младия мъж срещнаха очите на непознатата, която следеше и най-малките му движения. Тогава несъзнателно, без да размисли, Дидие пристъпи към нея и се поклони:

— Госпожице, бихте ли ми направили честта да танцувате с мен?

Клод — понеже това беше тя — пламна внезапно.

— Не обичам много да танцувам, господине — отговори тя с донякъде отбранителна усмивка.

Но младият адвокат не се смути от срамежливия отказ:

— О, госпожице, простете ми, че настоявам, бъдете добра... заплашва ме голяма опасност.

— Опасност?

— Да, дамата в зелено. Сигурен съм, че ще ми я представят, за да я покана да танцува.

С леко движение на главата той посочи младото момиче с господин Мишо.

Клод за малко не избухна в смях. Тя разбираше много по-добре, отколкото той можеше да си представи, какво ставаше в мисълта на Валанкур.

— Не ви ли харесва тази млада жена, господине? — запита тя, забавлявайки се, но мъчейки се да изглежда безразлична.

— Не... знам... може би в роклята ѝ е причината, госпожице! — отговори той с чудна насмешка.

— Тази рокля е много хубава — отбеляза сериозно момичето, което намираще, че случката е много забавна и имаше желание да се повесели.

— Щом го казвате вие, госпожице, сигурно е вярно — отговори Валанкур, без да се смути. — Приличната на папагал рокля е положително хубава... Цветът ѝ също! Но може би не подхожда на косите: трябваше да смени или едното, или другото!

Клод едва се въздържа да не се изсмее с глас и забеляза весело:

— Вие сте забавен, господине, защото не скривате впечатленията си: тази жена няма щастието да ви харесва.

— Вие не можете да разберете защо, госпожице — отговори той все така шеговито, въпреки че на младата милионерка ѝ се стори, че погледът му стана загрижен.

— Но — продължи той, — понеже благоволихте да се заинтересувате от съдбата ми, позволете...

Дидие поведе леко младото момиче към шумната тълпа на танцьорите, казвайки си, че докато е с дама, този, който го търсеше, щеше да избягва да го спре.

— Струва ми се, че аз ви служа за ангел-хранител — забеляза Клод весело, когато той я обгърна със силните си ръце.

— Вие сте моята мадона — отговори той с престорен жар. — Спасете ме от зелените рокли, от червените коси и от протезетата на господин Мишо.

Този път Клод не можа да удържи смеха, който я разтърси. Недоразумението, което я бе хвърлило в ръцете на младия мъж, без той да подозира към кого се е обърнал, и комичният смисъл, който добиваше всяка дума, бяха така забавни!

Тя хапеше устните си, малко притеснена от ненавременната си веселост.

Клод танцуваше, разтърсвана от смях, притисната от Дидие, който, заразявайки се от веселостта на партньорката си, доби малко повече смелост и я притисна още повече към себе си, без тя да забележи.

— Струва ми се, че господин Мишо е много голям и влиятелен човек — подхвърли тя.

— Господин Мишо е опасен човек — възрази Дидие. — Той застрашава спокойствието на мъжете. Би трябвало да го интернират.

Клод отново се засмя с глас.

Валанкур, когото тази настойчива и продължителна веселост озадачи малко, запита:

— Да не би да познавате лично този господин?

Той я погледна проникателно, без особен умисъл и със задоволството, което изпитва всеки мъж, когато говори с младо и красиво момиче. Но този поглед, който беше така близък до нейния, смути малко Клод, която се страхуваше, да не би да се издаде.

— Струва ми се, че господинът, който придружава дамата в зелено, ви гледа — забеляза тя, за да отвлече вниманието на кавалера си.

Валанкур извърна глава към посочената група. Той срещна учудените очи на директора на „Агенция Мишо“ и предположи, че е изненадан, че го вижда да танцува. Но в същото време той си помисли, че само бе отложил момента, в който щеше да бъде представен на госпожицата в зелено. Тази мисъл го накара да потърси начин да се избави от нежеланата среща.

— Моя хубава мадона, имам да ви отправя още една молба — каза той на партньорката си.

— Каква е тя?

— Искам да напусна тези салони, без да бъда забелязан. Ще ми разрешите ли да достигна изхода, танцувайки? А когато свърши танцът, ще бъдете снизходителна и ще ме извините, че не ви изпращам до мястото ви.

— Нима искате да си отидете? — запита Клод, чиято усмивка угасна.

— Да.

— Защо?

— Защото не искам да срещна някого.

— Дамата в зелено може би?

— Точно нея.

Клод го погледна нерешително.

Тя не можеше да говори, да го осведоми... това беше работа на господин Мишо. Но, от друга страна, как да го задържи? Ако си отидеше, отнасяйки лошото впечатление от червенокосата, той

можеше да се отдалечи, да се скрие, дори да напусне столицата и да не даде никакъв знак за живот на „Агенция Мишо“.

Въпреки шеговития тон, който бе използвал в разговора си с нея, Клод чувствуваше, че събеседникът ѝ не бе от тези хора, които се колебаят; тя отгатваше, че е независим и бърз в решенията си. Точно такъв характер, какъвто обичаше: за женитба като тази, която проектиреше, той бе наистина мъжът, който ѝ трябваше... Най-последно — всъщност той ѝ харесваше.

— Може би вие грешите, че си тръгвате така — подхвърли тя. — Може би жената, от която се страхувате, не е тази, която предполагате.

— Учудването на господина, който я придружава, когато ме видя да танцувам, не ми позволява да се надявам на друго нещо.

— О, мислите ли! — каза тя нерешително.

Веднага след това прибави:

— Все пак защо не рискувате да ви представят, това няма да ви ангажира с нищо.

— Напротив, ще трябва да я покана да танцуваме.

— Нима това ви плаши наистина?

— Много повече, отколкото можете да си представите.

Той продължаваше да се шегува, но тя чувствуваше, че решението му да се измъкне по английски не бе го напуснало.

— Човек понякога греша, като не отива докрай в нещо, което е решил предварително... Щастieto минава някой път покрай ръката му, без да го подозира.

— Вие сте прекрасна, госпожице — каза той със снизходителна усмивка пред настойчивостта ѝ, — но не знаете за какво се касае. Да допуснем, че изпитвам инстинктивна антипатия.

Тя се усмихна.

— Заради една рокля... Вие танцувахте с мен и ако бях облечена в зелена рокля, сигурно щяхте да решите, че съм неприятна.

Дидие я изгледа благосклонно.

— Не — каза той тихо. — Вие няма да бъдете неприятна даже в зелена рокля. Но аз съм сигурен, че не бихте носили никога крещящи цветове: в цялото ви същество има хармония и искреност.

Радостна искра блесна в големите очи на девойката и несъзнателно тя стисна ръката на адвоката.

— Не си отивайте — настоя тя. — Танцувайте още един танц с мен.

Този път молбата на непознатата накара Дидие да потрепери. Той изгледа внимателно събеседницата си и след това поклати глава.

— Не — промълви той, — няма да остана. Сигурен съм, че това решение е за предпочитане за мен! Една инстинктивна антипатия ме кара да бягам, но ми се струва, че е много по-разумно да избягам и от една твърде силна симпатия!

И накланяйки се към малката ръка, която държеше и която трепереше леко, той я целуна почтително.

Клод, съвсем изненадана, го проследи как се отдалечава. С едно недовършено движение на ръката тя сякаш бе пожелала да го задържи. Продължаваше да стои като закована, объркана, не знаейки какво решение да вземе.

Когато той изчезна към гардероба, тя се разтревожи и се огледа уплашено наоколо.

Клод забеляза господин Мишо, който бе напуснал дамата си и се мъчеше да си пробие път сред тълпата, за да стигне до нея. Тя го пресрещна и без да дочака да се оттеглят встрани, извика:

— Бързо, бързо, настигнете го в гардероба, той си отива.

— Как си отива?

— Да, отива си! Бързо, бързо, вървете, вървете!

— Но той бе допреди малко с вас.

— Случайно! Не знаеше...

Тя побутна сама господин Мишо към изхода, обяснявайки му:

— Вашата дама в зелено го уплаши. Той помисли, че тя е тази дама, заради която сте го повикали, и си отива, за да се избави.

— Трябваше да му кажете истината — възрази тя с възмущение, — това вече е... Аз одобрих кандидата ви, направете...

— О, моля — възрази тя с възмущение, — това вече е ваша работа. Аз одобрих кандидата ви, направете останалото!

Тъй като Клод забеляза отдалеч Дидие, който бе пред гардероба, тя спря и остави господин Мишо да се приближи към него.

След като се убеди, че двамата мъже поведоха разговор, тя се върна в салона и се смеси с гостите.

IX

Веднага щом се раздели с партньорката си, Дидие се отдалечи бързо.

„Някой път са нужни големи усилия, за да бъде човек разумен — помисли си той. — Малката беше прекрасна.“

Но преодоля бързо лекото съжаление, което го обхващаше.

„Още един хубав спомен за по-късно... Ние съжаляваме най-много за жените, които не сме имали. След няколко години ще си кажа, че съм минал покрай щастието, а при това, повече от сигурно е, че ако бях продължил флирта с това младо момиче, щях да имам не едно разочарование, когато я опознаех по-добре.“

Несъзнателно той подаде номера си на гардеробиерката. Докато тя търсеше шубата му, той си припомни изведнъж причината, заради която бе дошъл на този прием:

„Мишо ще бъде вбесен! Ще му драсна две думи, за да не ме търси цялата вечер. Утре ще му обясня, че решително не чувствавам в себе си склонност към женитбата.“

Той извади една от визитните си картички и се приготви да напише няколко думи за извинение.

Изведнъж някой го удари по рамото. Дидие се извърна с нескрито смущение и позна господин Мишо.

— Е, къде отивате? — запита го Мишо благодушно. — Какво чакате, за да ви представя на клиентката ми?

— Безполезно е — отговори Валанкур, като поклати глава.

Другият се отдръпна с отлично изиграна престорена изненада.

— Какво знаете вие? Преди всичко не сте сигурен коя е.

Но адвокатът бе убеден в обратното.

— Отгатвам... девойката в зелено, нали?

Директорът на „Агенция Мишо“ се засмя с глас.

— Откъде измислихте това?

— Не е ли тя? — учуди се Дидие.

— Разбира се, че не — обясни другият. — Аз бях ви казал хубаво и много изискано момиче. Малката девойка, с която бях преди няколко минути, не отговаря напълно на това описание.

— О, не — съгласи се Дидие. — Тя изглежда ексцентрична...

— Точно така — прекъсна го Мишо, — как сте могли да се заблудите така? Вие прочетохте описанието на тази, която ви интересува: светлокестенави коси, черни очи, висока и пр.

— Вярно — съгласи се младият мъж, поразен от учудване.

Дидие пламна при мисълта за направената грешка. Как той, така уравновесен и разумен, бе загубил дотолкова хладнокръвието си?

— Признавам — каза той с лека насмешка, — че се обърках напълно, когато видях жената, която ви придружаваше. Нейната зелена рокля ме порази.

— Напълно ли сте сигурен, че не сте поразен по-скоро от чара на партньорката ви в танца? Струва ми се, че онази девойка бе прекрасна.

Дидие се усмихна одобрително.

— Вярно е — съгласи се той, — тя беше прекрасна.

— И един проект за женитба с нея би бил много по-привлекателен, отколкото с всяка друга?

Лицето на адвокатата стана сериозно. За миг той си припомни малко надменния чар на непознатата.

— Наистина — промълви той замечтано. — Даже за толкова екстравагантно приключение, за каквото се касае, човек би предпочел една приятна партньорка. Но за съжаление — продължи той с горчивина — непознатата не отговаря ни най-малко на девойката, която ще ми представите.

— Откъде знаете? — запита господин Мишо, който бе започнал да се забавлява.

Валанкур повдигна леко рамене.

— Вашата трябва да има самоувереността, която дава богатството. Самото ѝ желание да си купи съпруг издава независим и властен характер; тя сигурно е малко мъжествена, дръзка и превзета.

Тази вечер Валанкур решително не беше снизходителен към тази, която господин Мишо му предлагаше. Но другият не се сърдеше.

— Вие не можете да си представите, драги господине — отбеляза той сърдечно, — колко много ме забавляват вашите предположения. Тази вечер вие забравяте само едно нещо — че най-

обикновената на вид жена е някой път страшно опасна. Познавам момичета, които пушат с цигарета и носят монокли, които имат вид на напълно еманципирани, а всъщност по-късно ще бъдат отлични съпруги и майки.

— Това е възможно, но лично аз се ужасявам от тези, които подражават на момчетата, даже ако са ангели.

— Естествено нашият мъжки инстинкт се плаши; въпреки че на моята възраст човек открива, че за да познава добре характера на една жена, трябва да живее с нея... и все пак!

— Това е много успокоително, когато се касае за опитен брак!

— О, но позволете...

Валанкур го прекъсна със смях:

— Да, да, досещам се. Въпреки всичко, вашата кандидатка има всички най-добри качества.

— Убеден съм в това.

— Е, добре — заяви адвокатът спокойно, — бъдете уверен тогава, че и аз имам известни качества и въпреки че се ползвах от този странен проект за женитба, нямам желание да пострадам от него.

И понеже директорът на „Агенция Мишо“ го гледаше малко неприятно изненадан, Дидие започна да се смее.

— Хайде, хайде, не се ядосвайте, всичко ще се нареди; аз съм съвсем почтен човек. А сега покажете ми оригиналната си клиентка. Веднага ще ви кажа мнението си за нея.

Другият се усмихна.

— Излишно е, драги господине...

Господин Мишо замълча за малко и след това прибави сладникаво:

— Аз знам вече мнението ви: тя е прекрасна.

Валанкур погледна събеседника си озадачен.

— Как бих могъл да я преценя? Вие не сте ми я показали.

— Не, но вие я познавате и ми говорихте за нея.

— Аз!

Напълно недоумяващ, адвокатът погледна Мишо, който продължаваше да се усмихва, след това се огледа наоколо. Изведнъж като светкавица той помисли за девойката, с която бе танцувал.

— Тя! — промълви Дидие изненадан.

— Да — потвърди с леко кимване възрастният мъж.

— Не се ли шегувате?

— Ни най-малко, самата истина е!

— Просто невероятно!

Той не можеше да се съвземе. Учудването му беше толкова голямо, че даже остана сериозен, смутен и с някакво неясно чувство на болка.

— Размислете — настоя Мишо, — руса, с черни очи...

— Да, да... описанието — отговори Дидие с унесен глас.

— Представете си учудването ми, като ви видях да танцувате с нея.

Адвокатът размишляваше.

— Аз отидох да я поканя — обясни той, — но си спомням, че ме разглеждаше крадешком. Тя е знаела кой съм; няколко пъти улових любопитния ѝ поглед, спрял върху мен... Когато си отивах, настояваше да остана.

— Тя ме предупреди, че си отивате.

— Тя? — повтори отново Валанкур.

Сега, когато учудването му бе минало, той се съвземаше и възвръщаше самообладанието си.

— Бихте ли ми казали името ѝ? — запита той.

— Установено ли е вече окончателно, че тя ви харесва и че приемате...

— Естествено — прекъсна го Дидие. — Външността ѝ е идеална.

Спомняйки си всичко, което бе казал на събеседника си преди малко, той се развесели напълно.

— Е, кой би допуснал? А аз се мислех за добър психолог! Как ни мамят жените! Бих се заклел, че тя е най-спокойната и най-срамежливата от всички присъстващи девойки!

Другият поклати глава усмихнат.

— Аз ви го казах: човек не може да бъде никога сигурен с жените! Все пак — прибави той убедително — това младо момиче е наистина извънредно добро. Според мен тя има отлични качества... въпреки необикновеното ѝ желание.

Адвокатът се усмихна малко по-уверено.

— Да се надяваме, че е така.

— Ще видите, тя е необикновена жена.

— Толкова по-добре! Ще бъде добра партньорка в играта, която ще играем. Кога ще ми я представите официално?

— Аз няма да ви я представя, всички тук ме познават и това ще привлече вниманието им и върху нея, и върху вас. Вие я познавате. Тя също. Най-добре е да отидете самичък при нея, ще я предупредя, че сте в течение на всичко.

Младият мъж одобри:

— Докато вие й говорите, аз ще изпуша една цигара на терасата — реши той.

Тъй като още не се бе съвзел напълно от изненадата, той имаше нужда да размисли преди тази първа среща. Без да обръща внимание на това, което ставаше около него, Валанкур излезе на терасата.

Чистият и прохладен въздух му действава успокоително. Цигарата му помогна още повече да подреди мислите си.

„Положението е много забавно! — каза си той. — Не мога да отрека, че бъдещата ми жена ми харесва; остава да се види дали ще успеем да изградим между нас стена на коректност и безразличие след такова свободно и шеговито начало.“

Той остана замислен доста дълго време; когато цигарата му започна да догаря, преди да я хвърли, той си каза:

„Това, което би било губелно, е да се влюбя някой ден в жена си. Далеч от такива шегви, драги ми Дидие, не бива да се забравяш!“

С малко скептична усмивка на уста той се върна в салоните, за да намери тази, която наричаше своя партньорка в играта на ултрамодерна женитба, която се готвеха да играят.

Х

Дидие Валанкур се отправи към усамотения кът, където бе забелязал Клод в началото на вечерта, но намери там само старата дама. Тя се бе настанила удобно в креслото и с отпусната глава бе задрямала неусетно.

Когато се извърна, за да се отдалечи, адвокатът срещна тази, която търсеше, изправена на няколко крачки от него. Тя го следеше с очи; а в крайчеца на устните ѝ се бе изписала една едва забележима подигравателна усмивка.

Дидие я забеляза и остана поразен.

„По дяволите! Тя се подиграва с мен — помисли си той. — Преди малко аз почти я ухажвах; тя има по-изгодната позиция в играта.“

Може би тази мисъл го накара да се държи несъзнателно по-хладно. Той се поклони твърде официално пред Клод.

— Аз ви търсех, госпожице; господин Мишо току-що ми откри коя сте.

— И вие не се страхувате толкова от мен, колкото от дамата в зелено? — отговори момичето, което се държеше много свободно и не се смущаваше от тържествеността на новодошлия, което отдаваше на смущението на един беден мъж, който е принуден да се хареса на богатата жена, която го е избрала.

В същото време тя си казваше:

„Хм, красиви ми господине, поне веднъж ролите са разменени; не е младото момиче, което руменее и което се страхува от избраника си.“

Това убеждение даваше такава увереност на Клод, че адвокатът почувствува това, което тя мислеше, само по усмивката, с която подчерта думите си. Въпреки всичко той се владееше отлично.

— Не можех да предположа, че една така добре изглеждаща девойка като вас е била точно тази, която ме интересува — отговори той съвсем естествено.

Клод повдигна учудено вежди.

— Тогава каква жена сте очаквали да видите? — запита тя, все още развеселена. — Другата ви разочарова, а аз не отговарям на това, което сте очаквали?

Валанкур обгърна събеседницата си с един неподдаващ се на определение поглед. След това той обясни, малко бавно, сякаш търсеше най-подходящите думи.

— Очаквах съвсем друг образ... може би... на една практична жена, на една делова жена. Вие сте изтъкана цялата от прелести и усмивки. Как да съчетая вашата грация с един така странен проект за женитба?

Челото на Клод се набърчи. За миг черните ѝ очи обходиха тълпата, която ги заобикаляше, и след това се спряха на Дидие.

— Надявам се, че директорът на „Агенция Мишо“ ви е осведомил за желанията ми, господине? — запита тя малко надменно.

— Да, госпожице.

— Нали вие сте господин Дидие Валанкур, за когото господин Мишо ми даде най-подробни сведения?

— Не знам какво ви е казал господин Мишо за мен, но аз съм Дидие Валанкур.

— Адвокат?

— Да, но без дела.

Той се усмихваше малко принудено, сякаш молеше за снизхождение събеседницата си, чийто властен поглед не слизаше от него.

— Тази подробност е без значение — забеляза тя. — Вие няма да можете да продължите службата си, ако ние осъществим тази работа.

По лицето му не се изписваше нищо друго, освен пълно спокойствие и безразличие.

— Мислите ли, че може да има някаква пречка, за да я осъществим? — запита той със същия отмерен глас.

— Аз съм тази, която трябва да зададе този въпрос — възрази тя без сянка на колебание. — Не казахте ли преди малко, че аз не съм била жената, която сте очаквали?

Сега беше ред на Дидие да повдигне очи и да изгледа събеседницата си. По устните му пробягна малко снизходителна усмивка.

— Това е вече кокетство, госпожице; вие сте много по-добре, безкрайно по-добре, отколкото аз смеех да се надявам, и знаейки това, вие искате да ме чуете да го кажа.

— О, ни най-малко — възрази тя живо. — Аз не търся никакви комплименти. Но тъй като определих известни ограничения на правата на човека, който ще ми бъде съпруг, тъй като ограничих ролята му на съпруг, доста естествено е, че съм загрижена за впечатлението, което бих могла да му направя, и че желая да знам дали той ще може да изпълни без съжаление ангажимента, който искам да поеме към мен.

Валанкур прехапа устни — едновременно възхитен и засегнат.

Възхитен от находчивостта на събеседницата си, която не се смущаваше ни най-малко от положението, и малко засегнат, че ѝ бе дал възможност за една такава забележка.

Той се бе отнесъл с Клод, както би се отнесъл с всяка друга девойка на нейната възраст, но тя не желаше да я бърка с тези, които тичат подир първия кандидат и търсят жадно мъжките комплименти. Тя си купуваше съпруг и не искаше да му принадлежи; Дидие не трябваше да го забравя.

Това беше втората точка, която печелеше срещу него малката госпожица, изтъкана от прелести и усмивки, която му се бе сторила прекрасна... може би малко прибързано!

Но за играч като Валанкур една подобна партньорка не бе неприятна, напротив! Приключението му се виждаше още по-интересно от всякога. Младият мъж се радваше още отсега на чудното проучване на един изключителен женски характер, което щеше да има възможност да направи!

Освен това този брак, поставен върху най-чудните условия, които човек можеше да си представи, нямаше ли да бъде един прекрасен извор за наблюдения?

Преди всичко, дали един такъв брак можеше да бъде наистина жизнеспособен?

Женитбата — такава, каквато беше в сегашното общество, основана на любовта и най-често на едно много по-повърхностно и непостоянно чувство, не бе дала добри резултати.

Дали съществуваше някоя друга форма на вечно съпружеско щастие? Една форма, която би почивала на взаимно разбирателство и ясно определени задължения, без никакви илюзии?

Допустимо ли беше две същества да се обвържат открито с връзките на брака, определяйки си програма, в която думата „любов“, бидейки изключена, ще се замени с „разбирателство“ и „кавалерство“?

Тъй като Валанкур, който разсъждаваше така, мълчеше, Клод забеляза:

— Вие мълчите, господине, да не би да се колебаете?

— О, не — заяви той живо, — никога преди не съм желал толкова много да осъществя този проект, както от тези няколко минути, в които имах удоволствието да оценя спокойствието и щастието, които ще ми бъдат осигурени, ако съумеем да отстраним страстта и любовта.

— Наистина ли, напълно искрен ли сте? — запита тя. — Мислите ли, че ще можете да бъдете щастлив при една такава женитба?

За пръв път Клод любопитствуваше да знае какво можеше да мисли някой друг за проекта ѝ. Досега тя разглеждаше само това, което се отнасяше до нея и я засягаше. Съпругът? Тя щеше да му заплати... щеше да му заплати даже много щедро, за да бъде доволен и той.

През ума ѝ не бе минала мисълта, че един мъж можеше да изисква и нещо друго.

А ето че в присъствието на Дидие, който не правеше впечатление на бог знае какъв човек, егоизмът ѝ бе разклатен от неясната нужда да се увери, че той мисли като нея и не ще бъде разочарован.

При това младият мъж, отговаряйки на въпроса ѝ, потвърди:

— Мисля, че зависи само от нашето взаимно желание, за да бъдем щастливи.

Малката горда глава на Клод се изправи. Тя не допускаше щастието ѝ да бъде в зависимост от щастието на някой друг и побърза да осведоми събеседника си:

— Държа да ви уверя, че със или без вас, аз ще бъда щастлива — предупреди тя. — Това е моето абсолютно желание. Ако не чувствувате в себе си достатъчно енергия да приемете изцяло програмата ми, ще бъде за предпочитане да се откажете още отсега, защото аз ще ви пожертвувам без съжаление в деня, в който не ще се съобразявате с нея.

Това бе казано ясно и не търпеше никакви възражения.

Дидие се усмихна. Сякаш заплахата не му направи особено впечатление.

Нима желанието на събеседницата му да пороби волята на един мъж му се струваше толкова несериозно, че не му обръщаше внимание?

При това той също имаше твърдото намерение да бъде щастлив на всяка цена...

Какви скрити причини можеха да го накарат да пренебрегне опасността, която се криеше в думите на Клод? Нима нуждата му за пари беше толкова голяма, че надделяваше над всичко друго?

— Повтарям ви, госпожице, че съм на вашите заповеди — отговори той с все същия спокоен и въздържан тон.

Тази му увереност накара да проблесне пламък на задоволство в зениците на Клод. Всичките ѝ желания се осъществяваха; благодарение на твърдостта си тя щеше да постигне поставената си цел.

Дълбоко в сърцето си Клод поблагодари на небето, че ѝ бе позволило да се радва на това богатство, което ѝ даваше възможност да сключи подобна сделка.

„Този път улучих: намерих си съпруг! Един съпруг, на когото ще плащам доста скъпо, за да прави всичко, каквото бих пожелала. Един съпруг, който не ще ми налага волята си, защото ще се страхува да не го препратят. Един съпруг, най-после, който не ще ме стеснява и няма да ми пречи, понеже ще е длъжен да осигури преди всичко моето щастие.“

Тези изгледи бяха така светли за нея, че забравяйки за миг надменното си държане, което бе решила да запази, Клод се обърна към Дидие и му каза с прелестна усмивка:

— Значи, господине, ние сме в съгласие?

— Напълно, госпожице.

— Е, добре, тогава елате да ви представя на Мари Жусран.

Докато го отвеждаше към компаньонката си, тя обясняваше:

— Тази добра госпожица ме придружава навсякъде още от най-ранното ми детство, след смъртта на майка ми, и аз съм длъжна да известя първо нея за решението си.

— Между другото отбелязвам, че проявявате трогателни грижи към тези, които ви заобикалят — забеляза той учтиво.

Тя се спря почти изненадана и го погледна:

— Грижи? Но аз съм преизпълнена с внимания, когато те не изискват никакво усилие.

— Ах!... А другите?

— Кои други?

— Тези, които изискват?

Тя го погледна учудено и смехът ѝ се разнесе дяволито:

— Никога не съм имала други; не си спомням да съм направила някога усилие за когото и да било.

Дидие прие отговора ѝ като самохвалство; устните, които го бяха изrekli, бяха твърде хубави, за да отхвърли подобно твърдение.

Те се спряха пред възрастната жена, която продължаваше да спи. Леко хъркане подчертаваше дишането ѝ и това развесели съвсем Клод.

— Вижте я — каза тя на събеседника си, — прекрасна е, когато спи: олицетворение на невинност и блаженство! Не вярвам, че една лоша жена може да спи някога така.

В същия момент тя хвана старата жена за рамото и я разтърси безцеремонно:

— Жусран, събудете се. Вие сте непоправима, бедна ми приятелко. Аз съм отчаяна за вас, това е почти скандално!

— Какво? Какво става?

Със сънливи, още не напълно отворени очи добрата госпожица погледна уплашено Клод.

— Вие хъркате така силно, Жусран, че китайският оркестър започна да се пита какъв е този инструмент, дето не свири в такт с тях. Вие му правите страшна конкуренция!

— О, вие преувеличавате, Клод — отговори компаньонката малко смутена.

В същото време, като не знаеше колко истина можеше да има в думите на бившата ѝ ученичка, тя се оглеждаше крадешком наляво и надясно, за да се увери, че нямаше събрани любопитни.

Госпожица Жусран започна да се успокоява, но Клод нямаше намерение да я остави на мира така лесно.

— А сега, когато се изтръгнахте от обятията на Морфей, дръжте се добре, Жусран: трябва да съберете цялото си хладнокръвие... Имам удоволствието да ви представя годеника си господин Дидие Валанкур,

адвокат с голямо бъдеще, който е гордост за колегите си и когото всичките му клиенти възхваляват.

Докато Дидие се усмихваше с края на устните си, старата госпожица стана алена от възнение. С широко разтворени очи, с полузяпнала уста, погледът ѝ се спираше ту на Клод, ту на събеседника ѝ с желание да възрази, но не успяваше да намери нито една дума, която би могла да изрази точно впечатлението ѝ.

Младото момиче изглеждаше възхитено от изненадата ѝ.

— Радостта ви задушавя, стара ми приятелко, и аз съм много чувствителна към вашето одобрение — заяви тя най-сериозно. — Знаех колко активно участие ще вземете в щастието ми и колко приятно щеше да ви бъде да ме поздравите първа. Но годеникът ми, който не ви познава, не може да отгатне възторга ви; кажете му, моля ви се, няколко любезни думи.

— Господине, аз...

Старата госпожица се спря и поглеждайки отчаяно към младото момиче, възрази:

— О, Клод, това е невъзможно, вие не сте го направили?

— Много съм поласкана от доверието ви в мен, моя безценна приятелко! Вие знаехте, че аз не можех да не последвам добрите съвети, които ми дадохте. Вижте колко разумна бях: вместо да се омъжа за някой боксьор, някой танцьор или звероукротител, както ви бях заплашила, избрах човек от нашата среда, един идеален мъж, по когото вие ще се увлечете дотолкова, че аз ще започна да ревнувам!...

Въпреки този поток от думи, госпожица Жусран започваше да възвръща равновесието си.

— Права сте, малка ми Клод — заяви тя, — и аз трябва да ви поздравя, ако това, което казвате, е вярно. Събеседникът ви изглежда много добре и също има вид на коректен човек, от вашата среда.

Обаче тя каза това с тон, с който би изказала съболезнования. Клод изглеждаше възхитена.

— Колко се радвам, Жусран! Вие одобрявате избора ми! Толкова невероятно е, че сте на моето мнение, че аз съм наистина развълнувана.

— Добра ми малка Клод, винаги с подигравка на уста, но така искрена всъщност — каза старата госпожица, чиито очи се овлажниха,

— напълно сигурна ли сте, че не сте се решили малко прибързано?... Този младеж? Сигурна ли сте, че той отговаря на вашите желания?

— Дали съм сигурна? Дали познавам годеника си? О, Жусран, как можете да се съмнявате в това? Чуйте дали не съм осведомена за всичко, което се отнася до него: Господинът е тридесет и шест годишен. Той е сирак, но е бил отгледан от прекрасна майка, тъй като е имал нещастieto да загуби баща си, когато е бил съвсем малък. Учил е в лицей „Луи льо Гран“. На осем години е боледувал от шарка, а на дванадесет е прекарал скарлатина в много тежка форма. Военната си служба е отбил, след като завършил образованието си. Има здрави крака, здрави очи и стомах...

— Клод, престанете, моля ви се.

— Извинете, извинете, оставете ме да довърша, стара ми приятелко; държа да ви докажа, че знам всичко за бъдещия спътник в живота ми, искам да осведомя и вас... И така, продължавам: Господинът има добро здраве и отличен апетит. Има три пломбирани зъба и две коронки. Носи обувка 42 номер и ръкавици 7 и половина, което, като се има предвид високият му ръст, показва, че краката и ръцете му са по-скоро малки...

— О, Клод, тези подробности...

Но кой би могъл да спре дяволитата девойка, когато тя искаше да отиде докрай?

— Най-после, моят годеник е уважаван от почтени и претенциозни хора, например портиерката му. За да завърша този негов портрет, ще добавя много важна подробност, която охарактеризира веднага моралния облик на един човек: господинът плаща доста редовно на шивача си... А изглежда, че това е много голяма рядкост!

Въпреки желанието си да остане сериозен, Дидие не можа да не избухне в смях при последните подробности, които Клод изброяваше с неописуемо добродушно-закачлив глас.

— Вие сте невероятно забавна, госпожице — каза той.

— О, чакайте — каза тя, като се обърна бързо към него със сурово изражение на лицето. — Във вашата биография има също и черни точки, които не са от маловажно значение...

— Хайде де!

— Така например не ви се приписва никаква сериозна връзка, но в замяна на това сте имали многобройни приятелки... и една от тях...
— Тя спря нарочно, за да го заинтригува още повече.

— Една от тях? — запита той с любопитство, но все още с усмивка.

— Една от тях се е изказала не много ласкаво!

— Възможно ли е?

— Говоря самата истина! Касае се за госпожица Жожо от „Фантези Италиен“, която твърди, че ви липсва мъжественост, че не сте издръжлив — повтарям нейните изрази, — че шест коктейла и три бурни нощи били достатъчни, за да изпаднете в нокаут.

— Да бъде благословена за великодушието си! Тя ми приписва много повече издръжливост, отколкото имам: една бурна нощ е достатъчна, за да ми настръхнат косите, и два коктейла — за да се разболея. С изключение на това, струва ми се, че всичко останало е вярно и аз се прекланям, госпожице, пред вашата забележителна памет.

Клод не показва, че е чула последните му думи. Тя се бе навела към Мари Жусран и бе взела ръката ѝ между своите, галейки я мило.

— Е, какво, добра ми приятелко, не е ли разумна вашата малка Клод? Виждате, че тя не се хвърля слепешком!

— Мое скъпо момиченце! — промълви старата мома, която имаше желание да плаче. — Ние бяхме така щастливи двете заедно!

— О, но ние ще бъдем винаги щастливи, скъпа егоистко! Върху твърде голямото щастие на съпруга ми — да вземе жена сираче — липсваше едно облаче. Вие ще се нагърбите великодушно да го създадете: вие ще му бъдете истинска тъща.

И след бегъл поглед към Дидие тя допълни:

— При вашия възторжен прием не се съмнявам, че годеникът ми си дава сметка за радостта, която изпитвате да работите за неговото щастие...

— О, Клод!

Въпреки че бе свикнала на солените шеги на разглезената си господарка, старата жена се обезпокои. Как щеше да приеме младият мъж последните ѝ думи? Сигурно щеше да си състави много лошо мнение за компаньонката на годеницата си, когато всъщност тя бе изтъкана от снизходителност и не искаше друго, освен да живее в

сянката на тази, която бе отгледала и която сега беше единственият смисъл на живота ѝ.

Мари Жусран се извърна към този, от когото инстинктивно се страхуваше, и повдигна към него очите си с примирено, почти умолително изражение. Но Дидие дори не я гледаше.

Невъзмутим, с леко отметната назад глава, с усмивка на уста, той наблюдаваше Клод Фремон, годеницата милионерка, която току-що бе приел. В усмивката му, която не се поддаваше на определение, имаше смесица от любопитство, веселост, подигравка, снизхождение и превъзходство, който старата жена не можеше да разграничи, но те я поразиха.

„Този човек — помисли си тя — не е от тези, които се поробват. Бедната ми малка Клод! Тя не си е избрала роб... а господар!“

XI

— Малка ми Клод, надявам се, че през нощта сте размислили.

— За какво?

Извърната към госпожица Жусран, девойката очакваше с любопитство отговора ѝ, отгатвайки за какво се касае, но искаше да узнае ще се осмели ли компаньонката ѝ да изкаже мислите си.

Пред ясния, но твърд поглед, който срещна, Мари Жусран загуби цялата си смелост.

— Искам да кажа, за онзи господин... за този проект? Вчера вие бяхте много весела, шегувахте се и ме поизплашихте.

— Но аз не се шегувах, стара ми приятелко.

— О, вие... вие не...

— Не, ни най-малко!

— Значи... всичко беше сериозно?

— Напълно сериозно!

— Аз... не смеех да повярвам.

— И защо не?

— Струваше ми се, че този чужд човек... този непознат не можеше да бъде годеникът, избран от моята малка Клод.

— За мен той не беше нито чужд, нито непознат.

— О, да. Вие танцувахте малко преди това с него, без да знаете кой е той.

Усмивка пробягна по устните на Клод.

— Вие сте много наивна, Жусран, щом мислите, че аз не познавах Дидие Валанкур. Истината е, че аз бях направила избора си от няколко дни.

— Без да го познавате?

— Извинете, без той да ме познава, което не е едно и също.

Старата жена се раздразни.

— Значи продължавате да преследвате екстравагантната си цел: да вземете съпруг... когото ще си купите?

Клод пристъпи към старата мома, която отстъпи несъзнателно.

— Как я нарекохте? Екстравагантна, ако не се лъжа.

— Искях да кажа...

— Че аз ще се омъжа според собственото си желание, а не според вашето.

— Естествено нямам намерение... Да изберете вие моя съпруг?

— Не, о, не!

— И тъй като този мъж ми харесва...

— Вие се омъжвате?

— Аз го избирам.

— Като му заплащате?

Клод се разсмя обезоръжена.

— Какви ужасни думи употребявате, бедна ми приятелко! Вие сте страшно забавна! Толкова странно ли е, че млада и богата девойка се омъжва за беден мъж?

— Кандидатът от „Агенция Мишо“...

— Човекът притежава качества, които изисквам от един съпруг.

— Откритият от господин Мишо годеник отговаря на поставените условия.

Челото на Клод се смръщи внезапно. Тя не обичаше противоречията, а старата ѝ възпитателка още не бе привикнала. Освен това спорът траеше вече доста дълго и малкото ѝ търпение се изчерпа.

— Да не би това да означава, че мисълта за моята женитба не ви харесва, Жусран? — попита сърдито тя.

— Аз... О, не. Моето мнение не е от значение... ние живеехме много щастливо, но всъщност да се омъжите е нещо естествено за вашата възраст.

— Радвам се, че мислите така. Да не би тогава избраникът ми да ви е неприятен?

— Не, ни най-малко. Намирам само, че...

Тя спря, защото забеляза как пръстите на Клод започнаха да барабанят по мрамора на камината. Този малко нервен марш я наведе на мисълта, че е по-добре да обмисли повече отговора си.

— Физически този господин е прекрасен — заяви тя внезапно.

— Красив ли е?

— Много...

— Изискан ли е?

— О, да, наистина!

— Забелязахте ли някакъв недостатък в него? Да не би редкият скъпоценен камък да има пукнатина?

Острите ѝ очи не изпускаха очите на Мари Жусран.

— Не видях нищо лошо... освен надменното му държане... въздържаността му, която намирам малко дръзка... усмивката му твърде...

Докато компаньонката говореше, веждите на Клод се смръщиха странно.

За голямо щастие на старата жена, вратата се отвори и на прага се появи Селин с букет бели рози в ръце.

— Току-що донесоха тези цветя за госпожицата.

Тя постави розите върху масата и излезе. Младата милионерка се приближи и взе картичката, която бе прикачена към един стрък.

— Дидие Валанкур — прочете тя полугласно.

Тази пратка я накара да се позамисли и тя промълви:

— Първите цветя... първата връзка...

Клод остана неподвижна доста дълго време, държейки букета в ръце. Прикованите ѝ в цветята очи не ги виждаха. Дълбоко в себе си тя виждаше извънредно ясения образ на човека, когото бе решила да вземе за съпруг...

Устните ѝ зашепнаха полугласно:

— Неговата въздържаност, надменното му държане, гордият му поглед, нахалната му усмивка... може би всичко това ме накара да го избира измежду другите... Едно безхарактерно същество не би ме привлякло. Да яхнеш стара и кротка кобила не доставя никакво удоволствие, даже когато човек не знае да язди... Но да обуздаеш силен и изтъкан от нерви чистокръвен жребец — това вече е съвсем друго.

Девојката се обърна към Мари Жусран и с все още замечтан поглед ѝ обясни кротко:

— Виждате ли, скъпа моя, женитбата е странно ястие, което се поднася на младите момичета: смътната нежност на един господин, който мечтае да се нареди или чийто ревматизъм се нуждае от грижи, от гледане... рядко удържани обещания... егоизъм, който често стига до жестокост... действителност, която не прилича по нищо на чудните миражи, които човек си е представял... Всичко това, подсладено с лъжи, с мании, със странности... всичко това, подсладено с миризма

на тютюн или на погълнато твърде голямо количество вино... всичко това, подсолено някой път с груби думи и неприлични жестове... Най-после, всичко това, сготвено в съпругеската интимност и сервирано богато всеки ден, всяка нощ, без менюто изобщо да се променя!... В съвременния брак няма нищо апетитно, нищо привлекателно! И когато една девойка в моето положение го разгледа под тази светлина, уверявам ви, съвсем не е възхитена от идеята да си вземе съпруг!

— Тогава защо се омъжвате?

— Защото естественото състояние на жената е не да живее сама... Освен това бракът — такъв, какъвто го е направила цивилизацията, днес е едно твърде съмнително приключение... това не значи, че природата, която го е направила привлекателен за влюбените, се е излъгала... По-вероятно е хората да са изопачили истинския му вид!... Сигурно е възможно да се извлече от него нещо по-различно от това, което са извели до днес.

Мари Жусран погледна Клод, а в очите ѝ се четеше снизходително съжаление.

— И вие имате претенциите да го преобразите, мила моя.

— Аз опитвам една нова форма, без да имам претенции, че тя е наистина най-добрата. Всеки искрен опит е почтен. Може ли да се отрича резултатът от един опит, преди той да е бил направен?

Старата жена повдигна ръце към небето: разсъжденията на детето, което бе отгледала, ѝ се струаха безподобно глупави.

Що за идеи имаше съвременната младеж в главата си?

Някога двадесетгодишните не мислеха за друго, освен за любовта, а щастието идваше чрез нея. Естествено то отсъствуваше по някой път, но все пак животът се нареждаше криво-ляво... Сега младите се опитваха да подчинят случая на своята воля! Те изнамерваха нови форми на съществуване, в които любовта беше само едно измамно и опасно чувство, което отстраняваха грижливо от женитбата. И тя се превръщаше в сделка, да не кажем сдружение, ограничено с добре обмислен договор, както искаше Клод.

Мари Жусран се готвеше да възрази отново и да се опита да вразуми разглезеното дете, но в същия момент видя, че Клод захвърли рязко цветята на масата с движение, в което имаше известна досада, дори раздразнение.

Пръстите ѝ започнаха да мачкат нервно една роза. Старата госпожица се усмихна.

За щастие от думите до делата има голямо разстояние и може би девойката сама щеше да осъзнае глупостта си. По-разумно беше да не ѝ противоречи открито, за да не я принуди да извърши нещо само от упорство...

Но мислите на Клод се бяха насочили в съвсем друга посока.

Тя напразно се мъчеше да върне настроението си от вечерта на приема у Блузен.

Откъде бе дошла онази странна веселост, която я бе завладяла тогава?

Тя си припомняше всички глупости, които бе казала, всички шеги, всички детинщини... Защо бе изпитвала нужда да лудува, да се весели?

Какво ли е помислил за нея вежливият господин, когото тя смяташе, че купува?

Изведнъж Клод почувствува, че поруменява. Тя имаше усещането, че предишната вечер се бе държала като глупаво и непоносимо момиче.

Тя още чувствуваше върху себе си тревожния поглед на Мари Жусран... И усмивката на този сдържан мъж, която не можеше да определи... усмивка, която беше може би самодоволна, да не каже подигравателна или иронична...

На няколко пъти Клод прокара ръка по челото си, сякаш искаше да прогони неразположението, което се промъкваше неусетно.

Тя си припомни също, че бе казала на Дидие да я посети днес и се запита дали след снощното си несериозно държане щеше да може да бъде по-разумна и по-сериозна с него. Дали няма да е по-добре да бъде по-студена и даже надменна?

Начинът, по който бяха започнали отношенията им, беше прекрасен, но страшно напомняше флирт. А ако флиртът с Дидие беше приятен, докато беше случаен танцър, то той съвсем не беше без неудобства, когато касаше човека, избран да играе ролята на платен от нея съпруг...

Клод бе стигнала в мислите си дотук, когато ѝ съобщиха за идването на Валанкур.

Ето че годеникът ѝ вече бе дошъл, а тя не бе взела още никакво решение.

Когато младият мъж влезе, тя се изправи несъзнателно и надменният поглед, който му отправи, сякаш искаше да го задържи на разстояние.

Адвокатът като че ли не забеляза новото ѝ държане. Той се поклони сдържано, без да очаква ни най-малкото доказателство за благосклонност или любезност.

Клод се възхити от свободата му. Той поне не се смущаваше от крайно неудобното положение. Преди, докато не я познаваше, той бе проявил галантността си, сега обаче се държеше най-естествено, с извънредна вежливост и коректност!

Наблюдавайки напълно безразличното му изражение, не виждайки в очите му вече трескавото пламъче, което се бе запалило предишната вечер, тя реши твърде прибързано, че той не е бил искрен нито миг, нито даже когато ѝ шепнеше комплименти, без да я познава.

С нервно движение Клод посочи цветята:

— Ето една лудост, която не трябва да повтаряте, господине; подобно внимание от вас към мен е излишно.

— Както обичате, госпожице — съгласи се той.

Тя се надяваше може би, че той ще възрази и продължи още по-хладно:

— Бъдете така добър да се споразумеете с господин Мишо за различните формалности във връзка с нашата женитба. Тя може да стане приблизително след три седмици, нали?

— Ако това отлагане ви е достатъчно, госпожице. На мене ми допада напълно.

— Защо да говорим за отлагане? Аз нямам нищо да приготвям! Ако тази работа можеше да бъде уредена за няколко часа, както е в Америка, щях да ви определя среща днес следобед и всичко щеше да приключи бързо.

Тя спря и повдигна очи към събеседника си, след това заяви предизвикателно:

— Не вярвам да очаквате, че ще изпращам покани за една такава женитба! Вие, аз и двама свидетели — това е достатъчно.

— Аз съм възхитен, госпожице.

Усмивката му не се поддаваше на определение.

Клод продължи, правейки се, че не я е забелязала:

— В кметството... с обикновено облекло естествено. Колкото до черквата...

— О! — прекъсна я той. — Необходимо ли е?

— Как необходимо ли е? Нима не искате религиозен брак?

— Ще бъде така, както решите вие, госпожице, но не виждам каква е необходимостта да намесваме небето в тази пародия на женитба.

Страните на Клод пламнаха от възмущение.

— Какво говорите? Аз съм вярваща, господине.

— И аз също, госпожице. Но позволете ми да ви припомня, че християнският брак има свои закони и свои задължения, той налага любов, подчинение и преданост до саможертва... Той изисква, освен това чувства, обещания — всичко, което вие отричате в брака.

Тя изправи рязко глава.

— Но което вие сте готов да приемете естествено!

— О! — забеляза той кротко. — Мисля, че изказах вече желанието си да не намесваме Бог в опита, който ще предприемем почтено.

— Е, добре, понеже има почтеност... вие сам го казахте...

— Аз казах също „опит“... Християнският брак е окончателен и не допуска никакви други тълкувания.

Тя въздъхна и остана замислена. Той имаше право, това не можеше да се оспорва.

Клод си помисли също, че въпросът беше много сериозен. Този дяволски испански автор, чиято идея я бе съблазнила, би могъл да я осветли напълно. Но пред трудностите, които биха изникнали, той бе прескочил усложненията, които не можеха да се обяснят.

Дидие наблюдаваше мълчаливо младото момиче.

Той не искаше да прекъсва мислите ѝ. Страничен наблюдател би казал, че той се забавлява с нейното затруднение и очаква с любопитство това, което тя щеше да реши.

— Вие — подхвана тя — какво предлагате?

— Граждански брак, който ви осигурява законно всички права на омъжена жена. Не ми ли казахте самата вие, че ще скъсате веднага всяка връзка, която не отговаря на очакванията ви?

— О, разбира се, и то без никакво колебание.

— Точно затова да бъдем разумни и да не намесваме небето в подобно начинание! Понеже един господин, препасан с триколовна лента, е достатъчен, за да предаде законност на нашето сдружение, нека се задоволим с него и с триколовната му лента.

За миг Клод изглежда събеседника си. Тя не знаеше как да изрази мисълта, която я гложеше.

Най-после лека иронична усмивка се плъзна по устните ѝ.

— Вие изглеждате възхитен, че аз се съгласявам с вашето мнение — забеляза тя. — При това то не е във ваш интерес.

— Защо?

— Защото една по-сериозна връзка от... от господина с триколовната лента, както вие се изразихте живописно, една по-сериозна връзка можеше да ни подтикне към повече близост... Някой неочакван случай на моментна забрава би могъл да ви облагодетелствува и да ви превърне в истински съпруг.

Младият мъж с мъка остана сериозен. Докато тя говореше, той мислено си представяше куче, на което показват отдалече парченце захар. Но обичаше ли той захарта, която тя му показваше?

— Може би аз не държа животът ми да почива на една моментна забрава.

Забележката бе направена кротко, без намерение да е обидна. Въпреки това Клод бе засегната и отговори рязко:

— О, естествено, и аз също! Надявам се, че няма да забравите нашите условия.

— Това вече е решено и установено, госпожице.

Неговото прекалено коректно държане раздразни внезапно младото момиче. Тя се огледа с досада, сякаш търсеше повод да прекрати този дълъг разговор.

— Сега ми се струва, че всичко е казано. Господин Мишо ще ме държи в течение. Не е необходимо да идвате тук. Ние ще се видим отново в уречения ден в кметството. За всичко останало... за всички въпроси се обръщайте към господин Мишо.

Клод наблегна малко върху последните думи и Дидие разбра, че тя намекваше за паричните въпроси, свързани с женитбата им.

В първия момент той остана поразен от внезапността, с която го отпращаше, но скоро възвърна доброто си настроение. Тази финансова перспектива решително имаше способността да го развеселява. Още от

първата вечер, в която директорът на „Агенция Мишо“ бе говорил пред него за любопитната женитба, този материален въпрос развеселяваше винаги младия човек.

Идеята, че една жена искаше да си купи съпруг, съвсем не беше банална! Но че точно той, Дидие Валанкур, бе този купен съпруг, беше по-смешно от всичко.

Ако Клод, държейки на този тон на жена, която счита, че всичко ѝ е позволено, понеже плаща, смяташе, че ще оскърби адвоката, то тя остана много изненадана, когато видя, че сбогувайки се с нея, по устните му играеше дяволита усмивка.

„Изглежда, че кожата му е доста дебела и безчувствена — помисли си тя. — Но всеки случай щастливо хрумване беше, че отложих следващата ни среща за след три седмици. Ако и след това не схване колко малко го уважавам и колко малко държа на него, то господинът трябва да има голямо самочувствие!“

Обаче, без да си дава сметка, Клод не беше толкова доволна, както си мислеше. Чувствуваше се особено нервна и неразположена, сякаш беше недоволна от самата себе си.

— Днес съм в лошо настроение! Безсънните нощи след бала явно не ми действуват добре.

В този момент очите ѝ попаднаха върху цветята и те ѝ подеждоуваха така, сякаш този, който ѝ ги бе изпратил, беше още тук. Тя изпита почти болезнено желание да ги изхвърли през прозореца, както бе изпратила него през вратата. Пръстите ѝ натиснаха несъзнателно звънеца.

— Вдигнете тези цветя и ги задръжете в кухнята, да не ги виждам повече — заповяда тя на появилата се прислужница.

В стаята не остана никаква следа от Дидие. Това трябваше да успокои нервите ѝ. Защо не можеше да възвърне още равновесието си?

Върху килима бе паднала бяла визитна картичка. Клод я вдигна. Това бе картичката на този, на когото бе обещала да стане съпруга и при все това се бе отнесла към него така безцеремонно.

Тя разгледа малкото, почти квадратно, според модата, картонче. На него бе напечатано само името: „Дидие Валанкур“, без никакво определение на професията, без адрес... Картичката беше много издържана и подбрана с вкус.

Не можеше да се каже нищо против нея, както и против името, което щеше да носи скоро: „Госпожа Дидие Валанкур...“ Това име звучеше добре.

И все пак Клод разкъса картичката на малки парченца и ги хвърли в камината.

Сега вече нищо не можеше да ѝ напомни за младия мъж.

Въпреки това неразположението ѝ продължаваше.

— Излизам. Човек се задушават тук!

И най-после — искрена, без да го съзнава — Клод промълви:

— Как ме дразни този със своята вечна усмивка!... Негова е вината, че отложих венчавката с три седмици... Съзнавам го: това е съвсем глупаво!

XII

Когато господин Мишо предаде на Дидие Валанкур чек за двадесет и пет хиляди франка, да „посрещне първите си разходи и да заплати на кредиторите си“, адвокатът не прояви никакво вълнение. Той взе чека, увери се, че е редовен и даде разписка на директора на Агенция Мишо, без да се изпише и най-малко задоволство върху лицето му.

„Той е много силен — помисли си господин Мишо. — Играе човек, комуто парите не правят никакво впечатление. При това двадесет и пет хиляди франка е сумичка, която доставя удоволствие!“

Господин Мишо се лъжеше. Валанкур далеч нямаше желание да се държи престорено равнодушно.

Сгъвайки грижливо чека и поставяйки го в портфейла си, младият мъж си помисли, че сумата е незначителна.

„Годеницата ми не е много щедра — каза си той. — Двадесет и пет хиляди франка достатъчни ли са наистина, за да се изплатят дълговете на Дидие Валанкур? Хм! Струва ми се, че не... Това е сметка, която не съм правил никога, но имам неясното впечатление, че дефицитът е доста по-голям!“

Той учуди още повече господин Мишо, когато в деня на подписването на договора пристигна у господин Флош, придружен от много сериозен господин, когото представи за свой адвокат.

И докато Дидие се оттегли настрана и почти заспа в едно дълбоко кресло, другият си сложи очилата и започна да изучава договора, четейки го от първия до последния ред и искайки обяснения за всяка подробност.

Господин Флош не казваше нищо, но се учудваше малко от дребнавостта на непознатия, който изиска две-три леки поправки... дребболии, които определяха по-добре имуществото на бъдещата съпруга и не позволяваха никакви погрешни тълкувания.

— За всеки случай, ако някога се наложи делба между съпрузите — обясни той любезно.

Когато Валанкур, след като сложи подписа си, се сбогува, придружен от адвокатата си, господин Мишо прочете и препречете напразно направените две-три поправки в договора. Той бе принуден да се примири с неоспоримите доказателства.

— Моят клиент не е поискал нищо, което да бъде в негова полза.

— Не — съгласи се господин Флош, — този младеж е наистина необикновен: сякаш предвижда по-скоро развода, отколкото женитбата...

— Много странно! Годеницата му не му вдъхва никакво доверие.

— Явно е!

Директорът на „Агенция Мишо“ прибави малко раздражено:

— За първи път срещам двама подобни кандидати!... Вашата клиентка е безспорно прекрасна, но не може да се отрече, че е много оригинална...

— Вашият младеж е безспорно светски човек — отвърна господин Флош с усмивка, — но е подозрителен... Това не е особено красиво и кавалерско...

— Госпожица Фремон взема такива предпазни мерки!

— Да, да. Очевидно тя е предпазлива!

— Валанкур има право да предвижда и най-лошото!... Когато няма да ѝ харесва повече...

— Излишно е да го предсказваме ние... Това се случва рано или късно!

— Ще бъде много жалко — заяви господин Мишо убедително, мислейки за обещаното от Клод възнаграждение.

— Да, жалко! — съгласи се просто господин Флош, който бе изгубил илюзиите си, понеже бе сключвал и разтрогвал толкова много бракове.

— При това те са много хубава двойка — настоя събеседникът му.

— Много хубава!

— И вие наистина ли мислите, че такова хубаво начало може да свърши зле?

— Кой знае!

Нотариусът спря, след това замахна с ръка и заключи:

— Знаете ли, драги ми приятелю, аз съм ги виждал най-различни: любов, красота, интерес, разум или сметка, женитбата е

всъщност лотария, в която има много малко печеливши. Затова не залагам никога за резултата... Повярвайте ми, това е единственият начин да бъдете излъган.

— Е, истина е, вие сте много духовит!

Господин Мишо се смееше високо, когато напускаше бюрото на господин Флош, но всъщност той съвсем не бе в толкова весело настроение.

— Този дяволски нотариус има странни идеи!... А Валанкур ми действа на нервите! О, ще трябва да му поговоря! Тази женитба може да бъде щастлива... Една такава богата жена може да го покрие със злато! Той ще е луд, ако не се постарее да я спечели.

За щастие този младеж изглежда интелигентен. Но дали ще ми обясни някога защо беше така взискателен по отношение на клаузите, отнасящи се до раздялата?

XIII

Клод, Дидие, двамата им свидетели и неизбежната Мари Жусран, която вървеше подир тях и несъзнателно шепнеше молитви, сякаш се намираше в черква, бяха въведени в голямата зала, където се извършваха женитбите.

Компаньонката имаше чувството, че присъствува на погребение и трябваше да полага големи усилия, за да не заплаче.

Добрата госпожица не можеше да се помири с действителността.

Въпреки че моментът за решителното „да“ беше съвсем близък, тя не можеше да повярва, че нейната малка Клод ще отиде докрай. На нея ѝ се струваше невъзможно такава екстравагантна женитба да се състои. Тя очакваше почти с доверие неизбежното чудо, което ще я осуети.

Клод и Дидие бяха седнали в дъното на залата върху кадифено канапе, което това луксозно кметство, в богат квартал, предлагаше на своите посетители.

Преди тях имаше три двойки младоженци, заобиколени от близките и гостите си. С любопитен и в началото дори малко насмешлив поглед Клод разглеждаше една след друга облечените в бяло и увенчани с портокалови цветчета младоженки.

Тяхното сватбено облекло, на това обществено място, ѝ се струваше отживяло, наивно и даже малко смешно. И все пак, когато видя как една от годениците се навежда нежно към избраница си, лицето на Клод стана по-сериозно.

Погледът ѝ пробягна последователно върху трите двойки. Тя забеляза уловените ръце, възторжените погледи, обожанието, с което се гледаха помежду си — всички тези признаци на любов, които витаеха около всяка двойка... И ироничната усмивка на малката уста с подсилени от червилото устни изгасна внезапно.

С разширени от странна тревога очи Клод започна да оглежда собствените си събеседници: компаньонката ѝ с разстроено лице, която продължаваше да мърмори молитви; свидетелят ѝ — генерал Льо

Курбоа, който бе приятел на баща ѝ и поради това тя държеше да бъде при нея в този случай.

Тя се загледа в старика, седнал малко встрани и изправен тържествено на мястото си. Той беше толкова сериозен в тази празнична зала, сякаш дефилираше на парад.

Клод въздъхна: двете същества, които представляваха всичко, каквото бе обичала в миналото, нямаха много весели лица, придаваха по-скоро сивкав оттенък на церемонията.

Тя се обърна тогава към Дидие. Младият човек беше също по-сериозен от обикновено, въпреки че ѝ се усмихваше окуражително всеки път, когато погледите им се срещаха.

Тя го виждаше отстрани и неговият правилен профил с високо чело, с волева брада, с мъжествени черти ѝ бе приятен. Призна дълбоко в себе си, че той беше неизказано изискан и превъзхождаше всички присъстващи.

В този момент той разменяше няколко думи със свидетеля си — дребничък гологлав човек, без нещо особено във външността, на чийто ревер се открояваше лентата на Почетния легион.

— Рудмон, член на Института — бе казал Валанкур, когато ѝ го представяше.

Очевидно той беше важна личност и Клод не можеше да не бъде поласкана от присъствието му.

Но как тя предпочиташе пред всички тези тържествени и безразлични хора старата жена със сияйно лице — майка, без съмнение, — която съзерцаваше възторжено една от младоженките!

При това момичето не беше нищо особено! Малко пълничка, облечена без вкус, тя не беше даже хубава. И все пак изглеждаше, че бъдещият ѝ съпруг я намираше прекрасна! Той я бе прихванал през кръста и я бе привлякъл към себе си, за да ѝ шепне думи, чийто смисъл трябва да беше магически, понеже пълната девойка примираше и се възнасяше явно в прегръдката на любимия си.

Клод не виждаше вече комичната страна на тези щастливи, влюбени хора. Тя виждаше само майчиния възторг и щастливите лица на влюбените, които изглеждаха на седмото небе.

Дидие не бе забелязал още странното помрачено изражение на съпругата си; но когато престана да говори със своя свидетел, той

хвърли несъзнателно поглед върху седналата до него девойка и остана поразен от сериозността на изражението ѝ.

Очите му проследиха посоката на погледа ѝ, спрян върху прегърнатата двойка. Странният младоженец сигурно разбра какво ставаше в душата на съседката му, защото неясна усмивка пробягна по насмешливите му устни. Но той се почувствува извънредно снизходителен. Навеждайки се към Клод, ръката му улови леко ръката на момичето, а сивите му зеници се смекчиха странно, спирайки се на малката и твърде сериозна главица под голямата черна шапка.

— Ние също сме двама, за да се впуснем в живота — прошепна той, притискайки ръката ѝ.

Изненадана, Клод извърна към него дълбоките си и малко унесени очи.

Той ѝ се усмихна приятелски и каза кротко:

— Щастието е и тук, както е и там.

— Щастието... — промълви тя, все още унесено.

— Да — настоя той, — щастието! Често пъти е достатъчно да желаш силно нещо, за да го постигнеш: волята трябва да се издигне, да преодолее събитията и да подчини характерите ни на целта, която сме си поставили.

Тя се замисли върху това, което бе казал, после посочи двойките, които бяха пред тях.

— Мислите ли, че те са пресметнали всичко, за да бъдат щастливи?

Дидие повдигна рамене.

— Те следват инстинкта си... като същества, които са повече импулсивни, отколкото разсъдливи... Утре те може би ще се разкъсат помежду си!

— А ние?

Младият мъж се усмихна широко.

— Вие ми предложихте разумна сделка, която аз приех. От нас зависи да не излизаме от коректните рамки, които предвидихме и които ми се струват наистина възможни да ни осигурят живот без бури.

Преди да отговори, Клод обгърна още веднъж с развълнуван поглед облечените в бяло млади жени.

— Наистина ли мислите, че тази сделка е достатъчна? — попита тя, все още замислена.

Валанкур, напротив, не поглеждаше другите двойки.

Неговите внимателни очи се спряха върху красивото женско лице, обърнато към него. Той видя изящната глава, идеалния овал на брадичката, чудно изваяната уста и големите черни очи под ореола на светлокестенявите ѝ коси. Едно смътно желание, породило се от дълбоко потисканите му чувства, го накара да потрепери.

Приятно щеше да бъде, ако можеше да притисне това женско тяло към себе си и да положи жадните си устни върху полуотворените ѝ уста. Той направи видимо усилие, за да прогони внезапно обзелото го желание.

— Да, струва ми се, че това е достатъчно, за да бъдеш щастлив — каза той най-после.

Но едно по-внимателно ухо би открило промяната в гласа му и нямаше да бъде убедено.

Извикаха имената им; беше техен ред.

Клод се отправи несъзнателно към масата, зад която седеше чиновникът. Тя не забеляза даже, че Валанкур я бе хванал под ръка, за да я води... или по-скоро, за да я подкрепи...

Тя почти се сблъска с развълнуваната майка, която притискаше в обятията си своята смутена дъщеря, която вече беше омъжена.

Тази проява на майчинска любов напълно я разстрои.

Въпреки богатството ѝ, красотата ѝ, лукса, тя не бе придружавана от истинска и дълбока обич. Тя бе сама на тържественото място, изпълнено с щастлив шепот. Никога съдбата ѝ на сираче не ѝ се бе виждала така тъжна, както в тази минута.

Никаква любов, никакво приятелство не могат да заместят някога обичта на майчиното сърце, което тръпне в същото време, в което се радва...

Така, имайки вид на наистина влюбени годеници, те изслушаха думите на чиновника, които ги обвързваха.

Сирачето бе произнесло съвсем несъзнателно задължителното „да“, което я правеше съпруга на Дидие Валанкур; но когато церемонията свърши и когато осъзна, че бракосъчетанието е извършено, внезапно я обхвана ужас.

Изведнъж способността ѝ да мисли и да анализира се събуди и по някакво странно обръщане на подсъзнанието ѝ всичко това, което бе правила и считала добро от един месец, ѝ се стори като нещо неразумно, да не кажем налудничаво.

Сега тя наистина бе омъжена. Бе свързана с човек, когото не обичаше и почти не познаваше! Един мъж, когото купуваше! Един човек, който бе се отказал от мъжките си права и бе приел подобна сделка заради пари!

Обхвана я истински ужас и чувство, че пада главоломно в някаква дълбока пропаст.

Забелязвайки внезапно, че новият ѝ съпруг — един човек, когото купуваше! — я държеше под ръка, обхвана я истинско отвращение и тя се освободи от ръката му, която ѝ се струваше ужасна и унижителна.

Като сомнамбул Клод напусна залата и прекоси хола, където се бяха събрали всички други младоженци.

Тя не видя любопитните погледи, които проследиха тази самотна младоженка, която си отиваше бледа, залитаща, сякаш хипнотизирана. Тя не си даваше също сметка за тревогата и безпокойството на четиримата, които я следваха.

Една-единствена мисъл бе заела цялото ѝ съзнание: тя бе омъжена! Невероятната сделка беше сключена; тя бе купила мъж, за да ѝ стане съпруг и, за да понася капризите ѝ!

От един месец, откакто желаше и бе подготвила тази странна женитба, у нея не се бе появило ни най-малко колебание: испанският роман, откъдето ѝ бе дошла идеята, сякаш бе заслепил здравия ѝ разум; едва сега, когато всичко бе свършено, тя си даде сметка за необяснимата си екстравагантност.

Нервно, с несигурни стъпки Клод започна да слиза по широките каменни стълби, които придаваха на кметството особена величественост.

Тя не съзнаваше това, което вършеше. Дълбоко в себе си чувствуваше смътно желание да избяга. Да се качи в колата си и да тръгне колкото е възможно по-скоро.

Мари Жусран я следваше, поразена от трагичното лице на младата жена, която се движеше така, сякаш не виждаше нищо.

— Клод! Бедна ми малка Клод!

Този близък глас, който я оплакваше, бе доловен от младоженката и на нея ѝ се стори, че сложиха пръст в раната ѝ.

— О, млъкнете, Жусран! Млъкнете!

— Мое малко момиченце, мое скъпо малко момиченце! — повтори старата госпожица уплашено. — Успокойте се, умолявам ви... Клод, чуйте ме.

Настойчивостта на компаньонката раздразни жената; нейното хленчене я изкара извън кожата ѝ.

— Какво ви е прихванало, Жусран? Аз съм много спокойна. Защо имате вид, сякаш ме окайвате? Аз не съм за окайване... Струва ми се, че вие сте луда!

Поразена от тона на Клод, Мари Жусран остана със зяпнала уста, не смеейки да каже нито дума повече, понеже я отблъснаха толкова зле.

— Докога ще ме гледате така! — подхвана младата жена гневно. — Ако мислите, че моят глупав съпруг ще промени нещо в живота, който съм свикнала да водя, вие се лъжете.

Страшната дума бе изречена от Клод под влияние на ужаса, който я бе обзел, без тя да почувствува стойността на думата, която каза, и без да забележи, че Дидие слизаше зад нея и щеше да я чуе.

Тя изтръпна, когато зад гърба ѝ се разнесе малко насмешливият глас на младия мъж:

— Ето истинска преценка на омъжена жена! Моите поздравления, госпожо, вие не закъсняхте да влезете в ролята си!

Клод се бе спряла, прикована на място от ироничния му тон. Тя съжаляваше вече за раздразнението си. Тя си даваше сметка, че както всички гневни думи, които се изтръгват от устата, казаната преди малко не отговаряше изобщо на това, което мислеше за Дидие.

Уплашените ѝ очи погледнаха Валанкур, който се усмихваше някак особено. За миг тя помисли какво трябваше да каже, за да обясни обидните си думи.

Във възбуждения ѝ мозък не се появи никаква мисъл. Тя почувствува само, че голяма умора натежа върху раменете ѝ, ръката ѝ се повдигна и премина бавно по гладкото ѝ чело, сякаш искаше да изгони болката, която се мъчеше да се загнезди там.

— Можете ли да извикате колата ми, господине? — каза тя най-после с усилие. — Чувствувам се много уморена.

Дидие се поколеба за миг дали да се подчини на това ѝ желание. Загадъчният му поглед сякаш искаше да проникне в мисълта ѝ. Виждайки нейната уплаха, той повдигна рамене едва забележимо и каза съвсем спокойно:

— Моля ви се, господин Льо Курбоа, бъдете така любезен да предложите ръката си на госпожата, която е много уморена. Аз ще отида да предупредя шофьора ѝ.

Генералът побърза да изпълни молбата му и да приключи неприятната случка.

Клод пое ръката на старика и след това се настани мълчаливо в колата, която Дидие бе довел.

— Аз ще ви напусна, скъпо ми дете — започна генералът.

Но тя го прекъсна:

— Качете се с мен, стари ми приятелю, ще ви заведа до вкъщи.

Той се извини:

— Не мога да заема мястото на съпруга ви — забеляза малко притеснено.

— О, съпругът ми...

Този път Клод се спря. Какво ли щеше да каже още в своето смущение?

— Съпругът ми ще ме намери — завърши тя, като даде с поглед заповед на компаньонката си да се занимае с Дидие.

А той стоеше настрана. Мари Жусран отиде при него. Неокачествимото държане на бившата ѝ питомка в подобен ден я притесняваше ужасно. Тя не знаеше впрочем какво подходдаше да каже или направи, но си даваше сметка, че трябваше да се отнася почтително към съпруга на Клод, тъй като женитбата бе извършена.

— Какво възнамерявате да правите, господине? — запита тя, мъчейки се да бъде любезна.

— Да обядвам със свидетеля си естествено.

— А... след това?

— Честна дума, още не съм обмислил.

Старата жена се поколеба, защото поемаше инициатива, заради която може би щеше да бъде упрекната.

— Едно купе е запазено в експреса за седем часа на Лионската гара.

— Добре — отсече той.

— Ще бъдете точен, нали? — почти се помоли старата госпожица.

Адвокатът не отговори веднага. Сигурно се питаше дали наистина трябваше да отиде в уречения час.

— Ще бъда — реши той най-послед след доста дълго обмисляне.

— Благодаря.

Тя се готвеше да се отдалечи, за да вземе такси, защото колата на Клод не я бе дочакала, когато ръката на Дидие я докосна по рамото и я спря.

— Госпожата ли ви изпрати при мен? — запита той.

— Да — отвърна Мари Жусран.

— По-добре ли е тя? По-спокойна ли е?

Двата въпроса се сториха страшни на старата госпожица и тя погледна младия мъж уплашено.

— О — промълви тя, — моята малка Клод не беше на себе си. Уверявам ви, за първи път я виждам така развълнувана... Забравете тази неприятна случка, господине, вие ще видите впоследствие колко прекрасна и колко спокойна е тя. Още не мога да разбера какво стана!

— Вие сте великолепен адвокат, госпожице — каза Валанкур тихо. — Аз видях, че господарката ви не съзнаваше какво казва. Това, което е най-необяснимо, е причината за раздразнението ѝ.

— О, вината е моя, господине, аз я нервирах с моите оплаквания.

Дидие отново млъкна. Той си мислеше, че Мари Жусран е чудесна жена, готова да поеме върху себе си всички вини. Съвсем естествено той ѝ протегна ръка за приятелско ръкуване и заяви благосклонно:

— Нека госпожата си почива. Ще се осведомя за нея по телефона след обяда.

И въпреки че това обещание бе напълно естествено и в тон със събитията, на старата компаньонка ѝ се стори, че това бе голямо благоволение, което младоженецът направи за жена си.

XIV

Влакът се движеше с пълна скорост в тъмната нощ.

Камериерката, която обслужваше спалния вагон, бе приготвила вече леглата на пътниците, когато Валанкур напусна купето, за да изпусне една цигара в коридора и за да даде възможност на Клод да оправи спокойно нощния си тоалет.

Работите наистина се бяха наредили много добре между него и младата му жена. Когато той се обади по телефона, за да се осведоми за състоянието ѝ, Клод бе дошла лично, за да му отговори и да се извини мило за внезапното си раздразнение, което се дължеше на дългото чакане в прекалено горещата и задушна зала.

След това, извинявайки се със силно главоболие, тя изяви желание да остане сама, за да си почине, преди да тръгнат на пътешествието си към Ривиерата.

Тя му съобщи, че едно купе в експреса е ангажирано, че тя щеше да бъде на гарата в определения час и изказа надеждата си, че и той ще е точен.

Дидие бе приел думите ѝ без никакви коментари и когато вечерта се срещнаха на гарата, и двамата бяха много мили и любезни един към друг.

Валанкур не познаваше още достатъчно тази, която бе станала негова жена, за да може да разгадае по лицето ѝ чувствата, които я вълнуваха. Все пак той забеляза, че около очите ѝ има сини кръгове и че още изглежда много уморена.

Но това беше може би погрешно впечатление. С манията си да наблюдава, в която понякога отиваше твърде далеч, той можеше да се излъже.

И все пак, когато преди малко ѝ предложи да си легне, тя изглеждаше доволна, че свършваше безкрайното им усамотение, през време, на което и двамата не знаеха какво да кажат, като се изключи разговорът за градовете, които щяха да посетят, и за менюто в ресторанта.

Когато изгасна осветлението в купето им и светна нощната лампа, Дидие реши, че жена му си е легнала и се прибра, за да спи на свой ред.

Клод бе ангажирала и четирите места; техните легла бяха избрани едно срещу друго.

Валанкур седна на леглото си и мълчаливо започна да се съблича: свали обувките си, жакета и жилетката си, ризата, връзката и си облече горната част на пижамата. Изобщо, редица необходими и твърде прозаични дреболии, които се сториха на Клод, която го наблюдаваше през спуснатите мигли, особено обидни в своята фамилиарност.

Младата милионерка бе обхваната отново от същото потискащо чувство, което сутринта я бе накарало да гледа на женитбата си като на непоправимо злощастие.

Този мъж, този непознат ѝ бе станал съпруг! Тя му бе дала право да извършва пред нея най-непристойните движения, като например да си събува обувките.

Има незначителни неща, които причиняват неподозирани разрушения.

Тази постъпка, която ѝ се виждаше крайно грозна и неуместна за сегашния ѝ спътник, тя би приела за естествена у някой непознат, принуден от погрешно номериране на местата да сподели купето ѝ за една нощ.

Това ѝ се бе случвало много пъти, когато смяташе, че е излишно да ангажира и четирите места само за себе си.

И това движение, което бе виждала често, без да му отдава значение, беше капката, която накара да прелее мъката ѝ, събирана от няколко часа. Една сълза от гняв и досада се плъзна по страната ѝ, скоро след това втора я последва и започнаха да я задавят ридания.

Клод се почувствува много нещастна.

Тя бе постъпила като луда, омъжвайки се за първия срещнат, без да си дава сметка, че за едно младо момиче най-главното е да не обвързва свободата си.

Тя бе пожертвувала единственото си благо: своята независимост!

И заради кого? Заради един мъж, когото едва познаваше, когото купуваше, който ѝ се бе продал за пари.

Отвращението ѝ от тази непоправима постъпка беше така силно, че мъката ѝ се разрази в силни, едва заглушавани ридания.

Дидие, който започваше да заспива, се изправи рязко и се послуша.

Той предугади драмата, която се разиграваше близо до него, и скочи от леглото си.

Наведен над младата, обляна в сълзи жена, той се опита да я утеши. Обгърна я и я привлече към себе си несъзнателно, както човек прегръща разплакано дете.

— Моя малка, какво мога да направя, за да ви утеша?

Все пак той мислеше, че сълзите ще донесат облекчение на мъката ѝ, която бе започнала да се събира още от сутринта!

Дидие считаше, че е отгатнал подбудите, които са накарали сирачето да склучи тази странна женитба.

Щом като едно младо, хубаво, здраво и богато момиче, каквото беше Клод, бе прибягнало до господин Мишо, за да си намери съпруг, налагайки такива странни условия, то сигурно искаше да отстрани от живота си всякаква любов, била тя истинска или присторена. Всеки мъж, венчан при обикновени обстоятелства, би изискал да бъде считан като истински съпруг; той би пожелал да се ползува от всичките си права, свързани с тази му роля; Клод щеше да бъде принудена, макар и против волята ѝ, да понася проявите на любов или на присторена любов на този мъж.

Дидие реши, че младото момиче бе искало да отстрани от живота си именно любовта и нейните прояви.

Тъй като Клод изглеждаше съвсем здрава и не можеше да бъде заподозряна, че има някакъв физически недъг, Валанкур реши — твърде логично, — че проектът за такава екстравагантна женитба не можеше да се породи другаде, освен в мозъка на жена, която е жертва на любовна мъка.

Той заключи, че Клод се бе омъжила от гняв, за да отмъсти на някой неверен ухажор или за да възбуди съжаление и ревност у някой неловък и глупав влюбен... Освен ако не го бе направила, за да прикрие истинските си чувства към някой друг.

Въодушевен от това убеждение, младият адвокат се опита да успокои тази, която плачеше.

— Аз не трябваше да приема това триседмично отлагане, без да се виждаме, което вие ми наложихте... Ако се бяхме опознали по-добре, вие щяхте да си дадете по-скоро сметка за истинските ви чувства и за неудобствата на тази романтична женитба... Аз съм достатъчно възрастен и трябваше да предвидя вашите мъки... Но ако може да се направи нещо, бъдете убедена, моя малка, че аз съм на ваше разположение.

Думите, които той казваше, сякаш не достигаха до ушите на младата жена. Тихият глас на Дидие беше като приятен съпровод на сълзите ѝ и приспиваше мъката ѝ.

При това твърде фамилиарното обръщение „моя малка“, което младият мъж бе употребил, я накара да подскочи. В същото време тя почувствува, че ръцете му я бяха обгърнали и се изтръгна от обятията му.

— Какво бихте могли да направите за мен? — запита тя малко враждебно.

— Ако искате, аз бих могъл да направя необходимото, за да скъсам връзките, които ни съединяват, и да ви върна свободата.

— Вие мислите, че можете да ми върнете свободата? — запита тя, учудена, че ѝ я предлага така самоволно.

— Да... Ще поема вината върху себе си, за да можете да се омъжите за този, когото обичате... ако, разбира се, той е все още свободен.

Момичето остана безкрайно изненадано и престана да плаче.

— За кого говорите?... Кой трябва да е свободен?

— Човекът, за когото съжалявате и заради когото сключихте този брак...

Той спря за миг, след това продължи още по-кратко:

— Виждате ли, моя малка, човек не бива да се жени никога само от гняв. Опитвайки се да нарани другото, той убива сам себе си.

— Но аз не съм се омъжила от гняв — каза тя и започна да плаче отново.

Той привлече към гърдите си главата ѝ и започна да милва нежно прекрасната ѝ коса.

— Така е, гневът се чувствува, той не се анализира... Мисълта за някой друг ви е подтикнала към тази странна женитба.

— О, не — заяви Клод искрено, — няма никой друг.

Този ѝ отказ не го убеди.

— Ще откажете ли, че споменът за друг мъж ви накара да плачете сутринта в кметството? — настоя той.

— Какво си въобразявате? — възрази тя, като повдигна лицето си към него. — Защо смятате, че съжалявам за някого?

— Защото предполагам, че мисълта за непоправимата преграда, сложена между него и вас, е причина за сегашните ви сълзи.

Въпреки отчаянието си, Клод започна да се смее. Изведнъж заблудението на спътника ѝ се видя много забавно.

— О — възкликна тя, — колко бързо правите заключения! Уверявам ви, че се лъжете и че аз не плача заради някакъв спомен.

— Не съжалявате ли за никого? — запита той бавно, защото се мъчеше да открие загатката на нейното отчаяние.

— Не, за никого! — повтори тя.

След това започна да се смее отново.

— О, това е прекрасно! Вие сте помислили...

Клод млъкна, избърса очите си и обясни:

— Вижте, ако обичах някой мъж, както вие казвате, аз щях да избира него... Богатството ми щеше да ми позволи да премахна пречките, ако е имало някакви.

Той не отговори, но си помисли, че в любовта парите невинаги са достатъчни, за да премахнат известни трудности.

— Все пак вие плачехте и ако причината не е някоя любовна мъка...

— Казвам ви, че не е тази, че не може да бъде тази! Мъчно ми беше, защото изведнъж ми се стори, че съм направила голяма глупост, като ви избрах.

— Много благодаря!

— Един купен съпруг — това е така необикновено, че аз изгубих изведнъж доверие в себе си!...

— Ако скръбта ви се дължи само на това, то злото не е голямо!

— Все пак сега аз съм обвързана!

— Аз също! — забеляза той спокойно.

— О, вие сте мъж, това не е едно и също!

— Мисля, че независимостта и свободата са блага, много поценни за един мъж, отколкото за една жена, тъй като тя е винаги пленница на пола си, на своето целомъдрие и своите предразсъдъци.

— Може би... Но вие в тази сделка... вие намерихте известно материално обезщетение.

— Ах, да, парите!

Той замълча за миг и след това завърши:

— Искате ли да ми направите удоволствието и да отстраните от мисълта си въпроса за парите? Той ви кара да грешите в преценките си... даже по отношение на мен! Един образован и добре възпитан мъж би могъл да сключи изгоден брак, следователно той не е принуден да се ожени за коя да е жена и да се задоволи.

— И въпреки това вие го направихте!

— Извинете — прекъсна я той невъзмутимо, — вие забравихте, че аз избягах от една дама, облечена в зелена рокля, и се върнах само защото ми казаха, че се касаело за друга...

Тя се усмихна, развеселена от това припомняне.

— Вярно е! Би могло да се каже даже, че вие ме избрахте!

— Аз ви предпочетох пред другата, това е безспорно! Струва ми се впрочем, че вие самата...

— О, аз...

— Увериха ме, че вие сте разгледали мнозина кандидати...

— Да, естествено, но в такъв случай вие ще бъдете „избраникът“... а това е малко пресилено!

— Понеже вие се мъчите да ме убедите, че в сърцето ви няма никакъв друг образ... че не съжалявате за никого.

— Аз не се мъча да ви убеждавам, аз твърдя!

Той се усмихна, сякаш твърдението му бе приятно.

— Е, добре — заяви той весело, — предпочитам да съм аз, отколкото някой друг!

— О — възрази тя изплашено, — много бързате!

— Е, да, понеже пътят е свободен!

Досега Клод бе стояла с глава, облегната на рамото на Дидие. Тя отново се отдръпна.

— Трябва ли да ви припомням още нашите споразумения? — каза тя с присторено достойнство.

— Не си правете труд — отвърна той весело. — Аз имам отлична памет и засега нямам никакво желание да ги нарушавам. Но в качеството ми на съпруг оставете ме да се радвам, че няма да се боря с един спомен, който ще е толкова по-мощен, понеже вашето женско

въображение ще го украсява неволно с всички качества, които аз не притежавам.

Клод се усмихна.

— Страхувате ли се от сравненията?

— Винаги трябва да се страхуваме, когато малкият бог Амур не е сложил превръзка върху очите на партньора.

— Кой знае! — възкликна тя, малко успокоена от тази размяна на мисли. — Може би така е по-добре и аз бях глупава, че плаках толкова: тази женитба с вас не е така смешна, както изглежда.

— Естествено — повтори той. — Особено ако искате, мила госпожо, да вложите малко добра воля и снизхождение... От своя страна, аз ще вложа най-искрено уважение и най-галантна почтителност... Така устроен, нашият брак може да бъде много успешен и да послужи за образец на всички млади модерни двойки.

— Браво! В края на краищата вие ще ме убедите, че съм направила добра сделка, като съм ви избрала.

— Убеден съм в това — потвърди той невъзмутимо. — Тя положително е много по-добра, отколкото мислите.

Двусмислената му усмивка не позволяваше да се разбере дали се подиграва или не.

Говорейки, той ѝ помогна да се изтегне отново върху леглото си.

— А сега мога ли да се надявам, че ще почивате вече спокойно?

— Да — отговори тя шеговито. — Не ме ли уверихте, че аз почти съм спечелила голямата печалба на брачната лотария? Само че — продължи с присторен свян, — за да не се съмнявам, не стойте повече пред мен по чорапи. Струва ми се, че вие прекалявате, като изхождам от гледна точка на коректността, за която говорихте преди малко!

— Наистина, но моля за извинение. При това, ако не искате да ме видите отново до себе си в този недовършен нощен тоалет, не започвайте да плачете отново. И даже, госпожо, преди да ви напусна, за да отида да спя, ще ви направя едно признание: аз просто изпадам в ужас от женски сълзи. Те или са искрени и аз се измъчвам, като гледам жена да плаче, без да мога да я утеша, или не са — и аз се ужасявам, че трябва да понасям подобна сълзлива комедия.

Той се бе върнал при леглото си и се бе излегнал.

При последните думи на Дидие Клод се изправи рязко на лактите си. Тя почувствува, че я завладява желание да влезе в спор с него.

— А мога ли да зная, господине, в коя категория слагате моите сълзи?

— Вашите?

Младият мъж спря, протегна се и се прозя най-спокойно. След това заяви:

— Вашите — подхвана той — поставям в категорията на благодатните роси, които помагат на слънцето да разпука цветовете. Те са сълзи на дете... на искрено и невинно дете, което не познава тежестта на живота и плаче несъзнателно, защото една звезда е изгаснала на небето, или защото дъждът е разрошил златните му къдри... Вашите сълзи, малка госпожо? Съжалявам, че ще ви го кажа, но те са без основание, без дълбочина, без последствие и служат само за да успокоят нервите ви! А сега, драга приятелко, ще ви кажа лека нощ и ви пожелавам приятни сънища... Вие сте още едно голямо хлапе, а аз съм ваш предан слуга.

Той се зави и се обърна с гръб, без да забележи пламналите от възмущение очи, с които спътницата му го погледна внезапно.

„Хлапе!... Неоснователни сълзи!... Драга ми приятелко!“ Този купен от нея съпруг говореше твърде пренебрежително за нея! Клод се усмихна на свой ред с малко загадъчна усмивка.

„Господинът ми действа на нервите!“

Борческата ѝ природа се пробуди... И тя, която от един месец се залъгваше с мисълта за този привиден брак, сега започна да мечтае да удиви съпруга си... за да го застави да държи сметка за нея!

„Това момче има нужда да бъде дресирано! Наистина то съвсем не се отнася сериозно с мен!“

XV

Клод и нейният странен съпруг направиха първите си стъпки в съпружеския живот без много колебания и нерешителност. Въпреки че всъщност бяха непознати един на друг, тяхната коректност улесняваше трудностите, които можеха да изникнат от необикновеното им положение.

За да отдели Валанкур от старите му навици и от връзките, които той бе имал в столицата, Клод счете за нужно да напусне Париж и да отидат обратно на Ривиерата още вечерта след венчавката, сякаш се касаеше наистина за традиционно сватбено пътешествие.

Ница и нейните околности предлагаха хиляди развлечения, благодарение на които, мислеше си тя, Дидие щеше да води отсега нататък... този бляскав и разкошен живот, който той не познаваше и който младата милионерка се радваше вътрешно, че ще може да му покаже!

За да бъде по-свободна, тя бе дала шест седмици отпускат на Мари Жусран и бе взела със себе си само Селин, която започваше да се привързва към нея.

Дидие, напротив, не бе взел със себе си никакъв камериер. За личните си нужди той прибегваше към прислужника на етаж, чиито усърдни грижи си осигуряваше с хубави възнаграждения.

Луксозният хотел, където бяха отседнали в Ница, допринесе за по-нормалното развитие на отношенията им, тъй като не позволяваше никаква близост помежду им.

Апартаментът им се състоеше от две отделни стаи, разделени от общ салон. И двамата имаха отделни тоалетни и бани, така че се виждаха само когато бяха напълно облечени и готови за разходка или да слязат в ресторанта.

Младият мъж не бе прекрачил никога прага на стаята на жена си и Клод, подражавайки на неговата въздържаност, сякаш не бе забелязала досега, че женитбата ѝ налагаше известни чисто женски

задължения, които трябваше да изпълни към човека, за когото се бе омъжила.

Валанкур се грижеше сам за бельото и дрехите си, той сякаш и не помисляше, че може да разчита на съпругата си да му зашие някое копче или да му избере някоя връзка; както впрочем през ума на Клод не минаваше мисълта да се допита до съпруга си коя рокля предпочиташе или къде би му било приятно да се разхожда.

Двама чужди хора под едно и също фамилно име — ето какво бяха те всъщност; всеки живееше затворен в себе си, без да изглежда, че се занимава с другия.

Те бяха женени от десет дни, а помежду им не се бе създала още никаква близост.

Макар че Валанкур със своето любезно и естествено държане, изглежда, се чувствуваше много свободно и добре с Клод, тя продължаваше да е въздържана с този, когото си бе избрала за съпруг.

Въпреки че бе свикнала да заповядва и бе готова винаги да следва прищевките си, всъщност тя си оставаше младо момиче и вродената за възрастта ѝ въздържаност я държеше малко настрана от Дидие, когото едва познаваше и към когото инстинктивно изпитваше недоверие.

Лесно е да решиш: „Ще си купя съпруг, който да прави това, което искам.“ Но след бракосъчетанието, когато девойката с безупречни нрави и добро възпитание остане насаме с непознатия мъж, който има права над нея и който може да злоупотреби с положението, като не изпълни поставените условия, тя самата изпитва несъзнателно нужда да се държи въздържано, за да не даде повод на съпруга си да прекрачи позволените граници.

Клод никога не бе помисляла, че може да ограничава себе си и да държи сметка за Дидие, и то сега, когато бе омъжена. Тя забелязваше с недоволство, че в негово присъствие наблюдаваше всичките му движения и следеше всяка дума.

Това ѝ душевно състояние съвсем не допринасяше за създаване на повече близост между двамата съпрузи, още повече че съобразявайки се напълно с поведението на жена си, Валанкур не се опитваше никога да насочи отношенията им в друго направление.

Ако Клод беше весела, съпругът ѝ даваше пълна свобода на жизнеността и остроумието си. Но ако младата жена биваше загрижена

или мълчалива, Дидие не правеше нищо, за да наруши мълчанието ѝ и сам изпадаше в тиха съзерцателност, сякаш беше щастлив, че можеше да остави мислите си да литнат надалеч, вместо да бъде принуден да прави усилия и да следи разговора.

Още едно нещо в държането на младия адвокат не позволяваше на Клод да се отдаде изцяло на своята открита и весела природа: това бе странното изследване, което по някой път съпругът ѝ явно правеше върху нея. Случваше се да почувствува, че жадните му очи я съзерцават с особено любопитство, което проследява и най-малките ѝ движения или анализира всичките ѝ думи. Този поглед не бе зложелателен, но Клод чувствуваше остротата и интереса, сякаш тя представляваше за съпруга си необикновена загадка, която той се мъчеше да разгадае. Понякога тя виждаше да пробягва върху устните му странна усмивка, която сякаш отбелязваше някакво скрито наблюдение, не лишено от ирония.

— Струва ми се, Дидие, че вие имате склонност да се подигравате с хората. Забелязвам у вас проблясъци на веселост, чиито причини не мога да отгатна.

— Понякога човечеството е много забавно за наблюдаване!

— При все това аз лично бих предпочела да не служа за обект на наблюденията ви.

— О — възрази той, — всичко, което вие правите, е прекрасно! Вие се отличавате с такава откровеност и прямота, които изключват всяка мисъл за критика. Аз ще ви направя един комплимент, хубава госпожо, в мое лице вие имате истински обожател.

— Наистина ли?

— Да, наистина!

Тя пламна от удоволствие, защото комплиментът ѝ се стори заслужен и искрен. Но това не ѝ попречи да продължава да изненадва по някой път леката подигравателна усмивка върху мълчаливите устни на мъжа си.

„В края на краищата — казваше си тя със снизхождение — това придава известно разнообразие на нашия брак. Този беден Дидие не възразява срещу никое мое желание и понякога ми се струва, че го водя за носа. Той е толкова любезен, придружава ме навсякъде въпреки явното неудоволствие, което му причинява разходката...“

Наистина те се събираха заедно, за да изпълнят някое светско задължение, да направят посещение, да се видят с приятелите си, които Клод имаше в този град на удоволствията, където се срещаха всички раси.

Балове, концерти следваха един след друг, а и през деня Клод считаше за необходимо да не пропускат забавление — било то мач, надбягване или бой с цветя.

Младоженецът, въпреки своето безупречно държане, не изглеждаше възхитен от всичките тези празненства, които забавляваха младата милионерка. Клод забелязваше липсата на ентусиазъм и желанието му да се усамотява колкото е възможно повече.

„Дидие не е свикнал да се движи в обществото и се чувства притеснен от хората — мислеше си тя. — Той ще свикне.“

Младата жена започна да посещава с още по-голям жар всички места за забавления, убедена, че правейки това, тя постъпва разумно и сигурно подготвя бъдещето им.

При това два-три пъти, под различни предлози — главоболие, умора, отговори на писма или някаква друга причина — Валанкур я бе оставял да отиде сама на приеми, където присъствието му до нея бе наложително.

В такива дни Клод не изпитваше никакво удоволствие между приятелите си, които иначе търсеше така настойчиво.

„И таз добра! Нима не мога да мина без присъствието на Дидие? — запита се тя с безпокойство. — Ще бъде наистина много смешно от моя страна, ако това момче ми стане необходимо! Един мъж, когото купувам!“

Но има впечатления, които човек усеща и на които не може да заповядва... Младата милионерка трябваше да признае, че се забавлява много по-малко, когато съпругът ѝ не беше с нея, за да сподели нейните удоволствия.

„Това е ужасно! — призна си тя. — Изглежда, вече съм приела душата на женена жена! Душа на еснафка... тесногръда, неспокойна и егоистична!... И таз хубава! Наистина е много смешно!“

Тази мисъл ѝ се видя забавна, но не ѝ помогна. Без да можеше да направи нещо, тя не изпитваше повече нужда да излиза, когато адвокатът не я придружаваше.

За оправдание тя си казваше: „Човешките настроения са заразителни като болест. Ето че ме прихвана мизантропията на Дидие! Трябва да взема мерки, иначе господин съпругът ми ще има удоволствието да ми повлияе по такъв начин!“

За да се противопостави на това влияние, Клод си наложи да излезе, въпреки че това ѝ струваше немалко.

„За да му се противопоставя“ — каза си тя.

Но всъщност наказва себе си, понеже си наложи удоволствия, които вече не ѝ бяха приятни.

XVI

Този ден те бяха седнали на терасата на една сладкарница на „Промнад дез Англе“ в Ница.

Шумна пъстроцветна тълпа се разхождаше по прекрасния булевард, който се простира по брега на чудно синьото море.

На Клод ѝ се стори, че очите на Дидие изразяваха отново досада и скука.

Тя му каза приятелски:

— Учудвам се, че не се наслаждавате на вълшебното слънце, което ни залива с лъчите си. Още вчера имяхте това уморено изражение.

Дидие повдигна леко рамене.

— Не обвинявайте слънцето за това, че нямам весело настроение, причината се крие по-скоро във всички тези хора, които ни заобикалят. Аз се ужасявам от тълпата.

— Но тя минава пред нас, без ние да се смесваме с нея.

— Тази тераса е претъпкана с хора и всички, които се разхождат, ни оглеждат, като минават. В този град, претъпкан с видни чужденци, всеки се опитва да свърже някое име с лицата, които среща.

— Вие не обичате Ница — каза младата жена, чийто блеснал поглед се спираше с удоволствие върху елегантните минавачи.

— Ница е прекрасен и уютен град, в който човек би могъл да прекара прекрасни часове при условие, че не живее като филмова звезда, търсейки и дебнейки възхищението на тълпата.

Клод избухна в смях.

— Но вие и аз не желаем ни най-малко да бъдем забелязани!

— Надявам се, че е така! Въпреки това се настанихме в най-люксозния хотел на Ривиерата и трябва да се преобличаме по три-четири пъти на ден.

— О, Дидие, вие ще свикнете! — възрази Клод с малко подигравателна усмивка. — В началото на всеки нов живот човек трябва да добие известни навици...

— Навици, които тежат и ни подчиняват на своите глупави и мъчителни закони.

— Аз не смятам така — заяви тя. — Свикнала съм от дете и това изобщо не ме притеснява. Ще видите как бързо свиква човек с тези задължения и в края на краищата му стават необходими.

Весела искрица проблесна в погледа на младия мъж.

— Щом като вие сте убедена, това вече е нещо — забеляза той. — За нещастие, страхувам се да не ви разочаровам: аз съм истински дивак!

— Не, не — каза тя малко необмислено. — Да, може би... откъснат!

И сякаш тази дума го забавляваше наистина, по устните му се появи отново насмешливата усмивка, която Клод, потънала в мислите си, не забеляза.

— Съгласете се все пак — настоя тя закачливо, — че не всичко ви е неприятно в нашия разкошен живот... Например менюто на обедите и вечерите не ви е неприятно!

— С това се съгласявам! Но жалкото е, че не е възможно да ядем, без да сме обградени от келнери, които дебнат всяко наше движение! Не е ли смешно, че не можем да изпием чаша чай другаде, освен в някое кафене, претъпкано от богати посетители, които заплащат за това най-обикновено питие неимоверни цени!

— И вие се оплаквате, щастливи смъртнико! — възкликна младата жена, чувайки го да описва така подробно лукса, който тя можеше да си позволи.

Подигравателната усмивка на Дидие стана съвсем явна.

— О, ако се касае само да се покаже страшното могъщество, което се крие във вашето богатство, вече ми е доказано, че вие можете да заплатите спокойно благосъстоянието, което ни заобикаля.

— И не е ли достатъчно това, за да задоволи мечтите ви?... Неблагодарник!

Валанкур погледна изведнъж жена си.

— О, извинете — каза той живо, — не исках да подценя вашата добра воля да ми доставите удоволствие, за което съм ви безкрайно благодарен... Истината е, че аз обожавам самотата и че пред този луксозен град бих предпочел всеки друг по-тих кът за началото на съпружеския ни живот.

— Надявам се, че не сте разчитали да отидете във Венеция? — забеляза Клод, без да си дава сметка за насмешката, която се долавяше в гласа ѝ. — Нашето сдружение щеше да изглежда много жалко до влюбените двойки, които посещават омагьосания град.

— Естествено Венеция не е подходяща за съпрузи като нас. — Той млъкна за миг. Мисълта му го пренесе в миналото... Пред очите му изникна една гондола с меки възглавници, някакъв невидим музикант процепваше мрака със своята любовна баркарола, разноцветни фенерчета блещукаха... а на страната си сякаш все още чувствуваше ласка от косите на жена, чиято глава почиваше на рамото му.

Тръпка премина през цялото му тяло и несъзнателно ръката му се протегна, сякаш за да притисне към себе си прекрасното тяло, което видението бе съживило.

— О, Венеция! — промълви той. — Градът на влюбените и на незабравимите прегръдки... родината на мечтите и илюзиите...

— Познавам я — отговори Клод. — Ходила съм там преди две години... Тогава бях свободна... и много търсена! Вярвах още в приказния принц и в искрената любов. Не мислех, че един ден ще сключа такъв екстравагантен брак.

Погледът на младия мъж се спря върху този на събеседницата му.

— Аз съм ходил също, преди няколко години... Не бях сам естествено. Признавам, че няма да ми бъде приятно да се върна отново сега.

Клод даже не мигна, но бързината на отговора ѝ доказва, че мъжът ѝ нямаше да се почувствува никога затруднен да отговори на остротите ѝ, ако тя решише да ги пуска.

Между тях настана мълчание, Дидие се унесе в някакво далечно видение.

Несъзнателно младата жена извади от чантата си елегантно цигаре, обсипано със скъпоценни камъни.

С устремени към синьото средиземноморско небе очи, където чайките се носеха плавно, тя вдъхна с наслада от цигарата, която запали.

— Каквото и да мислите — настоя тя, — този час е прекрасен!

— Вълшебен, понеже ви харесва — съгласи се той галантно. — Но какво е това?

Той едва сега забеляза дългото цигаре.

— О! Клод! — възкликна той. — Приберете бързо тази ужасна принадлежност, която може да се показва само при интимна обстановка!

— За какво говорите?

— За цигарата ви!... Моля ви, изгасете я! Ужасявам се от жени, които пушат на обществени места!

Лицето на младата жена леко пламна... Това беше първият случай, в който той и отправяше упрек така открито.

— Що за глупост! Аз не съм единствената жена, която пуши тук! Огледайте се наоколо... Това е прието във всички среди!

— Вие сте единствената, за която аз се грижа. Моля ви, направете ми удоволствието да изгасите веднага цигарата си и да приберете ужасното приспособление.

— Преди всичко това приспособление, както го наричате, е много хубаво.

— И най-вече струва много скъпо!

— Едва ли може да се намери по-хубаво!

— Въпреки това то губи красотата си върху женски устни.

— Това е ваше мнение, но не и мое!

Младият мъж стана спокойно и каза:

— Както обичате, скъпа приятелко. Продължавайте... Ще се срещнем след малко в ресторанта.

Тя едва успя да се пресегне и да го задържи за ръкава.

— Къде отивате, Дидие?

— Да купя вестник... Ще ви намеря в хотела.

— Това се детинщини — каза тя, смеейки се нервно.

Никога досега той не бе проявявал пред нея такава твърдост в желанията си. Това беше също първият път, в който волята му се противопоставяше на нейната... и за такава детинщина!

С бегъл поглед тя обгърна лицето на съпруга си, което привидно беше съвсем безразлично. След това смачка гневно запаления край на цигарата си и каза:

— Сега можете да останете... но това е деспотизъм!

Черните ѝ очи, които бяха добили малко сурово изражение, се вливаха в младия мъж, който зае отново мястото си.

— Наистина не подозирах у вас толкова нравственост. Вие сте феноменален!

— Изпитвам истинско съжаление, когато виждам добре възпитана жена да подражава на хлапците и на твърде еманципираните... още повече, когато тази жена носи моето име!

— Но вие не се възмуцавате, когато пуша пред вас. Явно много държите на това какво ще кажат хората!

— Споменах ви вече, че не обичам да се излагам на показ!

— Това е забележително... Почти невероятно!

Тя не прибави нищо, но от този момент започна да разглежда мъжа си с любопитство и изненада.

Той се ужасяваше от големите хотели, от луксозните ресторанти, от светските места, от елегантната тълпа, от всички места, където можеше да бъде забелязан... Нима се страхуваше да не привлече върху тях вниманието на хората?... Може би й забраняваше да пуши на обществени места по същата причина?

Обхвана я известно смущение. „Какво значеше това?“

Всеки път, когато Дидие се сблъскваше с нейните навици на разглезена милионерка, младото момиче се обезпокояваше. Миналото на съпруга ѝ я плашеше. В каква среда бе живял досега? И защо най-вече той се страхуваше да не привлече вниманието, смесвайки се с отбраните посетители на големите хотели?

Тъй като беше присъствувала на скандални случки с хора, с които се бе срещала и които се кичеха с известни имена и титли, когато всъщност бяха само вулгарни авантюристи, Клод се страхуваше да не би на съвестта на съпруга ѝ да тежи някое прегрешение, което би го компрометирало изведнъж.

Напразно тя си повтаряше, че младият мъж е от добро семейство, че дадените ѝ от „Агенция Мишо“ сведения са отлични, че адвокатът, когото наблюдаваше непрекъснато, е безспорно добре възпитан. Подлото безпокойство се промъкваше в сърцето ѝ въпреки всичко.

И най-дребните неща я навеждаха на тази мисъл. Когато например Дидие извърщаше рязко глава при минаването на някоя група хора, когато се намръщваше, че трябва да прекосят залата на някое препълнено кафене, когато проявяваше умора при поканата за празненство, на което трябваше да присъствуват; изобщо за хиляди дребни светски задължения, които на Клод се струваше невъзможно да

пропуснат, но пред които съпругът ѝ се прекланяше с привидно примирение.

Младата жена направи още едно откритие: някои хора гледаха съпруга ѝ с истинска настойчивост, сякаш знаеха кой е той.

Така херцог Дьо Шалонж, когото Клод познаваше само по име, се извърна рязко след адвоката, който продължаваше невъзмутимо пътя си, сякаш не го бе забелязал. Клод, останала малко назад, наблюдаваше мълчаливо учудването на стария благородник.

— Познавате ли херцог Дьо Шалонж?

— Хъм! Може би. Не си спомням, но името не ми е познато.

— А той познава ли ви? — настоя тя.

— Възможно е... В съда идват толкова много хора, които ние не виждаме.

— Но вие никога не сте пледирали.

— Точно така, но слушах другите: това е безспорно много по-необикновено!

Тя поклати глава, смутена от превзетия отговор: в същото време по устните на младия мъж блуждаеше неопределена усмивка.

Един ден тя помисли, че ще узнае най-после истината. Те седяха на терасата на една сладкарница в Монте Карло, близо до прочутото казино.

Времето беше малко хладно и докато Клод се загръщаше в скъпите си кожи, Дидие свали за миг пътническият си каскет, който си бе сложил този ден, за да го нахлупи още повече на главата си.

Един непознат, застанал на няколко метра от тях, забеляза за миг откритата глава на адвоката.

— Валанкур! — провикна се той, като пристъпи към младия мъж.

А той се изправи от мястото си с бегло изражение на неудоволствие по лицето. Овладейвайки се веднага, протегна ръка на непознатия с най-голяма любезност:

— Пол Меран! Каква изненада!

Но в същото време се бе обърнал с гръб към Клод, сякаш искаше тя да остане настрана от разговора им.

Тъй като непознатият не беше забелязал това му желание и продължаваше да се бави и разговаря, Дидие се извърна леко към жена си и без да ѝ го представи, се извини:

— Позволявате ли? Две минути и ще се върна.

След това той отведе непознатия на няколко метра от масата ѝ, докато Клод правеше най-невероятни догадки. Когато се върна при нея, тя не можа да се стърпи:

— Да не би да се срамувате да ми представите приятеля си? Забелязах, че се отдалечихте, за да му говорите.

— За да не ви представя човек, който не е от вашата среда!

— Навярно съученик?...

— Не, колега на братовчед ми... един неопределен и малко объркан поет, който има по някой път желание да фамилиарничи.

— О! Фамилиарността на един поет може да бъде тълкувана като оригиналност!

— Въпреки това не ми се щеше да ви излагам!

Това беше изказано много ясно, за да се оспорва, но Клод си мислеше често за този единствен приятел, който съпругът ѝ бе срещнал и когото бе отстранил от нея така рязко.

По някой път ѝ се привиждаше отново странната усмивка, която блуждаеше по насмешливите устни на младия мъж, когато му бе отправила забележката си, и този спомен караше да се свива сърцето ѝ, сякаш той скриваше някаква заплаха за в бъдеще.

XVII

Един ден Клод бе настояла пред съпруга си да я придружи на тенисмач. Младата жена забеляза изведнъж, че мнозина шушукат, след като се взираха в Дидие при минаването му.

Това откритие беше винаги много неприятно за Клод. Раздразнена, тя поизостана, за да може да изучава въздействието на адвоката, който вървеше малко пред нея. Той продължаваше да върви с гордо вдигната глава, с надменно изражение, сякаш предизвикваше невидими съперници или не забелязваше никого.

Какви мисли породиха това му желание в главата на момичето? Клод настигна съпруга си и се изравни с него.

— Струва ми се — каза тя полугласно, сякаш говореше на себе си, — че между хората, които ни заобикалят, ако има такива, които са наистина честни, то има и други, които не заслужават това определение.

Изказвайки тази мисъл, Клод наблюдаваше с крайчеца на окото си своя спътник. Дали той забеляза изпитателния ѝ поглед, впит в него?

— Какво ви накара да кажете това? — запита той, учуден от подобна забележка.

— Една мисъл, която се породиха при отегчения израз на известни хора, в които се вглеждат отблизо... Те създават впечатление, че нямат спокойна съвест.

Адвокатът започна да се смее. Може би той си даваше сметка за странните разсъждения на жена си. У него се породиха желание да я заблуждава.

— Няма истински честни хора — обясни той много сериозно, — които биха могли да се похвалят, че в живота си не са извършвали никога постъпка, преследвана от наказателните закони. Честният човек е чист до деня, в който се открие, че е мошеник... Между тези две крайности често има само един въпрос за щастие! Един бива уловен там, където друг по една случайност или по вродена хитрост е могъл

да извърши безнаказано своето лошо дело... А от двамата често пъти този, който е открит, е по-малко виновен, понеже е по-малък хитрец!

— О, страшно е да се помисли подобно нещо — възрази Клод рязко. — Защото в такъв случай... вие?

— Аз? — каза Дидие весело. — Струва ми се, че... хъм!... Аз съм бездруго престъпник като другите! Само че аз съм имал щастието да се изплъзна от заслуженото наказание.

— И таз хубава! — възкликна младата жена поразена.

Тя го гледаше така уплашено, че Дидие не можа да не избухне в смях.

— Особено за един адвокат е изключително лесно да извърти законите и да избегне наказанията!... Струва ми се, че аз ви скандализирам?

— И има с какво!

— Но, Клод, размислете. Вие самата?...

— О! Ужас! Аз съм почтена жена!

— Надявам се. И все пак напълно сигурна ли сте, драга приятелко, че не сте нарушили никога законите?

Той бе хванал ръката ѝ и я притискаше приятелски. Но тя се освободи с пресилено отвращение.

— О! Не ме докосвайте! — извика тя. — След вашето признание... Аз няма да мога да спя вече спокойно. Какво сте извършили, което е направило от вас престъпник и ви кара да се страхувате да не бъдете познат?... Често се питам защо се ужасявате от тълпата... Господи! Страшно е да се помисли за всичко лошо, което вие сте могли да извършите!

— И вие носите моето име! — наблегна той, забавлявайки се с нейното възмущение. — Не забравяйте, Клод, че вие сте моя жена и че споделяте моята съдба, даже ако тя е позорна.

— Това е ужасно!

— Просто чудовищно!

Тя го погледна намръщено, възмутена от веселостта му.

— Как можете да се шегувате с подобни работи? — забеляза тя по-спокойно, защото си даваше сметка, че той се подиграва с нея.

— Защото вашият гняв е крайно забавен!... Аз ви казах, че съм престъпник, както всички останали хора: нито повече, нито по-малко!

— Но хората, които аз познавам, са почтени.

— Тогава и аз също, ако ви е достатъчно да знаете, че още не съм бил осъждан.

— Още не!... Вие наговорихте такива неща!

— Да, защото си мисля за неизповяданите и подлежащи на наказание прегрешения, които се крият в определението почтен човек! Необходимо е толкова малко нещо, за да нарушиш предписанията на закона! Достатъчно е да слезеш от трамвая, без да си си купил билет, да ходиш на лов без позволение, да ловиш риба, когато е забраненият сезон, да смениш жилището си, забравяйки да заплатиш някой незначителен дълг, да увеличиш скоростта, с която се е движела колата ти, след като си блъснал някого или нещо по пътя... И какво ли не още! Ежедневно ние престъпваме законите... Ако за всичко бъдехме наказвани, щяхме да имаме препълнено съдебно досие!... Ето, вземете вас и мен...

— Какво?

— Мислите ли, че женитбата ни не пада под ударите на закона? Хората се женят, за да създадат семейство, а не за да позволят на въображенията си да се развиват свободно под закрилата на законите. Не злоупотребихме ли ние с доверието на кмета, който ни свърза?... Извършихме обида на служебно лице, понеже се ангажирахме с клетва за работи, които знаехме предварително, че не желаем да извършим! Нима вие се мислите за безукорна, след като заплащате на един мъж, който ви дава името си? Нима мислите, че аз съм по-малко виновен, като съм приел тази странна сделка? И господин Мишо? И вашият нотариус? Могат ли те да кажат, че не са извършили нещо незаконно?... Хайде, повярвайте ми, Клод, не ме гледайте така тревожно, когато аз минавам бързо през тълпата, която ни оглежда, може би имам само желанието да не бъда спрял от някой почтен човек от вашите приятели, чиито скрити позорни петна са още по-грозни от моите.

Клод замлъкна поразена; тезата на Дидие беше така неочаквана! Тя разсъждаваше върху това, което той току-що бе казал, и търсеше с какви доводи да му се противопостави.

— Наистина ли — каза тя най-после — на съвестта ви не тежи нищо по-сериозно от тези дребни неща, които ми изтъкнахте?

— Вие намирате, че това не е достатъчно?

— Да, наистина, това не е страшно!

— А при това, ако ние бяхме обвинени в едно по-голямо престъпление... казвам обвинени, а не виновни, общественото мнение щеше да се нахвърли върху тези дребни факти, които вие подценявате, и щеше да ни нарече големи престъпници с едно присторено отвращение.

Израз на уплаха помрачи лицето на младата жена.

— Вие мислите, че нашата женитба?... — запита тя колебливо.

— ... Ще бъде коментирана обстойно от пресата и от публиката? Това е повече от сигурно.

— И все пак аз считам, че не вършим нищо лошо.

— Според вас — може би! Но от гледна точка на „отечество“, „общество“, ние сме големи виновници, тъй като не изпълняваме дълга си на граждани, който ни заставя да дадем деца на родината.

Челото на Клод се проясни внезапно, сякаш бе открила тайната мисъл в разсъжденията на съпруга си.

— Слушайте, Дидие — каза тя малко хапливо, — ако извъртяхте разговора, с цел да постигнете по-голяма близост между вас и мен, като се правите, че изпълнявате обещанията си, то сте се излъгали напълно! Искам да ви предупредя веднага, че си губите времето. Аз не държа на общественото мнение и на това, което вие наричате наш дълг на граждани.

Поставен така безцеремонно на мястото си тогава, когато съвсем не очакваше, Дидие остана напълно озадачен.

Увлечен от темата, той не бе помислил ни най-малко за изводите, които жена му можеше да извлече от думите му.

Когато разбра смисъла, който Клод им придаваше, той избухна в смях:

— Това, което казахте, е много смешно — забеляза той весело. — Какво сте измислили? Уверявам ви, драга ми приятелко, че вашата добродетел не е била застрашена нито за миг. Аз се опитах да разруша пред вас лъжливото прикритие на така наречените почтени хора, като вие и аз влизаме в числото им, но никога не съм имал желанието да продължа рода си... особено сега!

Гласът му беше така подигравателен, че Клод пламна от яд. Тъй като не знаеше как да прикрие смущението си, тя реши да се отнесе с презрение:

— Ах, да, повече от сигурно е, че почитеният човек, какъвто сте вие, не ще забрави никога своите обещания.

Дидие обаче бе наистина в много добро настроение и предразположен към шеги.

— Хъм... между женени хора... тези обещания нямат голяма стойност — каза той. — Често ги потъпкват... Но за да не се удържат, трябва да имат за извинение поне любовта!

— И тогава? — настоя младата жена, подтиквана от някакъв заядлив демон.

— Е, добре! Струва ми се, че любовта липсва в нашия случай!

— За щастие.

Дидие не отговори. Изведнъж той започна да следи с любопитство играта на двамата тенис шампиони.

Но върху устните му цъфна отново вечната насмешлива усмивка...

XVIII

Сега, когато беше омъжена, Клод дебнеше всяко движение, всеки жест на съпруга си.

Преди женитбата им тя не желаше да опознава Дидие; сега, когато бе станала негова жена, бе я обзела истинска нужда да го опознае.

От най-незначителните му постъпки или думи тя си правеше чудновати заключения, които я измъчваха, сякаш не можеше да вижда иначе нещата, освен в най-неприятните им измерения.

Тя „откри“ най-напред, че този голям веселяк с шеговит характер и подигравателна усмивка беше страшен зяплю. Най-дребните случки по улицата го забавляваха: една духовита дума, казана от някое дете, една острога, изплъзнала се от устните на пияница, или не твърде благоприлична шега, изказана от някоя вулгарна жена от народа — всичко, изглежда, приковаваше вниманието на младия мъж.

Така по време на една от ежедневните им разходки Валанкур, който вървеше до нея, я остави внезапно, за да се присъедини бързо към група развеселени хора, събрани на края на тротоара. Касаше се за незначителна неприятна случка, каквито стават ежедневно по улиците. Един малък продавач на цветя за малко да бъде прегазен от такси, чийто шофьор ръкомахаше и ругаше, опитвайки се да извини непохватността си, обсипвайки с най-груби изрази своята невинна жертва.

Тълпата се забавляваше от случката, защото хлапето не си бе глътнало езика и на оскърбленията на шофьора отговаряше със звучни възкличания.

Когато Клод се изравни с групата на любопитните, общ смях разтърси събраните.

Младата жена долови края на фразата, извикана от детски глас:

— Е, карай си колата, рицарю на колела!

В същото време Дидие се обърна към нея с усмихнати очи, с оживено отговорите на детето лице.

— Това дете е много духовито! — рече той, смеейки се.

Клод се усмихна презрително. Тя намираще съпруга си наивен и малко смешен.

— Забавлява ли ви това? — запита тя с крайчеца на устните си.

— Господи, разбира се! Възхищавам се от духовитостта, откъдето и да идва, а това хлапе даваше забавни отговори.

Обръщайки се към детето, което започваше да предлага отново стоката си на минувачите, той каза:

— Слушай, малкия, дай ми една роза.

— О, господине, вземете всичките... Пъпки по половин франк, господине... Понеже паднаха, ви ги давам за пет франка...

Дидие се усмихна.

— Не, само една роза... тази... Много добре... Запази остатъка, малкия... и се пази от такситата, когато пресичаш улиците.

И докато онемялото от учудване дете стискаше в ръката си десетфранковата банкнота, Дидие се върна към Клод, която не бе помръднала.

— „Това са само скромни цветя“ — изтананика той полугласно, подавайки ѝ розата.

След това прибави, усмихвайки се:

— Не взех целия букет, за да не ви товаря... Но разбирате, нали, трябваше да обезщетя това хлапе, което има здрава глава!

Клод не направи никаква забележка, но едва доловимо повдигане на раменете придружи малко сухата ѝ благодарност.

Дълбоко в себе си тя чувствуваше да я обзема презрение.

„Зяплю — си помисли тя. — Точно такъв мъж, какъвто не мога да понасям...“

Тя смяташе също, че на Дидие му доставят удоволствие странни зрелища, съвсем недостойни да задържат вниманието на всеки светски човек.

Тя не можеше да каже какво не ѝ харесва, че съпругът ѝ се интересува от продавач на цветя или от някой амбулантен търговец; едно бе положително — че правейки това, Дидие нарушаваше благоприличието.

Един изискан човек не може да изпитва друго, освен презрение към обикновените хора!

А на съпруга ѝ липсваше още само този недостатък! А ето че той се проявяваше като мечтател или поет, но това съвсем не бе интересно в епохата, в която всеки се стараеше да бъде практичен.

Един хубав ден, когато при дълга обиколка с автомобил случаят ги бе отвел високо по склоновете на планината, над залива Далюи, младият адвокат направи внезапно знак на шофьора да спре.

— Какво има? — запита Клод с известно нетърпение, защото мястото беше диво и доста опасно и тя бързаше да излезе от тази теснина.

— Шшт... — промълви той. — Там: не виждате ли?... Там!

Протегнатата му ръка сочеше стръмните скали, надвесени над пътя. Величествен, прекрасен орел се носеше плавно над тях.

— Не е ли вълшебно! — прошепна Дидие сякаш на себе си. — Каква мощ в тези неподвижни криле! Забележете — продължи той, обръщайки се към младата жена, — че е сравнително много рядко да се види орел в такова положение и толкова отблизо...

— Очевидно — отговори Клод разсеяно.

Дидие остана доста дълго време така, отдаден изцяло на съзерцанието си, докато царствената птица се спусна внезапно като стрела и изчезна в сянката на урвата.

— Вълшебно! — повтори той. — Не смятате ли, скъпа приятелко?

— О, да, аз съм възхитена, че това ви забавлява! — каза тя, въздъхвайки тежко от тази нова мания на съпруга си.

Клод го бе наблюдавала не без известно безпокойство.

„Мечтател — помисли си тя. — Какъв ли странен адвокат е! Не е чудно, че е «без дела».“

Друго нещо, което имаше също способността да учудва и да дразни Клод, беше странната мания на Дидие да не държи никаква сметка за местата, избрани за ежедневните им разходки.

Известно е — и всеки го знае, — че „Промнад дез Англе“ е определена за елегантните посетители на Ница и че ако те преминат площад Масена и отидат по на изток, рискуват да изложат името си на елегантни и изискани хора.

Може би в определени дни човек може да отиде до цветния пазар и да направи кратко посещение на стария град като турист, но никой

никога не помисляше да се скита по дългия и пуст кей на малкото пристанище.

И въпреки това Дидие водеше Клод най-често именно там.

— Но къде отиваме? — запита един път младата жена озадачена.

— Ще ви покажа малък кът от тропиците — отговори адвокатът.
— Един прекрасен кът, който открих миналия четвъртък, докато вие бяхте на онзи прочут концерт в Кан...

— Ах, да — усмихна се тя горчиво, — спомням си добре, че този ден ужасно главоболие ви попречи да дойдете...

Дидие не отвърна на подигравката и обясни спокойно:

— Чистият въздух и самотата са полезни за здравето.

След като изказа тази мисъл като някакъв неоспорим принцип, той отвори малка вратичка и се отдръпна настрана, за да направи път на Клод.

— Влезте в моето хавайско владение — каза той възторжено.

Пред очите им се разкри гъсталак от високи палми, чудни растения и най-разнообразни кактуси, които създаваха впечатление на тропически кът.

Цяла малка градина бе скътана тук, в пазвите на червените скали, изложена на слънчевите лъчи. Между клоните на мимозите се виждаше морето, което блестеше с всички светлини на юга.

— Харесва ли ви този кът? — запита Дидие възторжено.

— Да, декорът е странен... оригинален! Но това място не е никак шик — прибави тя малко необмислено, след като се огледа.

— О, не се безпокойте — подигра се Дидие, който бе доловил погледа ѝ. — Понеже мястото не е „шик“, вие няма да срещнете положително никой от приятелите си.

Една бърза и насмешлива усмивка премина отново по устните му.

— Надявам се — отговори тя невъзмутимо. — Но вие ще трябва да признаете, че за човек, който се ужасява от прояви, които могат да привлекат вниманието върху него, вие се отличавате забележително с избора на местата ви за разходка.

Тя повтори:

— Надявам се наистина, че никой няма да ни срещне, защото това ще привлече много повече вниманието върху нас, отколкото ако ме видеха да изпуша цигара на терасата на хотела!

Клод се смееше малко нервно, тъй като още не бе забравила налагането на Дидие при онзи случай.

От няколко дни насам разговорите на двамата млади съпрузи взимаха този полушеговит, полунападателен обрат.

При това развлеченията или по-скоро особеностите на Дидие бяха все още в рамките на позволеното и всъщност не можеше да му се отпрати никакъв сериозен упрек.

Но една сутрин тяхното спречкване за малко не стана по-сериозно.

Този ден Клод бе облякла за предобедната разходка прекрасен костюм от бял шантунг, напомнящ някогашната мода, който бе последна новост. Миниатюрно чадърче, прилично на тези, които са носили прабабите ни, допълваше чудесния ѝ тоалет.

Преди да излезе, младата жена хвърли доволен поглед в огледалото.

Но защо в същото време тя въздъхна леко?

Защото Клод беше хубава... и като хубавата девойка от една стара народна песен:

„Тя го знаеше много добре...”

Песента казваше още:

„Но обичаше да ѝ го казват...”

Уви!... Сега Клод беше омъжена... и омъжена от толкова скоро време, че даже най-дръзките ухажори не се решаваха да флиртуват с нея.

Това спокойствие бе в началото почти облекчение за богатото, твърде ухажвано и отдавна отегчено момиче.

Да... но все пак... Ако младата жена нямаше огледало, би могла да се усъмни в чара си!

Но огледалото е твърде хладен обожател...

Що се отнася до Дидие, той обгръщаше по някой път жена си, която беше винаги хубава, винаги облечена, даже и в най-интимна обстановка, с изискан вкус, с един пронизателен поглед, който някой страничен наблюдател би нарекъл възторжен... За нещастие този поглед беше ням и невинаги беше достатъчен за Клод!

Наистина младата жена щеше да счете като непоносима некоректност всяка шумно изказана похвала, но все пак — имаше една златна среда... а мълчанието беше прекалено!

Съобразявайки се с първоначално установените условия, Дидие не ѝ правеше никога комплименти!

Тази сутрин, облечена в своя свеж пролетен тоалет, Клод следваше съпруга си, който обърна гръб на морето, у премина кея Пайон и се отправи към старата полупресъхнала река.

— Може би и това място не е „шик“ — каза младият мъж на спътницата си, усмихвайки се леко, — но признайте, мила, че въпреки това този кът не е лишен от красота!

Прекрасната слънчева долина, затворена на север от снежни планини, се разкриваше пред очите им.

— Да, може би — каза Клод неохотно.

Докато тя търсеше това, което можеше да възхити толкова Дидие в тази гледка, която ѝ се виждаше твърде банална, Дидие се спусна по една малка каменна стълба и тръгна по оголените камъни на сухото речно корито.

Клод започваше да свиква с прищевките на мъжа си, който беше „заплю и мечтател в най-висша степен“... Въпреки това днес тя бе много изненадана от крайната цел на разходката им.

Младият мъж се движеше така свободно, сякаш вървеше по някаква гладка пътека.

Дидие се отправи към малка група перачки, събрани около оскъдната струя вода.

Той се спря най-безцеремонно пред една от тях, застанала малко настрана, която размахваше бухалката със забележително умение.

След като мина първоначалното ѝ учудване, Клод се изправи нетърпеливо. Какво търсеше тя тук, до тази каменна ограда, гледайки как странният ѝ съпруг се разхожда из пресъхналата река?

„Приличам на кокошка, която е измътила патенце — помисли си тя. — Това е много смешно!“

Обхвана я силно недоволство и тя направи няколко крачки, за да си отиде, да се върне в хотела, където щяха да обядват. След това се спря.

Дидие не се връщаше... Трябваше ли да го остави там, самичък, за да му даде урок, или трябваше да отиде при него и да му изтъкне колко смешно беше да води своята млада, светска жена на подобни неподходящи места?

Войнствената ѝ природа се спря на последното решение.

Тя реши да отиде да види сама това, което интригуваше толкова много оригиналния ѝ съпруг.

Клод слезе на свой ред в сухото корито на реката. С високите си токове младата жена залиташе на всяка крачка и понеже освен това намираще този вид разходки за неподходящи и смешни, тя бе в доста лошо настроение, когато се присъедини към Дидие.

Той, не забелязвайки раздразнението на жена си, наблюдаваше самотната перачка. Тя беше съвсем младо и много хубаво момиче, една от онези стройни брюнетки с големи черни очи и матова кожа, каквито се срещат в тази слънчева страна.

Клод, която я гледаше сега отблизо, трябваше да се съгласи в себе си, че тя бе хубава и пленяваща.

— Забелязали ли сте колко хармонични движения имат тези жени? — запита адвокатът с най-естествен тон жена си, която се поклащаше върху камъните.

— Не съм забелязала нищо друго — отговори тя — освен неподходящото място, където ни доведе вашето желание да сте сред простолудието.

— Смятам, че една река не е неподходящо място, за да се видят перачки, и аз трябва да ви кажа, че винаги се интересувам много от професионалните движения, които са характерни при съответните занаяти. Навикът и несъзнателното пестене на усилия създават наистина невероятна точност и чуден ритъм... Аз мога да забравя времето, съзерцавайки ударите на бухалката на това дете... което впрочем е много хубаво!...

— Виждам, че можете да забравите времето! — каза Клод подигравателно. — В края на краищата — подхвана тя след малко — може би вие не го губите напълно; в деня, в който ще имате случай да

защитавете каузата на някоя перачка, вие ще сте много добре подготвен и ще познавате нейните навици.

След тази нова острога изрече с привидно сладък глас, който всъщност беше подигравателен:

— В очакване на големия успех, който ви обещава това, ние ще направим добре да се приберем, за да обядваме. Сигурно ще закъснеем заради тази прекрасна разходка...

— Не мисля — отговори флегматично младият мъж, поглеждайки часовника си. — Вярвам дори, че ще имаме време да пием по едно порто в бара на Негреско...

— Днес не изпитвам никакво желание да пия порто — отговори Клод, раздразнена от спокойствието на събеседника си. — Но не бих искала ни най-малко да ви преча да вземете аперитива си в близката кръчма с новите ви приятелки. Без съмнение това отговаря повече на вкуса и на навиците ви, отколкото луксозните хотели и ресторанти, които предизвикват презрението ви.

Младият адвокат вдигна очи към жена си и я погледна учудено.

— По вкуса ми? Може би, не знам! В навиците ми?... Още не! — възрази той с най-голямо спокойствие. — Но всеки случай няма да направя този опит днес. Ще се прибираме.

След това с известно снизхождение той прибави:

— Ще ми позволите ли да ви предложа ръката си? Страхувам се да не си навехнете крака по тази неравна почва.

— Благодаря... не. Уверявам ви... мога да вървя и сама.

Клод забеляза на няколко крачки пред тях хубавата перачка, която, носейки на главата си пълната с бельо кошница, се отдалечаваше с леки и гъвкави движения.

— Погледнете и се възхитете от този ритъм — настоя Дидие, искрен и без желание да я засегне. — Красиво е, сякаш е някакъв танц! А положението на главата: само жените, които са свикнали от поколения да носят товари върху главите си, имат това чувство за равновесие и това царствено държане на шията... Погледнете, Клод... това момиче е жива хармония... Нищо не липсва! Даже оранжевият ѝ ешарф прибавя нещо характерно на цялото.

Това вече беше прекалено.

Клод, която се поклащаше неловко върху високите си токове и се чувствуваше смешна, Клод, чийто елегантен и скъп костюм не бе

привлякъл даже погледа му, остана безкрайно огорчена от комплимента, направен на стария оранжев ешарф.

— Нима ви плащам, за да слушам как изказвате възторга си от уличните момичета в Ница? — каза тя рязко, забравяйки всяко благоприличие.

След това Клод се засмя сухо и нервно и прибави, повдигайки рамене:

— Впрочем това не е толкова страшно; но вие имате наистина много странни вкусове! Намирам, че е малко прекалено, за да бъде нормално! Трябваше да отбележите честно тези си наклонности във въпросника на господин Мишо.

Дидие не отговори. Той съумя много ловко да остави да премине бурята и запази даже обичайната си подигравателна усмивка.

Завръщането в хотела беше мълчаливо, но по време на обета младият мъж се държа непресторено много внимателно и мило. Той съумя даже да намери начин да вмъкне един лек комплимент... много тактичен комплимент за белия й костюм.

Този път хубавото, но мрачно лице на младата жена се просветли.

XIX

През време на неприятната случка при реката Клод бе изпитала повече раздразнение, отколкото истинско огорчение. Въпреки че щеше да бъде странно и даже смешно да проявява ревност, тъй като беше само „привидно омъжена“, не можеше да се каже наистина, че този ден ѝ бе даден някакъв повод да ревнува.

След като размисли, младата жена се убеди, че съпругът ѝ беше твърде оригинален и доста голям „мечтател“, затова можеше да се заинтересува от красотата на някое движение или на някое лице по същия начин, както би го заинтересувала красотата на някой пейзаж. Младата перачка не можеше наистина да я засенчи.

Тя съжаляваше даже дълбоко в себе си за обидните си и неподходящи за случая думи, които не би изрекла никога, ако не бе раздразнена от вятъра, който разваляше грижливо вчесаната ѝ коса, и от камъните, които набиваха краката ѝ.

Поради това Клод беше много благодарна на Валанкур, че бе отминал така тактично лошото ѝ настроение.

Случката изглеждаше напълно забравена, но една вечер в игралните зали на Монте Карло стана нова, по-сериозна, която откри на младата жена известни страни от миналото на Валанкур, което тя така малко познаваше.

Вечерта бе вече напреднала, но още от началото Клод бе заявила с детински смях:

— Не оставайте до мен, Дидие... ще ми донесете нещастие... Помислете си само — младоженци заедно в игрална зала! Това не е било никога!... Човек не може да бъде щастлив, едновременно от две страни...

— Добре — бе се съгласил Дидие, — ще се отдалеча... макар че по-скоро бих казал, че ще ви служа като талисман, за да спечелите... В края на краищата, моя мила, нека се придържаме към това, което изискват обстоятелствата — изглежда, поне вие предпочитате така.

Той нямаше нужда да прави усилия, за да говори с насмешка, това му се удаваше съвсем естествено! И въпреки че избягваше всяка дума, която би могла да засегне наистина Клод (това, което тя невинно правеше), младата жена се чувствуваше често оскърбена, че никога нямаше възможност да вземе връх в тези малки стълкновения.

Тази вечер Клод се разхождаше самичка, от маса на маса, в разкошен тоалет и с красивото си лице.

Тя играеше, защото нямаше какво друго да прави и поради това, че беше модерно, беше твърде богата, за да държи на печалбата или да бъде засегната от загубата.

Тя се поддаваше на лекото опиянение на играта достатъчно, за да се позабавлява на момента, но не и за да ѝ се отдаде всецяло.

Някой път тя се питаше искрено:

— Какво завладяващо могат да намират хората в играта?... Забавна е, съгласна съм, но какво може да оправдае напрегнатото изражение на всички тези лица, разстроените черти и налудничавото им изражение? Всички те имат вид на обладани от някаква дива страст!

Що се отнася до Дидие, той не играеше. Според навика си, „манията му“, както я наричаше Клод, той наблюдаваше.

Той бе останал дълго време неподвижен, полуприкрит в нишата на висок прозорец, наблюдавайки богатия избор от сгърчени или грейнали лица от най-различни чувства. Трябва да се признае, че за човек, който има мания да наблюдава, каквато, изглежда, притежаваше Валанкур, залите на казиното на Монте Карло със своята космополитна публика представляваха богато поле за наблюдения.

След известно време Дидие започна да се движи бавно между дългите маси, всяка от които бе заобиколена от двоен ред внимателни играчи — едни прави, други седнали. Той не се спря дълго на никоя и Клод, която от време на време го поглеждаше отдалече, го бе видяла с учудване да се ръкува с хора, които като него бродеха между масите. С някои той дори бе разменил по няколко думи.

Клод, у която навярно по зараза микробът да наблюдава се развиваше с голяма бързина, забеляза, че мъжете и дамите, които се спираха да приказват със съпруга ѝ, бяха хора от най-добрите среди.

— Това е много странно — помисли си тя. — Дидие, който прилича на дивак и не иска да види никого, когато е с мен, тази вечер

се проявява като напълно светски човек, с твърде добри връзки.

Въпросът, който си задаваше понякога за миналото на съпруга си, изникна отново в ума ѝ.

Изведнъж Клод изтръпна: тя чу на няколко крачки от себе си гласа на мъжа си...

Около масата се бе събрала огромна тълпа, която следеше една особено интересна игра. Клод не бе могла да се приближи до масата, но попадна в тълпата, която я бе тласнала зад една колона, без да може да намери път и да се измъкне.

Дидие се намираше от другата страна на колоната и нито жена му го виждаше, нито той можеше да види нея. В замяна на това събеседницата му бе на открито и съвсем близо до Клод.

Тя беше висока, твърде руса жена, много силно гримирана, дръзко хубава и облечена с привличаща вниманието елегантност.

„Охо! — помисли си Клод. — Явно Дидие има различни познати... Повече от сигурно е, че това не е светска жена!“

Тя бе чула гласа на Дидие, без да разбере добре думите му, но отговорът на красивата блондинка я накара да подскочи.

— А аз! — казваше тя. — Как можеш да си представиш, че не съм доволна, че те виждам. Вдругиден ще имам страхотен успех в кабарето! Ще бъда „тази, която отново е намерила Валанкур беглеца“!... Валанкур, изчезнал от... от месеци.

— Хъм, празни приказки, ти преувеличаваш... да кажем, четири седмици...

— Но все пак какво ти се е случило?... Някаква неприятност? Някоя жена? Някое наследство?... Там всички се тревожат за съдбата ти...

— Нищо подобно, моя малка... пътувам... припичам се на слънце...

— О! — възкликна тя недоверчиво.

— Как! Нима не съм свободен да пътувам и да не правя нищо?...

Клод не можа да чуе останалата част от диалога. Навярно Дидие се бе отдалечил и блондинката го последва.

Младата жена остана поразена. За миг тя почувствува, че краката ѝ треперят и се огъват под нея.

След това я обхвана внезапен гняв: „Какво прави Дидие с тази жена?“

Тя си приповтори няколко случайно доловени думи и две неща я накараха да настръхне: първо, говоренето на ти... и след това, отричането на Дидие, който не признаваше своята женитба.

— Пътувал! Припичал се на слънце! Какво значи тази шега?

А тя, русата жена, как го поглеждаше! Как блестяха очите ѝ! И как цялото ѝ лице сияеше, когато се отдалечаваше с него!

Клод си помисли, че трябва да настигне двойката и да застави съпруга си, приближавайки се внезапно до тях, да ѝ представи непознатата.

Щеше да бъде наистина забавно да се види физиономията, която би направил адвокатът, изненадан от жена си в разговор с една съмнителна „госпожица“!

Клод се опита да пристъпи напред, но не можа да се освободи от тълпата, която я притискаше. Тя бе пленница!

Търпеливо или по-скоро нетърпеливо, но с постоянство, отмествайки всеки един, лакът след лакът, Клод успя да преодолее живата преграда, която я затваряше.

Когато се намери най-после на открито, откъдето можеше да наблюдава почти всичките салони, тя забеляза с разочарование, че двойката бе изчезнала.

Клод остана на мястото си неподвижна, раздразнена от това изчезване. Тя се питаше гневно къде може да е отвел съпругът ѝ хубавата блондинка. В същото време зад гърба ѝ се разнесе спокойният му глас, който казваше:

— Струва ми се, че вече искате да се приберете, Клод? Да повикам ли колата?

Младата жена го погледна поразена, тя не бе в състояние да каже нито дума. Той беше така естествен, така еднакъв, както друг път, че тя се запита дали не е имала халюцинации преди малко.

— Да, да се приберем — промълви тя с мъка.

Клод не можеше да се съвземе, като го виждаше така спокоен... Той беше сам! Не бе приказвал дълго с русата жена!...

Предпазливост? Заради нея?... Или може би защото другата му беше наистина безразлична?

— Ох! — въздъхна младият мъж със задоволство, когато седна до Клод в модерната кола, която ги отвеждаше обратно в Ница. — Винаги бързам да изляза от тези заведения...

— Наистина ли? — промълви Клод унесено.

— О, да, наистина, особено тази вечер!

Клод не отговори нищо.

Нима прочутата наблюдателност на Дидие бе приспана този ден?

Изглежда, че беше така! Защото той прибави съвсем невинно:

— Нима вие наистина се забавлявате, Клод?

— Подигравате ли се с мен? — извика тя раздразнена. — Струва ми се, че този въпрос трябва да се зададе по-скоро на вас!...

— О, на мен ми досажда! — каза той просто. — Времето би могло да се употреби толкова по-добре... по-разумно... или даже по-приятно!

Клод започна да се смее пресилено, което накара съпруга ѝ да наостри слух.

— При това тази вечер нямате вид, че се отегчавате... далеч от мен!... Вие сам ще ми кажете с какво прилагателно трябва да се окачестви поведението ви... искам да кажа, вашето съвършено непристойно държане.

— Непристойно?

— Некоректно, ако предпочитате.

— Бих предпочел всяка друга по-справедлива дума. Струва ми се, че тази вечер не съм бил по-различен от друг път.

— Това доказва, че и другите дни не сте по-откровен!

— Какво значи това!

Валанкур се извърна изненадано към жена си, мъчейки се да види изражението на лицето ѝ, но тъмнината в колата бе почти непрогледна. При все това той ѝ отговори с най-голямо спокойствие:

— Бихте ли ми обяснили, Клод?... Признавам, че не ви разбирам: Ако е шега, не схващам смешното... ако е сериозно, трябва да има някакво недоразумение... имайте добрината да говорите ясно.

Той не получи никакъв отговор.

В този момент, при един завой, фаровете на идваща отсреща кола осветиха вътрешността на колата и Дидие видя едно така съсредоточено лице, че разбра — работата е сериозна.

Тъй като искаше, въпреки всичко, да се постигне примирие, той потърси ръката на младата жена, шепнейки:

— Какво има, малка моя, моля ви, обяснете ми.

Но това докосване и интимният му тон раздразниха още повече Клод.

— Ах, и тази добра! Това вече е подигравка! Правете каквото искате, господин Валанкур! Говорете с любовниците си под носа ми и пред очите ми; но, за бога, не се преструвайте на невинен... лъжата ме ужасява.

— И мен също — отвърна Дидие сериозно, но без раздразнение, въпреки че не разбираше още нищо от нейните обвинения. — Ненавиждам лъжата и виждам с мъка, че ние тъпчем на едно място. Нека се опитаме да открием истината, искате ли? Сигурен съм, че има недоразумение. Кажете ми ясно кой или какво ви е възмутило?

— Дидие, не ме дразнете с този си тон на Сент Нитуш. Това не ви отива! Имам желание да спра колата и да ви отпратя... да, да ви оставя тук на пътя... за да отидете да намерите онази жена!

— Коя жена?

— О!

Това „О!“ съдържаше възмущението ѝ до най-висша степен.

— Как коя жена?... Но онази кобила с жълтите коси...

— Ах, така! — възкликна Дидие. — Разбрах!... Вие говорите за Габи Флориз! Ха, ха, ха!...

— Смейте се... какво нахалство! В края на краищата предпочитам го!

— Но, Клод, аз се смея, защото това е лудост. Габи Флориз не ми е любовница и никога не ми е била.

— Обаче се познавате?

— Разбира се, всички познават Габи Флориз.

— Но не всички крият от нея, че са женени.

— Ах, виждам! Вие сте чули разговора ни... Считам, че интимният ми живот не интересува тази жена, нито приятелите ѝ от кабаретата!

— Кое то не ви пречи — нито на нея, нито на вас — да си говорите на ти като истински приятели.

— Естествено! Габи говори с всички на ти! Казвам ви, че тя би могла да ме познава още от люлката ми...

— Не ще можете да ме убедите в това...

— Че Габи Флориз не представлява нищо за мен? Господи, наистина! Как да ви убедя другояче, освен като ви докажа вкуса си

изключително към истински младите жени?... Това — уви! — не зависи от мен...

Гневът на Клод се изпари изведнъж... Никога досега Дидие небе намеждал така пряко за тяхното неестествено положение... Никога най-вече той не бе изричал възклицанието „уви!“ с толкова убедителност...

Уви!

Как странно прозвуча тази кратка думичка в ушите на младата жена!... Тя бе обезоръжена веднага, толкова повече че не искаше да насочва разговора върху тази неудобна страна на техния съпружески живот.

— Все пак — каза тя с по-спокоен глас — бих искала да ви повярвам, но щеше да ми бъде много по-лесно, ако вие избирахте... познатите си и ако те не бяха толкова... дръзко красиви. Трябва да призная, че онази кобила е много елегантна...

— Колко щастлива би била добрата Габи, ако ви чуе! — каза Дидие, смеейки се този път съвсем чистосърдечно.

— Един комплимент, идващ от хубава и елегантна жена като вас... И млада! Истински млада! Бедната Габи едва ли има подобен успех всеки ден. Вярно е, че тя е била много хубава, чувал съм още баща си да го казва... Наистина, драга приятелко, трябва осветлението в игралните зали да е било много лошо, щом като вие сте могли да вземете умелия грим на Флориз за младост и свежест...

Клод не отговори, но съпругът ѝ почувствува, че тя се бе успокоила. Той не устоя на удоволствието да се възползува от победата си.

— Или може би — прибави той лукаво — вие сте били с предубеждение... в нейна полза?

И върху устните му се появи странната усмивка, а в очите му проблесна един още по-чудноват израз.

Но те останаха скрити в мрака на колата и Клод не се засегна от подигравателния израз, който подчертаваше неуморно всичко, което тя правеше или казваше.

XX

Клод и Дидие вечеряха в един ресторант в Жуан льо Пен, който беше много модерен.

Разноцветните електрически лампи, скрити сред кошници с цветя, хвърляха върху светлите тоалети на жените забавни движещи се фантастични сенки.

Почти всички маси бяха заети; известни артистки, царици на красотата, скъпи проститутки, благородни дами, чужденки — цял един свят, за който младата милионерка се забавляваше да разказва на съпруга си, сякаш тези хора ѝ бяха лични познати.

Има наистина много хора, които считат, че са от висшето общество, защото могат да кажат имената на всички лица, които ги заобикалят.

Клод бе добила до известна степен този навик след женитбата. Първо, понеже считаше, че трябва да образова Дидие, и второ, понеже мислеше, че ще го заслепи с познаването си на толкова видни хора.

На една съседна маса до тази на младата двойка седеше жена, заобиколена от петима-шестима господа, които явно се стараеха да спечелят благоволението ѝ. Тя беше висока и слаба, силно гримирана и облечена с дръзка елегантност, която караше да се обръщат към нея много женски погледи. Доста хубавата ѝ глава се увенчаваше от безцветни, почти до бяло руси коси. Силният ѝ смях караше да се обръщат към нея погледите на мнозина, без тя да изпитва и най-малко смущение.

Клод я забеляза веднага и позна коя е.

Любопитно пламъче блесна в златистите ѝ зеници и тя погледна събеседника си.

Младият мъж, изглежда, още не бе забелязал шумната си съседка.

При това, тъй като нейният смях се разнесе отново и с по-голяма сила, Валанкур вдигна очи и изгледа тази, която не се страхуваше да привлича така открито хорските погледи.

Той я изгледа за миг и след това продължи да яде спокойно, сякаш считаше, че тя не заслужава да ѝ се отдели повече внимание.

Клод наблюдаваше съпруга си мълчаливо и Дидие изненада прикования ѝ върху него внимателен поглед.

— За какво мислите? — запита той.

— Възхищавам се... дали трябва да употребя думата „възхищавам се“? Да кажем, „отбелязвам“ чистотата на някои мъжки чела.

— Чистотата на...? И гледате мен! Да не би да казвате това за мен?

— Да — заяви тя. — С какво спокойствие вие познахте тази жена! Мъжете сте много хладнокръвни наистина! Или може би вашият инстинкт изисква лъжата...

— Много благодаря за забележката! Но за коя жена говорите?

— За тази, която наблюдавахте преди малко.

— Аз... О, шумната дама на съседната маса?...

— Да.

— Господи, намирам я безинтересна. Тя вдига много шум: смехът ѝ е хубав, но злоупотребява с него.

— Невинаги сте били на това мнение.

— Моля?

Дидие се извърна отново към съседката им.

— О, моля ви — намеси се Клод, — излишно е да забележи, че говорим за нея.

— Още повече че аз не познавам тази жена — потвърди Валанкур, като прекрати ненавременното си наблюдение.

Клод се усмихна пресилено.

— Не се чувствувайте задължен да лъжете, приятелю...

В гласа на младата милионерка се долавяше известно презрение.

— Понеже аз съм в течение на нещата — продължи тя, — излишно е да играете тази комедия.

Този път Дидие погледна жена си право в лицето.

— Уверявам ви, че не познавам тази дама. Вие твърдите противното... възможно е, но припомнете ми името ѝ или обстоятелствата, при които съм я срещнал.

Младата жена погледна съпруга си така, сякаш откриваше внезапно в него измамно, вероломно същество, което не бе познавала

досега.

— Кой би могъл да познава по-добре от вас тази личност? — отговори тя малко грубо.

— Но коя е тя, най-последно?

— Вашата бивша приятелка.

— Моята бивша?

— Да, госпожица Жожо, от Фантези Италиен.

Той я погледна, без да може да я разбере. След това изведнъж:

— Ах! — възкликна той. — Жожо, която ми бе издала онова жалко свидетелство за издръжливост?

Острите му очи се отпавиха отново върху въпросната жена, сякаш искаха да я фотографират.

— Е, добре, да! Това е навярно Жожо — съгласи се той учудено. — Аз не я познах. Нейните жълти коси и ремонтираното ѝ наново лице са я преобразили напълно. Подобна промяна е наистина странна.

— Много любопитно — каза Клод. — На мен тя не ми изглежда променена. Във всеки случай тя ви позна веднага. Видях я, че разговаряше за вас със сътрапезниците си.

Израз на досада се появи по лицето на младия мъж и сякаш лошото му настроение се възвърна изведнъж.

— Нима ще се занимавате с тази жена през цялата вечеря? — запита той рязко.

— Защо не! Смуцава ли ви това?

— Това, което ме смуцава — отвърна той сухо, — е удоволствието, което вие изпитвате да ме поставяте в двусмислени положения. Понеже сте познавали Жожо, можехте да изберете друга маса, вместо да седнем на тази.

— Нима! Аз не се страхувах от едно сравнение отблизо.

— Как можете да допускате подобно сравнение! — възрази той раздражено. — Не мога да разбера манията, която имат почтените жени да искат да се сравняват с жените за развлечение!

— Може би защото вие самите не правите голяма разлика, господа, когато се касае да си доставите удоволствие. Така аз съм жената, за която вие се оженихте... за пари! А тя е тази, за която сте изразходвали... Съгласете се, че е много забавно да се възкреси тази вечер вашето двойно приключение!

— Продължавайте, щом като това ви доставя удоволствие. Аз няма да ви отговарям повече.

Дидие бе наистина разгневен. Без да си дава сметка за удоволствието, което изпитваше да го дразни за подобни случаи, младата жена започна да се смее, забавлявайки се лудешки от неговото недоволство.

— Струва ми се, че вие се сърдите много бързо, Дидие! Да не би да ви измъчва съжалението, че не притежавате вече тази хубава жена? Вълнението, че я срещате отново, но в такава галантна компания, или по-скоро досадата, че аз съм до вас... и ви държа със златната верижка за врата, пречейки ви да отидете при нея?

Валанкур изглежда жена си мълчаливо.

Тази малка Клод, която предизвикваше често хората, го дразнеше. Тя заслужаваше един урок и той ще ѝ го даде веднага, за да я научи друг път да бъде по-въздържана в думите си.

— Ще отговоря веднага на всичките ви въпроси — процеди той през зъби. — Сърдете се само на себе си, ако вие пострадате от цялата тази история.

Той стана.

Клод се обезпокои. Тя разбра, че е отишла твърде далеч в подигравките си и че съпругът ѝ щеше да извърши нещо, за което щеше да съжалява... може би щеше да отиде при другата, изоставяйки жена си... или да ги представи една на друга... или ще я отнеме от събеседниците ѝ. Каквото и да направеше, съпругата се чувствуваше отговорна за лудостта, която съпругът можеше да извърши.

Тя го сграбчи рязко за ръката:

— Дидие, моля ви, останете при мен. Като приключим вечерята, ще отидем да пием другаде кафето си.

Той отправи към нея острия поглед на стоманените си очи, които продължаваха да са сърдити. Дидие още си мислеше: „Ще ѝ дам един урок.“ Но върху ръката си, която тя продължаваше да държи, адвокатът почувствува треперенето на нейната. В същото време той видя бледото ѝ, разстроено от уплаха лице. Вълнението ѝ подеждуваше много по-силно, за да успокои гнева му, отколкото всичко друго, което тя би могла да му каже.

Всъщност тя беше само едно лошо възпитано хлапе. Страхът, който бе изпитала, може би щеше да бъде достатъчен да я направи по-

въздържана при друг случай.

Той седна мълчаливо на мястото си срещу нея. Клод му поблагодари с усмивка, но забеляза, че той си хапеше нервно устните и че гордият му поглед тегнеше безмилостно върху нейния.

Младата жена се опита да довърши десерта си малко смутено.

Все още зачервена от вълнение, с разтуптяно сърце, тя имаше чувството, че е избегнала голяма опасност.

„Каква напаст са тези мъже!“ — помисли си тя.

Клод не можеше да си обясни защо Дидие се бе разсърдил така бързо... освен ако прилагателното „златна“ не бе сложило барут в огъня? Тя знаеше, че съпругът ѝ не обичаше да намеква за паричните условия на тяхната женитба... Той, така спокоен и коректен обикновено, реагираше незабавно, когато станеше въпрос за това.

След известно време Клод се огледа срамежливо наоколо; за щастие никой не бе забелязал случилото се.

Едва сега тя си представи напълно целия ужас от един скандал, който би станал пред толкова хора. Неспокойните ѝ очи се спряха върху Валанкур, който довършваше яденето си.

На какво беше способен този съпруг, чийто гняв тя още не познаваше? Цялата въздържаност, в която той се загръщаше, беше може би само ризница, прикриваща един буен характер и кипящи страсти.

— Свършихте ли, Клод?

Тези сърдечно казани думи извадиха младата жена от бездната, в която я бяха увлекли мислите ѝ.

Тя повдигна отново златистите си зеници и срещна спокойните очи на съпруга си. Той я наблюдаваше със своя полуподигравателен, полуснизходителен поглед, с който тя бе свикнала вече.

Клод се усмихна, изпълнена с желание за сдобряване.

— Да, можем да си вървим.

Той ѝ помогна да си облече палтото и я поведе към изхода. Когато излязоха вън, той я хвана под ръка, за да я подкрепя. Те вървяха така мълчаливи известно време.

— Често пъти мъжете са избухливи вещества, които не бива да се закачат — каза той по-късно.

— Истински динамит — промълви Клод, изтръпвайки и повтаряйки думите, които си бе помислила преди малко.

— Да, динамит, затова трябва да внимавате да не предизвикате експлозия.

— Няма да се повтори — обеща тя, притискайки се към него.

Цялото ѝ доверие в Дидие се бе възвърнало.

С какво спокойствие съпругът ѝ се бе извинил, без да я обвини! Всъщност мъжът ѝ съвсем не беше лош! Защо по някой път тя изпитваше нужда да го дразни? Сякаш я забавляваше да гледа колко време можеше да понася той остротите ѝ, без да се разсърди!

Това беше смешно... и опасно! Не е ли мъжът всъщност най-опасното свирепо животно? Какъв смисъл имаше да го дразни?

Несъзнателно младата жена реши да бъде по-кротка, по-въздържана. Тя, която не бе допускала никога, че може да се притеснява и да държи сметка за някого, смяташе да го направи за Дидие. Малко по малко тя отстъпваше от правата си и се примиряваше...

Но Клод би се учудила много, ако някой ѝ го кажеше!

XXI

Клод бе чукала напразно на вратата на стаята на съпруга си.

— Къде е господинът? — запита тя камериерката си.

— Не знам, госпожо.

— Но той трябва да е в хотела! Помолете го да дойде при мен, имам да му говоря.

— Добре, госпожо.

Селин се отдалечи колебливо и почука на вратата на банята на господаря си. Като не получи отговор, тя слезе долу.

Младото момиче бе видяло Валанкур да слиза с асансьора няколко минути преди това и предполагаше, че той е излязъл. Но има ли смисъл да се казва това на една младоженка или въобще на господарка като Клод Фремон, която не допускаше и най-малкото противоречие!

Като се има предвид още, че беше един часът през нощта, че господинът и госпожата се бяха върнали от театър преди половин час, младата съпруга сигурно нямаше да разбере нуждата, която съпругът ѝ бе изпитал да излезе отново по това време.

След десетина минути Селин се появи отново пред господарката си.

— Портиерът каза, че видял господина да излиза от хотела преди малко.

— Да излиза! — възкликна Клод, чиито очи се разшириха от изненада.

След това, забелязвайки, че Селин я наблюдава, продължи:

— Ах, вярно. Господинът ме бе предупредил, че трябва да се срещне с един приятел.

Но когато остана сама, Клод не се стараеше повече да прикрива учудването си.

Съпругът ѝ излизаше нощем!

Какво значеше това? Тя се бе изложила пред камериерката си, търсейки така повелително младия ѝ господар. Селин сигурно щеше

да ѝ се подиграва заедно с другите слуги: „Три седмици след женитбата господинът излизаше сам нощем, а госпожата го търсеше навсякъде!“

Как можеше тя да допусне подобно нещо? Дидие отсъствуваше вечер!

Младата жена прекара ръка по пламналото си чело.

— Непростимо е от страна на Дидие да ме поставя в такова неприятно положение! Трябваше да ме предупреди.

За миг тя си представи младия мъж да идва и да ѝ казва, след като я бе довел в хотела: „Лека нощ, Клод, спете спокойно, аз излизам сега... сам и свободен!“

Предположението ѝ бе крайно неприятно. Тя си даде сметка, че нямаше да приеме подобно изявление от страна на съпруга си, без да попречи на намеренията му.

Наистина каква нужда имаше младият мъж да излиза в един часа през нощта?... За да отиде да играе може би?...

В казиното или в някой частен клуб, където мъжете губят парите си?... И много често парите на жените си!... Не, тази история не бе чиста!

Клод знаеше, че много мъже, които изглеждат примерни на вид, имаха тази слабост да отиват да играят по цели нощи, до зори, без жените им да подозират нещо. Но тя не бе избрала Дидие, за да си изгражда той подобни навици.

Тя изведнъж изтръпна.

Може би съпругът ѝ беше непоправим комарджия, за чийто порок тя не знаеше досега? Не ѝ ли бяха казали, че той е пропилял вече всичко, което му били оставили родителите?

Ужас! Мисълта, че си се омъжила за един закоравял играч, не беше никак весела!

Клод притвори очи пред мъчителната картина: парите течаха, отиваха си, без да може да ги спре...

Наистина състоянието на младата жена бе достатъчно голямо, за да ѝ позволи да заплати някои дългове от игра, но докога ще трябва да плаща? И длъжна ли е да го прави за съпруг, взет при такива странни условия?

За щастие господин Флош бе изработил грижлив брачен договор, който предвиждаше всичко. Клод можеше да прибегне винаги към

развода, който щеше да я освободи от всички лудости, които Дидие би извършил.

Жалко щеше да бъде да стигнат дотам...

Всъщност мъжът ѝ беше прекрасен, коректен, внимателен, винаги в добро настроение. Момичето се възхищаваше от него в много случаи. Той беше духовит, приятен събеседник и тя изпитваше особено удоволствие да слуша ловките му отговори или подигравателните му забележки.

Освен това физически той бе много добре сложен и приятен и на нея ѝ правеше удоволствие да се показва редом с него между хората.

Трябваше да си признае, че не ѝ беше неприятно да следи погледите на другите жени, които заглеждаха със завист мъжа ѝ.

Без съмнение Дидие беше красив мъж, а това ласкаеше себелюбието ѝ. Освен това той имаше сиви, понякога замечтани, а друг път дръзки очи, чиято ласка или острота Клод обичаше да среща, защото стоманените им отблясъци я караха да тръпне — нещо, което имаше особен чар.

Дидие беше наистина съвършен мъж, с когото тя беше неоспоримо горда. Никога един съпруг, избран при нормални условия, не би съчетавал толкова качества, както този, открит чрез бюрото за женитби.

Наистина в случай на опасност разводът беше чудесно спасение, но все пак Клод не бе сигурна дали сега тя би имала желание да прибегне до него.

Но какви бяха тези предположения? Защо да мисли веднага най-лошото!

Понеже съпругът ѝ бе излязъл тази вечер, тя го превръщаше в непоправим нощен скитник.

Странно е колко бързо се възпламенява човешкото въображение!

Още утре тя ще каже на Дидие за безпокойството си и той сигурно ще ѝ даде някакво обяснение, различно от това, което тя си бе представила в първия момент.

Така и стана.

Веднага щом Клод съобщи на Дидие, че го е търсила напразно, той призна без колебание, че е излязъл почти веднага, след като я напуснал.

— Не ми се спеше, отидох да изпуша една цигара на чист въздух.

— Цигара? Но вие се прибрахте тази сутрин в зори!

Младият мъж погледна остро събеседницата си: тя бе следила завръщането му!

— Наистина — потвърди той невъзмутимо. — Прибрах се много късно... или много рано, както обичате!

— След като затворихте игралните клубове?... Да играете ли ходихте?

Той погледна отново жена си, но не каза нито дума, само по устните му пробягна едва доловима усмивка. Дидие запали спокойно цигара, вдъхна няколко пъти и след това продължи, сякаш се отнасяше до нещо, което държеше да изясни.

— Не съм играл. Не съм играч и не разбирам неудържимото влечение, което играта упражнява върху някои хора. Ако сте се страхували от това, мила моя, напразно сте се тревожили за мен; не мисля, че ще имате някога случая да ме срещнете в някоя игрална зала... нито в някой бар. Аз нито играя, нито пия.

— Но тогава какво сте правили до седем часа сутринта?

Този път въпросът го накара да се усмихне и той каза примирително:

— Слушайте, Клод, не настоявайте. Излязох... това е всичко! Щом като няма защо да се страхувате нито от зелената маса, нито от спиртните напитки, какво значение има останалото?

Но Клод изведнъж пламна цялата.

— Жена! — промълви тя, сякаш предположението ѝ бе отнело силата на говори. — Вие сте прекарвали нощта си със... О, Дидие! Как сте могли да постъпите така?

Той избегна да я погледне. Трагичното и малко дразнещо изражение на младата жена можеше да повлияе зле на благосклонността на отговора му, а той държеше да остане безупречен.

— Жена! — повтори тя объркана. — Но аз не съм си взела съпруг, за да ходи при жени!

— Но вие не сте го взели също, за да го оставите да умре от глад! Е, предположете, че тази нощ... аз съм бил гладен! Това е естествена нужда, нали? Е, добре, аз бях гладен... разбирате ли?

Той се бе извърнал към нея и се усмихваше с искрено желание за примирение.

— Много съжалявам, мое скъпо дете, че сте забелязали отсъствието ми. Каква нужда имахте да ме търсите в един часа през нощта? Не са ли дадени нощите, за да се спи?

— О, но точно вие не спяхте! Не допускам впрочем, независимо от това дали ще знам, или не, да отивате нощем... при... О, не, само това не... И тази жена? Навярно е едрата блондинка от Монте Карло, за която говорихте с такова презрение?

— Клод, не правете обидни предположения за другите.

— Откъде да знам аз! Една лъжа повече или по-малко едва ли ще ви коства нещо!

— При все това струва ми се, че не съм ви излъгал!

— А, знам ли! Тази история е толкова грозна! Съпругът ми е ходил тази вечер при жена! Не мога да се примиря с тази мисъл!

Той се усмихна снизходително.

— Твърде младите жени преувеличават много значението на известни мъжки постъпки. Уверявам ви, моя малка Клод, че не трябва да забелязвате моите отсъствия... Аз съм много въздържан и не злоупотребявам.

— Но аз няма да го допусна! Господин Мишо...

— О, моля ви се, да оставим господин Мишо настрана — възрази той, като повиши гласа си. — Той не е казвал никога, че аз ще трябва да се откажа от всичките си права! Да ви уважавам? Много добре, но природата си има свои нужди и тази сцена е съвсем неестествена!

— Тогава — каза тя, като се изправи — ще приемете ли аз да излизам вечер, за да отивам при някой услужлив господин?

Младият мъж се засмя шумно.

— Клод, вие говорите глупости!

— И все пак, ако утре реша да постъпя като вас?

— Но не, разберете, вие сте почтена жена!

— А, позволете! В брака правата са равни и верността е взаимна.

— В един нормален брак естествено вие бихте били може би в правото си да ме упрекнете за това, което щеше да е изневяра. Но за привидни съпрузи като нас въпросът не заслужава да се разисква.

— Следователно вие считате, че аз мога да действам като вас и нощем да се отдавам на подобни приключения?

— Защо ще го направите? Вие сте сериозна и уравновесена жена. Аз имам пълно доверие във вас.

— Но ако не бях? Ако и аз имах нощем нужда... да... да ям, както вие елегантно се изразихте.

Това положение, изглежда, забавляваше извънредно много Дидие.

— Ако, ако... — повтори той със смях. — Е, добре, в такъв случай сигурно нямаше да се ожения за вас!

— Аз можех да покажа нощните си апетити, както вие, един месец след женитбата.

— Това нямаше да е възможно! Или в противен случай нашият брак щеше да се различава от това, което е сега.

Този път той се смееше, без да се опитва да се въздържа.

— Значи в края на краищата вие не допускате възможността да ви отвърна със същото?

— Наистина не си го представям.

— Въпреки това аз твърдя, че ако вие си позволите да повторите неприличната си постъпка, която ме възмущава дълбоко, аз ще постъпя незабавно като вас.

Младият мъж се усмихна отново.

— Не ми се вярва, това не е в характера ви!

Той продължаваше да бъде весел, сякаш всичко, което казваха, беше забавно и без голямо значение.

Клод, напротив, внасяше в спора повече гняв, въпреки че шеговитият тон на съпруга ѝ я принуждаваше да бъде по-умерена.

— Значи — продължи тя, — понеже сте сигурен в мен и в това, че аз съм почтена жена, следва, че вие можете да се отдавате нощем безнаказано на всички волности?...

— Ще ви кажа за втори път, скъпа приятелко, че преувеличавате. Моето поведение беше напълно порядъчно и от уважението, почитанието и вниманието, с което ви заобикалях досега, вие не би трябвало да забележите тазвечерното ми отсъствие.

Заплашвайки я закачливо с пръст, той заяви, наблягайки на думите си:

— Ето, малко госпожо, която от четвърт час вдигате такъв голям скандал, в какво бих имал право да ви упрекна, вместо да слушам вашите оплаквания на невинно дете.

Този начин на извъртане на въпроса накара Клод да излезе вън от себе си.

— Ах, и таз хубава! Ето че сега аз ще се окажа виновна! Господинът прекарва нощта вън от дома си и отива да се забавлява с жени, харчейки парите, които му дава законната му жена. Изглежда, че ще трябва да се възхитя от това и да благодаря.

— Шът! Шът! — намеси се Дидие, изненадан от посоката, която приемаше спорът. — Преди всичко — каза той, ставайки внезапно сериозен, — направете ми удоволствието да не говорите за парите си... Това ще стане причина да се отклони разговорът и аз ще стана може би невъздържан. Вашето богатство, моето име, нашата женитба нямат нищо общо с цялата работа... Аз излязох тази нощ и съм имал нещастieto да ви наскърбя — целият въпрос е тук! Ще се постарая друг път да почакам, докато заспите; мисля, че това е най-много, което мога да ви обещаю!

— Значи вие ще повторите?

— Не смея да ви уверя в противното — потвърди той с известно нахалство.

— Е, добре, щом е така, бъдете сигурен, че и аз ще се възползвам... и то не по-късно от тези дни...

Той погледна жена си.

— Това ще бъде много жалко, Клод — каза той по-кратко, но все така сериозно.

— Защо?

— Защото ние двамата се разбираме добре... характерите и мислите ни се съчетават доста поносимо и нашето сдружение е много по-добро от много женитби по любов.

— Е, и тогава?

— Тогава, ако наистина предприемете това, което казвате, като наказателно средство, защото вие не ще го извършите от желание да търсите непристойни авантюри...

— Ако аз ви отговоря със същото, красиви ми господине, вие ще сте принуден да се примирите бездруго!

— Може би не!... Знае ли човек как би реагирал един мъж при подобна постъпка?

— Най-сигурно е, че вие ще съжалявате, че сте ме подтикнал към тази крайност!

— Или чисто и просто ще си замина.

Клод се разхождаше из стаята като разярен звяр. Последните думи на съпруга ѝ я накараха да остане на мястото си като закована.

— Ще заминете... и къде ще отидете?

— Не знам. Веднъж, преди няколко години, една жена, която обичах, се опита да играе същата игра пред мен...

— Е, и какво?

— Аз заминах чисто и просто.

— До Аниер ли?

— Събудих се чак в Александрия.

— Твърде далеч е, за да се върне човек оттам — подигра се тя.

— И аз не се върнах никога при нея... не видях повече тази жена!

— Никога?

— Никога.

— О, изглежда, че мярката е радикална!

— Напълно.

Клод размисли, след това започна да се смее подигравателно:

— Заради мен сигурно няма да отидете чак в Александрия.

— Може би не: не съм така увлечен.

Отговорът запали гневни пламъчета в тъмните очи на младата жена.

— Освен това вие сте женен... аз представлявам за вас известни задължения и известни преимущества.

— Сигурно не ще отида толкова далече.

— Очевидно!

— Но ще бъде също така радикално.

— Кое, завръщането ви ли?

— Не, сбогуването.

Клод повдигна рамене, сякаш не отдаваше никакво значение на неговата заплаха, която беше единствено самохвалство.

Тогава Дидие се приближи кротко към нея и постави ръката си върху рамото ѝ.

— Виждате ли, госпожице жена ми, има игри, на които не ми е приятно да играя... даже с вас! Особено с вас! Понякога имам много лош характер и ако вие се забавлявате, вършейки известни работи,

които не биха ми харесали, струва ми се, че никакви съображения... да, никакви съображения не ще ме накарат да ги приема.

— Празни приказки!

— Може би е по-добре да не се опитвате да се уверите.

Двете му ръце хванаха главата на младата жена и сивите му очи се впиха в нейните големи разгневени очи, които се смутиха пред неговия поглед.

— Голямо, много искрено, много откровено, но и много невежо дете, не чупете играчката си: хубавите ви очи, които гордостта кара да блестят сега, ще се изпълнят със сълзи... сълзи, които вие не подозирате, че са в състояние да текат... Аз не бих искал да ви накарам да плачете...

Внезапно възмущение присви гърлото на Клод. Колко мъчителен ѝ се видя изведнъж този спор с Дидие! Но желанието ѝ да наложи волята си надделя.

— Обещайте ми, че няма да видите отново тази жена — каза тя твърдо. — Аз нося вашето име, не бива да ме излагате да се срещна с някоя непозната съперница, която ще ми се присмива, виждайки ме спокойна до вас.

— Суета!

— Не, по-скоро морална чистота! Аз страдах ужасно тази вечер от хиляди предположения, които въображението ми създаваше, но когато преди малко разбрах, че се касае за жена... стори ми се, че всичко около мен се завъртя... Това е унижително, това е ужасно!

— Суета — повтори той печално, отпусвайки гордата глава, чиито пурпурни устни имаше желание да целуне в този миг.

Клод поклати глава.

— Суета или морална чистота, не искам... Обещайте ми, Дидие, че няма да го повторите!

Той повдигна уморено рамене.

— Странен женски манталитет, който се нуждае да му се подхвърли някоя лъжа, за да се приспят безпокойствата му! — процеди той през зъби.

След това Дидие каза решително, на висок глас:

— Добре, няма да излизам вечер, понеже това ви е неприятно.

— О, вие сте много мил! — провикна се Клод в победен порив, който я накара да се притисне за миг към младия мъж.

Тя тържествуваше. Всичко у нея сякаш се радваше на успеха ѝ.

— Господин съпруге — продължи тя, тръпнеща от радост след този дълъг спор, който ѝ се струваше, че е завършил в нейна полза. — Обещавам ви да не мисля за... всички тези работи!... Това е забравено... Сега вече имам доверие във вас.

Тя бе великодушна в тържеството си и му протегна чистосърдечно ръка, за да му благодари, че отстъпи.

— Ние пак сме добри приятели, нали?

— Много добри приятели — съгласи се той с малко печална усмивка, целувайки края на пръстите ѝ.

— Чудесно е да се разбираме така! — заяви тя възторжено. — Вие имахте право преди малко, че нашето сдружение е много по-добро от доста бракове по любов. Това е истински успех!

— Прекрасно!

Той се бе съгласил с нея привидно, но ако тя го бе погледнала, щеше да види, че в сивите му зеници, които избягваха да я погледнат, имаше някаква прикрита мисъл, някакво съмнение, което младият мъж пазеше несъзнателно за себе си.

XXII

„Драга приятелко, извинявам се, че заминавам за Париж, без да имам време да дочакам завръщането ви от разходка. Току-що получих телеграма, която ме кара да отида незабавно при едно болно лице, което ми е скъпо. Аз съм почти обезумял от безпокойство и ще взема първия влак за Париж.

Целувам края на пръстите ви, скъпа приятелко, и оставам ваш предан:

Дидие Валанкур“

Клод, поразена от изненада, прочете два пъти писмото.

Наистина съпругът ѝ започваше решително да своеволничи! Ето че сега заминаваше и я оставяше сама в Ница с безподобна безцеремонност.

Преди всичко, каква беше тази история? Едно болно лице, което му било скъпо?

Той беше сирак, нямаше нито брат, нито сестра. Господин Мишо беше потвърдил това, защото тя не искаше да се обременява с чуждо семейство.

Тогава какъв беше този болник?

Навярно някоя жена!

Господин съпругът ѝ не се стесняваше никак! След нощната приятелка идваше болната приятелка... Къде щеше да спре той?

Можеше поне да определи... да каже какви връзки го свързваха с тази личност! Приятел? Роднина? Трябваше да го признае веднага!

Може би беше някоя стара приятелка. Може би даже тази, заради която е бил в Александрия? Не бе ли признал на Клод, че е обичал тази невярна жена?

Разбира се, не можеше да се отнася за друга!

Човек казва напразно, че не прощава, че не обича повече, мисълта за смъртта, която дебне скъпото същество, възкресява всичко.

Въображението на Клод започна да работи отново и да рисува най-тревожни картини.

— Той не говори даже за завръщането си! — забеляза тя изведнъж с горчивина. — Човек би казал, че между него и мен няма никаква връзка, никаква близост, двама чужди хора, които живеят заедно, без да се познават. Аз разказвам за детинството си, за родителите си, за приятелите си, за местата, в които съм живяла, за страните, които съм посетила... Той не ми говори никога за нищо... даже и за майка си! А ако спомена за братовчед му писателя — единственият роднина, който му е останал, той повдига рамене с неудоволствие и казва: „Той е странен екземпляр“, по начин, по който би говорил за роднина, който е пропаднал в живота. Най-послед, ще видя колко ще трае това отсъствие. Вярвам, че ще се обади. На другия ден наистина пристигна телеграма:

„Ще се прибера след няколко дни. Моля да ме извините.

Валанкур“

— И таз добра! — възкликна тя и смачка злополучната телеграма. — Искам или не, той ме поставя пред свършен факт и на мен не ми остава друго, освен да кажа: Амин!

Клод беше в лошо настроение през следващите дни, въпреки че всяка сутрин получаваше по няколко думи от съпруга си, които ѝ доказваха, че той не я забравя.

Той бе посочил за адрес името на голям хотел близо до Етоал и Клод бе телефонирала няколко пъти там, за да го търси. За нещастие той отсъствуваше винаги когато тя телефонираше.

„Дявол да го вземе! — помисли си тя. — Официално е наел стая в този хотел, но не живее там, поне не го намирам никога. Всичко това говори за липса на искреност... За щастие не ме засяга лично!“

Младата жена ту се отчайваше, ту ставаше безразлична, ту пък я обхващаше раздражение и тя замисляше хиляди мерки за наказание на

отсъстващия. Клод не бе взела още никакво решение, когато Дидие се завърна.

Тя го посрещна хладно, очаквайки с известна надменност обясненията, които имаше право да получи от него.

Но изморен може би от пътуването, той се задоволи да се извини само отново за внезапното си заминаване и за неколкодневното си отсъствие. Тъй като не спомена нищо повече, тя каза и лесно е да се отгатне с какъв тон:

— Може би е недискретно да ви запитам коя беше тази толкова болна личност, заради която вие напуснахте всичко и отидохте веднага при нея?

— Не, не е недискретно, Клод — отвърна той с неизказана печал в гласа. — Трябваше да ви кажа, че се отнася за една стара роднина... най-скъпата приятелка, която съм имал някога...

— Стара? — повтори тя със съмнение.

— Уви, да, за нещастие... стара и много отпаднала.

Клод, която се готвеше да се подиграе, забеляза изведнъж, че очите на съпруга ѝ се овлажниха и докато той се обръщаше и се отправяше към вратата, тя го настигна с един скок и го хвана за ръката.

— Дидие — извика с обичайната си волност, която изкупуваше много от недостатъците ѝ, — извинявам се, че се усъмних във вас. Вие ми писахте, че сте обезумял от безпокойство, а аз мислех, че това са само празни думи.

— Вие сте извинена, Клод, защото аз не трябваше даже да проявявам вълнението си... Бях отчаян, това ме извинява донякъде, а вашето съмнение бе напълно естествено... Това е напълно женско чувство...

— Вярвайте, съчувствувам на скръбта ви — промълви тя смутено, защото ѝ се струваше, че под благосклонните думи на съпруга ѝ се криеше мъчително усилие да бъде коректен.

— Благодаря — отговори той, без да промени уморения си тон. — Знам колко добра сте вие и съм ви безкрайно задължен.

Тя го остави да се отдалечи. Толкова сдържана учтивост я смразяваше и на нея ѝ се струваше, че тези няколко дни на раздяла бяха усилили още повече липсата на близост в техните отношения. Те бяха чужди един на друг повече от всякога... между тях нямаше никаква връзка и никакви общи интереси! За пръв път Клод се

почувствува виновна и още повече се упрекуваше, че не е посрещнала по-добре връщането на този, чието име носеше.

Думите добиват стойност, когато човек е наскърбен и Клод си даваше сметка, че поради раздразнението си от „неговото дръзко отсъствие“, както го наричаше, тя не го бе посрещнала с топли и съчувствени думи, които подхождаха за случая.

— Той беше искрен. Бил е наистина много притеснен. Този въздържан мъж, който се държеше винаги малко насмешливо, значи можеше да се безпокои и да страда за една стара болна жена?

„Най-скъпата приятелка“ — бе казал той.

Но защо не ѝ бе говорил никога за нея?

Изправена пред затворената врата, която разделяше общия салон от стаята на съпруга ѝ, тя остана там неподвижна, колебаеща се какво трябва да направи.

Да отиде ли при него?... Какво да му каже?

Още веднъж тя се сблъска със стената от условности, върху която се опираше техният брак.

Всъщност между тях не съществуваше нищо, което да ги свързва. Преди малко той ѝ бе дал обясненията, на които тя имаше право. Той ги бе направил с неизказана почтителност, но без да прибави нищо друго и почти без да ѝ позволи да измери дълбочината на скръбта му.

— Простете ми... аз не трябваше даже да ви покажа вълнението си.

Колко ясно подчертаваха тези думи пропастта, която ги разделяше! Привидни съпрузи, които нямат нищо, което да ги сближава — наистина това ли бе очаквала романтичната девойка, искайки от Агенция Мишо да ѝ избере съпруг?

Гледайки на Дидие като на истински съпруг, тя се бе осмелила да му наложи своите вкусове и своите изисквания. Въпреки неестествените условия на тяхната женитба, бе взела правата и тона на законна съпруга. Той, напротив, изглежда, живееше винаги в особено очакване... Не искаше нищо от Клод, не изискваше нищо и сякаш се отнасяше с пълно безразличие към всичко, което я засягаше лично...

Да, всичко му беше безразлично, с изключение на цигарите може би... И то не напълно! Той приемаше Клод да пуши, когато са сами и

навсякъде другаде, стига той да не присъствува. „Понеже носите моето име“ — бе пояснил.

Извън това нищо не го засягаше. Той се съгласяваше с всичко, но с някакво абсолютно безразличие.

Клод въздъхна дълбоко след този обстоен преглед на положението.

Но не бяха ли отношенията между нея и съпруга ѝ точно такива, каквито трябваше да бъдат? Не бе ли искала тя да постигне това коректно безразличие в една привидна женитба, след като бе прочела испанския роман с многобройните романтични приключения?

И все пак дълбоко в душата си тя не се чувствуваше напълно доволна: испанският автор не бе предвидил обидното безразличие от страна на съпруга...

Нима Клод не бе в състояние да развълнува мъжа си? Нима беше грозна, без чар?... От тези жени, които не смуцаваха мъжете? Нима беше възможно мъжът, на когото тя принадлежеше законно, да остане безчувствен при нейната постоянна близост?

Ясно беше, че тя не иска да изживее до края испанския роман. Щеше да ѝ бъде страшно неприятно да се влюби в съпруга, който бе купила...

Само тази мисъл бе достатъчна, за да я накара да се разбунтува!

Но в замяна на това на нея щеше да ѝ е особено приятно да чувствуваше, че съпругът ѝ не е безразличен. Тя се радваше предварително, като си представяше как ще го смъмри... как ще го смрази с думи... как ще подсили апетита му с подигравки... как ще разпали желанието му със смях... а ето че цялото това удоволствие, което тя очакваше, ѝ избягваше... Тогава защо се бе омъжила...

— Дидие, говорете ми за старата си приятелка — помоли младата жена съпруга си, когато се видяха отново. — Защо не споменавате никога нищо за родителите си или за тези, които обичате?

— Не мислех, че това може да ви интересува — отговори той кратко.

Надменният му поглед се взираше в тълпата и при упоритото мълчание, което той пазеше, Клод не се осмели да повтори въпроса си, но направи предложение, което ѝ се струваше, че ще бъде по-добре посрещнато.

— Знаете ли малкия параклис Логет? — запита тя. — Това е място, на което е прието да се ходи на поклонение. Бих искала да отида с вас... Ще запалим по една свещ за болната ви приятелка. Не мисля, че това ще ви бъде неприятно?

Адвокатът не отговори веднага, сякаш претегляше всички страни на предложението.

— Приемам да ви придружа в Логет — отговори той най-после. — Ще отидем, когато пожелаете.

— Още днес следобед. Можем да тръгнем веднага след обела, а там ще прием чай.

— Както обичате.

Автомобилът пое по пътя през Гранд Корниш и превърна кратката разходка в прекрасна и доста дълга екскурзия.

Най-после колата спря сред потъналата в зеленина котловинка, в която бе разположен малкият параклис Логет.

— Знаете ли легендата? — попита Клод, преди да влезе в параклиса.

— Не, разкажете я...

Тя му обясни, че народните легенди приписваха чудновата сила на първото посещение, което човек прави в някоя непозната църква.

— Разбирате ли, Дидие... искат се три милости и небето изпълнява поне едната.

— Но това е цяла златна мина! — отговори той със смях. — Туристите, които посещават много църкви, могат да бъдат сигурни, че ще се изпълнят всичките им желания!

Докато Клод палеше свещ и се отдаваше на молитвите си, младият адвокат наблюдаваше с любопитство храма, който признателните вярващи украсяваха от векове по такъв живописен начин. Многобройните оброци го забавляваха чрез своята наивност и простота.

— Ето една демократична Богородица — забеляза той, когато Клод се присъедини към него. — Тя сякаш иска да закриля най-вече бедните и нещастните.

— Вярно — съгласи се тя с жар. — Човек тук има чувството, че се докосва до народната вяра в цялата ѝ сила... Аз не смея нито да се пошегувам, нито да изкажа съмнение, и тези, които не вярват, трябва да мълчат пред чудната и красноречива простота на тези оброци.

— Много поетично и много любопитно — каза той, когато седнаха на терасата на единствената сладкарница в този край.

Клод се наведе към него.

— Помислихте ли за трите си желания, Дидие? — осведоми се тя закачливо, пламвайки леко поради недискретността на въпроса си.

— Струва ми се, че вие не сте ги забравили? — отвърна той, усмихвайки се.

— Вярно е! Мисля, че в тази малка черква бях по-близо до небето, отколкото в големите катедрали. Молих се с вяра.

— Ако легендата казва истината, тогава вие сте сигурна, че поне едно от желанията ви ще се сбъдне. Ще ми го кажете ли, ако това се случи...

— О! — възкликна тя, като се оживи. — Аз мога да ви съобщя и трите молби, които отправих, понеже те се отнасят и до двама ни.

— Невъзможно!

— Но да...

— Тогава слушам!

— Преди всичко помислих за дамата, понеже дойдохме заради нея... болната дама... вашата приятелка...

— Благодаря — каза той учтиво.

— После, пожелах настоящият ми живот да бъде животът ми и в бъдеще...

— Животът ви в бъдеще?

— Да... вие и аз... настоящето да не се променя!

Той подскочи леко от мястото си.

— А! — възкликна и се замисли.

„Нима това е сериозно?“ — питаше се той, без да може да го повярва.

С крайчеца на окото си Клод се опитваше да отгатне по лицето на събеседника си впечатлението, което му бе направило нейното учудващо изявление, но адвокатът не издаваше мислите си.

След известно време той я погледна.

— Значи вие сте щастлива така, Клод? — запита той тихо.

— Но да! Много щастлива! Нима вие не разбирате?

— Ваканциите имат винаги привлекателна сила, понеже човек знае, че те не траят вечно.

— Но ние не сме във ваканция.

— И все пак донякъде е така...

Тънкостта в отговорите на Дидие не убегна на момичето.

— Нищо не ни пречи да продължаваме винаги този живот, ако той ни харесва — забеляза тя. — Винаги, винаги...

— Грешите! Случаят може да реши другояче...

— О! — прекъсна го тя. — Случаят в брака. Струва ми се, че той е нещо положително!

— Който почива само върху документ за гражданско състояние.

— Мисля, че това е достатъчно!

— Какво е един къс хартия пред тайнствената съдба, която бъдещето готви на всекиго?

— Какво искате да кажете?

— Че ако утре то постави на пътя ви любовта и нейните мощни притегателни сили, не мисля, че брачният ни договор ще ви задържи при мен.

— Защо не? Освен договора, има моето обещание и дълг!

— Слаби прегради! Повикът на любовта е най-непобедимият подбудител, за да се прекратят всичките пречки... той е също и най-мощното от всички извинения, както и от всички прошки.

Челото на Клод просия от лукава светлина.

— Значи вие допускате възможността, че аз ще ви напусна някой ден? — запита тя весело.

— Често съм си мислил, че това ще се случи... Ще дойде миг, в който вие ще изпитате нуждата да уредите наистина живота си.

— Във ваша вреда?

— Кой знае? Една пословица казва, че всяко нещастие служи за нещо.

— Вие сте философ, поздравявам ви — подигра се тя.

— Няма за какво — отвърна той. — Животът ни учи, че всяко нещо си има добрата страна!

— Все пак понастоящем вие имате право да се считате за дълго спокоен и запазен от известни материални грижи... които са твърде неприятни, когато човек няма състояние.

Дидие едва се въздържа да не се изсмее в лицето ѝ. Наистина този паричен въпрос имаше способността да го развеселява. И Клод, която го наблюдаваше, остана почти смутена.

„Ще трябва да разуча брачния ни договор — помисли си тя. — Изглежда, че адвокатът му е бил много ловък и му е запазил сериозни преимущества в случай на развод...”

Понеже тя размисляше и мълчеше, той подхвана пръв:

— Никога ли не сте си помисляли, Клод, че аз мога да бъда този, който би си възвърнал пръв свободата? — каза той съвсем тихо.

— Вие?

Истинска изненада се изписа в големите позлатени очи.

— Каква лудост би могла да ви подтикне към тази вредна за интересите ви постъпка?

— Знае ли човек! — каза той с най-голямо спокойствие. — Мъжете имат по някой път непобедимата нужда да избягат към други небосклони, да съзерцават нови хоризонти... Нима аз ще устоя там, където други, много по-силни мъже, са напускали всичко?

Тя отправи към него пламенния си поглед, в който проблесна внезапно появил се гняв.

— Това ли е всичко, което намерихте, за да ме успокоите?

— Защо да ви лъжа?... Знаем ли ние и двамата какво ще направим утре?

За миг младата милионерка остана озадачена. Този дяволски младеж имаше навика така да извърта работите и да се поставя на равна нога с нея, че тя се питаше дали няма да е по-добре да се изсмее на шегата му, отколкото да се разсърди.

Не можеше ли и тя да му даде един малък урок?... Да му припомни например да зачита условията, които, изглежда, се опитваше да потъпква?

— Аз знам какво ми готви бъдещето! — заяви тя гордо. — Аз съм почитена и е много вероятно да остана вярна на ангажимента, който поех към вас, дотогава, докато вие сам не го забравите...

— Това е много добра програма — каза той сериозно. — Все пак не мога да си обясня защо вие разбивате живота си заради мен, който съм само ваш привиден съпруг.

— Не заради вас — поправи го тя, щастлива, че можеше да хвърли тази стрела. — От уважение към дадената дума.

— Ето едни наистина много хубави чувства!

Той се подиграваше отново, което от известно време нервираще неизказано младата жена.

За да си отмъсти, тя щеше да му подхвърли някакво неочаквано възразение, когато той ѝ зададе един така непредвиден въпрос, че тя забрави всичките си войнствени мисли.

— Никога ли не сте обичали, Клод?

Тази дързост беше така страшна, че тя пламна цяла и се питаше дали трябва да отговори. Трябваше ли да признае истината?

„С такъв заядливец като Дидие човек не знае никога какво трябва да каже“ — помисли си тя.

Но, от друга страна, на нея ѝ беше трудно да измисли някаква лъжа... А освен това сигурно щеше да се издаде някога!

— Това заплашваше да ми се случи много пъти — призна най-после простичко. — Но понеже забелязвах навреме, че човекът, когото щях да обикна, беше недостоеен за мен, аз се въздържах и карах сърцето ми да замлъква!

— О — каза той уверено, — това не се нарича да обичаш. Когато дойде любовта... говоря за истинската любов, тази, която се налага и която не се овладява!... Убеден съм, Клод, че вие няма да се въздържите! Нашият брачен договор не ще натежи ни най-малко везните на вашето колебание и вие ще намерите хиляди причини, за да развържете слабите връзки, които ви прикрепят към мен.

— Значи вие? — настоя тя наново, сякаш това, което той можеше да направи един ден, я интересуваше повече от това, което би направила тя самата. — Какво ще предприемете, ако срещнете красива жена, която ще ви завладее?

— По всяка вероятност ще отида при нея — призна той откровено. — Нужен е твърде много стоицизъм, за да се постъпи другояче.

— А вие не сте герой! — подхвърли тя малко нервно.

— Човек не бива да бъде герой за щяло и нещяло.

— Навярно вие считате, че не ми дължите нищо?... Никакво задължение не ви свързва с мен!

Съзнателно или не, гласът ѝ ставаше нападателен.

Дидие я погледна замислено. Много любопитни за наблюдение бяха разбиранията на тази девойка, която бе проговорила първа за развод... още тогава, когато женитбата им не беше свършен факт.

Естествено, че тя държеше да вземе инициативата в деня, в който разводът щеше да стане необходим. „Гордост и суета“ — помисли си

той.

И по напрегнатото ѝ лице, което се опитваше да разгадае, той не прочете друго нещо.

— Всичко, което ние казваме сега, почива върху предположения — подхвана той. — Ние не знаем какво ни готви бъдещето... Много странно е, че то кръстоса пътищата ни... Ние не можем да отгатнем с каква цел, нито да се опитваме да заповядваме на съдбата.

— Вие отдавате голяма роля на случайността!

— Да, защото ние зависим изцяло от нея. Ако вие не сте изненадана, че ме виждате до себе си, това е, защото разчитате твърде много на всемогъществото на волята си и не отдавате достатъчно значение на непознатите сили, които управляват съдбата ни. Аз ви уверявам, че съм безкрайно учуден, че носите моето име! Всеки ден ми се струва, че ще се събудя и ще видя, че това приключение е било само сън.

Младата жена започна да се смее.

Временното ѝ лошо настроение изчезна при твърдението на събеседника ѝ, който сравняваше женитбата им със сън.

„Един хубав сън за него, едно прекрасно приключение, което, той не е разчитал да изживее... ето какво е неговото чувство“ — си мислеше тя съвсем искрено.

Без да подозира своето заслепение, тя прие това заключение като комплимент, който Дидие ѝ отправяше.

XXIII

Казахме вече, че Клод беше много властна.

Свикнала още от детинство да вижда всички да се прекланят пред нея, по някой път ѝ се случваше да говори на Дидие с деспотичен тон, който караше младия мъж да примигва.

В такива моменти той се преструваше, че е зает с нещо друго и че не е чул думите на младата жена, а ако тя настояваше, за да го накара да направи нещо, което не му харесваше, той отговаряше, но отрицателно.

Неговото „не“ беше ясно, студено и окончателно. Клод познаваше вече ледения поглед на очите му и въпреки увереността си, тя беше тази, която отстъпваше несъзнателно. Поне така беше в началото на взаимния им живот, защото впоследствие, повлияна от желанието да не се показва в неблагоприятна светлина, Клод избягваше да отива твърде далеч във властническите си желания. От своя страна, адвокатът стана съвсем спокоен и се съгласяваше полесно с изказаните от събеседницата му желания.

Но човек не може да се откаже лесно от навиците, придобити в течение на много години. Клод доказа това една вечер, когато не можеше да спи...

Мари Жусран бе разказала преди на нотариуса за известни навици на бившата си ученичка. Тя му бе говорила по-специално за манията ѝ да събужда всички хора около себе си, когато самата не можеше да заспи.

Една вечер Клод пожела да постъпи така и със съпруга си. Тя натовари Селин да отиде да повика Валанкур.

— Ако господинът би могъл да дойде... Госпожата го вика.

Събуден внезапно, Дидие се осведоми:

— Какво има? Болна ли е госпожата?

— О, не, господине, но госпожата не може да спи.

— Нима!... Колко е часът?

— Три часа през нощта.

— Какво? Три часът?... И госпожата ме вика?

Селин се усмихна, но не посмя да каже нищо.

— Често ли се случва на госпожата да не може да спи?

— По някой път.

— И тя ви събужда всеки път, когато не я хваща сън?

— Обикновено... тя вика също и госпожица Жусран. Но госпожицата отсъства сега...

— Може би затова госпожата вика мен?

— Може би, господине.

— Добре, ще отида да видя какво има.

Никой не обича да бъде безпокоен в съня си. Младият мъж реши, че жена му започва да своеволничи с него. Пък може би беше болна... В такъв случай беше естествено, че го безпокоеше.

След като облече копринен халат върху пижамата и причеса косите си, Дидие влезе в стаята на Клод. Това беше първият път, в който виждаше младата жена по нощница.

— Е, draga приятелко, какво има? — запита той учтиво, но без жар, защото младата жена изглеждаше в най-цветущо здраве.

— Ужасно! Три часът е, а аз още не съм мигнала...

— Е, и?

— Не знам какво ми е — отговори тя по-срамежливо при този кратък въпрос.

— Вие пожелахте снощи да ядете омар по американски и пихте два коктейла след това — под предлог да потиснете омара! Такива комбинации разстройват напълно.

— Не ви повиках при себе си, за да критикувате постъпките ми — захленчи тя шеговито.

— Не, очевидно — съгласи се той, като се прозя. — Какво мога да направя за вас — запита той след малко.

— Не знам! Не мога да спя!

Той пренесе погледа си от младата жена към двете прислужнички, защото Клод бе обезпокоила и прислужницата от етажа. Лека усмивка заигра по устните на Валанкур.

— И естествено — каза той подигравателно, — когато вие не спите, другите също не трябва да спят?

— Нямам нищо против даже да хъркат! Но е ужасно да се въртиш сама цялата нощ в леглото.

— Това е наистина много неприятно — съгласи се той с насмешка. — Случвало ми се е и на мен някой път... Но не ми бе хрумвало да пратя да ви повикат.

Дяволити пламъчета проблеснаха в очите му. Каква ли мисъл прекоси ума му?

Обръщайки се към двете прислужнички, които се изненадаха от рязкото му движение, той се провикна с престорено недоволство:

— Какво правите вие двете още тук? Хайде, хайде, вървете си!

— Но, господине...

— Как — продължи той, без да им остави време да говорят, — госпожата ми прави чест да ме повика при себе си в три часа през нощта, а вие си позволявате да стоите още, когато аз съм тук!

— О, позволете... — поиска да се намеси Клод, която слушаше с изненада съпруга си. — Аз ги повиках, за да останат при мен...

— Хайде! Хайде! Вървете си! — настоя той, викайки силно, за да заглуши гласа на жена си и за да не я чува. — Нима имаме нужда от вас?

Двете жени побързаха да се отдалечат. Въпреки сърдития глас на Дидие, те бяха отгатнали по веселите пламъчета в очите му, че всъщност той искаше да им осигури една по-добра нощ, отколкото, ако госпожата ги задържаше.

— Какво ви прихвана, приятелю? Защо гоните хората ми? — запита Клод съпруга си веднага след тяхното излизане.

— Те не ми бяха нужни — отвърна той, сякаш се касаеше за нещо най-естествено. — Колко нетактични са само! Вие ги глезите много, Клод, това е лошо! Те ви следят, сякаш зависите от тях! Вие сте едно голямо дете! Те пречат напълно на свободата ви!

И сядайки най-безцеремонно на леглото на жена си, той взе ръцете ѝ в своите.

— Скъпо малко момиченце... как благославям липсата ви на сън... Така мило е, че сме тук двамата в този час, и то по пижами... Ах, нека видим първо тези ръчички... Няма ли температура?... Не, те не горят. А пулса?... Нормален, отлично!... Главичката? Не боли ли?

Той започна да опипва челото ѝ, което пламна под леките кестеняви къдри. След това ръката му, по-смела вече, се плъзна, милвайки, по рамото, което прозираше под тънката дантела.

— Миличка... колко се радвам, че ме повикахте при себе си! С тези проклети задължения, които ми наложихте, аз не мога да взема никаква инициатива! Наистина доста жестоко е, че поискахте думата ми за работи, които са съвсем естествени, при това между съпрузи. За щастие от вас могат да дойдат всички разрешения и намирам, че е просто прекрасно, дето тази нощ сте се сетили, че аз съм ваш съпруг...

Той покриваше ръцете ѝ с целувки и малко по малко се изкачваше към лактите и отиваше още по-нагоре.

— Какви хубави ръце имате... и колко прозрачна е кожата на гърдите ви! — възкликна той, готвейки се да легне до нея.

— Какво ви прихваща?

При тази неочаквана дързост младата жена скочи от леглото от обратната страна, където беше съпругът ѝ.

— Вие полудявате! — промълви тя с променен глас.

Той я изглежда за миг, без да отговори, но погледът му беше тъй нахален, дързък и насмешлив, че тя съвсем се смути.

— Вашето колебание е съвсем естествено, миличка — подхвана той невъзмутимо. — Хайде, върнете се на мястото си... Вие бяхте така мила, че не искахте да останете сама в леглото си.

— Но вие се заблуждавате... Аз не исках...

— Да ме събуждате за нищо в три часа през нощта? Не се съмнявам... Аз спях така дълбоко!

След това той стана и се прозя.

— За щастие нощта не е свършила. Имаме още няколко часа пред себе си... Да ги прекараме заедно! — Той се протегна и в този момент изглеждаше два пъти по-дълъг.

Клод наблюдаваше с безпокойство и най-малките му движения, сякаш той беше хищник, от когото можеше да очаква всичко.

— Вървете си — каза тя с беззвучен глас. — Аз... аз предпочитам да остана сама!

— Колко жалко, че променяте така бързо желанията си!...

Той я разглеждаше отново с жадни очи, които граничеха с нахалство.

— Вие сте прекрасна, Клод... тези чудни разпилени коси, зачервените ви страни и сънливите ви очи... Наистина тази нощница ви стои приказно! И вълнението повдига така ритмично гърдите ви! Да

бъде благословен Морфей, че ви изостави тази нощ: имам чувството, че той ви е дал на мен.

— Но не. Вие се лъжете! Какво си въобразявате?... Аз не исках това.

За миг той застана неподвижен пред нея.

Изправен от другата страна на леглото, с ръце на кръста, с глава, отметната малко назад, и с вечната си усмивка на уста, той, изглежда, се наслаждаваше на нейното възмущение.

След това Дидие промени внезапно гласа си:

— Хайде, лягайте си — каза той с нормалния си глас. — За този път допускам, че съм се излъгал в намеренията ви... За бога, друг път не яжте вечер омар по американски или не събуждайте хората си, ако за нещастие и някое друго ястие ви пречи да спите. Правите впечатление на малко побъркана жена... чиито нерви имат нужда да... бъдат разклатени!

— О, вие прекалявате!

— В три часа през нощта, драга приятелко, никой не пречи на другите да спят, освен ако е болен. Вие казвате, че съм се заблудил, възможно е! Но уверявам ви, че всеки друг би се излъгал.

Дидие се отдалечи спокойно, с небрежни стъпки. Преди да излезе, той се извърна към нея:

— Лека нощ, Клод.

— Лека нощ.

Един последен поглед, още една подигравателна усмивка и той изчезна.

Клод, неподвижна, гледаше как вратата се затвори след него.

Дързостта на този човек беше невъобразима! Той, така въздържан обикновено, си бе въобразил... и се бе осмелил... Тя пламна от досада.

От години, откакто командваше всички около себе си, никога никой зависещ от нея не бе си позволил да ѝ говори така, както бе направил той.

Дали прислужничките ѝ допускаха ужасните неща, които той бе изрекъл?

— Една побъркана жена... нерви, които се нуждаели...

Клод бе поразена.

Наистина, безпокойки го през нощта, тя не бе преценила, че той можеше да изтълкува по такъв начин поведението ѝ. Това беше просто унизително за нея!

Но това, което ѝ правеше най-силно впечатление от всичко, беше поведението на съпруга ѝ. Тя не си бе представяла никога, че той можеше да бъде така нахален!

„Трябва да е много самоуверен с жените... Господинът далеч не се стесняваше преди малко!“

Клод виждаше за пръв път съпруга си по халат и тя отдаваше на облеклото — или по-скоро на липсата на облекло — голяма част от впечатлението, което ѝ беше направил:

„Един мъж във вечерен или всекидневен костюм не е еднакъв с един мъж в пижама или в халат! Колкото първият изглежда разумен, толкова вторият е разпуснат!... Дрехите са като душите им... Мъжете не трябва да бъдат виждани никога съблечени!“

Отново я обзе безпокойството пред този мъж, чиито инстинкти не познаваше.

— Откъде идва той всъщност? Какво е правил досега? Знае ли някой на какво е способен?

Тя беше в пълно неведение...

Младата жена разсъждава дълго върху тези неща, преди да заспи.

Сякаш в главата ѝ бушуваше истинска буря; този път нервите ѝ бяха наистина разклатени и тя щеше да бъде щастлива, ако можеше да излее върху някого лошото си настроение.

Въпреки това, с широко разтворени от безсъние очи, Клод остана сама в стаята си и ръката ѝ не се протегна към звънеца, както правеше от години, за да повика камериерката си.

Укротена от чудноватото поведение на съпруга си, тя се страхуваше да не се върне отново при нея... със своята дяволска усмивка на уста и с дръзкия си поглед, който сякаш проникваше през лекото ѝ нощно облекло и я събличаше напълно.

XXIV

На другата сутрин Клод се страхуваше да срещне съпруга си. Тя се боеше да не би той да намекне за снощната случка и да подхвърли някоя непочтена подигравка, която би я поставила в неудобно положение.

Не се случи нищо подобно.

Когато го видя, Клод почувствува, че пламва и извърна очи, страхувайки се да не срещне неговите. Дидие, напротив, ѝ заговори най-естествено.

Докато разменяха обикновените забележки за времето и за последните новини във вестниците, Клод почти не почувствува да се спира върху нея беглият поглед на съпруга ѝ, който се опитваше да прочете по лицето ѝ отражението от мислите, които снощната им среща би могла да породии.

Въпреки че нито единият, нито другият не направиха никакъв намек, младата жена запази дълбоко в себе си учудването си от прекалено свободното и даже разпуснато държане, което адвокатът бе имал в спалнята ѝ.

По време на обедата Клод, чиято наблюдателност бе изострена сега, откри още няколко черти от характера на младия мъж.

Те се хранеха сред огромна тълпа от елегантни посетители, когато малко подигравателният глас на младоженката запита весело:

— Дидие, защо гледате така настойчиво жените, които ни заобикалят?

— Аз, аз...

Учудването на адвокатата беше искрено и жена му се усмихна.

— Вие сте извънредно любопитен и не си давате сметка за остротата на известни погледи. Така например ето десет минути вече, откак разглеждате дамата вляво... Аз ви наблюдавах и забелязах, че десетина пъти очите ви искаха да се отделят от нея, но тя сякаш ви действуваше като магнит. Вие продължавахте изследванията си.

Той се усмихна.

— Никога не би минало през ума ми, че вие самата ще ме наблюдавате с такова внимание.

— Как да не забележа, че в тези моменти аз не съществувам за вас?

— Протестирам.

— Не протестирайте, ще бъдете напълно неискрен! Хайде, господин съпруге, аз започвам да ви опознавам. О, не ви казвам това като упрек и ви моля да не го приемате така; само че днес ми е забавно да подчертая начина ви на действие.

Той започна да се смее.

— Дявол да го вземе, вие сте опасна! Вече не ще се осмеля да погледна никого пред вас.

— Това ще бъде много жалко — възрази тя по същия шеговит начин, — защото го правите много мило и така естествено...

— И таз добра!

— Така например — продължи тя, оживявайки се, — когато влизаме в някой ресторант, аз знам как постъпвате. Ще кажете дали съм забелязала правилно... Веднага щом седнете, вие се оглеждате крадешком наоколо, за да видите дали между хората, които ни заобикалят, няма някой, когото познавате и който ви смуцава...

— О, позволете! Никой не ме смуцава!

— Все пак аз оставам с такова впечатление от първото ви проучване. С втория поглед откривате интересните хора на мястото, където се намираме... Вие имате нюх! Обикновено тези, за които благоволявате да се заинтересувате, са ценни хора и почти винаги известни личности.

— Какво добро ловджийско куче щях да бъда!

— Не се смейте — каза тя шеговито, — това е почти вярно! Вие откривате веднага в многобройното общество господата, които заслужават да им се обърне внимание. Но когато са жени, погледът ви се оживява — от повърхностен той става дълбок и понякога нескромен.

— Но това, което ми разкривате, е страшно. Аз се мислех за най-въздържания мъж на земята.

— Да, вие може да сте — възрази тя весело, — но не и очите ви! Уверявам ви, че очите ви си позволяват всички дързости.

— Те са безпътни... заслужават да бъдат затворени под тъмни стъкла.

— Това ще ги направи лицемерни, но няма да ги измени, мисля, че те са непоправими.

Дидие се усмихна.

— Виждате ли, аз страшно съм ги разглезил и досега съм им давал пълна свобода. Вече е много късно да им забранявам да гледат това или онова... те ще пренебрегнат всякакви мъмрения и забележки.

— Това е очевидно! Така, когато те откриват една жена... говоря за хубава жена... те блясват веднага.

— Те доказват, че имат вкус... Обичат хубавото!

— Да, това ги запалва! Тогава вие гледате жената... хубавата жена... първо лицето ѝ, после бюста ѝ... после дрехите ѝ... После се връщате отново на лицето, на изражението му. Отгатвам, че вие се опитвате да узнаете с какъв род жена имате работа. Вие я поставяте в обществото, давате ѝ известно име; след като откриете това, продължавате физическото си проучване... и изведнъж аз чувствавам, че вие я събличате и че през дрехите ѝ наблюдавате формите, линиите ѝ и завладявате тялото ѝ.

— Шът! — възрази той, забавлявайки се явно. — Това са съкровени тайни.

— Да, очевидно! — съгласи се тя с не особено искрена усмивка. — Но това събличане смуцава често жените, а аз ви признавам, че притеснява и мен, защото съм неволен свидетел. В такива моменти, Дидие, вие забравяте, че аз съм там... Аз не съществувам! Не съм нищо.

— Вие преувеличавате... Нищо е твърде малко!...

— О, тогава не ми се вярва, че аз съм от голямо значение за вас! И наистина, какво съм всъщност?

Във веселото настроение, в което го бяха довели забележките на Клод, младият мъж за малко не ѝ каза, че тя „държеше челното място“. Наистина техният шеговит разговор почти позволяваше такъв дързък отговор. При все това той се въздържа, но изглежда, че младата жена бе почувствувала по някакъв необясним път неговата неизказана мисъл, защото лицето ѝ леко се промени.

— Вярно, аз съм съпругата и не съм от значение. Все пак това не е причина да ме забравяте напълно.

И навеждайки се през масата, сякаш за да създаде повече близост помежду им и за да го накара да проникне по-дълбоко в мисълта ѝ, тя каза:

— Повярвайте ми, Дидие, аз не ревнувам. Далече съм от подобно чувство! В душевното разположение, в което се оженихме, това би било недопустимо, нали? Но най-после, вие не трябва да забравяте, че придружавате жена... Това е много неприятно и много унижително за тази, която е с вас... Пред мен поне избягвайте да гледате другите жени... Един съпруг има известни задължения към жена си... За бога, не се освобождавайте така лесно.

— Струва ми се, че вие преувеличавате и че аз далеч не съм толкова унесен в Луната и разсеян, както вие мислите. Но ако това ми се случи... което, уверявам ви, ще е неволно... е, добре, проговорете ми, привлечете вниманието ми. Сега, когато ми направихте тези забележки, ще се постарая да не бъда толкова разсеян.

Тя си отбеляза със задоволство обещанието му, което бе изпълнено с добро желание, но това не ѝ попречи да направи следната забележка:

— Често аз ви повтарям по два пъти някой въпрос, без да ми отговорите... Днес обаче отбелязвам, че можах да ви разсея... От четвърт час вие не мислите за дамата от съседната маса... Това е много голямо преимущество, което спечелих пред нея.

— Вие сте хиляди пъти по-добра от онази жена и навярно много по-хубава от всички нарисувани и нагласени кукли, които срещаме всеки ден. Повярвайте ми, Клод, между нея и вас никога не съм правил сравнение, което да е било във ваша вреда.

Виждайки, че младата жена поруменя от удоволствие, той прибави, за да я убеди напълно в искреността си:

— Знам, че имам мания да наблюдавам всичко, което става около мен. Аз бих бил почти неокачествим, ако този навик да проучвам нещата не беше преди всичко една нужда да анализирам, нещо като интелектуална необходимост. Уверявам ви, че когато гледам една жена, даже когато я събличам, както казвате вие, не е мъжът, който се е пробудил у мен... О, съвсем не! Упражнението е напълно умствено: аз съм ловец, който мечтае в будно състояние, или психолог, който ходи на лов несъзнателно... както обичате! Нещо такова би трябвало да виждате в мен преди всичко.

— Възможно е и аз съм ви благодарна, че ми го казахте. Във всеки случай вие сте прекрасен приятел, с когото чувствавам, че се разбирам идеално. Надявам се, че и вашето мнение е такова, нали?

— О, естествено! — каза той любезно.

— Да, пълно разбирателство — подхвана младата жена, като погледна многозначително събеседника си. — Освен може би когато ми известявате, както онзи ден, че ще трябва да отскочите до Париж по работа.

— Но аз държах да ви видя и да ви се извиня преди тръгването си.

— Знам, знам! Вие бяхте много коректен. Но съгласете се, Дидие, че аз не мога да разбера работа от какво естество наложи повторното ви пътуване до Париж.

— Аз само отидох и веднага се върнах.

— Съгласна съм. Невъзможно е да се види столицата за по-кратко време. Все пак работа... Една бърза работа! Това не беше много сериозен предлог. Вие нямате състояние и аз не мога да си представя каква работа можеше да наложи внезапното ви заминаване.

Челото на Валанкур се помрачи. Повикан с писмо, което не й бе показал, той бе заминал малко бързо, но се бе върнал също така бързо. Той не виждаше в какво можеше да бъде упрекнат. Да не би тази жена да имаше претенции да го окове напълно, като и без това вече го бе обвързала ужасно!

Тъй като той мълчеше, Клод подхвана с горчивина:

— Очевидно аз превиших правата, които вие ми давате... Вашите работи — ако допуснем, че имате дела — не ме интересуват. Както не ме интересува и болестта на онази роднина, чиито точни роднински връзки с вас не знам.

— Ето разговор, който заплашва да вземе лош обрат — отсеке хладно младият мъж. — Имам чувството, че съм бил винаги внимателен с вас и съжалявам, като виждам, че вие си правите други заключения.

— О, не! Моля ви, не приемайте този тържествен тон, нямах желание моите разсъждения да бъдат нападателни. Вие сте много приятен мъж и аз съм ви крайно признателна за безупречната коректност.

— Предпочитам този език — каза той, усмихвайки се.

— Да — повтори тя бавно, — приятен мъж... може би като съпруг да...

Тя се спря.

— Може би не удовлетворявам напълно желанията ви? — запита той подигравателно.

— Даже и това не — отвърна тя с усмивка, която се опитваше да смекчи дързостта на забележката. — Може би това е само една моя мисъл... Струва ми се, че вие не можете да се вживеете напълно в ролята си.

— Приличам на съпруг от комедия!

— Много добре го казахте. Прави ми впечатление, че не сте заели напълно мястото, което ви се пада.

Забележката на жена му хареса на Дидие. Тази малка Клод не беше глупава, тя правеше много правдиви забележки!

Младият мъж каза с благосклонност и без желание да я оскърби:

— Признавам, че наистина не се чувствам на мястото си! Струва ми се по-скоро, че съм като птичка, кацнала на клонче... птичка, която ще отлети един ден.

— Виждам го! Говорили ли сте на някого от познатите си за мен?

— На никого.

— Нито на онази дама... вашата стара приятелка?

— Не още.

— Защо?

— Чакам.

— Какво чакате?

— Не знам! Може би катастрофата, която ще ме изпрати отново в ергенската ми квартира...

Клод си отбеляза думата: той бе казал „катастрофата“!

— На вас ви липсва доверие — подхвана тя. — В кого или в какво?... Във вас, в мен или в бъдещето?

— Може би и в трите. Едно нещо е сигурно — че аз не съм заел мястото си, както казвате. Така ще повярвате ли? Моите куфари са останали почти пълни. Не съм извадил дрехите си и бельото ми е все още наредено в тях. Няма да ми е нужен даже един час, за да ги допълня и да ги затворя.

— Това е страшно! И защо тази въздържаност? От какво може да се страхувате?

— От нищо... и от всичко навярно! Един каприз на случая ви направи моя жена, някоя друга прищявка на съдбата може да ме изхвърли от живота ви... Ударът от ноктите на съдбата прилича на този от котката: човек не ги вижда, че се приближават и не може да се запази.

— Странно! — каза Клод замислено. — Аз вярвах винаги, че брачните връзки са сериозни.

— Много сериозни очевидно... но също и много повърхностни — в случай като нашия.

— А при това кметът и всички официални книжа ни венчаха, Дидие!

Клод изрече тези думи с глас, който започваше да се изменя, и тя го почувствува.

Защо се затрогваше така глупаво заради подобно нещо?

Тя се изправи с усилие и повтори с по-безразличен глас:

— Ние сме венчани!

— Напълно вярно! Вие носите моето име! Вие сте моя жена пред закона.

— Това ви кара да се смееете?

— Защото си припомних за дебелия господин с триколюрната лента през корема, който ни държа краткото слово за взаимните ни задължения. Това е много весел спомен!

— Вие не вземате нищо на сериозно — отговори, смеейки се, и тя. — Естествено това се отразява и на схващането ви за брака.

— Да не би вие да имате друго схващане?

— Да, може би — призна тя. — Но понеже то ми се вижда още по-оригинално от вашето, по-добре е да не го развивам!

— В края на краищата — подхвана тя след известно време — да не критикуваме много брака; тези два месеца изминаха като сън.

— Два месеца — повтори той, потрепервайки. — Нима станаха вече два месеца?

— Но да! Виждате, че не сте се отегчавали с мен! Тя изглеждаше възхитена, но младият мъж остана сериозен, сякаш не виждаше нещата в същата светлина.

— Никога не бих повярвал, че ще мога да прекарам два месеца такъв блудкав и празен живот — промълви той.

— Това е един успех, който отбелязвам в моя полза.

— Не — заяви той сериозно, — това е безделие, което един ден ще падне върху вас, хубава госпожо!

Клод се разсмя гласно.

— Защото винаги ви се струва, че трябва да работите, за да живеете. Хайде, Дидие, повярвайте ми! Животът е хубав, когато е лишен от грижи. Привикнете смело към преимуществата, които той ви предлага.

Младият мъж не отговори.

За миг очите му се спряха върху младата жена, която средиземноморското слънце позлатяваше леко, после се плъзнаха по морето, където далечна платноходка играеше между небето и водата.

Той се сравни с тази ладия, която бе играчка на вълните. Днес тук, къде ще бъде той утре, ако ветровете се обърнеха срещу него?

Тази малка Клод беше прекрасна жена, приятна, но и малко безлична. Този брак, започнат като фантастичен роман, продължаваше като много тиха и нормална история. Клод го признаваше; тя се бе приспособила вече напълно към женитбата. Щеше да дойде ден, в който тя щеше да падне в обятията му и щеше да стане наистина негова жена — без стълкновения, без вълнение, без любов... Бракът, който той бе сключил, разчитайки на шумни и разнообразни приключения, щеше да се превърне твърде прозаично в уреден, спокоен, празен и безличен живот по модни курорти и хотели, в които дните се въртяха с все същото еднообразие, изпълнени с отживели навици, които висшето общество смяташе за проява на добър вкус.

Това задоволяваше Клод, но щеше ли да задоволява дълго мъжа, какъвто бе той — врабчето-скитник, свикнало да лети под всички небосклони и което предпочиташе свободата пред предлаганата златна клетка!

XXV

— Ето вече три пъти, откак ви задавам същия въпрос, приятелю; считам, че бихте могли да ми отговорите.

Дидие повдигна глава към жена си и я погледна.

— Слушам ви — каза той учтиво.

— Къде скиташе мисълта ви? Аз ви говоря, а вие не ме слушате.

— Мисълта ми бе отлетяла далеч, моля да ме извините.

— Не ми се струва, че беше толкова далече. Онази самотна дама на съседната маса ви интересува. Това е може би дамата от нощното ви приключение, която срещате отново с удоволствие.

Дидие се намръщи; заядливият тон на Клод го раздразни изведнъж.

— Не знам какво искате да кажете. Не познавам тази жена, но тя наистина има много по-приветлив вид. Какво значи това намръщено лице и това лошо настроение?

— Нима мислите, че е приятно да се храниш срещу мъж, който е погълнат изцяло от друга жена?

— Нима моето поведение е наистина такова? Току-що пристигнахме, още не съм имал време да бъда нелюбезен с вас.

— Излишно е да измествате въпроса. Всеки ваш миг и всеки поглед трябва да ми принадлежат.

— Не преувеличавайте, аз не се отказах от своята независимост във ваша полза.

— Грешите, аз не се омъжих за вас за друго и не плащам, за да изпадате в захлас пред съседките ни по маса.

Той леко пребледня. При все това подигравателната му усмивка, която от известно време бе станала по-рядка, се появи отново на устните му.

— Не ми е много приятно, Клод, когато ми натяквате постоянно за парите си, мисля, че ви го казах вече... Ако можете да си представите само колко жалко е богатството ви, като се сравни разгневеното ви лице с приветливите лица на другите жени...

Очите на младата жена проблеснаха заплашително.

— Не ме предизвиквайте, Дидие! Чувствувам се в състояние да ви затворя устата. Тази сутрин отказахте да ме придружите на разходката под предлог, че сте имали да пишете писма. Четвърт час след като излязох, ви забелязах да се разхождате по „Промнад дез Англе“ с един мъж. Един индивид, а прогос, който не изглеждаше много добре с дрехите си, купени конфекция! Вие бяхте весел, говорехте с увлечение и изглеждахте много оживен. С мен обаче не приемате никога да се разхождате там. „Има много хора“ — заявявате вие и аз като послушно добиче отстъпвам винаги и се лишавам от тази разходка. Изглежда, че моето присъствие ви смущава! Тази сутрин „Промнад дез Англе“ не беше сборище от най-разнообразни хора. — Той бе даже приятен — с онзи непознат. — Струва ми се, че в мое присъствие вие се мъчите да минете незабелязан, не поздравявате никога, преструвате се, че не познавате никого. Тази сутрин обаче ви видях да поздравявате маса хора... Вие се ръкувахте... Далеч от мен, господинът е приветлив и любезен; в мое присъствие той е разсеян и въздържан.

— Понеже хората, които поздравих тази сутрин, не заслужават да им се обърне внимание, когато съм с вас.

— Хайде де! Ако не бяха изискани, вие нямаше да ги поздравите въобще. Познавам ви достатъчно, за да допусна, че ще се изложите с неподходящи връзки! Не, но обикновено господинът е с жена си и понеже се срамува да каже, че е женен, той се преструва, че не познава никого. Истината е, че вие се срамувате от мен!

Той повдигна рамене, без да отговори.

Какво можеше да каже всъщност? В себе си той признаваше, че всичко, което казваше младата жена, беше вярно. Нейните забележки бяха справедливи... Клод беше много добър наблюдател. Той признаваше, че мъмренето ѝ не бе неоснователно. Но какво можеше да направи?

Тази сутрин той трябваше да води много сериозен разговор с един човек, дошъл специално от Париж, за да се срещнат. Той не можеше да признае това на Клод, тя щеше да иска хиляди обяснения. Това беше, защото — както сама Клод бе казала преди няколко дни — тя се бе вживяла напълно в ролята си на съпруга. Тя го разпитваше, искаше да знае и задаваше безкрайни въпроси... даже се държеше

малко тиранично! Какво щеше да стане, ако започнеше да я намесва във всичките си тайни?

Вярно беше, че Клод проявяваше голяма откровеност към него и разказваше доброволно всичко, каквото правеше. Той знаеше имената на познатите ѝ. Нейният живот беше открит, ясен, чист, без тайни и лъжи. Тя се отнасяше към него като към истински приятел и му доверяваше всичко... В това отношение тя бе идеална!

Единственото нещо, за което можеше да я упрекне, бе деспотизмът ѝ. Тя заповядваше и решаваше за всичко. През ума ѝ сякаш не минаваше мисълта да се допита до него за избора на някой тоалет или за някоя друга покупка. Същото беше и при разходите им. По някой път се осведомяваше за неговите вкусове, но винаги налагаше своя. Тя му правеше отстъпки само когато той си послужваше с някой предлог, за да не я придружи.

Освен това, ако бе отговорил на откровеността ѝ със същата откровеност, техните отношения щяха да бъдат бездруго по-сърдечни.

За нещастие случаят бе пожелал да сключат брак по разум. Подобно начало не предразполага към много интимност. Любовта би могла да се роди между тях в началото на странното им сдружение, но пламъчето не се бе разпалило, изгасено веднага от хладното държане на Клод, която нямаше доверие в мъжа си и искаше да се възползува напълно от преимуществата, които ѝ даваше тази женитба, от която всяка точка бе предвидена и установена предварително.

Нищо не убива любовта и не ѝ пречи да се породи, както утъпканите пътеки, където всяко нещо е начертано предварително. Любовта има нужда от разнообразие и изненади; Дидие започваше да чувства вече, че животът му с Клод става съвсем обикновен и заплашваше да стане отегчителен... Дали парите, с които младата милионерка се хвалеше, бяха достатъчни да обезщетят това?

Всички тези мисли се нижеха в главата на Дидие, докато довършваше мълчаливо яденето си. Те му попречиха да види разстроеното от неговото необяснимо мълчание лице на събеседницата му. Държането му ѝ се стори обидно. Той не видя и горчиво свитите ѝ устни поради някакви скрити мисли, които я отчайваха.

И когато блуждаещият му поглед се спря отново несъзнателно върху съседката им, която бе станала причина за спречкването, той не

забеляза какъв гняв пламна внезапно във възмутените очи, които дебнеха неговите.

Мислейки си с насмешка колко забавно щеше да бъде, ако някой ден кажеше на Клод: „Запазете парите си, аз ще си възвърна свободата“, той не си даваше сметка, че се усмихва и че погледът му се бе спрял върху хубавата съседка, без да я вижда.

Каква голяма роля играят най-дребните случайности в живота! Дидие, този голям мечтател, чиято мисъл литваше така често към Луната и правеше чудни разходки без никаква опасност, предизвика с неволната си усмивка и несъзнателния си поглед една катастрофа, чиито последствия бяха неизмерими.

Не знаейки причините, които караха съпруга ѝ да се усмихва, нямайки в него доверието, което поражда търпимостта, Клод се почувствува унижена от мълчанието му, засегната от погледа му, който пренебрегваше забраната ѝ, наранена от усмивката му, която бе отправена към друга.

Всичко това предизвика неволното ѝ, но фатално движение... Тя грабна пълната си с вино чаша и без да пресметне, без да си дава сметка за скандала, който щеше да предизвика, и за последствията, блисна съдържанието ѝ в лицето на Дидие.

Това стана в „Пале дьо ла Медитеране“ по обед, сред огромна тълпа хора.

Неочакваният студен душ изтръгна младия мъж от мислите му и той подскочи. Несъзнателно Дидие взе салфетката си и започна да изтрива лицето си. Очите му, пълни с изненада, се спряха върху Клод. В погледа му, идващ отдалеч, тя прочете искрена почуда, но същевременно видя да изгасва усмивката върху устните му и снизхождението в очите му.

С отпуснати ръце и премалели крака, тя трепереше сега с цялото си тяло пред непоправимата катастрофа.

Клод видя съпруга си да се опитва да изтрие с кърпата си опръсканата си с червени петна риза. Неговите очи я гледаха почти с ужас.

Тя го видя да става, да се отдалечава... И разбра, че си е отишъл само, когато сподавени смехове се разнесоха около нея.

Скандалът, който бе предизвикала, накара да пламнат страните ѝ и да изпъкнат ярко върху бледото ѝ лице.

Облегната на масата, младата жена се опита да издържи любопитните и подигравателни погледи, които се отправиха към нея от всички страни.

Естествено сред избраното общество, събрано в този елегантен ресторант, никой не би си позволил да направи забележка на глас, за да бъде чуто от нея. Но възмутените погледи и подигравателните усмивки говореха красноречиво за тази необичайна и така невъздържана постъпка.

Случката бе забелязана само от най-близките съседни маси.

Мълчанието, което съпругът ѝ и тя бяха запазили, безупречното държане на Дидие, който не бе реагирал шумно, всичко това бе допринесло да се ограничи скандалът.

При все това сцената се коментираше тихо, но оживено от околните.

— Наистина на тази жена не ѝ липсва нахалство.

— О, постъпката ѝ е характерна за лека жена.

— Държането ѝ е много добро сега!

— Да, тя позира!

Клод бе възвърнала хладнокръвието си. С изправена глава, спокойна, тя стоеше напълно безразлична към всеобщото любопитство, на което бе станала обект.

Всъщност нещастницата нито виждаше, нито чуваше нещо и се стараеше да позира. След неудържимия гняв, който я бе обладал, тя стоеше поразена от двойна изненада; изненада първо от собствената си постъпка, на която никога не би повярвала, че е способна, и изненада от реакцията, която тя бе предизвикала у Дидие.

Това, това най-вече ѝ бе дошло като неочакван удар по главата... Още в първия момент бе имала чувството, че се е случило нещо, че е станало нещо непоправимо. Колкото повече време минаваше, толкова повече това чувство се увеличаваше до ужас.

Младата жена напразно се опитваше да се убеди, че няма причини да се безпокои. Много обяснимо беше, че Дидие би искал преди всичко да поправи безпорядъка, причинен от случката. Той бе се прибрал сигурно в хотела, за да се измие и преоблече и нямаше нищо чудно, че не би имал желание да се върне след това при жена си и да довърши обедата си с нея.

Сега, когато се бе успокоила малко, Клод си даваше сметка, че е безполезно да чака Дидие в ресторанта.

Само не биваше да изглежда, че тя тича подир него. От гордост трябваше да остане там и да продължи да яде, когато всъщност не можеше да глътне нито един залък.

Трябваше да се държи!... Трябваше да не издава смущението си!

След малко в хотела, където Дидие сигурно я чакаше, тя ще има с него бурно обяснение; те трябваше да се обяснят...

Странно, но гневът започна да нараства отново в нея; постъпката ѝ, която в първия момент я бе изненадала, даже смутила, започваше да ѝ се вижда нормална.

О, колко безкраен беше този обед! Тя бе престанала да бъде вече център на вниманието на околните и можеше да си отиде, без да бъде забелязана.

Клод се огледа плахо и се реши да стане. Тя бе позирала достатъчно за случайните зрители, а Дидие не би могъл да каже, че е тичала след него.

Остави банкнота от сто франка на масата и се отправи към изхода.

XXVI

Когато се убеди, че в салона на неутралната зона между апартамента на съпруга ѝ и нейния няма никой, Клод позвъни малко трескаво на прислужницата си.

— Идете предупредете господина, че го чакам — каза тя на Селин.

Понеже се налагаше обяснение, по-добре беше то да стане веднага.

Тя остана малко разочарована, когато младата прислужница отговори:

— Господинът е излязъл, госпожо.

— Как? Кога?

— Неотдавна. Господинът се върна, докато аз обядвах, и излезе почти веднага.

— Добре — каза Клод, — аз сега ще почивам. Ще ви повикам да ме облечете, преди да изляза.

Когато Селин излезе, младата жена се изтегна върху една кушетка. Тя си мислеше:

„Дидие — измит, преоблечен, трябва да се е върнал в ресторанта да ме търси... В края на краищата това е едно добро желание, което трябва да бъде оценено... Ще го чакам тук. Няма съмнение, че ще се върне!... Ще го почакам половин час, но ако не се върне дотогава... толкова по-зле за него! Ще видим!“

Тя почака определения половин час, после четвърт час... и още четвърт!

Колкото повече минаваше времето, толкова повече се нервираше тя. Поне Мари Жусран да беше при нея, добрата старица щеше да сподели досадата ѝ... и щеше да има на кого да излее гнева си!

Но откакто бившата възпитателка бе дошла в Ница, тя се държеше напълно настрана, за да не притеснява младите съпрузи, и разглеждаше сама околностите. Почти всеки ден тя правеше малки

екскурзии. Още сутринта бе отишла в Мантон и щеше да се върне към вечерта.

Клод стана рязко и позвъни на Селин. Достатъчно бе чакала!

Тя реши да се облече в най-елегантната си рокля! „Бързо! Бързо! Малката нова шапчица, донесена предишния ден от Париж... Бързо, бързо! Да извикат колата...“ Ще отиде в Монте Карло.

Изведнъж се почувствува много оживена, много възбудена.

„О! Господинът не се връща! Господинът е обиден и прави демонстрации! Е, добре. Когато се върне в хотела и не намери никого, той ще чака на свой ред!“

Тези мисли се въртяха непрекъснато в главата ѝ, докато колата я отнасяше с бясна скорост към Монте Карло.

Чудният пейзаж се нижеше като кинематографична лента пред очите ѝ, но днес Клод не му обръщаше никакво внимание, въпреки че друг път това бе любимото ѝ място за разходка. Бързото движение увеличаваше още повече нервното ѝ вълнение и когато пристигна в казиното, тя се чувствуваше трескава, сякаш беше болна.

В това душевно състояние Клод започна да играе и вложи такъв голям жар, за да се разсее, че този ден усети за пръв път всички вълнения от играта.

Тя игра с лудешка смелост, спечели, загуби, спечели отново, обхваната изцяло от такава страст, която унищожава всяко друго чувство и кара да се забрави даже от самия играч стойността на сумите, които рискува.

Обаче тази възбуда се изпари изведнъж. Сред трескавата тълпа, която изпълваше игралните зали, Клод изпита изведнъж болезнено чувство на самота...

Беше шест часът. Времето за чай бе минало. Тя си помисли, че Дидие се е завърнал може би и я чака, за да прекарат, както винаги, заедно края на деня.

Тогава бързо... също така бързо, както бе решила да дойде, младата жена пожела да си отиде.

— Къде е господинът? — запита тя Селин веднага, щом пристигна в хотела. — Вървете да видите дали е тук!

Клод почти не се учуди, когато ѝ съобщи, че още не се е прибрал.

— Когато се върне, предупредете ме. Искам да го видя, ще отида при него...

Това беше всичко, което заповяда.

Главата ѝ беше като празна, струваше ѝ се, че всичко се върти наоколо ѝ и че заедно с това въртене се изпарява малко по малко нейната младост, безгрижие, гордост и самоувереност. Разрушаваше се нещо, което нямаше да се върне никога... което нямаше да може да възкреси повече.

Въпреки това обезсърчаващо чувство, тя има волята да не повика Мари Жусран, която сигурно вече се бе върнала. Тя не искаше да прояви загрижеността си от необичайното отсъствие на Дидие. Докато никой не знаеше за тяхното недоразумение, тя можеше да го счита за несъществуващо.

Все пак към осем часа Клод се осведоми отново за съпруга си.

Тя пресмяташе, че младият мъж трябва да се е завърнал. Това беше часът, в който той се обличаше за вечеря.

Но изглежда, че тази вечер той не се съобразяваше с това правило, защото и в десет часа все още го нямаше...

В полунощ положението не се бе променило.

Тогава младата жена разбра, че съпругът ѝ я наказваше за невъздържаната ѝ постъпка. За да я нарани, за да я раздразни даже, той щеше да прекара нощта вън!

— Ще си отмъстя!... О, ще си отмъстя! Той ще съжалява!

Глупава заплаха, чието безсмислие самата тя почувствува.

Мисълта, че не можеше да направи нищо срещу отсъстващия съпруг, я изпълни отново с възмущение.

— Аха, обиденият господин не се е прибрал още! Е, добре, и аз ще се измъкна!... И по кое време? В полунощ? Като се прибере, той ще бъде засегнат, и то с основание!

Клод се облече за няколко минути в елегантна вечерна рокля и отиде в Кан, в елегантно нощно кабаре. Там тя срещна две познати млади семейства, които, като я видяха сама, настояха да седне на тяхната маса.

В тяхната компания Клод възвърна цялото си престорено настроение от следобеда в Монте Карло. Тя, която беше обикновено така въздържана, — се залови да говори бързо, да се смее високо, нервно!... По време на десерта прие да изпуши цигара, една от тези

прочути цигари, които съпругът ѝ не можеше да понася да я гледа да пуши пред хора, и в тази си постъпка тя вложи известно предизвикателство срещу отсъстващия съпруг.

Нощта измина в разговори и смехове до момента, в който изведнъж, както следобеда в Монте Карло, ѝ се стори, че всичко около нея — събеседниците ѝ, хората, оркестърът — изчезна, че всичко беше празно и пусто.

Чувството беше така ясно, че силни тръпки преминаха по цялото ѝ тяло, сякаш се бе оказала изведнъж в ледена пустиня.

Компанията се обезпокои, изненадана от внезапната промяна на лицето ѝ.

— Какво има? Зле ли се чувствувате?

— Не, нищо ми няма, само ме тресе.

— Пазете се... трескавото състояние често е предвестник на болест. Искате ли да ви изпратим до хотела?

— Не, благодаря — каза Клод бързо. — Ще се прибера сама. Колата ми ме чака, не се тревожете.

Тя изпитваше отново силно желание да бъде сама, далече от този шум и светлини, далеч от тази лекомислена тълпа, сред която нямаше място за истинска загриженост... където едно измъчено сърце нямаше даже възможност да въздиша.

XXVII

Малкият електрически часовник, поставен на стената над вратата, показваше единадесет часа, когато Селин вдигна завесите в стаята на господарката си.

Младата жена си бе легнала много уморена, в зори, и Мари Жусран бе поръчала да не я събуждат рано.

Първата мисъл на Клод беше да се осведоми пак за съпруга си, но се страхуваше да не би Селин да се учуди от тези постоянни запитвания за господина.

Клод почака да бъде почти облечена и чак тогава забеляза най-небрежно:

— Не знам дали господинът е имал време да се завърне? Не вярвам, но все пак идете да се уверите.

— Господинът все още отсъства — съобщи прислужницата, като се върна.

Клод затвори очи и не каза нищо. Но в себе си тя повтаряше: „Той още се сърди... Господинът е обиден!... Засегнала съм честолюбието му! Все пак в края на краищата ще се убеди, че няма да спечели нищо, като ми се сърди!“

Досега тя не бе разтревожена, чувствуваше се само нещастна от този скандал, който бе предизвикала и чиито последствия ѝ се струваха страшни и безкрайни.

Най-страшната катастрофа бе изцапаната с вино риза... голямото червено петно, което се бе разляло като кръв!

Една лоша постъпка, която не оставя никакви следи, се изтрива много по-бързо от тази, която оставя отпечатък. Това петно бе като рана, която щеше мъчно да заздравее.

Една кърпа бе достатъчна да изтрие измокреното лице; две минути след злополучната случка кърпата би поправила всичко... Докато ризата! Съпругът ѝ трябваше да прекоси ресторанта, да стигне до хотела и всичко това с изцапан нагръдник, който не можеше да убегне от ничии очи и го правеше смешен.

Когато си представяше тази картина, Клод стенеше като пред непоправимо нещастие.

Как бе могла да извърши подобна непристойна постъпка — тя, една добре възпитана девойка? Клод не можеше да си обясни как бе изгубила дотам самообладанието си.

След двадесет и четири часа тя не разбираше даже защо бе изпитала изведнъж такъв гняв. Какво бе това чувство, което я бе подтикнало, тази лудост, която бе замъглила разсъдъка ѝ и я бе накарала да направи онова неуместно движение?

Не, тя не можеше да разбере!

Стотици пъти досега Дидие бе имал същото държане и никога това не я бе засягало, а ето че вчера...

Това беше ужасно... невъобразимо! Тя не можеше да обясни постъпката си, която бе несъзнателна, сякаш предизвикана от внезапна лудост.

Дидие трябваше да съобрази, че постъпвайки така, тя не е била на себе си!...

Когато завърши напълно тоалета си, Клод отиде в стаята на съпруга си.

Струваше ѝ се, че трябва да отстрани злополучната риза... да я изпрати веднага да се изпере, за да не я види съпругът ѝ никога вече.

Клод я търси напразно... Може би тя бе изпратена вече за пране?

Но изведнъж стаята и банята ѝ се сториха много подредени.

Със свито от внезапен страх сърце, без да смее да размисли повече, тя отвори шкафовете.

Вътре имаше няколко стари връзки, няколко износени яки и чифт поизтъркани ръкавици... Това беше всичко. Изведнъж младата жена разбра. Стаята бе празна. Съпругът ѝ бе прибрал всичко! С разтуптяно сърце Клод натисна силно звънеца.

— Кога напусна господинът? — запита тя прислужника, който се отзова на повикването ѝ.

— Вчера рано следобед, госпожо, аз му помогнах да затвори куфарите си. Автомобил на хотела го закара на гарата за влака, който тръгва в два часа.

— Влакът за Париж?

— Да, госпожо.

— Отлично! Той... значи е пристигнал навреме?

— О, да, госпожо, господинът имаше достатъчно време!

— Да, да, можете да си вървите!

Клод се задушаваше. Заминал! Дидие беше заминал!...

Ето защо бяха готови куфарите му, ето защо не бе искал да ги разопакова.

„Един каприз може да ви отдели от мен...“

Той бе имал право да не ги разопакова... Те му бяха помогнали... да замине... веднага... много бързо... далеч от нея!

Младата жена се върна в стаята си, залитаща от страшната нервна криза.

Когато Мари Жусран и Селин дотичаха, разтревожени от риданията ѝ, те я намериха почти безжизнена, паднала върху леглото си... като пречупено от буря младо дръвче. През стиснатите ѝ устни от време на време излизаха само ридания на болно дете. Никога в деспотичната душа на нещастницата не се бе пораждала подобна мъка.

С часове тя стенеше, без от очите ѝ да потече сълза, която би облекчила болката ѝ.

Смъртно изплашени от отчаянието ѝ, компаньонката и прислужницата не знаеха как да я успокоят. Те не смееха даже да приказват, защото при първите съчувствени думи, които се опитаха да кажат, Клод им бе направила гневно знак да мълчат и да си вървят.

Нейната скръб бе дълбоко в сърцето ѝ и не биваше да интересува другите.

Едва следобед Мари Жусран, след като изпрати Селин, за да остане сама с младата жена, успя да я склони да проговори.

— Клод, моя малка, какво значи това?... Обяснете ми! От вчера вие се измъчвате от нещо, което аз не мога да отгатна... Ако сте печална, позволете ми да плача с вас.

Младата жена се изправи и погледна с разширени от скръб очи старата си възпитателка.

— Жусран — промълви тя с неузнаваем глас, — всичко е свършено!... Окончателно свършено!... Той си замина!

— Кой е заминал?

— Дидие.

— Господинът? Заминал?

— Да... замина!

— Но кога? Къде?

— Вчера... за Париж може би... или другаде! Това е ужасно!

— Какво говорите, Клод? Защо ще замине господинът? Той ще се върне, неговото отсъствие не е окончателно?

— Той е прибрал всичките си вещи.

— О! Това е невъзможно!

— Да! Всичко!

— Все пак, за да напусне един съпруг жена си, той трябва да има причини! Бедна ми Клод, напразно се тревожите... Господин Валанкур ще се върне.

— Не, чувствавам го... аз... аз... грешката е моя! Вината... е... моя!...

Върху майчиното рамо на старата жена, която я бе отгледала, Клод се отдаде най-после на скръбта си и проля сълзи, чийто извор изглеждаше непресушим.

През сълзи от палещите ѝ устни се откъсваха от време на време откъслечни изрази, които Мари Жусран не разбираше: Веднъж той отишъл до Египет, но тя не му била съпруга... Тя му била вярна! Само че той я обичал... нея!... И после, тази риза! О, тази риза! Какъв спомен.

В един момент Клод изтри очите си и после запита сериозно:

— Далече ли е Александрия?

— В Египет.

— Знам, но много време ли трябва, за да отиде човек и да се върне?

Старата жена помисли, че е полудяла.

— Слушайте, моето момиченце, не говорете неразумни неща. Какво ще търси господин Дидие в Александрия, толкова далеч от вас? Спечквания има между всички съпрузи... За щастие те не траят дълго. Когато човек е омъжен, в края на краищата той е принуден да се примири.

За момент младата жена остана с унесен поглед. Тя се мъчеше да си припомни лицето на съпруга си, изражението му, държането му с нея.

Болка се изписа по лицето ѝ и гледайки старата си възпитателка, тя промълви:

— Той ми каза, че ако замине, няма да се върне...

— Думи! Всички мъже си служат с тези изрази. Но в какъв случай ви каза това?

— Заплаших го, че ще потърся приключения с някой друг мъж, ако той направеше същото с чужда жена... Щях да последвам примера му!

— Да, това е била твърде смела заплаха... от тези, които мъжете не обичат да слушат, понеже те държат — каквото и да вършат — на женската вярност. Не че това ги смущава много, но за тях е въпрос на честолюбие... Само че, Клод, миличка, вие не сте търсили приключения, нали? Вие сте възпитана и сдържана жена. Гордостта на съпруга ви не е засегната.

— О! — промълви Клод с ридание. — Неговата гордост!...

Тя не довърши, закри лицето си с ръце и се отдаде отново на отчаянието си.

Мари Жусран я погали леко по главата.

— Хайде, моя малка, разкажете ми... Може би цялата история е много по-проста, отколкото си представяте.

Клод се изправи и изтри сълзите си.

— О, много просто е — каза тя. — Ние обядвахме в „Пале дьо ла Медитеране“. Аз се обърнах към съпруга си... не си спомням вече какво му казах, сигурно не е било от значение! С една дума аз му говорех... той не отговори. Беше извърнал глава. Проследих погледа му и видях, че е спрял върху жена, която би могла да мине за хубава! Да, една жена! Аз повторих: „Дидие!“ — веднъж, два пъти, три пъти. Той продължаваше да съзерцава унесено. Никакъв отговор... нищо! Тогава, по-бърза от мисълта, ръката ми сграбчи пълната с вино чаша и... я плисна в лицето на Дидие... Разбрахте ли сега?

Мари Жусран стоеше поразена.

— О, Клод! Моя малка Клод! — промълви тя. — Вие... вие!

Тя не можеше да каже друго, освен да повтаря тази дума, и по лицето ѝ се бе изписал такъв ужас, че Клод се засмя въпреки скръбта си.

Това признание я облекчи малко, а възмущението на старата ѝ възпитателка я пренесе във времето на детинството ѝ, когато беше ужасно момиченце, забавляващо се да скандализира добрата госпожица.

— Да, добра ми Жусран, аз направих това, аз, както казвате вие. Признавам ви, че когато видях трагичното изражение на съпруга ми, който стана, без да каже нито дума, и напусна масата, помислих, че съм извършила престъпление... С виното, което бе опръскало ризата му като с кръв... и всички хора наоколо, които ме гледаха неодобрително!

— А после?

— Как после? Не ви ли стига това, Жусран? Намирам, че за „Пале дьо ла Медитеране“, посред бял ден, това е достатъчно... сензационно!

— Уви, твърде сензационно, бедно ми дете! Питам ви какво направихте след... след това?

— След това ли, добра ми приятелко? Останах спокойно на мястото си.

Тя спря за миг. Унесеният ѝ поглед сякаш възобновяваше сцената. След това подхвана бавно:

— Това не беше толкова лесно, колкото може би си мислите... да останеш съвсем спокойна и безразлична към всичко... Всъщност аз не виждах нищо, не исках да виждам нищо! Но имах чувството, че всички хора ме гледат... Не можете да си представите колко тежко е да се издържи...

— Отчаяна съм, че не съм била до вас — извини се старата жена, която имаше чувството, че е извършила някакво прегрешение, понеже се бе забавлявала, докато нейната малка Клод бе преживяла такова изпитание. — О! Ако бих могла да предвидя!...

— Какво да се прави, бедна ми Жусран, това не са работи, които могат да се предвидят, иначе аз щях да напусна масата след Дидие, без да се грижа за това, което другите биха си помислили! И щях да дойда тук навреме, за да го задържа при себе си... Изпуснах го само за няколко минути.

Тя закри отново главата си с ръце. Обхвана я мъка при мисълта за заминаването на съпруга ѝ.

— А сега кога ще го видя отново? Как ще свърши всичко това? О, каква история!

— Не преувеличавайте, моя малка. Съпругът се връща винаги при жена си, когато той е беден, а тя богата... Разбирате ли, практичният дух надделява рано или късно у мъжете. Отначало те

бълват огън и жупел и са готови на всички крайности; после, когато възвърнат хладнокръвието си, размислят и запазват интересите си... Не знам какво е смятал да направи съпругът ви, заминавайки, но ще го видите да се връща: вие в случая сте по-силната... Може би тази вечер ще се яви по време на вечерята с букет в ръка и ще ви каже: „Това, което направихте, Клод, беше глупаво. Но аз съм разумен и за двама ни; да не говорим повече за случилото се и нека всичко бъде забравено!“ А вие самата не искате друго, нещата ще се уредят и всичко ще тръгне добре... О, мъжете!... Те всички са еднакви!

Мисълта за завръщането на Дидие с цветя в ръка накара Клод да се усмихне. Не е необходимо много, за да се събуди надеждата в едно сърце, което никога не е познавало страдание. Мари Жусран бе намерила думи, които възвръщаха смелостта ѝ и я утешаваха.

— През време на вечерята — промълви Клод унесено, гледайки часовника.

— Да, към осем часа — увери я старата жена с трогателна убедителност.

И Клод, която бе отказала да обядва, прие закуската, донесена ѝ от Селин.

Младата жена беше толкова убедена, че съпругът ѝ ще се върне за вечеря, че към седем часа се облече грижливо.

Гледайки се в огледалото, тя установи, че бледостта и нещастният вид ѝ отиваха добре и си помисли гласно:

„За пари?... Да, мъжете са практични! Но все пак аз не съм много грозна и искам може би да се върне заради мен!“

След известно време, мислейки за наказанията, които трябваше да му наложи за безпокойството, което ѝ бе създал, тя си каза:

„Ако го заплаша, че ще му прекъсна издръжката, дали ще има смелостта да ми се сърди много?“

Но часовникът удари осем, после половинката, после девет... и Дидие не се появи, нито очакваният букет.

С широко отворени очи Клод следваше хода на стрелките по циферблата. Разочарованието ѝ бе толкова голямо, че гневът ѝ се събуди отново.

Мари Жусран имаше право. След всичко, което бе направила за Дидие, той не трябваше да поддържа толкова създалото се недоразумение! Но господинът искаше да я накара да плати скъпо за

нараняването на честолубието му. Той не бе така чувствителен, когато прие да се ожени за нея, въпреки унижителните условия в споразумението им! Сега, когато имаше в джоба си пари, след като бе получил възнаграждение за три месеца, господинът можеше да си позволи лукса да остане известно време далече от жена си. Когато портфейлът му се изпразни, той щеше бездруго да се върне! Да, тя не се съмняваше в това!

Както казваше Жусран: в края на краищата практичният дух надделява у мъжете. Но въпросът е дали тогава тя ще приеме беглеца... или как ще го посрещне!

Наистина Клод се чувствуваше изпълнена с най-добри желания. Тя признаваше, че вината беше нейна. Невъздържаната ѝ постъпка беше грозна; но не трябваше Дидие да я драматизира!

Всички жени са извършвали по някой път грозни постъпки, но това не е давало на мъжете им право да напускат семейното огнище. Иначе какво щеше да стане? Какъв смисъл щеше да има бракът, ако не даваше на съпрузите поне преимуществото да не страдат от последствията на някои неочаквани прояви на лошо настроение?

В течение на много дни тя се успокояваше с подобни разсъждения, защото след като бе броила часовете, тя пресмяташе сега броя на дните, които я делиха от края на месеца... от времето, в което Дидие получаваше обикновено чека за сумата, която му бе определена за следващия месец.

Защото Клод не се скъпеше за съпруга си. За да не остане без пари, тя му плащаше предварително и не се придържаше към предвидената цифра, защото когато бяха заедно, Дидие плащаше винаги и за двамата.

Не, и той също не беше дребнав! Тя трябваше да признае, че Дидие не правеше никога сметка кое е нейно и кое негово, когато ставаше нужда да се плаща. В това отношение той безспорно бе безупречен.

Но не можеше да се отрече, че и тя бе много внимателна и изискана към него.

О, господинът е много горд, но това не му пречи да е неблагодарен и егоист! Не се изоставя така една млада внимателна съпруга, без да помисли за въздействието, което тази постъпка може да има върху нея.

Не, той не заслужава Клод да се затвори в стаята си. Тя ще поднови разходките си, ще взема участие във всички празненства, всички развлечения. Мари Жусран ще я придружава, както преди женитбата ѝ.

Младата жена пристъпи незабавно към изпълнението на това решение.

Красивата милионерка и компаньонката ѝ започнаха отново да се появяват навсякъде. Но без самата Клод да си дава сметка, характерът на съпруга ѝ бе оказал своето влияние над нея, защото тя минаваше за надменна, въздържана и разсеяна между всички тези хора, които някога я забавляваха, а сега даже не я интересуваха. Замислените ѝ очи, които не забелязваха никого, продължаваха все пак да пронизват тълпата, сякаш търсеха един мъжки силует, който не можеха да открият... силуета на висок, строен и елегантен мъж, който вървеше с гордо вдигната глава, винаги унесен в мечти.

XXVIII

Месецът свърши и започна друг, без Дидие да се върне при Клод.

От отслабналото лице на младата жена сякаш една постоянна мисъл бе прогонила някогашната ѝ усмивка. С широко отворени и унесени очи, заобиколени от леки синкави сенки, тя, изглежда, следеше непрекъснато някаква скрита мечта, докато прозрачните ѝ ръце се повдигаха морно и с безразличие.

Сега обаче Клод избягваше да говори за Дидие. Тя се преструваше, че е изгубила всякакъв интерес към този съпруг, когото бе купила и който не бе устоял на поетите условия.

Когато Мари Жусран ѝ говореше за младия мъж, изоставената съпруга повдигаше рамене и отговаряше уморено и с безразличие:

— Той си отиде, толкова по-зле за него! Не го очаквам вече. Той не спазва условията на договора, който го свързваше с мен... нека тегли последствията! Сигурно не се съмнявате, Жусран, че това няма да мине току-така.

Това беше всичко, което преданата ѝ компаньонка можеше да измъкне от нея. Клод не се предаваше.

Напротив, тя се опитваше по някой път да се шегува и закача със старата си възпитателка, както преди.

След първия момент на отчаяние, в който бе изляла сърцето си, Клод се бе съвзела и криеше скръбта си под привидно спокойствие и даже веселост, защото искаше да докаже, че няма нужда нито от помощ, нито от съжаление.

И ако не беше голямата промяна, настъпила в навиците ѝ, сините кръгове, заобикалящи големите ѝ детински очи, печалната усмивка и безразличието, с които приемаше всичко сега, Мари Жусран щеше да повярва, че заминаването на Валанкур не бе засегнало много жена му.

Но старата госпожица познаваше детето, което бе отгледала, и не бе сляпа в този случай.

Обезпокоена от промяната, станала в живота на тази, която обичаше, тя забелязваше всеки ден напредъка на злото, което

разяждаше тайно младата жена.

По-предвидлива от Клод, чиято гордост ѝ пречеше да признае пред себе си, добрата жена бе разбрала, че завръщането на Дидие е необходимо за щастието на изоставената. Тъй като не можеше да направи нищо друго, тя се молеше всеки ден на Бога да върне беглеца в семейното огнище.

Този чудноват съпруг, който пренебрегваше интересите си и противно на очакванията, не се бе върнал при богатата си съпруга...

Без знанието на господарката си Мари Жусран бе писала на господин Флош, нотариуса, и на господин Мишо, директора на „Агенцията“. И от двамата тя искаше да запазят най-строга тайна пред Клод, да открият къде е Дидие Валанкур и да ѝ съобщят адреса му.

Старата госпожица не се съмняваше, че ако можеше да отиде при Дидие, нейната майчинска любов щеше да съумее да каже нужните думи, за да върне съпруга-скитник при жена му.

Не беше ли страшно засегната, когато един ден Клод ѝ бе казала откровено:

— Жусран, аз страдах много, но вината е ваша. Вие сте ме възпитали лошо... Отстъпвайки ми във всичко, понасяйки прищевките ми, вие сте подготвяли моето нещастие. Никой не ми бе казвал, че щастието на една жена се крие в нейната кротост, снизходителност и примирение. Аз мислех, че имам всички права и че трябва да ми се отдават всички почести... Горката аз! Била съм единствената, която си е въобразявала това! Не го разбрах достатъчно рано, за да предотвратя нещастieto, което ме постигна и днес плащам за малко закъснялата си опитност...

Как можеше нейната малка Клод да говори така, понеже един мъж... съпруг от брачно бюро... беден и нахален... един мъж, който беше може би авантюрист, се бе осмелил да я напусне?

Не беше ли се съвсем объркала младата жена, особено когато каза тези невероятни думи:

— Ако Дидие се върне, аз ще удвоя, ще утроя сумата, която му давам... или по-скоро ще престана да му я давам и моето богатство ще бъде негово. Аз бях луда, като разделях: между съпрузи всичко трябва да бъде общо и единият не трябва да е по-облагодетелствуван от другия. Като си помисля, че изразходвах на месец за дрехи три пъти повече пари, отколкото му давах! Това беше крайно нелогично и

навярно тук се крие причината, че съпругът ми не се привърза към мен...

— Но, Клод, вие говорите глупости. Всеки ще каже, че бяхте много великодушна.

— Мълчете, вие знаете, че не разбирате нищо, понеже предсказахте, че той ще се върне, а ето че още го няма.

Мари Жусран бе свела глава.

За нещастие малката Клод имаше право!

Опитът с мъжете, който старата госпожица мислеше, че има, се бе провалил. Не всички се завръщат, когато джобовите им се изпразват!

Дните минаваха, без да има промяна, нито господин Мишо, нито господин Флош можеха да кажат какво е станало с Дидие.

Въпреки молитвите и свещите, които бе палила за Клод, работите не напредваха!

Изминали бяха вече два месеца, откакто Дидие бе заминал. Клод се държеше много твърдо, но пред себе си трябваше да признае, че всеки следващ ден става по-мъчителен от предишния...

В началото ѝ се случваше да остане в хотела, без да има желание да излезе. Като предлог изтъкваше или умора, или главоболие, въпреки че в себе си признаваше, че остава, за да чака.

Какво чакаше?

От ден на ден ставаше все по-ясно, че Дидие бе напуснал Ница и не възнамеряваше да се върне.

Все пак това ѝ се виждаше невероятно и тя не можеше да повярва, че заради една плисната в лицето чаша съпруг ще напусне жена си.

В сравнение с толкова оскърбления, които съпрузите понасят от своите избухливи и ревниви жени, нейната — наистина грозна — постъпка не беше толкова страшна.

От друга страна, Клод отдаваше голямо значение на факта, че те бяха женени. Въпреки подигравките на Дидие, брачните връзки и документи имаха някаква стойност.

В края на краищата тя носеше името на адвокатата!... Напразно той се опитваше да се освободи от нея. Въпреки всичко, не можеше да ѝ попречи да бъде негова съпруга.

Тези разсъждения, които преминаваха през главата ѝ по двадесет пъти на ден, ѝ позволяваха да си представя, че съпругът ѝ не бе

отишъл толкова далече, колкото си мислеше. Може би той живееше наблизко и не бе се отказал напълно от нея.

Когато младата жена посещаваше трескаво всички елегантни заведения, ресторанти, театри, казина и концерти, тя не го правеше, за да се развлича, а с вечно измамената и вечно възкръсваща надежда да намери съпруга си или да научи някакви новини.

Уви — тя не го видя никъде, никой не ѝ проговори за него, никакво съобщение не дойде, че той живее някъде.

Беглецът не бе дал никакъв признак на живот... Тя не вярваше вече, че ще дойде!

Всичко това Клод си преповтаряше мислено тази сутрин в леглото, докато слънцето плъзгаше весело лъчите си над морската шир.

Изведнъж младата жена почувствува, че я обзема голяма умора. Какъв смисъл да упорствува и да се бори със съдбата? Тя си казваше, че за щастие само честолубието ѝ бе засегнато... Това не бе малко за такава горда жена като нея... Но все пак, с повече разум, човек успява да надвие честолубието си! Когато потрябва, тя ще съумее да разсее всички тези неприятности и да подхване отново някогашния си щастлив живот.

Нека само измине нужното време, да приключи с тази работа и да превърже нанесената на суетата ѝ рана.

Никой обаче не трябваше да си мисли, че сърцето или чувствата ѝ са били засегнати!

Тази мисъл можеше да се появи в главата на старата ѝ възпитателка, но тя бе недостойна за храбрата и модерна жена, каквато бе Клод!

Възмущение, гняв, известно раздражение против самата нея... Да, това бе допустимо... но нищо повече!

След като определи така собствените си чувства, Клод пренесе мисълта си върху тези на съпруга си.

— Аз го обидих публично... Един мъж, който е горд като Дидие, не преглъща лесно подобна обида! Той сигурно мисли, че цяла Ница е в течение на случилото се, следователно няма да се върне никога.

Изведнъж тя започна да изпитва ужас към мястото, в което живееше: слънцето, морето, палмите, даже елегантната хотелска стая

— всичко ѝ стана противно. Всичко ѝ напомняше фаталното движение, нетърпението ѝ, съжаленията ѝ, очакването ѝ.

Не, не — тя не ще може да понася нито миг повече Ривиерата!

Клод позвъни и нареди да приготвят куфарите. Старата госпожица се зарадва от това заминаване, което щеше да промени мислите на възпитаницата ѝ.

— Но ако господин Дидие се върне в Ница — подхвърли тя, — все пак трябва да се предвиди всичко.

— Чаках го достатъчно, той няма да се върне!

— Хм! Може би прибързвате със заключенията си.

— Какво ви кара да мислите това?

Мари Жусран се поколеба. Имаше известни причини, за които Клод не обичаше да се споменава.

— Е, добре! Довършете, понеже започнахте.

— Мисля — подхвана старата госпожица, търсейки думите си, — мисля, че господин Валанкур е привикнал вече на охолния живот... Той ще остане скоро без средства! Тогава... разбирате ли... конете знаят, винаги намират пътя, който ги връща в конюшните.

— Точно така, той ще съумее да ме намери! Впрочем това положение не може да трае повече... ще поискам развод!

— Развод?

Мари Жусран остана поразена. Това очевидно бе разрешение, но постъпваше ли Клод разумно, като прибегваше веднага до такава крайност?

Един съпруг, който си отива, за да не се върне, е нещо много неприятно, но достатъчен ли щеше да е разводът, за да възвърне радостта и спокойствието по лицето на изоставената? Възвръщайки моминското си име, щеше ли да може Клод да заличи спомена за съпруга?

Щеше ли да се възвърне усмивката по печалните ѝ устни, когато съдията реши, че съпругът и съпругата са свободни да продължат живота си посвоему?

Старата жена въздъхна, съмнявайки се в ефикасността на лекарството. Ако се касаеше само до гордостта на милионерката, лишаването на Дидие от преимуществата на една богата женитба щеше несъмнено да облекчи нараненото ѝ честолюбие.

Но работата беше там, че Мари Жусран не беше сигурна, че само гордостта на господарката ѝ е засегната. Тази бледост и необяснима печал, това безразличие показваха и друго, освен само наранено честолюбие.

Добрата жена не знаеше точно какви интимни връзки съществуваха между двамата съпрузи; но си казваше, че в края на краищата съпругът си е съпруг и че Клод изглеждаше много щастлива, докато Дидие бе при нея; четири месеца бяха малко време, за да се създаде неразривна връзка, но въпреки това разводът не беше средството, което щеше да донесе успокоение на младата ѝ господарка!

XXIX

Веднага щом пристигна в Париж, Клод започна да прави постъпки. Преди да подхване въпроса за развода, тя искаше да се опита да узнае какво е станало с Дидие.

Потъпквайки всякакво честолюбие, тя се чувствуваше готова да отиде първа при него и да се обясни открито по въпроса, който ги разделяше.

Клод не можеше да си представи, че той е толкова упорит, но най-после, понеже вината беше нейна, приемаше тя да направи първата стъпка.

За нещастие, както Мари Жусран, така и тя, се сблъска с неосведомеността на нотариуса си и на директора на „Агенция Мишо“.

Младата жена скри разочарованието си от господин Флош, но по отношение на господин Мишо не си даде този труд; неговата работа беше съвсем друга, тя му плащаше доста скъпо!

— Намирам, че е просто недопустимо да не знаете къде се намира бившият ви клиент! Що за бюро сте, щом като агентите ви не са в състояние да открият един адрес!

Господин Мишо едва не се задуши от възмущение. Досега никой не си бе позволил да говори с такова пренебрежение за бюрото му.

— Моята агенция е сериозна — възрази той. — Персоналът ми е безупречен. Само че аз знаех, че съпругът ви е в Ница с вас. През ума ми не можеше да мине мисълта, че трябва да го наблюдавам.

— А при това личният ви интерес налагаше да се погрижите този брак да върви добре и да трае по-дълго...

— Наистина! Но кой би помислил, че Валанкур ще ви напусне след три месеца! Откровено казано, госпожо, аз бих се упрекнал за подобно предположение.

— И при все това виждате докъде стигнахме.

— Вашият съпруг беше интелигентен... Следователно трябвало е да помисли и да се погрижи да запази интересите си.

— Най-големият проблем на Дидие беше да запази гордостта си.

Директорът Мишо си помисли, че, с жена като Клод гордостта на адвоката трябва да е била подлагана често на изпитание, но запази са себе си това убеждение. Той побърза да се съгласи с богатата си клиентка.

— Наистина — каза той — вашият съпруг беше много суетен.

— Кажете по-скоро, че той бе олицетворение на гордостта!

— Като се изключи това, поносим ли беше характерът му?

— О, да! Той бе спокоен, надменен и горд човек... с насмешлива усмивка... коректен... винаги безупречен.

— Нима? — учуди се Мишо, изненадан, че един мъж, който се бе горе-долу продал, можеше да бъде толкова високомерен.

— Да, той беше много по-високомерен, отколкото можете да си представите! Има жени, които в момент на гняв удрят плесници на съпрузите си или им плисват някоя чаша с вино в лицето. Ако бих постъпила така с него, той щеше да си отиде чисто и просто.

— Мъжете не обичат плесниците — забеляза кратко господин Мишо.

— Това е естествено! Въпросът не е там... не се касае за това... О, не! Не се касае за това! Искam само да кажа, че много мъже понасят нервните пристъпи на жените си, докато Дидие не би ги приел никога... Той си отиде, възползувайки се от първия повод. Сякаш чакаше само това. В действителност той не можа да влезе в ролята си на женен мъж.

— Да влезе в ролята си? — възкликна Мишо, разширявайки учудено очи.

— Да. Той, изглежда, винаги мислеше, че се намира при мен само временно... Той не бе разопаковал куфарите си, „за да замине полесно и бързо, когато ще се разделим...“, казваше той.

Господин Мишо подскочи изненадано.

— Какво? Той говореше така?

— Но да! Дидие намекваше много пъти за нашата раздяла... Той твърдеше, че когато един от двама ни срещнел любовта, това щяло да бъде фатално.

— Значи той разглеждаше открито възможността да ви напусне?

— Да, особено напоследък... Той гледаше на женитбата ни съвсем на шега, а и към материалните преимущества, които аз му

осигурявах, не се отнасяше по-сериозно, сякаш не бе разчитал никога на тях.

— Това е наистина необикновено! — съгласи се веднага добрият господин Мишо. — Той ни учуди, господин Флош и мен, още при съставянето на договора.

— Как, какво необикновено е имало тогава? Вие не сте ми споменали нищо.

— Понеже беше незначително... Той гледаше да опрости всичко и да определи своите задължения, сякаш се страхуваше да не му се поиска нещо в случай на развод...

— Значи той е предвиждал раздялата още преди женитбата! Тогава защо да се учудваме, че след това намекваше често за нея!

Тя замълча и се замисли върху миналото, от което всяка подробност изпъкваше с ослепителна светлина.

— Сега разбирам — промълви тя. — Той е говорел така, за да ме подготви за събитията. Може би даже е чакал първия случай, за да се изплъзне...

— Тогава?... В тази история трябва да е замесена някоя жена! — предположи господин Мишо.

— О, не знам — промълви Клод объркана, — не знам!... Никога не исках да допусна това... Подобно предположение е така неприятно... Правеше ми впечатление на нещо скрито, подло, нечестно...

Младата жена се бе облегнала на бюрото на директора и размишляваше мълчаливо. Челото на господин Мишо се бе помрачило.

Всъщност той имаше известна отговорност в цялата тази работа: човекът, когото бе оженил за Клод, му се бе виждал винаги много странен. Освен странната преработка на договора, не бе съвсем обикновена и първата им среща у банкера Симон Вас... Валанкур просто му се бе хвърлил на врата... Как не се бе усъмнил в този младеж, който се хвалеше така безсрамно, че е прахосал полученото от родителите си наследство... в този адвокат, който припомняше винаги подигравателно, че е „без дела“... в този човек без състояние, който не се вълнуваше от никаква цифра и който прибираше чекове, без да мигне... в този странен кандидат, най-после, който не се бе смутил пред никое от исканията на младата жена!

Да, сега господин Мишо имаше хиляди основания да се упреква в липсата си на прозорливост. За опитен човек като него бе непростимо да се остави да го изиграят така!

— Крайно съжалявам, че ви представих този мъж — заяви той с обичайната си откровеност. — Вие сама го избрахте... Аз предпочитах да вземете един от другите двама кандидати, които ви посочих... Вие не пожелахте даже да ги изучите.

— Те не ми харесваха!

— Те щяха да се стараят да ви направят удоволствие.

— Заради парите ми може би. Предпочитах Дидие!

— За нещастие той ви разочарова!... Не излезе добър съпруг...

— О, напротив! Господин Валанкур беше винаги безупречен. Той беше коректен, учтив, внимателен, мил, духовит, прекрасен! Като съпруг той беше отличен.

— Но преди малко вие казахте... изброявахте всичките му недостатъци.

— Защото се разсърди най-глупаво... за нищо! Поради невероятната си гордост!... И после, той беше... малко студен... Никога не излизаше от своята въздържаност... Нито една любовна дума, нито един комплимент.

— Естествено, понеже бе решено, че вие не ще му позволите никакви галантности по отношение на вас.

Клод повдигна рамене и каза намусено:

— Забранено! Забранено!... Естествено всички жени искат да ги уважават, но това не пречи на мъжете да ги ухажват, да се опитват да сломят тяхната въздържаност.

— О! Това ли сте очаквали от съпруга си?

Мишо остана поразен. Той имаше пълното право да се учуди от тези думи на клиентката си след условията и изискванията, които бе определила при първата им среща.

— Господи! — обясни Клод спокойно. — Между женени хора... щом се познават вече... Много естествено е мъжът да се опита да получи известни благоволения... във връзка със своите права! Е, добре, господин Валанкур не обърна никога внимание на дрехите ми. Той бе безчувствен към всякаво кокетство и изглежда, не забелязваше, че аз му бях жена... негова жена. Можете да се похвалите, че ми

намерихте великолепна партия! Просто съм във възторг от бюрото ви и ще го препоръчам като първостепенна брачна агенция.

— О! Извинете — провикна се господин Мишо, който не можеше да понася да се напада бюрото му. — Не обвинявайте нас. Вие искахте коректен съпруг и аз го намерих. Ако всъщност сте искали да развиете с него „идеалната любов“, трябваше да ме предупредите.

Клод пламна.

— О, престанете, господине. Никога не съм имала желанията, които ми приписвате. Искях да имам един по-увлечен съпруг, за да мога да флиртувам с него... да бъда капризна... да го окуражавам единия ден, а на другия...

— ... да го поливате със студен душ. Е, добре, госпожо, ако ми бяхте изложили това си желание — аз нямаше да ви изслушам! Къде сте видели да се постъпва така с един мъж?

— Навсякъде!... Флиртът е разпространен във всички страни. Нима не сте чели романи? — възрази Клод невъздържано. — Защо ще си купувам тогава съпруг, ако той не бъде увлечен в мен и не ме ухажда?

Възмущението на господин Мишо нарастваше все повече и повече.

— Ако сте искали да задържите господин Валанкур при себе си с подобни доводи, съжалявам, че ще ви го кажа, госпожо, но никак не се учудвам, че той си е отишъл.

В края на краищата тази малка милионерка, която свеждаше всичко до парите, които плащаше, започваше да го нервира.

Много естествено, че директорът на „Агенция Мишо“ се въздържа да й каже това, но заключи уклончиво:

— Жените трябва да бъдат внимателни със съпрузите си! В противен случай — толкова по-зле за тях! Мъжете си отиват! После напразно тичат подире им!

Клод се изправи разгневена. Последните думи на събеседника й, въпреки че той се старееше да не бъдат остри, я засегнаха.

— Е, добре — възрази тя раздражено. — Но един мъж може да бъде изоставен напълно. Струва ми се, че разводът дава удовлетворение на недоволните! Давам ви петнадесет дни, за да намерите господин Валанкур. Щом мине този срок, ще поискам развод! Тогава толкова по-зле за вас... Предполагам, че материалните

облаги, които ви носеше този брак, не са ви напълно безразлични. Петнадесет дни, чувате ли! Нито ден повече!

Господин Мишо се опитваше напразно да я успокои. Клод си отиде сърдита и на него... сърдита и на самата себе си!

Не беше ли глупав този човек да си въобразява, че тя е била несправедлива към Дидие! Напротив, не беше ли винаги търпелива и внимателна?... Най-после, тя се бе опитала... бе се старала да му бъде приятна... За нея не беше никакво усилие да бъде любезна с него! Тя бе деспотична само с другите и ако преди малко се бе разгневил на господин Мишо, това бе, защото той, изглежда, не се развълнува, когато научи за заминаването на Дидие.

Колко глупава бе забележката му: „да развият идеалната любов“! Как не можеше да разбере този човек какво искаше да каже тя... флирт с човека, който ѝ харесва... един флирт само, нищо повече... както в испанския роман, където мъжът обгражда с хиляди грижи и внимание жена си... където мъжът гледа с любов жена си, без да показва, че го забелязва.

Това бе търсила тя и желала... Това? Да! Тази игра щеше да бъде прекрасна с Дидие... Но ето! Нейният съпруг не напомняше с нищо героите от романите... Той я бе разочаровал напълно... Това обаче господин Мишо не можеше да разбере.

Отгоре на всичко тя започваше да разбира, че в живота работите не се нареждаха ни най-малко така, както в романите.

Разглеждайки добре всичко, което се бе случило между нея и съпруга ѝ, тя трябваше да се съгласи, че още от първия ден животът им беше съвсем различен от този, който бе описан в обещаващата толкова радости книга.

Клод продължаваше да е в лошо настроение и изпитваше нужда да излее недоволството си върху някого. Веднага щом колата спря пред дома ѝ, тя скочи от нея и изтича в стаята си.

Мари Жусран точно подреждаше бельото ѝ в шкафа.

— Как сте, моя малка Клод? — запита тя, като я видя да влиза.

— Много добре — отговори разсеяно изоставената.

Тя търсеше с очи нещо.

Като забеляза испанския роман, който бе сложен грижливо върху една масичка, Клод го грабна гневно и започна да го разкъсва.

— Мръсна книга! Смешна история! Глупава измислица! С такива книги объркват умовете на младите момичета. Сякаш е възможно да се осъществи подобна женитба!

Старата жена остана като закована на мястото си от уплаха и изненада.

Страниците на книгата бяха разкъсани една по една и захвърлени на пода.

— Какво има, моето момиченце? Защо късате тази книга?

— Защото е пълна с истински идиотщини... Всичко това трябва да се хвърли в огъня! Позвънете на Селин да вдигне боклуците и да ги изгори веднага.

— Облекчи ли ви, малката ми, тази екзекуция? — запита скромната свидетелка на много подобни сцени.

— Тя ме освобождава най-вече от някои идеи! Започвам да се променям. Имам по-вярно схващане за нещата. Виждам по-ясно. Тази книга ме бе накарала да изгубя напълно разума си... В края на краищата щях да помисля, че съм принудена да се влюбя в съпруга си... За щастие всичко е свършено! Сега съм спокойна... и разумна! Взех решение: ако Дидие не се върне до петнадесет дни или не бъде намерен — ще поискам развод... Да, ще се разведе! И това ще бъде краят на тази глупава история.

— Развод?... Краят?

Мари Жусран поклати глава.

— Е, добре, какво? — подхвърли Клод. — Вие не одобрявате ли развода?... В края на краищата аз и Дидие сме обвързани само с граждански брак!

— Господи — възкликна старата жена тихо, — вие имате право, моя малка Клод. Разводът често е добър край... Само че... само че...

— Само че сега ще ми представите някой противоречив довод.

— О, не! Мисля само... струва ми се, че би трябвало да почакате малко повече, преди да вземете подобно решение.

— Ето на! Сигурна бях. Когато се омъжих, аз действах много прибързано според вас. Трябваше да чакам не знам какъв си мъж, изпратен от Провидението!... Да очаквам човека, когото небето ми бе предопределило и когото щеше да ми изпрати рано или късно... Вие намирахте, че е грешно да търся да се омъжа... Според вас човек трябва да се омъжи само за изпратения от Провидението мъж! Ако

случаят не е изиграл своята роля, тогава за вас женитбата нямаше да бъде успешна.

— Животните, които се ръководят само от инстинкта си, постъпват точно така.

— Да, но за щастие ние не сме животни. Освен това вие трябва да се радвате, понеже този брак, който осъждахте толкова много, ще бъде разтрогнат.

Но старата госпожица продължаваше да клати глава...

Наистина тя не бе гледала никога благосклонно на женитбата на Клод с Дидие и се бе борила срещу нея с всички сили, ръководена от старите си предразсъдъци и принципите от времето на младостта ѝ.

Сега, когато последствията от този брак оправдаваха първите ѝ възражения, вместо да тържествува, тя се отчайваше искрено.

Разводът ѝ се виждаше също така нежелан, както и женитбата...

Единствено щастieto на Клод я интересуваше, а това щастие изглеждаше напълно изгубено... Развод!

— Бедното ми момиченце! Не е разводът, който ще възвърне усмивката върху устните ви...

XXX

Срокът от петнадесет дни, който Клод бе определила, измина, без да има някаква промяна.

В началото младата жена се подиграваше и броеше доста весело дните:

— Още петнадесет дни... още дванадесет... десет, осем и пр.

Но когато двете седмици бяха към края си, тя престана да се шегува.

Мари Жусран се радваше и си казваше мислено: „Моята малка Клод е разумна. Тя ще почака да намери съпруга си, преди да вземе решение, което ще бъде окончателно.“

В което се лъжеше.

На шестнадесетия ден Клод, която напоследък избягваше да говори за Дидие, излезе внезапно от дома си.

Съпругът ѝ не бе дал признаци на живот и господин Мишо не бе го намерил. Положението не можеше повече да се протака.

Едно-единствено нещо учудваше младата жена: Дидие не бе направил постъпки за развод, въпреки че Клод беше виновна пред него. Чашата вино, която му бе плиснала, бе равносилна на сериозно публично оскърбление и той можеше да се възползува от това, за да получи развод в своя полза.

Тя си мислеше, че съпругът ѝ иска да вземе цялата тежест от раздялата върху себе си.

— От кавалерство навярно!... Но може би ако аз се забавя с решението си, той ще се види принуден да действа.

Това предположение я измъчваше... Накъдето и да се обърнеше, тя чувствуваше, че събитията я притискаха и че трябваше да побърза да се освободи от тях.

„Ако не бъда аз, ще бъде той! Ако имаше възможност да се уреди нещо, Дидие нямаше да вземе толкова предпазни мерки, за да не мога да го намеря. Той иска разводът да бъде даден по единствената

причина: «Напускане на семейното огнище», а не по друга причина — нещо, което щях да узная може би, ако знаех къде е...“

Естествено, че подобно разсъждение водеше до заключение, което бе болезнено за честолюбието ѝ и което сам господин Мишо бе допуснал:

„Той сигурно сега не живее сам... Той ме напусна, за да отиде при някоя друга жена... Тази, заради която пътува до Париж... неговата стара приятелка, която е навярно на моята възраст!“

Подобни мисли ѝ действаха, както солта върху жива рана.

Цялото ѝ същество кипеше. „Не мога... Нямам повече търпение! Моето колебание става вече слабост. Този съпруг, когото купих, се подиграва с мен! Трябва да свърша колкото е възможно по-скоро с него!... Да се свърши с женитбата, ще свърши и комедията!... Ще се омъжа за друг, който поне ще бъде внимателен към мен... пък макар и само заради богатството ми!“

Клод не смееше да се надява вече да бъде обичана заради самата себе си.

Една вечер тя каза на Мари Жусран:

— Телефонирайте на господин Флош, че утре ще отида да го видя, поискайте да ви определи час. Трябва да ме свърже колкото е възможно по-скоро с някой адвокат.

— Решена ли сте, Клод?

— Да, напълно.

— Дете мое, знайте, че разводът заангажира живота на човека, също както и женитбата.

— И даже много повече от една женитба — отговори младата жена, усмихвайки се с известна горчивина. — Разводът е окончателен, докато женитбата не е.

— Това наистина е вярно — съгласи се старата госпожица с тежка въздишка.

— Женитбата, поне нашата женитба, не ни обвързва твърде много — нито съпруга ми, нито мен!

— Ще телефонирам — каза Мари, която искаше да прекъсне разговора, който смяташе за особено мъчителен.

На другия ден Клод се видя с господин Флош. Тя се срещна също с големия адвокат господин Крансен, когото нотариусът ѝ представи.

В нервното си отпускато състояние, в което се намираше, изоставената бе готова да се срещне с всеки човек, който би могъл да възвърне спокойствието в бедната ѝ уморена глава.

Тя бе принудена да обясни своята печална история на стария си нотариус и на блестящия адвокат. В отговор на нейното доверие те ѝ потвърдиха, че всичко ще се нареди: работите ѝ бяха в добри ръце.

— Бъдете спокойна, госпожо — казаха ѝ те. — Наистина вашият случай е малко особен, но всеки случай си има нещо характерно и вие можете да бъдете сигурна, че ще се държи сметка за всичките ви показания.

Изоставената нямаше друг избор, освен да им се довери.

— Благодаря, имам доверие във вас. Но цялата работа е така деликатна... страхувам се.

— Не се страхувайте от нищо, госпожо; адвокатите умеят да се справят идеално и с най-деликатните положения... Такава е нашата професия.

Нотариусът потупа бащински ръката на Клод, а адвокатът я целуна галантно. И двамата потвърдиха:

— Имайте доверие, госпожо, всичко ще се нареди!

„И те също — помисли си младата жена. — Решително, този е общоприетият израз: добрата Жусран ми казва същото нещо и навярно със същата неувереност... Аз съвсем не виждам какво би могло да се нареди... нито как.“

Клод въздъхна. Всички тези успокоения ѝ се струваха като горчиви за преглъщане лекарства.

Техният съвет ѝ се струваше по-гибелен, отколкото злото, но той ласкаеше честолюбието ѝ и тя не бе в състояние да реши нещо разумно.

„И като си помисля, че аз съм виновна за всичко — казваше си тя с горчивина. — Това е най-ужасното!“

Защото сега тя познаваше угризението в цялата му дълбочина. Всяка от постъпките ѝ към Дидие ѝ се струваше глупост, от която съпругът ѝ щеше да се възползува.

Разводът ставаше необходим заради нейната последователна непохватност и грешки, въпреки че дълбоко в сърцето си Клод прибегваше към него с болка. Раздялата не я очароваше ни най-малко.

Преди всичко това беше голям удар за честолюбието ѝ! Да се разведе — значеше да признае неуспеха на този брак, който разумните хора не бяха одобрили... на който бяха предсказали краткотрайност и най-печално бъдеще... Тя щеше да оправдае тяхната неприятна прозорливост.

„Толкова по-зле в края на краищата!“

Клод бе свикнала твърде много да прави всичко според собственото си желание, за да отдаде сериозно значение на мнението на околните.

Това, което я плашеше много повече, беше самият въпрос за развода. Тя се страхуваше да не би маневрата ѝ да успее прекалено добре.

Защото разводът, както бе казала на Жусран, е окончателен!

А Клод бе все по-малко и по-малко убедена, че иска да се разведе действително.

От дългите обяснения, които ѝ бяха дали господата Флош и Крансен, тя бе запомнила само едно, което ѝ се струваше най-важно: преди развода имаше помирително повикване пред съдията, на което бе задължително да се явят и двамата съпрузи.

— Тогава значи господин Валанкур ще се яви? — бе запитала изоставената с безразличен глас, въпреки че всъщност това беше единственото, което я интересуваше.

— Задължително — бе потвърдил адвокатът.

Възхитена от това, Клод слушаше унесено съветите на нотариуса, който считаше, че раздялата беше единственото средство, което щеше да сложи край на едно неестествено положение, заплашващо да помрачи завинаги бъдещето на тази млада, богата и прекрасна жена, имаща право да се наслади на всички радости, които животът предлага.

Понеже съществуваше начин да види отново съпруга си, Клод реши, че това бе достатъчна причина, за да поиска развод.

„Аз не ще мога да го намеря иначе! — повтаряше си тя сякаш с гняв. — Толкова по-зле за него! След като се срещнем още веднъж лице в лице, да става каквото ще!“

XXXI

Денят, който Клод очакваше с такова нетърпение и от който в същото време се боеше, най-после дойде. Тя бе повикана в съда за един часа.

Младата жена не бе стъпвала никога досега в съда. Портиерът, на когото показа призовката си, я упъти по един дълъг коридор към обикновена каменна стълба с широки стъпала.

След като изкачи три етажа, тя се намери в дълга галерия, осветена от високи прозорци, в които нямаше нищо тържествено, нито средновековно.

Тази галерия представляваше нещо като неутрална зона между чакалните на жените и мъжете.

Разсилни, застанали пред вратите на двете чакални, пазеха да няма никакви връзки между противниците.

Клод седна сред голяма група жени, които бяха дошли преди нея и които смяташе, че ще минат преди нея. Тя се приготви да чака примирено.

Младата жена започна да ги разглежда една след друга. Имаше известна прилика между всичките: един израз на преждевременна сериозност... сериозност, създадена от разочарования, умора и скърби! Всички, които бяха събрани на това място, бяха видели, повече или по-малко, да отлитат първите им мечти за щастие!

Никоя нямаше да възвърне вече безгрижието на двадесетте години, спокойната радост отпреди женитбата!

Един адвокат седна между жената на Дидие Валанкур и една дама в тъмен костюм. Той даваше на клиентката си дълги обяснения.

Клод го чуваше от време на време да споменава децата. Тук, изглежда, се разиграваше истинска драма и жената имаше болезнено и отчаяно изражение.

Клод я изгледа със страхопочитание: колко ли е страдала!... И колко дълго! Тя не беше вече млада. Какво търпение или каква нещастна любов я бе карала да понася един живот, който в края на краищата ѝ бе станал непоносим.

В сравнение с този трагичен случай нейният ѝ се стори детинщина.

Не си ли бе играла тя на женитба — и играла без рискове, предпазвана от богатството си като от щит?

Тя бе играла на женитба... А сега... не играеше ли на развод?... Само че играта бе станала мъчителна!

Всеки път, когато разсилният извикваше някое име, тя потреперваше и гледаше как се отдалечава жената, която се отправяше към стаята на съдията, докато в другия край на галерията един мъж, отговаряйки също на повикването, изчезваше зад същата врата.

Двамата се отправяха към своята съдба...

Често срещата приключваше за няколко минути; съпрузите бяха твърдо решени в желанието си за раздяла и съдията им задаваше само обичайните въпроси, а секретарят отбелязваше отрицателните им отговори.

Но по някой път беше по-дълго, много по-дълго...

И Клод си мислеше с мъка и страх, че зад затворената врата се водеха разпалени спорове, в които се разиграваше съдбата на две същества...

За нея в тайнствения кабинет на съдията се криеше неизвестността... зарът на съдбата, който щеше да падне в полза или във вреда на нейното щастие...

За да избегне болезнените мисли, които я обземаха, тя се опитваше да наблюдава отново жените, които я заобикаляха.

Много от тях не можеха да стоят на мястото си, някои се събираха на групички и се доверяваха една на друга, други излизаха смело в коридора и се опитваха да забележат в другия край съпруга си, който също може би бе изчезнал.

Разсипиите затваряха очи, докато противните страни се гледаха отдалече, но забраняваха любезно и твърдо всякакво приближаване или размяна на думи.

Една дребничка мургава жена с дръзки очи, която бе останала доста дълго време навън, се върна много развълнувана. Тя седна на

скамейката до една хленчеща бърбрица и ѝ подхвърли доверително:

— Моят е там... видях го... и той ме видя! Той пребледня, мила, и ококори очите си... ей толчави!

— Говорихте ли?

— Не, разбира се! Достатъчно сме си казали!... Можете да си представите — четири години, откакто се караме денем и нощем... до гуша ми е дошло!

— Все пак — каза другата унесено — човек може да се кара... това не е сериозно... Докато си е у дома, работата все върви! Но когато си отиде... Какво можете да направите.

Клод наостри ухо.

Тези простичко изказани думи говореха, че и друго сърце страдаше от същата скръб като нейната!

„Но когато си отиде... какво можете да направите?“

Какво човешко отчаяние се криеше в тези няколко думи.

И понеже жената ги бе казала, хленчейки, Клод почувствува, че сълзи изпълват и нейните очи.

В това време дребничката мургава женица продължи:

— Вървете да видите, госпожо... Сигурно и вашият е там!

— Не... той сигурно няма да иска да ме види! А това ще разкъса още повече сърцето ми!

Тя не бе казала „моят“. Тя се бе отказала от всякаква мисъл за собственост.

Настана мълчание. Повечето от местата бяха празни сега.

Клод погледна часовника си: беше четири часът и половина. Скоро щеше да дойде и нейният ред. При тази мисъл я обхвана истински ужас.

Какво правеше тя тук? Защо направи тази лудост да поиска развод?

Една игра? Да, уви! Една глупава и печална игра, в която тя бе заложила щастието си!

Дали Дидие бе в чакалнята за мъжете?

Тя не знаеше...

Както разплакалата бедна женица, и тя не се бе осмелила да отиде да види.

Как ще е дошъл, щом като искаше да бяга от нея? Как са го намерили, за да го повикат?

Не, той не беше там... Тя бе сигурна в това.
Разсилният се появи на прага на вратата и повика с безразличен
глас:
— Госпожа Дидие Валанкур.

XXXII

Когато влезе в скромния кабинет на съдията, на Клод ѝ се стори, че ще изгуби съзнание.

Там нямаше никой!

Всъщност съдията беше там, седнал зад обикновена маса от черно дърво.

До него, зад една по-малка маса, седеше секретарят.

Но те двамата не бяха от значение за Клод. Щом като не виждаше Дидие, то за нея нямаше никой.

Стори ѝ се, че леден душ облива сърцето ѝ.

— Седнете, госпожо — каза ѝ съдията кротко, посочвайки ѝ единственото кресло, което имаше в стаята.

Младата жена побърза да седне. Тя едва се държеше на краката си. При движението, което направи, се оказа с лице към вратата.

Точно в този момент влизах съпругът ѝ...

Клод притисна несъзнателно ръце към сърцето си, което започна да бие лудо.

Дидие бе дошъл... Тя най-после го виждаше.

Единствената ѝ грижа в този момент бе да запази спокойно изражение на лицето си; цялата ѝ воля бе напрегната в тази насока. Може би това бе желанието и на Дидие, защото той поздрави по безупречен, но хладен начин жена си.

Съдията побърза да наруши настъпилото тягостно мълчание. Дългогодишният му опит, а може би и известна вродена добрина му придаваха нещо кротко и приветливо, което се проявяваше най-вече в неговата непринуденост.

Той беше човек с изящно и бледо лице, с остри очи и благосклонна усмивка.

След като зададе някои от обичайните встъпителни въпроси, той се обърна към „просителката“.

— Нали вие, госпожо Валанкур, сте поискали развод срещу господин Валанкур, вашия съпруг?

Клод, чието гърло бе съвсем свито, бе отговорила на предишните въпроси само с кимване на глава. При последния тя остана поразена, сякаш въпросът беше някакъв упрек, който тя не бе в състояние да отхвърли.

На бледото ѝ като смърт лице само уплашените ѝ зеници даваха признак на живот.

Тя чувствуваше да тегнат върху нея въпросителният поглед на съдията и непроницаемият поглед на съпруга ѝ. Не, наистина не можеше да изрече нито дума.

— Моля ви се, госпожо, бъдете напълно спокойна и ми отговорете съвсем откровено — подхвана съдията с търпение. — Аз съм тук, за да изслушам всичко, което бихте искали да ми кажете... Говорете впрочем с пълно доверие.

Сякаш тази последна дума „доверие“ притежаваше някаква магическа сила, гласът на младата жена се възвърна внезапно и тя каза решително и много бързо:

— Да, аз поисках развод...

Тя спря за миг и подхвана с още повече сила:

— Аз го поисках... но сега вече не го желая!

— Извинете, госпожо, не ви разбрах добре...

— Много просто е, господин съдия, аз не искам... не искам да се развеждам!

Въпреки дългогодишния си опит, съдията остана поразен както от неочакваността на това решение, така и от начина, по който бе изказано.

— Искате да кажете, госпожо, че оттегляте жалбата, която сте подали срещу...

— О! Може би така трябва да се каже — прекъсна го Клод бързо. — Вие ще го уредите, както искате, господин съдия... Аз знам само едно — че не искам да се развеждам... Цялата работа беше само за да намеря съпруга си. Разбирате, нали — за да го намеря... Бяха ми казали, че това е единственото средство.

— Да, за да го видите?... Значи не искате да се разведете?

— О! Не. Впрочем това би било една чудовищна несправедливост: вината е само моя...

— А!

— Да, господин съдия. Съпругът ми е бил винаги съвършен. Той е коректен, сериозен и добре възпитан... Вината е само моя!... Признавам, аз съм виновна... за всичко... за всичко!

Клод едва се крепеше, не че унизителното признание ѝ беше мъчително, но понеже вълнението свиваше гърлото ѝ и защото усилието, което бе направила, за да говори, я сломи изведнъж.

Тя бе решила предварително да обвини честно себе си и не се бе поколебала.

Младата жена си бе казала, че понеже оскърблението ѝ — глупавата ѝ постъпка в „Пале дьо ла Медитеране“ — бе публично, то нейното признание трябваше да бъде направено също пред свидетели, за да бъде задоволено нараненото честолюбие на Дидие.

И все пак в този миг тя почувствува, че признаването на вината ѝ бе незначително и не ѝ помогна с нищо: Дидие продължаваше да е все така непроницаем и хладен.

Треперейки от вълнение и мъка, Клод повтори:

— О, не, не искам да се развеждам...

— Много добре, госпожо — отговори съдията с онова снизходително примирение, което възрастните проявяват пред капризите на разглезените деца.

Обръщайки се към Дидие, той прибави:

— Чухте ли, господине?

— Чух — отговори Валанкур със спокоен глас.

Той продължаваше все още да се владее и само погледът му, който беше по-блестящ от обикновено, би бил — за човек, който го познаваше добре — признак на вълнение.

— Чух — повтори той. — Но решението на госпожата не може да спре хода на делото. Трябва да ви напомня, че и аз съм подал молба... Вие сигурно имате всички тези документи в делото.

— Наистина — съгласи се съдията, като прелисти книжата си. — От законна гледна точка това е вярно, но тук ние имаме за цел да се занимаем с моралната страна на въпроса и с промяната, която се внася с новото решение на госпожа Валанкур. Размислихте ли?

— Аз няма да се откажа от това, което съм решил — отговори младият мъж хладно.

— Но, господине, вие не можете да пренебрегнете този нов факт. Искате ли да го разгледаме?

— Мисля, че не е необходимо. Само че има една грешка от страна на госпожата, която държа да се изясни и да се поправи: вината е моя, а не нейна. Аз напуснах семейното огнище, изоставяйки жена си, която не можех да обвиня в нищо... Настоявам на тази точка, господин съдия: госпожата е сериозна жена и поведението ѝ е напълно безупречно.

— Да, естествено! — съгласи се съдията снизходително.

— Госпожа Валанкур твърдеше преди малко...

Но младият мъж го прекъсна рязко:

— Госпожата е великодушна. Тя иска да изравни нашите шансове, когато всъщност аз не заслужавам никаква милост от нейна страна... Въпреки всичко, аз поддържам молбата си за развод.

Съдията изгледа последователно този, който му говореше с такава ледена твърдост, и младата жена, чието хубаво лице изразяваше истинско отчаяние.

Несъзнателно съчувствието му мина към нея, която беше прекрасна, а освен това представляваше морала, понеже отблъскваше мисълта за развод, която съпругът ѝ приемаше с такава лекота. Но без да прояви тези си чувства, съдията запита Валанкур предпазливо:

— Е, какво решавате?

— Да се даде ход на делото.

Съдията въздъхна.

— Добре! — промълви той без охота.

След това се обърна към младата жена:

— Чувате ли, госпожо? Аз съм принуден...

Но за втори път Клод го прекъсна безцеремонно. Откакто съпругът ѝ бе започнал да говори, тя не го изпускаше от очи и по лицето ѝ се бе изписало най-безнадеждно отчаяние.

— Какво значи това? — провикна се тя. — Щом като аз оттеглям жалбата си, щом като аз не искам!

Нервни тръпки разтърсиха цялото ѝ тяло.

Тя не разбираше, но чувствуваше, че съдията ще приключи работата в желанието от съпруга ѝ смисъл... А неговото желание изглеждаше противно на нейното!

Клод скочи живо.

— Добре ли разбрах? Нали не сте вие, Дидие, който искате развод?... Нали не е така... нали?

— Напротив, аз го искам — повтори младият мъж, наблюдайки на всяка дума с безизразен глас. — Мисля, че в това няма нищо, което би могло да ви учуди, госпожо, след...

Той не довърши. С умолително протегнати ръце Клод пристъпи към него.

— Не! Не! — ридаеше тя обезумяла. — Дидие, моля ви!... Не искам! Не искам!

Тя залиташе и беше така неестествено слаба, че Дидие се изправи, мислейки, че ще падне.

— Съвземете се, моля ви... Вие знаете добре, че този брак не можеше да трае: това бе лудост, с която не трябваше да се съгласявам... Трябва, необходимо е да се сложи край на тази комедия... Разберете ме: това не може да продължи!

Но нещастната жена повтаряше несъзнателно:

— Не искам, не искам!

Тя се опита да се вкопчи в него, но той я отблъсна.

— Хайде, бъдете разумна, Клод. Днес, когато се удава случай да уредим разумно нещата, аз трябва да имам твърдост. Този развод е абсолютно необходим за нашето щастие... за щастieto и на двамата ни!

— Не! Не! Дидие! Не искам!

Тя беше само една нещастница, сломена от отчаяние.

— Не искам, Дидие... умолявам ви!

Последва един шепот, едно глухо стенание, нещо като сподавено ридание.

— Аз... ви... обичам!

Ръцете ѝ замахнаха безпомощно, краката ѝ се подкосиха и Клод се отпусна безжизнена.

Чувайки думите, които се изтръгнаха от устните на жена му, Валанкур залитна, сякаш те го бяха ударили със страшна сила в гърдите. Той не бе в състояние да скрива повече вълнението си.

— Клод! — извика той, виждайки, я, че пада. — Клод, малка моя!

Той я повдигна и притисна несъзнателно към гърдите си, за да не се свлече отново на земята.

Дидие трепереше така силно и беше така разтревожен, че секретарят му помогна да я настави в креслото: тъй като подобни припадъци не бяха редки при помирителните дела, съдията извади от бюрото си шишенце амоняк и го поднесе към носа на болната.

— Само лек припадък — обясни той, — няма да трае дълго... Погледнете, ето че отваря очи...

Той се отдръпна, правейки място на разтревожения съпруг.

— Клод! Моя малка Клод! — повтаряше Дидие със сподавен от вълнение глас, докато очите му се опитваха да четат в ясните и печални зеници на младата жена.

Напразно се бе мъчил да е спокоен, уравновесен и твърд. Тази малка Клод, така властна и горда, изгубвайки съзнание пред очите му, признавайки му любовта си, бе съумяла да пробуди чувствата в невъзмутимия млад мъж.

Валанкур сега трябваше да прави нечовешки усилия, за да прикрива вълнението си. Сякаш ридания свиваха гърлото му, а една сълза сигурно щеше да облекчи очите му, които горяха.

Малко по малко младата жена дойде на себе си и устните ѝ започнаха да се движат тихо и бързо; тя шепнеше първо неясни думи, които Дидие разбра скоро:

— Не... не... не искам... Това беше само... за да го видя...

— Клод, мое скъпо дете!

Валанкур бе забравил присъствието на съдията и на секретаря му. Наведен над жена си, подкрепяйки я със силните си ръце, той не мислеше за нищо друго, освен как да я успокои:

— Моя малка Клод... свършено е... да забравим всичко... скъпа моя, ние сме заедно... завинаги заедно.

Съдията предвиждаше щастливата развързка на конфликта. Благосклонна усмивка озари лицето му. За да не смущава двойката, той се задълбочи в четене на делата, които бяха пред него.

На своята малка маса секретарят рисувахе усърдно върху някакъв лист, но същевременно с крайчеца на окото си наблюдаваше сцената, която се разиграваше пред него.

Дидие продължаваше да поддържа още Клод, която бе дошла напълно на себе си и се притискаше към него. Младият мъж не си даваше сметка, че и той я притиска страстно.

Тази мълчалива прегръдка им се видя безкрайно приятна след мъчителните мигове, които бяха изживели. Тя им помогна да се съвземат, преди да напуснат стаята на съдията.

Дидие, мълчалив и все още смутен, поддържаше Клод, която продължаваше да бърше очите си.

След тях съдията се усмихна, щастлив от резултата, сякаш това бе успех, който се дължеше на него.

Що се отнася до секретаря, той повдигна рамене снизходително.

— Още двама, на които гордостта пречеше да се помирят — промълви той. — Ако се вслуша човек в думите на тези красиви и суетни господа, едва ли ще се намери един, който би признал, че държи на жена си!

Но всъщност добрият секретар беше доволен от това помирение. Това беше трогателна мила история, която щеше да разкаже вечерта на жена си...

— Делото Лебьоф — Ридал! — извика той със силен глас. Той бе приел отново умореното си и безразлично изражение.

Разглеждането на делата продължи!

XXXIII

Двамата млади слязоха заедно по голямата каменна стълба. Дидие поддържаше жена си за ръка.

Свежият въздух помогна на Клод да се съвземе напълно, а може би най-доброто лекарство беше здравата ръка, която я подкрепяше.

Тази монументална стълба припомни на Дидие една друга стълба, по която бе слязъл с Клод преди десет месеца. Усмивка се появи на устните му при този спомен. Каква разлика!

Задържайки младата жена сред стълбата, той се наведе към нея и каза закачливо, но много мило:

— Спомняте ли си, мила, този съпруг-глупак, който нямаше да промени с нищо вашия живот като девойка...

Клод пламна.

— О! — промълви тя смутено. — Колко глупава бях тогава... Но аз не ви познавах още...

Дидие притисна малко по-силно ръката, която държеше в своята.

„Поруменияла и смутена Клод — това не бе никак неприятно“ — помисли си той с преизпълнено от щастие сърце. Все пак има деликатността да не подчертае смущението ѝ.

— Тук ли е колата ви? — запита той след малко.

— Не. Дойдох с такси, тъй като не желаех да замесвам никого в тази съвсем лична работа. Слугите са винаги щастливи, когато могат да научат за нашите неприятности!

— За щастие моята кола е тук — каза той просто, без да забележи учудването, което думите му предизвикаха у Клод. — Къде да ви заведа? У вас или вкъщи?

— О, у вас! — извика тя спонтанно, защото се боеше, да не би да си отиде този странен съпруг, който след двумесечна раздяла и така трогателно помирение се държеше толкова свободно с нея, сякаш никога не я бе напуснал.

Валанкур направи знак на един шофьор в ливрея, който караше прекрасна закрыта кола.

— Вкъщи! — заповяда той.

Клод се настани мълчаливо върху меките седалки. Тя се учудваше, че съпругът ѝ, който беше беден адвокат без клиента, можеше да има на разположение подобна кола. Кой плащаше разноските?

Но младата жена нямаше сили да се задълбочи в тези си мисли. Сълзите ѝ от мъчителните мигове, които бе преживяла, не бяха засъхнали още и тя не искаше нищо друго, освен да живее със спокойствието на настоящия миг.

Дидие беше тук, до нея, това бе достатъчно засега.

Валанкур бе седнал до нея и обхващайки я през кръста, я привлече към себе си.

Той изглеждаше унесен в някакви мисли.

Младият мъж не бе предвидил, че ще отведе Клод със себе си и си казваше, че трябваше да ѝ даде известни обяснения, които нямаше вече право да скрива от нея.

Тяхната женитба бе станала по такъв смешен начин...

В този момент той имаше чувството, че е лъгал.

Сега, когато бракът им щеше да стане истински, трябваше да се изясни всичко...

Жена му не можеше да му се сърди... В края на краищата тя сигурно щеше да бъде поласкана!... Поне той мислеше, че е така!

За щастие сега между тях съществуваше една силна връзка — любовта... Признанието на Клод още звучеше приятно в ушите му...

Но Дидие бе почтен човек и смяташе, че не би трябвало да се възползува от думите, които младата жена бе изрекла в момент на отчаяние.

— Преди всичко трябва да уредим всяко недоразумение между нас... След това ще видим!

В същото време и Клод разсъждаваше.

Тя имаше чувството, че се намира в неудобно и малко унижително положение.

Увлечена от скръбта си, тя бе казала думи, които, ако бе хладнокръвна, сигурно не би изрекла никога. Не са жените, които обикновено признават първи любовта си. Той беше този, който отсега нататък трябваше да поеме всяка инициатива.

В това време Дидие казваше:

— Клод, отгатнахте ли, че аз ви бях излъгал?
— Да — промълви тя тихо.
— Трябва да ви призная, че не съм сам у дома.
— А!

Това бе единственото, което тя можа да изрече при едно подобно признание.

Откакто я бе напуснал, Клод си бе представяла всички възможности... даже тази, която ѝ признаваше.

Тъй като младият мъж замлъкна малко смутен, тя го запита:

— Жена ли?

— Да.

— Която обичате?

— Естествено... Не се учудвайте на думите ми, Клод — прибави той разпалено. — Опитайте се по-скоро да ме разберете... Вие, скъпа моя, вие бяхте приключението... с всички негови илюзии и всички трепети! Но тя, старата и ценна приятелка, за която съм ви говорил вече, е целият ми живот... единствената жена, на която държах досега... Тази, на която дължа всичко — това, което съм, и красивия и спокоен дом, в който живея и от който имам нужда...

Той говореше естествено.

Явно беше, че нямаше никакво желание да ѝ причини страдание и че не подозираше болезненото впечатление, което можеха да направят думите му.

И все пак всяка дума, която той изричаше, се забиваше като кама в сърцето на младата жена.

— Господи! — промълви тя с ужас. — Какво ще правя тогава у вас? Как ще посрещне тази жена моето идване?

— Много добре, струва ми се, понеже сте моя жена.

— Но аз? — запита тя, поразена от подобен отговор.

— О! — каза той, не подозирайки по какъв начин тълкуваше жена му неговите признания. — Аз ще имам нужда от цялата ви снизходителност, малка ми Клод.

Младата жена не отговори. Във възклицанието на съпруга ѝ имаше толкова неизказано доверие, че тя не знаеше какво да отговори.

Те пристигнаха. Нощта бе настъпила. Шофьорът бе спрял колата пред голяма красива градина, чийто портиер широко отвори вратата.

Колата се плъзна по една алея, навлезе във вътрешността на двора и спря пред терасата на прекрасна старинна къща.

Клод преминаваше от изненада към изненада.

Тя слезе първа и хвърли бърз поглед към двуетажната къща. Прозорците бяха с колони от Първата империя; само тези на горния етаж светеха.

— Влезте, Клод, и бъдете добре дошла — каза Валанкур, отдръпвайки се настрана, за да й направи път.

Стори й се, че гласът на съпруга й се бе изменил: в него имаше особен жар, който трогна дълбоко момичето. Тя бе впрочем силно развълнувана, че беше тук със съпруга си, в неговото жилище.

Те прекосиха един хол, после просторен салон, където Дидие запали само една ниска лампа, колкото да се ориентира къде вървят.

Клод различаваше неясно в полумрака мебели, които й изглеждаха елегантни и ценни.

Дидие вървеше напред със свободата на домакин, който посреща в дома си скъп гост.

След този салон те прекосиха още един, също така добре мебелиран; след това адвокатът отвори последната врата.

— Ето ни при мен, Клод. Тази стая е моят кабинет.

Той бе завъртял електрическия ключ и две лампи светнаха, разпръсвайки мека и приятна светлина под големите си абажури.

От цялата стая лъхаше особено спокойствие, което отморяваше.

Това чувство бе засилено и от буйния огън, горящ в камината.

Валанкур помогна на Клод да си свали мантията и шапката. След това я настана в огромно дълбоко кресло, близко до камината.

— Починете си, Клод — каза той. — Да не говорим нищо, ако мълчанието ви действа добре.

Той остана прав, облегнат с гръб на камината, с лице, полуприкрито в сянката на абажура.

— Да не би да предпочитате да сте сама? — продължи той. — Вие сигурно имате нужда от почивка...

— Не, не... не ме оставяйте — каза тя бързо, без да размисли.

Между тях настана отново мълчание.

Те бяха развълнувани, но трябваше да си кажат много неща, когато биха предпочели да се хвърлят в обятията си без никакви обяснения.

Младата жена разглеждаше стаята, където всичко беше луксозно и подбрано с най-изискан вкус... всичко — като се започне от прекрасния персийски килим с топли багри до картините по стените.

Върху една масичка от оникс няколко рози разпръсваха приятно благоухание, потопени във ваза от черен кристал.

Дидие не изпускаше жена си от очи, докато тя оглеждаше всичко наоколо с нарастващо любопитство. Той обаче не казваше нищо. Най-после тя не се стърпя и прошепна:

— Странно...

— Какво е странно? — запита той.

— Всичко... тази така хубава... така уютно обзаведена стая...

— Харесва ли ви?

— О, да! — отговори тя убедително. — Но аз не си представях така работния кабинет на един... особено на един адвокат...

— На един малък адвокат без дела — допълни той, усмихвайки се. — Права сте... Обаче няма никакви причини стаята да прилича на адвокатска кантора.

— Моля?

Думите му не ѝ бяха много ясни, но тя се страхуваше несъзнателно от всичко, което ѝ бе още неизвестно. Обясненията, които съпругът ѝ можеше да ѝ даде, сигурно щяха да ѝ причинят болка, както малкото, което бе казал досега... Тя се чувствуваше така слаба, така наранена и така лишена от сили и издръжливост!

Но как да не се учудва от лукса, който я заобикаляше, от изисканата елегантност на тази стая, която чрез огромна стъклена врата се свързваше с малка, но феерична градина.

Погледът на Клод се спря върху приказното гнездо от зеленина, което някой опитен градинар бе подредил.

Нищо не бе забравено. Стените изчезваха, скрити от редки растения, които сякаш ги удължаваха под гъстата зеленина до безкрайност; алеите бяха грижливо постлани с отделени една от друга плочи, между които растеше трева; малката полянка се простираше до едно водно огледало, което отразяваше небето, шадраван пееше тихо в скалистия басейн, в който цъфтяха водни растения.

На по-малко от двеста квадратни метра — цяла миниатюрна райска градина, към която водеше само вратата от работния кабинет на Дидие, сякаш градината бе замислена и създадена само за него.

— Обстановката и тишината подканват към работа — забеляза тя замечтано. — Трябва да е приятно да се прибереш тук...

Клод спря, след това запита срамежливо:

— Вашата... вашата приятелка ли е уредила всичко това?

— Да — каза той със смях. — За да ме задържи малко при себе си!... Аз съм такъв скитник! Впрочем само ръката на една обичаща жена може да създаде с толкова хармония рамката, в която на един мъж може да се харесва наистина...

Клод не отговори, душата ѝ бе преизпълнена с мъка. Тя си спомни изведнъж за това, което бе предложила на съпруга си — тя, Клод, с всичкото си богатство: обикновения и шумен лукс на големите хотели, където го бе завела... светските отегчителни чайове... нощните кабарета и дансинги, които приличаха един на друг с убийствено еднообразие...

Тя си припомни пренебрежението на Валанкур към всички тези светски места, където на нея ѝ харесваше, презрението му към тълпата и към всекидневните разходки по булевардите, които наричаше „излагане на показ“.

Тя си спомни отмората, която му даваха планината и нейната самота; удоволствието, което проявяваше пред някое улично хлапе или някоя перачка... пред всичко, което бе естествено и мило...

Ето че всичко, което не разбираше преди, ѝ ставаше ясно сега.

С държането си той не бе проявявал странни вкусове и интереси, а, напротив — нуждата да се изтръгне от баналната среда, в която тя го принуждаваше да живее.

Тя почувствува изведнъж с мъчително унижение как безсмислено бе използвала богатството си. Какво бе дала на съпруга си с всичките си милиони, което да би могло да се сравни с тази спокойна и красива рамка, създадена около него от една жена, която е подредила всичко с любов... с каква любов!

Гласът на съпруга ѝ я изтръгна от бездната, в която я увличаха разсъжденията ѝ.

— Клод, преди да ви дам обяснения, трябва да ви предам няколко ненужни хартийки! Аз обичам реда и затова съм запазил тези, които не ми бяха потребни.

— Какво е това? — запита тя.

Той ѝ направи знак да погледне. Клод послуша и извади от плика няколко чека.

— Какво е...

Но тя не довърши.

Позна чековете, които му бе подписала. Трите чека от по петнадесет хиляди франка, които му бе предавала в началото на всеки месец, според сключения при годеща им договор, и три други, дадени му за заплащане на сметките в хотела.

С плик в едната ръка и чековете в другата Клод гледаше съпруга си, без да може да разбере.

— Защо не сте ги осребрили? — запита тя най-после с беззвучен глас.

— По две причини, всяка от които е уважителна: първата, защото нямах нужда.

— А!

— Да, а втората — защото не бяха предназначени за мене.

— Как? Не са били предназначени за вас?

— Да, Клод. Аз не съм този, за когото ме мислите; още от първия ден аз ви излъгах по отношение на самоличността ми.

— Господи! — възкликна тя объркана.

Но никакъв упрек не се изтръгна от устните ѝ, никакъв гняв не проблесна в големите ѝ тревожни очи. Само по смъртнобледото ѝ лице се изписа безкрайно отчаяние и две тежки сълзи се отрониха от очите ѝ.

Отдавна вече тя чувствуваше, че около Дидие имаше някаква тайна! Ето че бе дошла минутата, в която щеше да научи...

Какво щеше да научи?

Каква катастрофа я очакваше, в която щеше да изчезне още така крехкото ѝ щастие? Защо Дидие говореше чак сега?... След като бе отказала развода, който щеше да ги раздели?

Струваше ѝ се, че всичко около нея рухва... Тя чувствуваше, че се приближава нещастieto.

Нима хубавата ѝ мечта да си избере съпруг по вкуса си щеше да се превърне в катастрофа... в безчестие може би... или нещо още по-страшно?

Но странно, от Дидие лъхаше такава увереност, такова доверие!... Увереността, която дава богатството... силата на човек, към

когото съдбата е благосклонна... или по-приятната и лъчезарна увереност на мъж, който се чувствава обичан всеотдайно от жена, която е в състояние да направи всичко за него.

Клод имаше потискащото чувство, че всичко, което щеше да научи, щеше да я нарани и унижи още повече.

— Как бих искала да умра! — промълви тя тихо.

Смъртта ѝ се виждаше единственият изход.

Но Валанкур беше дочул този шепот на устните ѝ. Той, който изглеждаше във възторг, че е заблудил жена си, остана дълбоко развълнуван от нейната няма скръб.

В първия момент той не можеше да каже друго, освен тези думи, изтръгнали се от дълбочината на сърцето му:

— Клод! Моя малка Клод! Моля ви да ми простите. Не исках да ви разтревожа...

Той бе взел ръцете ѝ и ги притискаше в своите.

— Мое скъпо дете! Какво си представихте? Изслушайте ме, ще ви обясня...

Той се усмихваше развеселен, въпреки всичко, от безпокойството, което тя проявяваше, и щастлив все пак поради това, което щеше да ѝ открие.

Той привлече към нея една голяма кожена възглавница, поставена на земята, и седна в краката ѝ.

— Не, аз не съм Дидие Валанкур, адвокатът, както е указано на чековете, които подписахте. Аз съм неговият братовчед, който има същото име.

— Братовчед му? — повтори тя, без да разбере.

— Да, аз съм Дидие Валанкур, но и братовчед ми, адвокатът, е също Дидие Валанкур... Това е прищявка на майките ни, които са били етърви и по една случайност са имали еднакви имена, като госпожици. Естествено, че след като се омъжили, имали вече и еднакви фамилни имена. Те живеели много добре помежду си, а еднаквостта на имената им ставала причина за много забавни приключения, невинни шеги, които били едно от развлеченията през младостта им. Те пожелали да дадат на синовете си същата възможност и аз трябва да призная, че често ние сме се възползвали от нея, а по някой път и злоупотребявали за не съвсем невинни шеги.

— Тогава?... Навярно нашата женитба... е била последната ви шега?

— Оставете ме да продължа, мила! В противен случай няма никога да се разберам. След това ще ме съдите! Въпреки че не съм адвокат, оставете ме да защита собствената си кауза...

— Но тогава?

Внезапна светлина проблесна в ума на младата жена и без да слуша това, което Дидие ѝ казваше, тя го прекъсна отново рязко:

— Но тогава, ако сте Дидие Валанкур, а... не сте адвокатът... вие сте... другият... вие сте...

— Писателят, поетът... — довърши той, усмихвайки се. — Да, Клод... вашият поет!

— Не разбирам! — промълви младата жена. — Защо е тази неточност?

— Защото, малка ми Клод, аз не съм само един поет, който възпява звездите, аз съм преди всичко романист, сърцевед... ловец на необикновени приключения... Тук е моето извинение... Разбирате ли ме?

Тя мълчеше несъзнателно, щастлива и същевременно смутена, че съпругът ѝ беше един толкова талантлив и прочут човек.

Той подхвана:

— Не, нашата женитба не беше шега, но признавам, че в началото тя бе, от страна на писателя, какъвто съм, един... опит...

— Аз бях обектът, с който се провеждаше опитът?

— Точно така — отговори спокойно той. — Или по-скоро ние и двамата бяхме обекти, защото ми се струва, че аз не останах просто зрител, а се увлякох напълно в приключението... Разбрах това още първата вечер, когато ви срещнах на онзи бал. Спомняте ли си? Тази вечер почувствувах, че ще бъда увлечен в играта... и разбрах, че беше необходимо да се покрия с броня от присторено равнодушие и насмешки... Аз не знаех тогава две неща: първото — простете ми, Клод, но сега мога да ви кажа това, — първото, че с държането си щяхте да бъдете най-добрата ми защита...

— О! — промълви тя учудена.

— Да, мила! Вие ме разочаровахте, признавам го... Обявлението на „Агенция Мишо“ ме бе подлудило... Започвам да мисля, че има мълниеносни подлудявания не само в любовта. Аз бях просто луд от

възторг... особено когато узнах, че се касае за младо, хубаво и богато момиче, което би могло лесно... много лесно да намери и другаде съпруг, отговарящ на мечтите му.

— Да... твърде лесно — повтори Клод унесено.

— Така че проектът ме бе съблазнил със своята оригиналност, със своята дързост... сметнах, че той говори за необикновена енергичност и смелост от страна на тази, която го предлага.

— И после?

— После... Трябва ли да ви го кажа? Аз останах разочарован. О, не от вашата личност, от вашата красота... от вашия чар... Уви — аз бях изпаднал прекалено много под тяхното влияние!... Но върху всичко това имаше нещо като изкуствена броня от предразсъдъци, от прищевки на твърде богата жена, от смешни капризи на разглезено дете...

— О! — възрази тя.

— Да... оставете ме да довърша, моля ви. Това започна да ме дразни, аз чувствувах, отгатвах истинската Клод под тази броня... и се сърдех на „фалшивата Клод“, че криеше от мен другата... Колкото повече време минаваше, толкова по-сериозно ставаше това. Рядката и забележителна жена, която бях зърнал за малко, започна да става глупаво ревнива и смешно нервна като всяка обикновена дребнава женица. И приключението, което аз си представях тъй хубаво, се превръщаше малко по малко в нещо банално... обикновено...

Клод не отговори. Тя бе смазана! Всичко, което той казваше, беше истина, тя си даваше сметка, но всяка негова дума бе рана, нанесена на честолюбието ѝ.

Дидие не беше авантюрист, от който тя се страхуваше. Той бе, напротив, Валанкур, прочутият писател, един известен човек, един почтен човек, с когото всяка жена би могла да бъде горда; но тя, Клод, тя беше жената, която се бе опитала да унижи този човек... да го купи с пари!... Тя бе само една богата глупава жена и нищо повече...

Странно, вместо да се радва на голямото щастие, което я бе сполетяло, Клод страдаше, защото честолюбието ѝ бе наранено, както никога досега.

Всичките ѝ грешки сякаш се обръщаха срещу нея; богатството ѝ не представляваше вече нищо, Дидие бе разочарован. Но преди всичко

тя бе унижена пред съпруга си. Съпругът, когото смяташе, че е купила, я превъзхождаше във всичко... даже и с великодушието си.

Между нея и съпруга ѝ се бе издигнала внезапно цяла стена от пречки.

Валанкур, който я наблюдаваше, се учуди на мрачния ѝ вид, когато всъщност очакваше изблик на радост. Тъй като тя продължаваше да мълчи, той притисна ръцете ѝ, за да привлече нейното внимание.

— За какво мислите, моя малка Клод?

— За женитбата ни — отговори тя сериозно. — Мисля си, че вие сте били разочарован, измамен! Че вие не сте се нуждаели от богатството ми и че аз не съм ви дала нищо в замяна на вашето име.

Тя въздъхна.

— Мисля също, че е станала голяма грешка. Вие сте били излъган, защото аз не отговорих на вашите очаквания. А аз не съм сигурна, че имам точно такъв съпруг, какъвто желях. Разбирате ли? Съпругът, който ми предлагате днес, е прекалено хубав... Той ми е чужд! Колкото по-голям е той, толкова по-малка се чувствавам аз до него!...

Клод протегна ръка към масата и взе чековете, които бе оставила там. Тя ги изглежда печално за миг и след това ги хвърли в огъня с тежка въздишка.

— Комедията свърши — промълви тя, преглъщайки с мъка сълзите си.

Дидие я гледаше учуден, някакво неясно безпокойство започна да го обзема. Клод бе станала.

— Трябва да ви благодаря, господин Валанкур! — каза тя сериозно, но с треперещ глас. — Вие бяхте много добър и великодушен днес, понеже приехте да останете мой съпруг. Но тогава аз не знаех какъв човек сте вие, не знаех, че сте прочутият писател, от когото всички се възхищават. Аз съм една обикновена девойка, която не е в състояние да привлече и задържи вниманието на мъж като вас. Разочаровала съм ви вчера, ще ви разочаровам и утре.

— Но, Клод, вие говорите глупости!

— Не — продължи тя, — вие имате право, когато казвахте преди малко, че една подобна женитба не може да трае...

— Защо ми казвате това, Клод? — извика той. — Всичко това няма значение, понеже ние се обичаме сега и ще бъдем истински съпрузи.

Дидие бе престанал да се шегува и подигравателната му усмивка бе изгаснала.

Клод, бледа като мъртвец, се разделяше с него, без да забелязва вълнението му.

— Сбогом, господин Валанкур. Простете ми, че смутих живота ви с тази смешна женитба чрез брачното бюро... Може би идеята не беше лоша, но аз не съумях да я използвам добре.

С мътни очи, с несигурни движения Клод взе шапката и мантото си.

Гордостта я подкрепяше... Тя бе искрена в желанието си да си отиде, тя наистина имаше чувство, че сега всичко я разделяше от този твърде прочут съпруг. Обаче нещастницата не можеше да прикрие скръбта си, че виждаше да свършва така нейният роман — нейният хубав роман, който завършваше с жалко унижение!

Дидие пристъпи към нея. С твърда ръка, която раздразнението му правеше властна, той ѝ изтръгна мантилото и го захвърли в другия край на стаята.

— Изслушайте ме първо, Клод, преди да ме напуснете. Аз не завърших и не ви казах защо...

— Какъв смисъл има! — прекъсна го тя. — Всичко, което бихте ми казали, не ще промени това, което е... Виждате, че нашите обяснения ни разделят, вместо да ни сближат!

Той почувствува истинността на това, което тя казваше, и си извлече поука: когато млад съпруг срещне жена си след дълго отсъствие и недоразумение, за да ѝ докаже любовта си, трябва да направи друго, а не да търси и дава обяснения.

Валанкур хвана младата жена за раменете и я привлече към себе си.

— Моя малка Клод... моето скъпо дете... което едва не изгубих... моя любов, която иска да ме напусне, без да разбере, че аз я обожавам и че не бих могъл вече без нея.

Но Клод го отблъсна леко.

— Не, господин Валанкур, не говорете за любовта си! Вие добре знаете, че само съжалението ви задържа при мен преди малко!... А аз

не искам... съжалението ви... Чувствувам, че не мога да го приема!... Не, вие не ме обичате... Без моето заслепение нашият развод щеше да е осигурен сега.

— Лъжете се, Клод! Аз бях много нещастен. Никога не бих взел инициативата, макар да бях убеден, че не ме обичате. Аз също бях наранен от вашето презрение и студенина... съпругът страдаше в мен много повече, отколкото можете да си представите, и в настоящия момент ми е приятно да помисля, че моята малка Клод — гордата, надменна и богата Клод Фремон, която отблъскваше всички кандидати, е обикнала мен, без да знае кой съм... т.е. без да знае, че се е омъжила за един достоен за нея съпруг, от когото не би се червила.

— А защо настоявахте да се даде ход на нашето бракоразводно дело, защо бяхте подали молба и вие?

В гласа ѝ се долавяше съмнение; Дидие нямаше да може да я убеди с толкова слаби доводи.

И все пак той се усмихваше като сигурен в себе си човек.

— Елате в обятията ми, скъпа невернице... Хайде, не отказвайте... Тук, така, до сърцето ми. Оставете ме да ви кажа, че прекосих половината Европа, за да дойда навреме и да присъствувам на това дело, което бе единствената ми възможност да ви видя... и може би да ви задържа.

— Къде бяхте заминали?

— С яхтата си бях към северните брегове на Норвегия.

— О! Толкова далеч ли бяхте отишли!

— Да... за да избягна изкушението да се върна при вас.

— Но защо?

— За да запазя достойнството си... Вашата постъпка в „Пале дьо ла Медитеране“ ме влуди. Чувствувах ревността ви, но я отдавах на деспотизъм, а не на любов! Казвах си, че ако проявя чувствата си, вие щяхте да си играете жестоко с мен и да ми причинявате страдание.

— О, Дидие! Ако знаете колко плаках... вечерта... докато ви чаках!

— Не можех да го допусна... Напротив! Бях убеден, че с кокетството си се стараехте да ме възбуждате... за да ме овладеете напълно.

Клод бе облегнала глава върху гърдите на съпруга си и го слушаше да говори с притворени очи. Думите му ѝ се струваха като

божествена музика.

— Вие сте ме обичали и сте заминали! — промълви тя почти в екстаз.

— Да. Заминах. И всеки път, когато споменът за вас ставаше болезнен, давах заповед на капитана на яхтата да усилва хода и да отива към север... все по на север... Защото не бях сигурен, че ще мога да устоя на любовния повик, ако ви чувствавах по-близко до себе си.

— Тогава защо се върнахте?

— Защото в Тромсьо получих писмо от адвоката си. Той ме предупреждаваше, че вие сте искали развод... Тогава изгубих сили... На всяка цена трябваше да се върна... да ви видя... да си дам сметка за вашето държане.

Той спря за миг. След това прошепна тихо на ухото на жена си:

— Обожаема, аз бях така щастлив преди малко, когато видях, че моята скъпа Клод държи на мен, само на мен... заради това, което бях като човек, а не заради богатия и известен писател.

— Никога не бих заподозряна истината. Непростимо е да се лъже така.

— Имам само едно извинение, мила: странното опиянение, което ме бе обзело поради оригиналното предложение за женитба!... Аз бях полудял напълно, без да ви познавам още!... Това приключение можеше да свърши по-зле.

— О! — промълви тя. — Не смятам, че сега е свършило много добре.

— Наистина — пошегува се той. — Когато мъж се ожени за жена без любов и забелязва няколко месеца след това, че е влюбен в нея, това е наистина катастрофа за неговата независимост!

Той бе седнал и се опитваше да привлече Клод върху коленете си, но младата жена упорствуваше леко:

— Вие казахте преди малко... че сте били разочарован... измамен...

— Наистина — съгласи се той. — Но вие не знаете, че гордата и студена жена, която ме бе разочаровала, се прояви пред мен и в друга светлина. Това беше в Лагет... когато я видях да коленичи мило и да се моли за една болна жена, която не познаваше и която би имала право да ревнува... О, този ден моята малка Клод ми се видя много добра и

много възвишена! А когато ми призна съвсем простичко, както би направила една наивна млада девойка, че е молила Богородица да запази скромното ѝ щастие заедно с мен, аз бях дълбоко трогнат и започнах да се подигравам и да ѝ разправям глупости, за да не отгатне вълнението ми и да не подозре, че и аз бях изказал дълбоко в душата си, почти несъзнателно, същата молба.

При този мил спомен сълзи започнаха да се стичат бавно от очите на Клод. Гласът на съпруга ѝ раздвижи в нея всичките онези скрити фибри и потисканата от месеци любов, която тя не искаше да види, да признае.

А какво значение имаше дали Дидие е адвокатът или писателят, този, когото бе обичала в Лагет и за когото се бе молила — важното беше, че той ѝ говореше сега и я привличаше в обятията си.

Устните им се сляха в първа целувка, която ги свързваше наистина завинаги.

Но изведнъж младата жена трепна и се изтръгна от ръцете, които я държаха пленница.

— О! — извика тя. — Казвате, че ме обичате, а дойдох тук при друга жена... вашата приятелка за цял живот!

Дидие се изправи със скок. И с внезапно избликнала радост сграбчи отново жена си и започна да я обсипва с целувки, обхванат от някакво опиянение.

— Глупавичка! Скъпо малко глупавичко момиченце... жената, която обичам, ще бъде много щастлива да ви види тук... Седнете... и ме почакайте за миг, искате ли?

Клод се подчини, без да се старае да разбере... Гласът на Дидие бе така радостен, че тя не искаше да се съмнява повече. Впрочем така приятно, така успокоително беше да вярва в него!

Валанкур изчезна зад малка врата и тя чу кратко позвъняване на телефон.

Когато се появи отново, той се усмихваше открито и каза:

— Тя ви чака... Елате, скъпа моя малка женичке, ще ви представя на една друга.

Клод стана и последва послушно съпруга си, отгатвайки, че той не можеше да ѝ готви с такава радост неприятна изненада.

Те прекосиха отново салона и след това хола, който сега бе осветен. С асансьор се изкачиха на втория етаж, там, където при

идването си младата жена бе забелязала осветените прозорци.

— Влезте — каза Дидие, отваряйки вратата на прекрасен будоар, тапициран в светлосиня коприна.

Седнала пред масичка, под меката светлина на малка лампа, една жена с красиво лице, запазено все още младо под белите коси, ги гледаше да се приближават с кротка и приветлива усмивка.

Клод пристъпи напред със сърце, преизпълнено внезапно от много приятно вълнение, защото тази жена приличаше странно на съпруга ѝ.

Хубавата жена със снежните коси стана. Тя протегна към Клод своите бели ръце.

— Мое дете — каза тя, — мое скъпо дете... аз ви чаках... О, аз ви чакам отдавна! Целунете ме бързо!

Младата жена се хвърли в обятията на хубавата майка, която се усмихваше и я гледаше щастлива.

— Аз ви познавам вече добре — подхвана старата жена. — Моето майчино сърце бе отгатнало съществуването ви в меланхоличните мечтания на сина ми... Неговото непрекъснато мълчание ми говореше по-красноречиво от думите му... и често през боледуването ми чувствах вашето присъствие между нас двамата, въпреки че вие бяхте далече... Аз ви чаках... доволна съм, че най-после дойдохте.

— О, Дидие! — упрекна Клод мило съпруга си, когато бяха сами. — Защо не сте ми говорили никога за вашата добра и обична майка?... Вие казвахте „една стара приятелка“.

— Вие изисквахте съпругът ви да бъде без семейство, мила! Не знаех как щяхте да посрещнете моите признания.

— О, положително с много повече радост, отколкото мисълта за тази тъй скъпа и ценна приятелка, която вие обичахте и която аз ревнувах.

Клод се спря, понеже се усмихваше.

— Колко съм била глупава! — призна искрено тя. — Нима трябваше да бъда толкова наивна, за да вярвам, че човек може да изживее роман... една история, изкована от въображението на един писател!

— Може би няма да е зле сега да изгорим тази прочута испанска книга, която ви бе объркала така главата — предложи Дидие с усмивка.

— А, откъде знаете? — промълви тя смутена.

— Един ден намерих тази книга, която бяхте забравили върху масата... Взех я да я прочета... и разбрах... Моята малка Клод също бе потърсила съпруг чрез бюро за женитби!

— Тогава, когато заминахте... така внезапно... без да ми дадете възможност да ви намеря?... Вие също сте искали да ме напуснете завинаги?

Но той затвори устата ѝ с целувка:

— Шът, мила... направи ми удоволствието да не мислиш такива неприятни работи за мен... Не ти ли каза майка ми, че не съм бил особено щастлив, когато съм бил далеч от теб?

— О! Вярно! — каза щастлива Клод и се притисна към съпруга си. — Книгата е изгорена, но ми остана най-идеалният съпруг по поръчка! Дидие, аз те обожавам!

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.